

**THE BOOK WAS
DRENCHED**

UNIVERSAL
LIBRARY

OU
198888

UNIVERSAL
LIBRARY

OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY

Call No. ¹³⁸² 13575 Accession No. K 180
Author బ సప్త శాస్త్రి
Title శార సూత్ర చరిత్ర. 1910

This book should be returned on or before the date
last marked below.

SŪRASĒNA CHARITRE (OTHELLO)

ಶೂರಸೇನ ಚರಿತ್ರೆ

TRANSLATED BY

THE LATE BASAPPA SASTRI

Author of "Karnataka Sakuntyla"

AND

THE LATE C. SUBBA RAO, B.A.,

*Science Teacher, Maharani's Girls' School, and
Translator to the Mysore Education Department.*

ಮೈಸೂರು ಶ್ರೀಮನ್ಮಹಾರಾಜರವರ ಆಸ್ಥಾನಕವಿಗಳಾಗಿದ್ದ
ಬಸಪ್ಪಕಾಸ್ತಿಗಳಿಂದಲೂ

ಮತ್ತು

ಶ್ರೀಮನ್ ಮಹಾರಾಜರವರವರ ಬಾಲಕಾವ್ಯಾಲಯಲ್ಲಿ ಶಾಸ್ತ್ರಬೋಧಕರಾಗಿಯೂ
ಮತ್ತು ಎಜುಕೇಷನ್ ಡಿಪಾರ್ಟ್‌ಮೆಂಟ್ ಟ್ರಾನ್ಸ್‌ಲೇಟರಾಗಿಯೂ ಇದ್ದ
ಸಿ. ಸುಬ್ಬರಾವ್, ಬಿ.ಎ. ಯವರಿಂದಲೂ
ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು

SECOND EDITION

MYSORE :

THE G. T. A. PRINTING WORKS

1910

PRINTED BY J. M. MYSOREVALLA
AT THE G. T. A. PRINTING WORKS, MYSORE.

ಎರಡನೆಯ ಮುದ್ರಣದ ಪೀಠಿಕೆ.

ಶೂರಸೇನ ಚರಿತ್ರೆಯ ಮೊದಲನೆಯ ಮುದ್ರಣದ ಪ್ರತಿಗಳೆಲ್ಲ ಮುಗಿದುಹೋಗಿರುವುದರಿಂದ, ಈಗ ಎರಡನೆಯ ಮುದ್ರಣ ಮಾಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಾಯಿತು. ಈಗೀತಿ ಎರಡನೆಯ ಮುದ್ರಣಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ಕೊಟ್ಟಿರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ವಾಚಕರಿಗೆ ಬಹಳ ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿರುತ್ತೇನೆ. ಮೊದಲನೆಯ ಮುದ್ರಣದಲ್ಲಿ ಬಹಳವಾಗಿ ತಪ್ಪುಗಳಿದ್ದುದರಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಪರಿಷ್ಕರಿಸಿ ಈ ಗ್ರಂಥವು ಎರಡನೆಯ ಬಾರಿ ಮುದ್ರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುತ್ತದೆ.

ಪೂರ್ವದ ಅಭಿಮಾನದಂತೆಯೇ ಈ ಮುದ್ರಣದ ಪ್ರತಿಗಳ ವಿಷಯ ದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಪಡಿಸುವರೆಂದು ನಂಬಿರುತ್ತೇನೆ.

ಮೈಸೂರು,
೧ ನೆಯ ಮಾರ್ಚ್ ೧೯೧೦.

ಸಿ. ರಾಮಚಂದ್ರರಾವ್.

ಪೀಠಿಕೆ.

ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ರಚಿಸುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮೈಸೂರು ಸೀಮೆಗೆ ದಿವಾನರಾಗಿದ್ದ ಸಿ. ರಂಗಾಚಾರ್ಯರು ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯಕಾರ್ಯ ಪ್ರಸಕ್ತ ರಾಯಬಹದ್ದೂರ್ ಅಂಬಿಲ. ನರಸಿಂಹಯ್ಯಂಗಾರ್ಯರು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಪಡಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಅದ್ವಿತೀಯ ಪಂಡಿತರಾಗಿಯು ಮತ್ತು ಆಸ್ಥಾನಕವಿಗಳಾಗಿಯು ಇದ್ದ ಬಸಪ್ಪ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು ಪಂಡಿತ ಪಾಮರ ರಂಜಕವಾಗುವಂತೆ ಶಾಕುಂತಲವನ್ನು ಕನ್ನಡಿಸಿದರು.

ಆಮೇಲೆ ಮೆ|| ಅಂಬಿಲ ನರಸಿಂಹಯ್ಯಂಗಾರ್ಯರ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹದಿಂದ ಇವರಿಗೆ ಅನೇಕ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕೆಂಬ ಕುತೂಹಲವುಂಟಾಗಿ ಬಾಲಿಕೆಯರಿಗಾಗಿ ಸುಲಭಶೈಲಿಯಲ್ಲಿ ಸಾವಿತ್ರೀ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಬರೆದರು. ಸ್ವಲ್ಪವ್ಯುತ್ಪನ್ನರಾಗಿ ನಳೋಪಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ದಮಯಂತಿ ಸ್ವಯಂವರವನ್ನು ಮಾಡಿದರು.

ಇಂಗ್ಲಿಷ್‌ನಲ್ಲಿನ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲವನ್ನು ಕನ್ನಡದಲ್ಲಿ ಬರೆದರೆ ವಿದ್ಯಾರ್ಥಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಿರುವದೂ ಅಲ್ಲದೆ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಜನರಲ್ಲಿನ ವ್ಯವಹಾರಾದಿಗಳೂ ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಕನ್ನಡಿಗರಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಬಹುದಾದ್ದರಿಂದ ಷೇಕ್ಸ್‌ಪಿಯರ್ ಮಹಾಕವಿಯು ಬರೆದ ನಾಟಕಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡಿಸಬೇಕೆಂದು ಸಿ. ಸುಬ್ಬರಾಯರು ಬಸಪ್ಪ ಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸಿ ಒಥೆಲೊ ನಾಟಕವನ್ನು ಶೂರಸೇನಚರಿತ್ರೆ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕನ್ನಡಿಸಿದರು. ಇದರ ಶೈಲಿಮೊದಲಾದ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಸಪ್ಪಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳ ಗ್ರಂಥಗಳನ್ನು ನೋಡಿರುವವರಿಗೆ ಹೇಳತಕ್ಕ ಅಂಶವೇನೂ ಇರುವದಿಲ್ಲ. ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಅವರಿರುವಾಗಲೇ 48 ಪುಟಗಳಾಗಿತ್ತು. ಅವರಿದ್ದಾಗಲೇ ಇದನ್ನು ಮೂರೈಸಲು ಅನೇಕ ಅಸಂದರ್ಭಗಳಿಂದಲೂ ಅವರ ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾದ ಮರಣದಿಂದಲೂ ಆಗದೇ ಹೋದುದಕ್ಕಾಗಲಿರೂ ವಿಶಾದಿಸುವರು. ಉತ್ತರಭಾಗವು ಅವರು ಬರೆದಿದ್ದ ಕಾಗದಗಳನ್ನೇ ನೋಡಿ ರಚಿಸಿದೆ.

ಮೈಸೂರು,

1895.

॥ ಶ್ರೀರಸ್ತು ॥

—*—

ಶೂರನೇನ ಚರಿತ್ರ.

೧ನೇ ಅಂಕ.

ಪ್ರವೇಶ ೧—ರಾಜಧಾನಿಯ ರಾಜವೀಧಿಯಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಿಯನೂ,
ದೇವದತ್ತನೂ ಪ್ರವೇಶಿಸುವರು.

ರಾಷ್ಟ್ರಿಯನು—ಸಾಕು! ಸಾಕು! ಇನ್ನೇತಕ್ಕೆ ಹೇಳುವೆ? ದೇವ
ದತ್ತನೆ! ನನ್ನ ಬೊಕ್ಕಸದ ಬೀಗದಕೈಯನ್ನೇ ನಿನ್ನಧೀನ ಮಾಡಿದ್ದೆನಲ್ಲಾ!
ಹೀಗಿದ್ದೂ ನಿನಗೆ ತಿಳಿದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ಕೂಡ ನನಗೆ ಹೇಳದೆ ಮೂಜ
ಬಹುದೆ? ಛೇ! ತೆಗೆತೆಗೆ! ನನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನೀನು ಬಹಳ ಅನ್ಯಾಯ
ವನ್ನು ಮಾಡಿದೆ.

ದೇವದತ್ತನು—ನಾನು ಹೇಳುವದನ್ನು ನೀನು ಕೇಳುವದೇ ಇಲ್ಲ
ವಲ್ಲಾ! ಇದು ಹೀಗಾಗುವುದೆಂದು ಕನಸಿಸಲ್ಲಾದರೂ ನಾನು ತಿಳಿದಿದ್ದ
ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಏನುಬೇಕಾದರೂ ಆಕ್ಷೇಪಿಸು.

ರಾಷ್ಟ್ರಿಯನು—“ಅವನಲ್ಲಿ ನನಗೆ ದ್ವೇಷವಿದೆ” ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ.

ದೇವದತ್ತನು—ಈಗಲೂ ನನಗೆ ಅವನಲ್ಲಿ ದ್ವೇಷವಿಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ನನ್ನಲ್ಲಿ
ನೀನು ಗೌರವವನ್ನೇ ಎಣಿಸಬೇಡ. ಕೇಳು! ಈ ರಾಜ್ಯದ ಮೂರು
ಮಂದಿ ದೊಡ್ಡ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು ನನಗೆ ಸೇನಾಧ್ಯಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಕೊಡಿಸಿ
ಬೇಕೆಂದು ಬಹುವಿಧೇಯತೆಯಿಂದ ಅವನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು. ದೇವರ
ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ನನ್ನ ಯೋಗ್ಯತೆಯನ್ನು ನಾನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲೆನು. ಅದ
ಕ್ಕಿಂತ ಕಡಮೆಯಾದ ಪದವಿ ನನಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾದದ್ದೇ ಅಲ್ಲ. ಅವನಾ
ದರೋ ತನ್ನ ಚಲನನ್ನು ಸಾಧಿಸುವದರಲ್ಲೇ ಮನಸ್ಸಿಟ್ಟು, ವೃಥಾ ಅಸಂ
ಬದ್ಧವಾದ ಯುದ್ಧಾಡಂಬರವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕೊಡದೆ,

ಅನರ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ನಿಷ್ಫಲವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದನು. ಹ್ಯಾಗೆಂದರೆ : ಸತ್ಯವಾಗಿ ಸೇನಾಧ್ಯಕ್ಷತೆಗೆ ವೇದಲೆ ಬಬ್ಬ ಪುರುಷನನ್ನು ಆರಿಸಿದ್ದೇನೆಂದು ಹೇಳಿದನು. ಬಳ್ಳೇದು : ಆರಿಸಿದವನು ಎಂತವನು ? ಸಿಜವಾಗಿ ಗಣಿತ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಹಾಸಂಹಿತನು. ಅವನು ವಿಜಯಧ್ವಜನೆಂಬವನು. ಸಿಂಧು ದೇಶದವನು : ಮತ್ತು ಸ್ತ್ರೀಲೋಲನನು. ಯಾವಾಗಲೂ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನಿಂತವನೇ ಅಲ್ಲ. ಸೇನಾಪ್ರಾಹರಣನಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಮುಗ್ಧಾಂಗನೆಯರಿಗೆ ಸಾಟಿಯಾದವನು. ಹೀಗಿದ್ದರೂ, ಅಯ್ಯಾ ! ಇವನೀಗ ಆರಿಸಿದವನು. ಯುದ್ಧದ ಎಲ್ಲಾ ವಿಷಯದಲ್ಲೂ ನನಗಿರುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ತಾನೇ ಕಂಡಿದ್ದವನಾದರೂ ಈ ಜನಾಶಂಕೆಗೆ ಕರಣಿಕನಿಗಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಹಿಂದುಮಾಡಿದನು. ಈ ಹುಣಿಸೆಸುಜ್ಜೆ ಯೆಣಿಸುವನೀಗ ಅವನಿಗೆ ಪ್ರತಿ ನಿಧಿಯಾಗತಕ್ಕವನು, ನಾನು—ದೇವರು ಕಾಪಾಡಬೇಕು—ಇಂತವನ ಕೈಕಳಿಗಿರುವಹಾಗಾಯಿತು.

ರಾಷ್ಟ್ರಿಯನು—ನಾನಾದರೆ ಸಿಜವಾಗಿ ಅವನನ್ನು ತೀರಿಸೇ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದೆ.

ದೇವದತ್ತನು—ಅಯ್ಯಾ ! ಆದು ಮೀರಬಾರದ ಕಾರ್ಯ. ರಾಜಕೀಯಾಧಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಂದ ಶಾಪವೇನೋ ಇದು—

* ಕಂದ || ಈಗಲಿನಾಳಿಕೆಯೊಳೆ ಜನ |

ಗರ್ವಗಿವುಪಭಿಮಾನಮುಂ ಜನಸಹಾಯತೆಯುಂ ||

ಮೇಗಣಾಧಿಕಾರಪದಮಂ |

ಸಾಗದು ತಕ್ಕರ್ಗ್ಗೆ ಸಲ್ಲ ನೀಮಂ ನೀಡುಂ ||

ಇನ್ನು ಆ ವಿದೇಶಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಪ್ರೀತಿಸುವದು ಯುಕ್ತವೇ ನೀವೇ ಹೇಳಿ.

ರಾಷ್ಟ್ರಿಯನು—ಹಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅವನ ಕೈಕಳಿಗಿನ ಕೆಲಸವನ್ನು ಬಿಟ್ಟೇ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದೆ.

ದೇವದತ್ತನು—ತಾವು ತೃಪ್ತಿ ಯನ್ನು ಹೊಂದಿ. ಅವನ ಮೂಲಕ ನನಗೊಂದು ಪ್ರಯೋಜನವಿರುವದರಿಂದಲೇ ಅವನಲ್ಲಿ ನಾನಿದೇನೆ. ಭೃತ್ಯನ ಆಸುಕೂಲ್ಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಅಧಿಕಾರಿ ದೊರೆಯುವದೂ, ಅಧಿಕಾರಿಯ ಆನು

* ಕಂದ || ಈಗಿನರಸರೊಳಗವರನು | ರಾಗಕೆ ಪಾತ್ರರ್ಕಳಾದರ ಸಹಾಯತೆತಾಂ |

ಸಾಗಿವುದಧಿಕಾರಗಳಂ | ನಾಗರಿಕತೆ ಶಕ್ತಿ ಭಕ್ತಿಯುಂ ಫಲಮಿಲ್ಲಂ ||

ಕೂಲ್ಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಭೃತ್ಯ ದೊರೆಯುವದೂ, ಎರಡೂ ಕಷ್ಟ. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸ್ವಾಮಿಯಮುಂದೆ ತಲೆಬಗ್ಗಿಸಿ ನಿಂತುಕೊಂಡು ಸೇವಿಸುವದರಲ್ಲೇ ಪರವಶರಾಗಿ ಉದರಭರಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಕಾಲಹರಣ ಮಾಡುವ ಭೃತ್ಯರಿಗೂ, ಮೂಟೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತು ಜೀವಿಸುವ ಕತ್ತೆಗಳಿಗೂ, ಏನೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲ. ಇಂತಾ ಭೃತ್ಯರು ವಯಸ್ಸು ಕಳೆದಮೇಲೆ ದುರ್ಬಲಗಳಾದ ಕತ್ತೆಗಳು ಅಗಸನಿಂದ ತ್ಯಜಿಸಲ್ಪಡುವಂತೆ ಬಡೆಯನಿಂದ ತ್ಯಜಿಸಲ್ಪಡುವರು. ಹೀಗಿರುವ ಮುಗ್ಧಭೃತ್ಯರು ಕೂರಡೇ ಏಟಿಗೇ ತಕ್ಕವರು. ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ರುವರು. ಅವರು ಹ್ಯಾಗೆಂದರೆ ; ಮೇಲೆ ಸ್ವಾಮಿಭಕ್ತಿಯನ್ನು ನಟಿಸುವದರಲ್ಲಿ ಬಹು ಪ್ರವೀಣರಾಗಿ ಅಂತರಂಗದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಪ್ರಯೋಜನದಲ್ಲೇ ದೃಷ್ಟಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವರು. ಅದರಿಂದ ಬಡೆಯನ ಮೂಲಕ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅಭ್ಯುದಯವನ್ನು ಪಡೆದು ಸುಖಸಟ್ಟಾಗ, ಅದನ್ನು ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯ ವಿಶೇಷದಿಂದಲೇ ಪಡೆದವೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಾ ತಮ್ಮಲ್ಲೇ ತಾವು ಕೃತಜ್ಞರಾಗಿರುವರು. ಇವರುತಾನೆ ಸ್ವಲ್ಪ ವೀರತ್ವವುಳ್ಳವರು. ಅಂತರದಲ್ಲಿ ನಾನೊಬ್ಬನು. ಅವನನ್ನು ನಾನು ಸೇವಿಸುವದು ನನ್ನನ್ನೇ ನಾನು ಸೇವಿಸುವದೆಂದು ತಿಳಿ. ಮೇಲೆನಾತ್ರ ಅವನಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತ ಬಳಿಗೆ ನಮ್ಮ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧನಾಗಿದೇನೆ ಎಂಬುವದಕ್ಕೆ ದೇವರೇ ಸಾಕ್ಷಿ. ನನ್ನ ಮೇಗಣ ನಡತೆಯಿಂದ ನನ್ನ ಹೃದಯವು ಜನರಿಗೆ ತಿಳಿಯುವದಾದರೆ, ಆಗ ನನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನು ಕೈಯಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ತೆಗೆದು ಪಕ್ಷಿಗಳಿಗೆ ತಿನ್ನಿಸುವೆನು. ನಾನು ಜನರಿಗೆ ಹ್ಯಾಗೆ ತೋರ್ಪಡುವೆನೋ ಹಾಗೆ ನಾನಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿ.

ರಾಷ್ಟ್ರಿಯನು-ಇಷ್ಟು ಸುಲಭವಾಗಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿಕೊಂಡ ಆ ಕರಿಯನು ಎಷ್ಟು ವಿಶೇಷ ಅದೃಷ್ಟಶಾಲಿ !

ದೇವದತ್ತನು-ಆಗಲಿ. ನೀನು ಅವಳ ತಂದೆಯನ್ನು ಕೂಗಿ ಎಬಿಸು. ಆ ವಿದೇಶಿಯನ್ನು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ಅವನ ಸಾಖ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿಷವನ್ನು ಕಲಸು. ಬೀದಿರಂಪುವನಾಡು. ಅವನ ಬಂಧುಗಳನ್ನು ಕೆರಳಿಸು. ಘಲನತ್ತಾದ ವನಸೀಮೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಮುಕ್ತಿಕದ ಬಾಧೆ ಬಿಡದಂತೆ ಆ ವಿದೇಶಿಯ ಹರ್ಷಕ್ಕಾದರೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಅಡಚನೆನಾಡು.

ರಾಷ್ಟ್ರಿಯನು—ಇದೋ ಅವಳ ತಂದೆಯ ಮನೆ! ಇನ್ನು ನಾನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಕೂಗುತ್ತೇನೆ.

ದೇವದತ್ತನು—ಕೂಗು! ಕೂಗು! ತುಂಬಿದ ಊರಲ್ಲಿ ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಬೆಂಕಿಬಿದ್ದ ಮನೆಯನ್ನು ಸರಿರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಜನರು ಹ್ಯಾಗೆ ದಿಗಲು ಬಿದ್ದು ಕೂಗುವರೋ ಹಾಗೆ ಕೂಗು.

ರಾಷ್ಟ್ರಿಯನು—ಓಹೋ! ಪೂಜ್ಯರಾದ ಸುನೀತಿಗಳೆ!

ದೇವದತ್ತನು—ಓಹೋ! ಸುನೀತಿಗಳೆ! ಏಳು! ಕಳ್ಳರು! ಕಳ್ಳರು! ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯಕಡೆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಡಿ! ನಿಮ್ಮ ಮಗಳು! ನಿಮ್ಮ ಬೊಕ್ಕಸ! ಕಳ್ಳರು! ಕಳ್ಳರು!

ಸುನೀತಿ—(ಕಿಟಕಿಯಲ್ಲಿ ತಲೆಹಾಕಿ ನೋಡಿ). ಅದ್ಯಾರು? ಇಷ್ಟು ಭಯಂಕರವಾಗಿ ಕೂಗುವದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು? ಆದದ್ದೇನು?

ರಾಷ್ಟ್ರಿಯನು—ಪೂಜ್ಯರೆ! ನಿಮ್ಮ ಕುಟುಂಬವೆಲ್ಲ ಬಳಗಿರುವದೇ?

ದೇವದತ್ತನು—ನಿಮ್ಮ ಮನೆಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಬೀಗ ಹಾಕಿರುವದೆ?

ಸುನೀತಿ—ಯಾಕೆ? ಯಾತಕ್ಕೆ ಕೇಳುತ್ತೀರಿ?

ದೇವದತ್ತನು—ಅಯ್ಯೋ! ಸ್ವಾಮಿ! ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಳವು ನಡೆದಿದೆ. ನಾಚಿಕೆ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಬಟ್ಟೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಬನ್ನಿ. ಅಯ್ಯೋ! ನಿಮ್ಮ ಹೃದಯ ಬಡೆದು ಹೋಯಿತು. ನಿಮ್ಮ ಅರ್ಧಜೀವ ಹೋಯಿತು. ಘುಂಟೆ ಹೊಡೆದು ಗುರಿಕೆ ಹಾಕುವರನ್ನು ಏಳಿಸಿ. ಈಗಲೆ, ಈಗಲೆ, ಈಗಲೆ, ನಿಮ್ಮ ಮಗಳಿಗೆ ಪೈಶಾಚವಿವಾಹವಾಗುತ್ತಿದೆ. ಅಯ್ಯೋ! ಏಳು!

ಸುನೀತಿ—ಇದೇನು ನಿಮಗೆ ಬುದ್ಧಿ ತಪ್ಪಿದೆಯೋ?

ರಾಷ್ಟ್ರಿಯನು—ಪೂಜ್ಯತಮರೆ! ನನ್ನ ಧೈಯವನ್ನು ಬಲ್ಲಿರಾ?

ಸುನೀತಿ—ನನಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಯಾರು ನೀನು?

ರಾಷ್ಟ್ರಿಯನು—ನಾನು ರಾಷ್ಟ್ರಿಯನು.

ಸುನೀತಿ—ಹಾಗಾದರೆ ಮತ್ತೂ ಕೇಡು. ನೀನು ನಮ್ಮ ಬಾಗಿಲ ಬಳಿ ಸುಳಿಯಬೇಡವೆಂದು ಮೊದಲೇ ನಾನು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದ್ದೆನು. ನನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ನಿನಗೆ ಕೊಡುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ಖಂಡಿತವಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿದ್ದೀಯೆ. ಸಿಕ್ಕಿದಹಾಗೆ ತಿಂದು, ಮಿತಿಮೀರಿ ಕುಡಿದು, ಉನ್ನತನಾಗಿ

ದುರಾಲೋಚನೆಯಿಂದ ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ ನನ್ನ ನಿದ್ರಾಭಂಗವನ್ನು ಮಾಡಿ ದ್ದೀಯೆ.

ರಾಷ್ಟ್ರಿಯನು—ಸ್ವಾಮಿ ! ಸ್ವಾಮಿ !

ಸುನೀತಿ—ನನ್ನ ಗೌರವ : ನನ್ನ ಪದವಿ : ಇವುಗಳಿಂದ ನೀನು ನಡೆ ಸಿದ್ದು ಕ್ರೂರಪರಿಣಾಮವಾಗುವದೆಂದು ದೃಢವಾಗಿ ತಿಳಿದಿರಬೇಕು.

ರಾಷ್ಟ್ರಿಯನು—ಸ್ವಾಮಿ ! ಸಂತೈಸಿಕೊಳ್ಳು.

ಸುನೀತಿ—ಕಳವು ಎಂದು ಅದೇನು ಹೇಳಿದ್ದು ? ಇದು ರಾಜಧಾನಿ. ನನ್ನ ಮನೆಯೇನು ಹಳ್ಳಿಗುಡಿಸಲಲ್ಲ.

ರಾಷ್ಟ್ರಿಯನು—ಎಲೈ ! ಸೌಮ್ಯತಮರಾದ ಸುನೀತಿಗಳೇ ! ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ನಿಷ್ಕಪಟೆಯನ್ನಾಗಿ ಭಾವಿಸಿ.

ದೇವದತ್ತನು—ಯಾವದೋ ಬಂದು ಪಿತಾಚೆಯು ತಮ್ಮನ್ನು ಕುರಿತು ದೇವರನ್ನು ಸೇವಿಸಿ ಎಂದರೆ, ದೇವರ ಸೇವೆಯನ್ನೇ ಬಿಡುವಂತವರು ತಾವು. ನಾವು ನಿಮಗೆ ಬಳ್ಳಿದನ್ನು ಮಾಡುವದಕ್ಕೆ ಬಂದದ್ದೂ : ನಮ್ಮನ್ನು ನೀವು ಧೂರ್ತರೆಂದು ಎಣಿಸಿದ್ದೂ : ನಿಮ್ಮ ಮಗಳಿಗೆ ಕುದುರೆಯಕೂಟವನ್ನು ಮಾಡಿಸುವದು.

ಸುನೀತಿ—ನೀನು ಎಂತಾ ನೀಚನು ?

ದೇವದತ್ತನು—ಸ್ವಾಮಿ ! ನಾನು ತಮ್ಮ ಮಗಳೂ ವಿದೇಶಿಯೂ ಕೂಡಿದ್ದನ್ನು ಹೇಳುವದಕ್ಕೆ ಬಂದಂತಾ—

ಸುನೀತಿ—ನೀನು ಪಾಪಿ.

ದೇವದತ್ತನು—ತಾವು—ಮಂತ್ರಿಶ್ರೇಷ್ಠರು.

ಸುನೀತಿ—ಎಲೈ ರಾಷ್ಟ್ರಿಯನೇ ! ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನೀನು ಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಗುರಿಯಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ನಿನ್ನನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲೆ.

ರಾಷ್ಟ್ರಿಯನು—ಸ್ವಾಮಿ ! ನಾನು ಯಾವಶಿಕ್ಷೆಗಾದರೂ ಗುರಿಯಾಗು ತ್ತೇನೆ. ನಾನು ಹೇಳುವದನ್ನು ಲಾಲಿಸಿ. ಸುಂದರಿಯಾದ ತಮ್ಮ ಪುತ್ರಿಯು ಅರ್ಧರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ, ಅಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಅರಿಯದಂತೆ, ಪರಿಜನಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಬಿಟ್ಟು, ಕೂಲಿ ಅಂಬಿಗನೊಬ್ಬನ ಸಂಗಡಲೇ, ವಿದೇಶಿಯಾದ ವಿಟ ನನ್ನು ಆಲಿಂಗಿಸುವದಕ್ಕೆ ಹೋದಳು. ಇದು ತಮ್ಮ ಆಲೋಚನೆಗೆ ತೃಪ್ತಿ

ಕರವಾಗಿ, ತಮ್ಮ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದರೆ, ನಾವು ಮಾಡಿದ್ದು ಮಹಾಸರಾಧವೇ ಸರಿ. ತಾವು ಮಾಡುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ತಾವು ಬಪ್ಪಿದಹಾಗೇ ತೋರುತ್ತೆ. ಹಾಗೆ ತಾವು ಬಪ್ಪದೆ ಇದ್ದಲ್ಲಿ, ನನ್ನ ತಿಳುವಳಿಕೆಗೆ ತಾವು ನಿಂದಿಸುವದು ಅನ್ಯಾಯವೆಂದು ತೋರುತ್ತೆ. ತಮ್ಮಂತಾ ಪೂಜ್ಯರೊಡನೆ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬಿಟ್ಟು ಹುಡುಗಾಟವಾಡೇನೆ? ಹಾಗೆಂದಿಗೂ ಎಣಿಸಬೇಡಿ. ತಮ್ಮ ಅನುಮತಿಯಿಲ್ಲದೆ ತಮ್ಮ ಮಗಳು ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಡೆಸಿದ್ದಲ್ಲಿ ಇದು ದೊಡ್ಡ ಅಕೃತ್ಯವೇಸರಿ. ಅಯ್ಯೋ! ತನ್ನ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನೂ ಮಂಚೋನ್ನತಿಯನ್ನೂ ಮತ್ತು ತನ್ನ ಸುಶೀಲತೆಯನ್ನೂ ಪರಾಘೋಷಿಸದೆ, ಅವಿವೇಕದಿಂದ, ಊರೂರು ಸುತ್ತುವ ಬಬ್ಬ ವಿವೇಚಿಯ ಪಾಲಾದಳು. ಮೊದಲು ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾದ ನಂಬುಗೆಯನ್ನು ತಂದುಕೊಳ್ಳು. ನಿಮ್ಮ ಮಗಳೇನಾದರೂ ನಿಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿದ್ದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮನ್ನು ವೋಸಪಡಿಸಿದ್ದಕ್ಕೆ ಸಕಲವಾದ ದಂಡನೆಗೂ ನನ್ನನ್ನು ಗುರಿಮಾಡಿ.

ಸುನೀತಿ-ಅಧ್ಯಾರು? ದೀಪವನ್ನು ಹಚ್ಚಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬನ್ನಿ. ನಮ್ಮ ಜನಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಎಬ್ಬಿಸಿ. ನನ್ನ ಕನಸೂ ಈಗ ನಡೆದ ಕಾರ್ಯವೂ ಒಂದೇಯಾಗಿರುವುದು. ನಿರ್ಣಯಿಸುವದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೆ ನನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನಿಜವಾಗಿ ನಡೆವಂತೆ ಕಳವಳವಾಗುತ್ತೆ. ಎಲ್ಲಿ ದೀಪ! ಎಲ್ಲಿ ದೀಪ?

(ಒಳಗೆ ಹೋಗುವನು.)

ದೇವದತ್ತನು-ಈಗ ನಾನು ಹೋಗುವೆನು. ಇಲ್ಲಿ ನಾನು ಇರಕೂಡದು. ಬಂದುವೇಳೆ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಆ ವಿವೇಚಿಗೆ ವಿರೋಧವಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಸೌಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ಕರೆಯುವರು. ಅದು ನನಗೆ ತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ. ನನ್ನ ಪದವಿಗೂ ಹಾನಿಕರವಾಗುವದು. ಯಾಕೆಂದರೆ, ಇದರಿಂದ ಆ ವಿವೇಚಿಯ ಸಂತೋಷಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಕುಂದುಂಟಾದರೂ, ಅವನನ್ನು ಈ ರಾಜಾಂಗದವರು ಅನುಮಾನವಾಗಿ ತೆಗೆದು ಹಾಕಲಾರರು. ಈಗ ನಡೆಯತಕ್ಕ ಸಿಂಹಳ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಈತನೇ ಹೊರಡಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಜೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಬಗ್ಗಟ್ಟಾಗಿ ಉದ್ದೋಷಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಇವನಲ್ಲದೆ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ಯುದ್ಧ ವಿಚಾರದವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಲಾರರು. ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ನೋಡುವಲ್ಲಿ

ಅವನನ್ನು ನರಕದಂತೆ ನಾನು ಭಾವಿಸಿ ದ್ವೇಷಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಈಗಿನ ಬಾಳ ಕೆಗಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ನಾನು ವಿಧೇಯತಾಜಿಹ್ವೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಬೇಕು. ಅದು ಜಿಹ್ವವೂತ್ರವೇ. ಆ ವಿದೇಶಿಯನ್ನು ಗೊತ್ತಾಗಿ ಹಿಡಿಯಬೇಕಾದರೆ ಹುಡುಕುವುದಕ್ಕೆ ಎದ್ದುಬರುವವರನ್ನು ಆಯುಧಶಾಲೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾ. ವಿದೇಶಿಯ ಬಳಿ ನಾನಿರುವೆನು. ಇನ್ನು ಹೋಗಿ ಬರುವೆನು.

(ದೇವದತ್ತನು ಹೊರಟುಹೋಗುವನು.)

(ದೀವಟಿಗೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬಂದ ಪರಿಜನರೊಡನೆ ಸುನೀತಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು.)

*ಸುನೀತಿ—ಅಯ್ಯೋ! ಕೈವಿಾರಿಹೋಯಿತಲ್ಲಾ! ಅವಳಂತೂ ಇಲ್ಲ. ಇನ್ನು ನಿದ್ರಾವಾದ ನನ್ನ ಬಾಳಕೆಯು ದುಃಖಕರವಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೆಬೇರೆಯಲ್ಲ. ರಾಷ್ಟ್ರಿಯನೇ! ಅವಳನ್ನು ನೀನೆಲ್ಲಿ ನೋಡಿದೆ?—ಅಯ್ಯೋ! ನಿರ್ಭಾಗ್ಯೆಯೇ!—ವಿದೇಶಿಯೊಡನೆ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆಯಾ?—ಇನ್ನು ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಯಾರಿಗೇತಾನೆ ಉಂಟಾದೀತು!—ಅವಳೇ ಎಂದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲೆಯಾ?—ಇವಳು ಮೋಸಮಾಡುವಳೆಂದು ಯೋಚಿಸಿಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ!—ಅವಳು ನಿನಗೇನು ಹೇಳಿದಳು?—ಯಾರಲ್ಲಿ? ಇನ್ನುಬೇರೆ ದೀವಟಿಗೆಯವರನ್ನು ಕರೆಯಿರಿ. ನನ್ನ ಬಂಧುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಏಳಿಸಿ—ಅವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಮದುವೆಯಾಗಿರಬಹುದೆ?

ರಾಷ್ಟ್ರಿಯನು—ನಿಜವಾಗಿ ಆಗಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತೆ.

ಸುನೀತಿ—ಅಯ್ಯೋ! ದೈವವೇ! ಅವಳು ಹೊರಗೆ ಬಂದದ್ದು ಹ್ಯಾಗೆ?

* || ರಾಗ—ಜಂಗಲ ||

|| ಆದಿತಾಳ ||

ಹಾಹಾಹೋದಿಯ ಹೋದಿಯ ಹಾ ಸುತೆ | ಮೋಹನೆ ನಾ ನಿನ್ನೀ || ದೇಹವ ಹೊತ್ತೀಜಗದೊಳು ಬಾಳುವ | ದೇ ಹಗರಣ ವಕಟ || ೧ || ಮೋಹನೆ ನೀನೇಂ ನಿರ್ಭಾಗ್ಯೆಯೋ ಹಾ | ದೋಹಿಗದೇಕೊಲಿದೆ || ಸಾಹಸಿ ಯಾದರದೇ ನಾನಾ ತನ | ಬಾಹುಬಲವ ನೋಳ್ವೆಂ || ೨ || ಧಾರಿಣಿಯೊಳಗಿಂತಿದ ಕೇಳ್ವರಿದಿ | ನ್ನಾರಾ ದೊಡಮಕಟ || ಕೋರುವರೆ ತಮ್ಮಯ ಚಿತ್ತದೊಳು ಕು | ಮಾರಿಯು ಫಡೆವು ದಕೆ || ೩ || ಬಾಲಕಿ ಈರಿತಿಯ ಮಾಡುವಳೆಂ | ಬಾಲೋಚನೆ ಕೊಡ || ಕಾಳಾ ದಿದೆಯೊಳು ತೋರದೆ ಪೋದುದು | ಪೇಳುವದೇನದನು || ೪ ||

* ಕಂದ || ಜವಕಂಗುಂ ದ್ರೋಹವೆ ಹಾ |
ಜವರ್ಗಲೆ ಚಿತ್ತವಿಪುದಿನ್ನು ಪೆಣ್ಣಕ್ಕಳ ಮೇ ||
ಲಿವಶೀಲವ ನಾಲೋಕಿಸಿ |
ಮವದೊಳಗೊಳ್ಳಿದರೆಮತ್ತೆ ನಂಬಲೈದಿಂ ||

ಪ್ರಾಯದ ಕನ್ನೆಯರನ್ನು ಮರುಳು ಮಾಡುವ ಮದ್ದು ಮಾಟಗಳರಬೇಕಲ್ಲವೆ ? ರಾಷ್ಟ್ರಿಯನೆ ! ಅಂತವುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿರುವಿಯಲ್ಲವೆ ?

ರಾಷ್ಟ್ರಿಯನು—ಸ್ವಾಮಿ ! ಇರುವೆಂದು ಕೇಳಿಬಲ್ಲೆನು.

ಸುನೀತಿ—ಯಾರಲ್ಲಿ ? ನನ್ನ ತಮ್ಮನನ್ನು ಕೂಗಿ.—ಅಯ್ಯೋ ! ಅವಳನ್ನು ನೀನೇ ಮದುವೆಯಾಗಿದ್ದರೆ ಚನ್ನಾಗಿತ್ತಲ್ಲ !—ಕೆಲವರು ಈಕಡೆಗೆ ಹೋಗಿ. ಕೆಲವರು ಈಕಡೆಗೆ ಹೋಗಿ. ಅವಳನ್ನೂ ಆ ವಿದೇಶಿಯನ್ನೂ ಎಲ್ಲಿ ಹಿಡಿಯಬಹುದು ಬಲೆಯಾ ?

ರಾಷ್ಟ್ರಿಯನು—ತಾವು ದಯವಿಟ್ಟು ದೂತರಕೂಡ ನನ್ನ ಸಂಗಡ ಬಂದರೆ ಅವಳನ್ನು ಹಿಡಿಯಬಹುದು.

ಸುನೀತಿ—ಆದರೆ ದಯವಿಟ್ಟು ಮುಂದೆ ನಡೆ. ಎಲ್ಲಾ ಜನರನ್ನೂ ಕರೆಯಬಲ್ಲೆನು ಅಥವಾ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಲಾಪೆನು.—ಯಾರಲ್ಲಿ ಆಯುಧಪಾಣಿಗಳಾಗಿ ಬನ್ನಿ. ಇರುಳತಳವಾರರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರನ್ನು ಎಚ್ಚರಿಸಿ.—ಎಲೈ ಮಿತ್ರನಾದ ರಾಷ್ಟ್ರಿಯನೇ ! ನಿನ್ನ ಶ್ರಮವನ್ನು ನಾನು ಸಿಪ್ಪಲವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ.
(ಎಲ್ಲರೂ ಹೋಗುವರು).

ಪ್ರವೇಶ ೨.—ರಾಜಧಾನಿಯ ಮತ್ತೊಂದು ವೀಧಿಯಲ್ಲಿ ಶೂರಸೇನನೂ ದೇವದತ್ತನೂ ದೀವಟೆಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದ ಪರಿವಾರಜನಗಳೊಡನೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುವರು.

ದೇವದತ್ತ—ಯುದ್ಧವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿ ನಾನು ಬಹುಜನರನ್ನು ಕೊಂದಿರುವೆನು. ಆದರೂ ಬಬ್ಬನನ್ನು ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಕೊಲ್ಲುವ ಸನ್ನಾಹವನ್ನು

* || ರಾಗ—ನೋಟು ||

ಪೇಳುವದೇನಕಟ ತಂದೆಗಾಹಾ | ಭಾಲೆಯೆ ಮೋಸವ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ ||
ಕೇಳಿ ತಂದೆಗಳೆ ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ | ಮೇಲಿನ ಶೀಲಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚಲು ಬೇಡಿ ||೧||

ಮೊದಲೆ ಎಣಿಸಿಕೊಂಡು ನೆರವೇರಿಸುವದಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಬಪ್ಪದು. ಅದು ದೊಡ್ಡ ಪಾಪವೆಂದು ಗ್ರಹಿಸಿರುವೆನು. ಬಂದುವೇಳೆ ನನಗೆ ಪ್ರಯೋಜನಕರವಾದದ್ದಾದರೂ ಕೆಟ್ಟಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಲಾರೆ. ಏಳೆಂಟುಸಾರಿ ಅವನ ಈ ಪಕ್ಕದ ಮೂಳೆಯನ್ನು ಮುರಿಯಬೇಕೆಂದು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದೆನು. ಶೂರಸೇನ-ಹಾಗೆ ಮಾಡದೆ ಇದ್ದದ್ದೇ ಬಳ್ಳಿದು.

ದೇವದತ್ತ-ಆದರೆ ಅವನು ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ಹರಟೆದನು. ಅವನು ಆಡಿದ್ದು ನಿಮ್ಮ ಘನತೆಗೆ ಕುಂದುಮಾಡತಕ್ಕದ್ದಾಗಿಯೂ, ಕೇಳಿದೊಡನೆ ಆಕ್ರೋಶವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವುದಾಗಿಯೂ ಇತ್ತು. ನನಗೆ ಸೈರಣೆ ವಿಶೇಷವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಅದನ್ನು ಬಹುಕಷ್ಟದಿಂದ ಸೈರಿಸಿದೆನು. ಅದಿರಲಿ. ಸ್ವಾಮಿ ! ಇದನ್ನು ಹೇಳಿ. ನೀವು ಅಪಾಯಾಸ್ಪದವಾಗದಂತೆ ಮದುವೆಯಾಗಿರುವಿರೋ ? ಆ ಮಂತ್ರಿಶ್ರೇಷ್ಠನನ್ನು ಜನಗಳೆಲ್ಲರು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸುವರು. ಕಾರ್ಯಸಾಫಲ್ಯವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಆತನ ಮಾತು ರಾಜಾಜ್ಞೆಗಿಂತಲೂ ವಿಶೇಷವಾದ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳದ್ದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಆತನು ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿ ನಿಮ್ಮನ್ನು ವಿಯೋಗದುಃಖಕ್ಕೆ ಗುರಿಮಾಡುವನು. ಮತ್ತು ದಂಡನೀತಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ತನ್ನ ಜನವರ್ತಿಕಾರಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿ, ಸಾಧ್ಯವಾದಷ್ಟು ನಿಮ್ಮ ಸೌಖ್ಯಕ್ಕೆ ಕುಂದುಂಟಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುವನು.

ಶೂರಸೇನ-ಆಗಲಿ. ಅವನ ದ್ವೇಷವನ್ನೆಲ್ಲಾ ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಿ. ಈ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ನಾನುಮಾಡಿರುವ ಉಪಕಾರವೇ ಅವನ ದೂರುಗಳ ಬಾಯನ್ನು ಮುಚ್ಚುವದು. ಅದಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೊಂದು ತಿಳಿಸತಕ್ಕ ಭಾಗವುಂಟು. ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಆತ್ಮಸ್ತುತಿಯು ಘನತೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವದೆಂದು ತಿಳಿದಾಗ ಅದನ್ನು ಪ್ರಕಟಪಡಿಸುವೆನು. ನಾನು ರಾಜವಂಶೀಯನು. ಈಗ ನಾನು ಸಂಪಾದಿಸಿರುವ ಉನ್ನತಪದವಿಗೆ ನನ್ನ ಕುಲೋನ್ನತಿಯೇನೂ ಕಡಮೆಯಾದದ್ದಲ್ಲ. ಅದಿರಲಿ. ದೇವದತ್ತನೆ !—

ಕಂದ || ವಿವಯಾದಿ ಗುಣ ವಿಭೂಷಣೆ |

ಯೆನುತಾ ಮೋಹನೆಯೊಳೊಲೈವಲ್ಲದೆ ನಾನಾ ||

ವನಧಿಯ ಮಣಿಗಳ ನಿತ್ಪತಿ |

ನೆವಲುಂ ಸಂಸಾರಬಂಧಕೇಂ ಸಿಲ್ಕುವೆನೇ ||

ಅದೇನಲ್ಲಿ ಬೆಳಕು ? ನೋಡು !

ದೇವದತ್ತ—ಅವರು ಆಕೆಯ ತಂದೆಯೂ, ಅವನ ಕಡೆಯವರೂ. ಈಗ ತಾವು ಮರೆಯಾಗುವದು ಬಳ್ಳಿದೆಂದು ತೋರುತ್ತೆ.

ಶೂರಸೇನ—ಹಾಗೆ ನಾನು ಮಾಡುವನಲ್ಲ. ಅವರಿಗೆ ನಾನು ಕಾಣಿಸಿ ಕೊಳ್ಳಲೇಬೇಕು. ನನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯ: ನನ್ನ ಪದವಿ: ನನ್ನ ಸರಳ ಹೃದಯತೆ: ಇದೇ ನನ್ನ ಘನತೆಯನ್ನು ಕಾಪಾಡುವವು. ಅವರೆಯೋ?

ದೇವದತ್ತ—ಅವರಲ್ಲದಹಾಗೆ ತೋರುತ್ತೆ.

ಶೂರಸೇನ—ಇವರು ನನ್ನ ರಾಜದೂತರು. ಈತನು ನನ್ನ ಪ್ರತಿ ನಿಧಿಯು.

(ವಿಜಯಧ್ವಜನೂ, ದೀವಟಿಗೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ರಾಜದೂತರೂ ಪ್ರವೇಶಿಸುವರು)

ಶೂರಸೇನ—ಮಿತ್ರರೆ ! ನಿಮಗೆ ಕುಶಲವೆ ? ವೃತ್ತಾಂತವೇನು ?

ವಿಜಯಧ್ವಜ—ಎಲೈ ದಳಪತಿಯೆ ! ಮಹಾರಾಜರು ನಿಮ್ಮ ಕುಶಲ ವನ್ನು ಕೇಳಿದಮೇಲೆ ತಾವು ಬಹುಬೇಗನೆ, ಈ ಕ್ಷಣವೆ, ಬರುವಂತೆ ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದರು.

ಶೂರಸೇನ—ನಿಮಿತ್ತವೇನಿದ್ದೀತು ?

ವಿಜಯಧ್ವಜ—ಸಿಂಹಳದ್ವೀಪದಿಂದ ಏನೋ ವೃತ್ತಾಂತ ಬಂದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತೆ. ಕಾರ್ಯವೇನೋ ತ್ವರ್ಯವಾದದ್ದು. ಹಡಗಿನಿಂದ ತೆರಬಲ್ಲದೆ ಬಬ್ಬರಹಿಂದೊಬ್ಬರು ಈ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲೇ ಹೆನ್ನೆರಡುಮಂದಿ ದೂತರು ಬಂದಿರುವರು. ಬಬ್ಬರಿಬ್ಬರುಹೊರತಾಗಿ ಮಂತ್ರಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ರಾಜಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಗೇರಿರುವರು. ತಮ್ಮ ಆಗಮನವನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕರೆತರುವದಕ್ಕೆ ಮನೆಗೆ ದೂತರನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದರು. ತಾವು ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ತಮ್ಮನ್ನು ಹುಡುಕುವದಕ್ಕೆ ಮೂರು ಕಡೆಗೆ ದೂತರನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿರುವರು.

ಶೂರಸೇನ—ಆದರೆ ನಿಮಗೆ ನಾನು ದೊರಕಿದ್ದೇ ಬಳ್ಳಿದು. ಈಗ ಬಳಕ್ಕೆಹೋಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಾತಾಡಿ ಬರುತ್ತೇನೆ. (ಬಳಕ್ಕೆ ಹೋಗುವನು).

ವಿಜಯಧ್ವಜ—ದೇವದತ್ತನೆ ! ಇವನು ಇಲ್ಲಿಕಿರುವನು ?

ದೇವದತ್ತ—

ಕಂದ || ಕ್ಷೋಣಿಯೊಳೆ ಚರಿಪದೊಂದಂ |

ಮಾಣಿಕ್ಯದ ಹಡಗನ್ನೆದೆ ಪಿಡಿದಿಪ್ಪನಿವಂ ||

ಮಾಣದೆ ದಕ್ಕಲಿವಂಗಿ |

ಮೂಣಯ ಮೇನಿವವದೃಷ್ಟಮತಿಶಯ ಮನಿಕುಂ ||

ವಿಜಯಧ್ವಜ—ನೀನು ಹೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ಅರ್ಥವೇನೋ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ.

ದೇವದತ್ತ—ಅವನು ಮದುವೆಯಾಗಿರುವನು.

ವಿಜಯಧ್ವಜ—ಯಾರನ್ನು ?

ದೇವದತ್ತ—ಯಾರನ್ನೇ ?—

(ಶೂರಸೇನ ಬರುವನು).

ದಳಪತಿಗಳೇ ! ಇನ್ನು ಹೊರಡುವಿರಾ ?

ಶೂರಸೇನ—ನಡೆಯಿರಿ.

ವಿಜಯಧ್ವಜ—ಇದೋ ! ನಿಮ್ಮನ್ನು ಹುಡುಕುವವಕ್ಕೆ ಇನ್ನೊಂದು ಗುಂಪು ಬಂತು.

ದೇವದತ್ತ—ಅದು ಸುನೀತಿಯ ಕಡೆಯ ಗುಂಪು. ಸ್ವಾಮಿ ! ತಾವು ಜಾಗರೂಕರಾಗಿರಬೇಕು. ಅವನು ದುರಾಲೋಚನೆಯಿಂದ ಬರುವನು.

(ಸುನೀತಿಯೂ ರಾಷ್ಟ್ರಿಯನೂ ದೀವಟಗೆಯವರೂ ಆಯುಧ ಪಾಣಿಗಳಾದ ದೂತರೂ ಬರುವರು.)

ಶೂರಸೇನ—ಹೋ ! ನಿಲ್ಲಿ !

ರಾಷ್ಟ್ರಿಯ—ಪೂಜ್ಯರೆ ! ಅದೋ ವಿದೇಶಿಯು.

ಸುನೀತಿ—ಕಳ್ಳ ! ಇವನನ್ನು ಹಿಡಿಯಿರಿ.

(ಎರಡು ಕಡೆಯವರೂ ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಒರೆಯಿಂದ ಎಳೆಯುವರು.)

ದೇವದತ್ತ—ಎಲೈ ರಾಷ್ಟ್ರಿಯನೆ ! ಬಾ. ಇದೊ ನಿನಗೆ ನಾನು ಪ್ರತಿಭಟನಾಗಿರುವೆನು.

ಶೂರಸೇನ—ಸಾಕು ! ಸಾಕು ! ಝಳಿಸುವ ಕತ್ತಿಗಳನ್ನು ಬರೆಗೆ ಹಾಕಿ, ವೃಥಾ ಮಂಜಿನಹನಿಗಳಿಂದ ಕೆಲುಬಾಗುವವು. ಪೂಜ್ಯರೇ ! ನಿಮ್ಮ ಆಯುಧಗಳಿಗಿಂತಲೂ ನಿಮ್ಮ ವಯಸ್ಸಿಗೆ ನಾನು ವಿಧೇಯನಾಗಿರುವೆನು.

ಸುನೀತಿ—ಎಲೋ! ತುಚ್ಛನಾದ ಕಳ್ಳನೇ! ನನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲಿ ಬಚ್ಚಿಟ್ಟಿರುವೆ? ನೀನು ಪಾಪಿಯಾದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಮರುಳುಮಾಡಿದ್ದೀಯೆ. ಕೋಮಲೆಯಾಗಿಯೂ, ಸುಂದರಿಯಾಗಿಯೂ, ಯಾವ ದೊಂನು ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲದವಳಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಕನ್ನೆಯು ಧನಾಢ್ಯರಾಗಿಯೂ ಸುಂದರರಾಗಿಯೂ ಇದ್ದ ಸ್ವದೇಶೀಯರನ್ನು ಕೂಡ ವರಿಸಲು ತಲೆಯಾಗುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅಂತನಳು ಲೋಕದ ಹಾಸ್ಯಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಿ, ತಂದೆಯನ್ನು ಕೂಡ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ, ಯಾರನ್ನು ಕಂಡರೆ ಹೆದರುತ್ತಿದ್ದಳೋ ಅಂತವನ ಕರಿಯೆದೆಯನ್ನು ಆಲಿಂಗಿಸುವದಕ್ಕೆ ಆತುರಿಸಿ ಹೋಗುವದುಂಟೆ? ಇದನ್ನು ಪ್ರಪಂಚವೇ ಬಸ್ಪಲಿ. ನೀನು ಮದ್ದು ಮಾಡಿಗಳಿಂದ ಮರುಳು ಮಾಡಿ ಅವಳ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೆಳೆಯದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಹೀಗಾಗುವಳನ್ನುವದನ್ನು ಯಾರುತಾನೆ ನಂಬುವರು? ಇದನ್ನು ವಿಚಾರಣೆಗೆ ತರದೆ ಎಂದಿಗೂ ಬಿಡೆನು. ಆಲೋಚಿಸಲು ಸ್ವಪ್ನವಾಗಿಯೇ ಇದೆ. ಇಂತ ಅನ್ಯಾಯವನ್ನು ಆಚರಿಸಿದ್ದರಿಂದ ನೀನು ಲೋಕಕ್ಕೆ ದ್ರೋಹಿಯು. ಈ ಅಪರಾಧಕ್ಕಾಗಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಹಿಡಿಯಲೇ ಬೇಕು.—ಇವನನ್ನು ಹಿಡಿಯಿರಿ. ಇವನೇ ನಾದರೂ ಅಡ್ಡಿ ಮಾಡಿದರೆ ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಹಿಡಿಯಿರಿ.

ಶೂರಸೇನ—ನೀವು ಉಭಯತ್ರರೂ ಕೈನಿಲ್ಲಿಸಿ. ಸೂಚಕರ ಆವಶ್ಯಕವಿಲ್ಲದ ಪಾತ್ರದಂತೆ ಯುದ್ಧವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಕೃತ್ಯವನ್ನು ನಾನೇ ಮಾಡಬಲ್ಲೆನು. ಉತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡುವದಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ತಮ್ಮ ಕೋರಿಕೆ?

ಸುನೀತಿ—ಸೆರೆಮನೆಗೆ—ನ್ಯಾಯವಿಧಾಯಕರ ಸಂಘ ಸೇರಿ ನಿನ್ನನ್ನು ವಿಚಾರಿಸುವವರಿಗೂ.

ಶೂರಸೇನ—ತಾವು ಹೇಳಿದಂತೆ ಈಗ ನಾನು ಬರತಕ್ಕದ್ದು ಹ್ಯಾಗೆ? ಈಗಲೆ ನಡೆಯಬೇಕಾದ ಬಂದು ರಾಜಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಬರಬೇಕೆಂದು ರಾಜಾಜ್ಞೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ದೂತರು ಬಂದಿರುವರು.

ದೂತ—ಎಲೈ ಪೂಜ್ಯತಮರೆ! ನಿಜ. ರಾಜನು ಆಲೋಚಕಸಭೆಯಲ್ಲಿರುವನು. ತಮ್ಮ ಆಗಮನಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸಿರುವನು.

ಸುನೀತಿ-ಎನು ! ರಾಜನು ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ! ಈ ಸರಿರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ! ಬಳ್ಳಿದು. ಇವನನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೇ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬನ್ನಿ. ನನ್ನ ಕಾರ್ಯವೇನು ಉದಾಸೀನವಾದದ್ದಲ್ಲ. ರಾಜನೇ ಆಗಲಿ ಅಥವಾ ಸಮಾನರಾದ ಮಂತ್ರಿಗಳೇ ಆಗಲಿ ನನಗಾದ ಆಪತ್ತನ್ನು ಅವರದಾಗಿ ಎಣಿಸದೆ ಇರಲಾರರು. ಇಂತ ಅಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸದೆ ಬಿಟ್ಟರೆ, ಇಲ್ಲಿ ಮುಂದಕ್ಕೆ ತುಚ್ಛರಾದ ಪರದೇಶಿಗಳೆಲ್ಲಾ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಾಗುವದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇನಿದೆ ?

(ಎಲ್ಲರೂ ಹೋಗುವರು)

ಪ್ರವೇಶ ೩.-ರಾಜನು ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಿಗಳೊಡನೆ ಕೂಡಿ ಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ಇರುವನು : ದೂತರು ನಿಂತಿರುವರು.

ರಾಜನು-ಈ ಪತ್ರಿಕೆಗಳನ್ನು ನೋಡುವಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧವಿರುವದರಿಂದ ನಿಶ್ಚಯವನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸುವದಕ್ಕಾಗುವದಿಲ್ಲ.

೧ ನೇ ಮಂತ್ರಿ-ಹೌದು. ಪರಸ್ಪರ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿರುವದು. ನನ್ನ ಕಾಗದದಲ್ಲಿ ನೂರೇಳು ಹಡಗುಗಳೆಂದು ಇರುವದು.

ರಾಜ-ನನ್ನದರಲ್ಲಿ ನೂರುನಲವತ್ತು ಎಂದಿರುವದು.

೨ ನೇ ಮಂತ್ರಿ-ನನ್ನದರಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂರೊಂದು ಬರೆದಿರುವದು. ಇಂತಾ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಬರುವದುಂಟು. ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಮೆಯಿದ್ದರೂ ತುರುಷ್ಕರ ಸೇನೆಯು ಸಿಂಹಳದ್ವೀಪದ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗುವದೆಂದು ಎಲ್ಲಾ ಪತ್ರಿಕೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವದು.

ರಾಜ-ನೀವು ಹೇಳಿದ್ದು ಸಹಜ. ಶತ್ರುಸೇನೆಯಂತು ಸಿಂಹಳದ್ವೀಪದ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟಿರುವದು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಾವು ಜಾಗರೂಕರಾಗಿರಬೇಕು.

(ತೆರೆಯೊಳಗೆ ಒಬ್ಬ ನಾವಿಕನು ತನ್ನ ಅಗಮನವೂಚಕವಾದ ಶಬ್ದವನ್ನು ಮಾಡುವನು.)

ದೂತ-ಹಡಗಿನಿಂದ ಒಬ್ಬ ದೂತ ಬಂದಿರುವನು.

(ನಾವಿಕಮ ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು.)

ರಾಜ—ಈಗೇನು ವರ್ತಮಾನ?

ನಾವಿಕ—ತುರುಕರ ಯುದ್ಧ ಸಾಮಗ್ರಿಯು ಕ್ರಾಂಚದ್ವೀಪಕ್ಕೆ ಅಭಿಮುಖವಾಯಿತು. ಇದನ್ನು ರಾಜರಿಗೆ ಬಿನ್ನವಿಸುವದೆಂದು ಪೂಜ್ಯರಾದ ಜಯಸೇನರು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿರುವರು.

ರಾಜ—ಇದಕ್ಕೇನು ಹೇಳುತ್ತೀರಿ ?

೧ ನೇ ಮಂತ್ರಿ—ಎಷ್ಟು ಆಲೋಚಿಸಿದರೂ ಇದು ನಿಜವಾಗಿತ್ತೋರು ವದಿಲ್ಲ. ನಮ್ಮನ್ನು ಮೋಸಪಡಿಸುವದಕ್ಕೆ ಶತ್ರುಗಳು ಮಾಡುವ ನಟನೆಯೇಸರಿ. ಶತ್ರುಗಳಿಗೆ ಸಿಂಹಳದ್ವೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಅವಶ್ಯಕವು ಕ್ರಾಂಚದ್ವೀಪದಲ್ಲಿರುವ ಅನಾವಶ್ಯಕವು ಮತ್ತು ಸಿಂಹಳದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಅನರಿಗಿರುವ ವಿಜಯಸೌಲಭ್ಯವು ಕ್ರಾಂಚದ್ವೀಪದಲ್ಲಿರುವ ವಿಜಯದೌರ್ಲಭ್ಯವು : ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ಯೋಚಿಸಿದರೆ, ಸುಲಭಸಾಧ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರಯೋಜನಕರವಾದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅಪಾಯಕರವಾಗಿ ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜನಕರವಾದ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸುವದಕ್ಕೆ ಶತ್ರುಗಳೇನು ಮೂಢರಲ್ಲ.

ರಾಜ—ನಿಜ. ಕ್ರಾಂಚದ್ವೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗುವದಕ್ಕಲ್ಲ.

ದೂತ—ಇದೋ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ನಾವಿಕನು ಬಂದನು.

(ನಾವಿಕಮ ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು).

ನಾವಿಕ—ಸ್ವಾಮಿ ! ಕೃಪಾಳುಗಳೆ ! ಶತ್ರುಗಳು ಕ್ರಾಂಚದ್ವೀಪದ ಕಡೆ ನೆಟ್ಟಗೆ ಹೋಗಿ ಯುದ್ಧದ ಹಡಗುಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿಕೊಂಡರು.

೧ ನೇ ಮಂತ್ರಿ—ನಿಜ. ನಾನು ಹಾಗೇ ಎಣಿಸಿದೆ. ಎಷ್ಟು ಹಡಗುಗಳಿರಬಹುದು ?

ನಾವಿಕ—ಮೂವತ್ತು. ಸಿಂಹಳದ್ವೀಪದಕಡೆಗೆ ಬಂದ ದಾರಿಯಿಂದಲೆ ತಿರಿಗಿದಾರೆ. ತಮ್ಮ ನಂಬಿಕೆಗೆ ಯೋಗ್ಯರಾಗಿಯೂ ಧೀರರಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಮಹಾಮತಿಗಳು ನಮಸ್ಕಾರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ತಮಗೆ ಬಿನ್ನವಿಸಿ ಇದನ್ನು ನಂಬಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು.

ರಾಜ—ಹಾಗಾದರೆ ಸಿಂಹಳದ್ವೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗುವದು ನಿಜ. ನಮ್ಮ ವೀರನರ್ಮನು ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿಲ್ಲವೋ ?

೧ ನೇ ಮಂತ್ರಿ—ಅವನು ಸಿಂಧುದೇಶದಲ್ಲಿ ದಾನೆ.

ರಾಜ—ಬೇಗ, ಬೇಗ, ಪತ್ರಿಕೆ ನೋಡಿದಕೂಡಲೆ, ಬರಬೇಕೆಂದು ನಾವು ಬರೆದಂತೆ ಬರೆಯುವದು.

೧ ನೇ ಮಂತ್ರಿ—ಇದೋ ! ಸುನೀತಿಯೂ ವೀರನಾದ ವಿದೇಶಿಯೂ ಬರುವರು.

(ಸುನೀತಿ, ಶೂರಸೇನ, ದೇವದತ್ತ, ರಾಷ್ಟ್ರಿಯ, ಪರಿಜನರೂ ಪ್ರವೇಶಿಸುವರು.)

ರಾಜ—ಎಲೈ ವೀರನಾದ ಶೂರಸೇನನೆ ! ನಮಗೆ ಶತ್ರುಗಳಾದ ತುರುಕರ ಮೇಲಣ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಈಗಲೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ. (ಸುನೀತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ) ಓಹೋ ! ತಮ್ಮನ್ನು ಕಾಣಲೇ ಇಲ್ಲ. ಪೂಜ್ಯರೆ ! ನೀವು ಬಂದದ್ದು ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಆಲೋಚನಾರೂಪವಾದ ತಮ್ಮ ಸಹಾಯತೆಯು ಈ ರಾತ್ರಿ ಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಸುನೀತಿ—ಹಾಗೆಯೇ ತಮ್ಮ ಸಹಾಯತೆಯೂ ನನಗೆ ಬೇಕಾಗಿದೆ. ಕೃಪಾಳುಗಳೆ ! ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು. ಈ ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿದ್ದು ರಾಜಕಾರ್ಯದ ತ್ವರೆಯಲ್ಲ : ನನ್ನ ದುಃಖವು. ಈ ದುಃಖವು ಪ್ರವಾದದಂತೆ ರಾಜ್ಯಭಾರದ ವ್ಯಸನವನ್ನೆಲ್ಲ ಮುಳುಗಿಸಿಬಿಟ್ಟು ತಾನೇ ತಾನಾಗಿದೆ.

ರಾಜ—ಏನಾಯಿತು ?

ಸುನೀತಿ—ನನ್ನ ಮಗಳು ! ಅಯ್ಯೋ ! ನನ್ನ ಮಗಳು !

ರಾಜನು, ಮಂತ್ರಿಗಳು—ಸತ್ತಳೇ ?

ಸುನೀತಿ—ಹೌದು, ನನ್ನ ಭಾಗಕ್ಕೆ. ಅಯ್ಯೋ ! ಮೋಸಪಡಿಸಿ ಕದ್ದುಕೊಂಡು ಹೋದರು. ದುರ್ಮೈದ್ಯರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಮರುಳುಗೊಳಿಸಿದರು. ನನ್ನ ಮಗಳೇನು ಬುದ್ಧಿಹೀನಳಲ್ಲ. ಇಷ್ಟು ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿ ನಡೆಯಬೇಕಾದರೆ ಮದ್ದುಮಾಟಗಳಿಂದಲ್ಲದೆ ಎಂದಿಗೂ ಹೀಗಾಗುವದಿಲ್ಲ.

ರಾಜ—ಹೀಗೆ ನಿಮ್ಮ ಮಗಳ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಕೆಡಿಸಿದ್ದೊಂದು ಅಪರಾಧ : ಇದಲ್ಲದೆ ನಿಮಗೆ ಮಗಳಲ್ಲದಹಾಗೆ ಮಾಡಿದ್ದೊಂದು ಅಪರಾಧ :

ಇಂತ ತಪ್ಪುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವನು ನನ್ನ ಮಗನೇ ಆಗಲಿ, ಅವನನ್ನು ನೀವೇ ವಿಧಿಸುವ ಕ್ರೂರಶಿಕ್ಷೆಗೆ ಗುರಿಮಾಡಿಸುವೆನು.

ಸುನೀತಿ—ತಮ್ಮ ಕೃಪೆಗೆ ಬಹುವಿಧೇಯತೆಯಿಂದ ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಈ ವಿದೇಶಿಯೇ ಅಪರಾಧಿಯು. ಇವನನ್ನು ರಾಜಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಬಹುತ್ವರೆಯಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆತರುವಹಾಗೆ ತಾವು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿರುವಿರಂತೆ.

ರಾಜನು, ಮಂತ್ರಿಗಳು—ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಬಹಳ ವ್ಯಾಕುಲರಾದೆವು.

ರಾಜನು—(ಶೂರಸೇನನನ್ನು ನೋಡಿ) ಎಲೈ ಶೂರಸೇನನೇ ! ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಪಕ್ಷವಾಗಿ ಏನು ಹೇಳಬಲ್ಲೆ ?

ಸುನೀತಿ—ಏನು ಹೇಳುವನು, ತಾನು ನಡೆಸಿದ ಅಕೃತ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ?

ಶೂರಸೇನ—ನೀತಿವಿಚಾರದರಾಗಿಯೂ, ಮಾನನೀಯರಾಗಿಯೂ ನಿಮ್ಮ ಕ್ಷಪಾತಿಗಳಾಗಿಯೂ, ದಕ್ಷರಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಓ ! ಸಭಾಸದರೆ ! ಈ ವೃದ್ಧರ ಮಗಳನ್ನು ನಾನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋದದ್ದು ನಿಶ್ಚಯ : ನಿಶ್ಚಯ. ಅವಳನ್ನು ನಾನು ಮದುವೆಯಾಗಿರುವದೂ ನಿಶ್ಚಯ. ಇದೇ ನಾನು ಮಾಡಿದ ಸರ್ವಾಪರಾಧ. ಇನ್ನೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಮಾತಾಡುವದರಲ್ಲಿ ನಾನು ಮೂಢನು. ಸಭಾಯೋಗ್ಯವಾದ ವಾಕ್ಯ ತುರ್ಯವನ್ನು ನಾನು ಪಡೆಯಲಿಲ್ಲ —

ಕಂದ || ತೋಳಿವು ಪುಟ್ಟಿದ ವರುಸಗ |

ಳೇಳುಂ ತಾನಿಲ್ಲಿ ನಿಂದ ತಿಂಗಳ್ಳಳಿವಾ ||

ರೇಳುಂ ಕಳೆದಂದಿಂದಂ |

ಕಾಳಗದೊಳೆ ತಮ್ಮ ಸಾರಮಂ ತೆತ್ತಿಕುಣಂ ||

ಈ ಮಹಾಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಯುದ್ಧಪ್ರಸಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಮಿಕ್ಕವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ಅನಭಿಜ್ಞನು. ಆದುದರಿಂದ ನನ್ನ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಬಲೀಕರಿಸುವದರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ವಾಕ್ಯದರ್ಭಾಶಕ್ತಿಯು ಕಡಮೆಯಾದದ್ದು. ಅದರೂ ತಮ್ಮ ಆಧರಣೆಸೈರಣೆಗಳ ಬಲದಿಂದ ಅವಳನ್ನು ನಾನು ವರಿಸಿದ ಕಥೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ನಿರ್ವಂಚನೆಯಾಗಿ ಹೇಳುವೆನು. ಯಾವ ಮದ್ದು ಹಾಕಿ, ಏನು ಮಾಡಿ, ಇವರ ಮಗಳನ್ನು ನಾನು ಕೈವಶಮಾಡಿಕೊಂಡೆನೆಂದು ಈ ವೃದ್ಧರು ದೂರುವರೋ ಅದನ್ನೆಲ್ಲಾ ತಿಳಿಸುವೆನು.

ಸುನೀತಿ-ನನ್ನ ಮಗಳು ಯಾವಾಗಲೂ ಅಳುಕುತ್ತಿರುವ ಸ್ವಭಾವ
ವುಳ್ಳವಳು : ನಿಶ್ಚಿಂತಲವಾದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವಳು : ತನ್ನ ಅನುರಾಗಕ್ಕೆ ತಾನೇ
ನಾಚುತ್ತಿದ್ದಳು : ಮತ್ತು ಯಾವನನ್ನು ನೋಡಿ ತಾನು ಬೆದರುತ್ತಿ
ದ್ದಳೋ ಅಂತವನಲ್ಲಿ, -ತನ್ನ ಕುಲ, ಶೀಲ, ವಯಸ್ಸು, ಕೀರ್ತಿ ಮೊದಲಾ
ದುದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮೀರಿ, -ಪ್ರೀತಿಸುವದುಂಟೇ ? ಆದುದರಿಂದ ನಿರ್ದೋಷಳಾದ
ನನ್ನ ಮಗಳು ಮದ್ದು ಮಾಯೆಗಳೇನೂ ಇಲ್ಲದೆ ತಾನಾಗಿ ಮರುಳಾದಳೆಂದು
ಹೇಳುವರು ಕೇವಲ ಭ್ರಾಂತರಲ್ಲದೆ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವರೆಂದಿಗೂ ಅಲ್ಲ. ಆದು
ದರಿಂದ ಇವನು ಅವಳ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಕೆಡಿಸುವ ಮದ್ದು ಮತ್ತು ಮಂತ್ರ
ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿರುವನೆಂದು ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿ ಹೇಳುವೆನು.

ರಾಜ-ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಪ್ಪುವಂತೆ ಬಲವಾದ ನಿದರ್ಶನಗಳೊಂದೂ ಇಲ್ಲದೆ,
ತೋರಿದಂತೆ ನುಡಿದ ಮಾತುಗಳಿಂದ ತಾವು ಹೊರಿಸುವ ತಪ್ಪು ಚೆನ್ನಾಗಿ
ದೃಢಪಡುವದಿಲ್ಲ.

೧ ನೇ ಮಂತ್ರಿ-ಶೂರಸೇನನೆ ! ನೀನು ಹೇಳು. ವಕ್ರಮಾರ್ಗ
ದಿಂದ ಬಲಾತ್ಕರಿಸಿ ಆಕೆಯ ಅನುರಾಗವನ್ನು ಪಡೆದೆಯೋ ? ಪ್ರಾರ್ಥನೆ
ಯಿಂದ ನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಪರಸ್ಪರಾನುರಾಗದಿಂದ ವರಿಸಿದೆಯೋ ?

ಶೂರಸೇನ-ಪೂಜ್ಯರೆ ! ಆಯುಧಶಾಲೆಯಲ್ಲಿಗೆ ದೂತರನ್ನು ಕಳುಹಿ,
ಆಕೆಯನ್ನೇ ಕರೆಸಿ ಕೇಳಿ. ಅವಳೇ ಬಂದು ತನ್ನ ತಂದೆಯ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿ
ನನ್ನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಏನು ಹೇಳುವಳೋ ಹೇಳಲಿ. ಆಗ ನನ್ನ ಮೇಲೇ
ನಾದರೂ ತಪ್ಪುಂಟಾದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ತೆಗೆಯುವದಲ್ಲದೆ
ಪ್ರಾಣಾಂತವಾದ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕೂಡ ವಿಧಿಸಿ.

ರಾಜ-ಯಾರಲ್ಲಿ ? ಮೋಹನೆಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬನ್ನಿ.

ಶೂರಸೇನ-ಎಲೈ ದೇವದತ್ತನೇ ! ಇವರನ್ನು ನೀನೇ ಕರೆದುಕೊಂಡು
ಹೋಗಿ ಜಾಗ್ರತೆಪಡಿಸು. - (ದೇವದತ್ತನೂ ದೂತರೂ ಹೋಗುವರು.)
ನಾನು ಮಾಡಿದ ಪಾಪಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನಿರ್ವಂಚನೆಯಾಗಿ ದೇವರ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ
ಹೇಳುವಹಾಗೆ, ನಮ್ಮ ಅನುರಾಗವು ಪರಸ್ಪರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದ ಸೂಗತಿ
ಯನ್ನು ಪೂಜ್ಯವಾದ ನಿಮ್ಮ ಕಿವಿಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಯಪಡಿಸುವೆನು.

ರಾಜ-ಶೂರಸೇನನೆ ! ಹೇಳು.

ಶೂರಸೇನ-ಆಕೆಯ ತಂದೆಯು ಯಾವಾಗಲೂ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಮತ್ತು ಪದೇಪದೇ ನನ್ನನ್ನು ಕರೆಯಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನಾನು ಹಾಕಿದ ಮುತ್ತಿಗೆಗಳನ್ನೂ, ನನಗೆ ಬಂದ ಹಾನಿವೃದ್ಧಿ ವೊದಲಾದ ನನ್ನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಆತನಿಗೆ ಬಾಲ್ಯಾರಭ್ಯವಾಗಿ ನಾನು ನಡೆಸಿದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೊನೆತನಕ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವೇನೆಂದರೆ: ಕೇಳುವವರಿಗೆ ರೋಮಾಂಚವುಂಟಾಗುವಂತೆ ಭೂಮಿಯನ್ನೆಲ್ಲಾ, ಸಮುದ್ರದಮೇಲೂ, ನಾನು ನಡೆಸಿದ ಯುದ್ಧಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸಿದ ಅಪಾಯಗಳು; ಕೋಟಿಗೆ ಮುತ್ತಿಗೆ ಹಾಕುವಾಗ ನಾನು ಕೂಡಲುಮೊನೆಯಪ್ಪರಲ್ಲಿ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಉಳಿದದ್ದು; ನೀಚ ಶತ್ರುಗಳ ಕೈಗೆ ನಾನು ಸಿಕ್ಕಿದ್ದು! ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ಆಳುಮಾರು ಮಾರಿದ್ದು; ಅಲ್ಲಿಂದ ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡದ್ದು; ಮತ್ತು ಭಯಂಕರವಾದ ಮಹಾಗುಹಗಳನ್ನೂ, ಬೆಳೆಯಿಲ್ಲದ ಕಗ್ಗಾಡುಗಳನ್ನೂ, ಆಕಾಶವನ್ನು ಮುಟ್ಟುವ ಪರ್ವತಗಳನ್ನೂ, ಮನುಷ್ಯರನ್ನೇತಿಸುವ ಮನುಷ್ಯರನ್ನೂ ಮತ್ತು ಭುಜಗಳ ಕೆಳಗೆ ತಲೆಗಳುಳ್ಳ ಮನುಷ್ಯರನ್ನೂ ನೋಡಿದ್ದು; ವೊದಲಾದುದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವೋದನೆಯು—

ಕಂದ || ಜವಕನ ಬಳಿಯೋಳ ಕುಳ್ಳಿ |

ದ್ವಮರಾಗದೆ ಕೇಳಿಲೈದೆ ಮನೆಗೆಲಸಂ ಬೇ ||

ಗನೆ ಮಾಡಿ ಬಂದು ಪೀರ್ದಳ |

ಮನದೊಲವಿಂ ಕಿವಿಯಿ ನೆನ್ನ ಕಥನಾಮೃತಮಂ ||

*ವೃತ್ತ || ಅಮರಾಗಂ ಮಿಗೆ ಚಿತ್ತದೋಳ ಸಮಯಮಂ ಪಾರ್ದವ್ವನಿ

ನೊಮ್ಮೆವೇ |

ಳಿವಗಾಧ್ಯಂತಮುಮಂ ಭವತ್ಯಥೆಯನೆಂದಳ ಮತ್ತಮೆನ್ನಚ್ಚ ಜಾ ||

ವವದೊಳ ಸಂಗಡಿಸಿದ್ದ ಸಂಕಟಕೆ ನೀಡುಂ ಸುಯ್ದ ನೀರೇರುಹಾ

ವನೆ ತಂದಳ ನಿಡುಗಣ್ಣಿಳಲ್ಲಿ ಪಲವುಂ ಸೂಳಾಕೆ ಬಾಷ್ಪಾಂಬುಮಂ ||

* ರಾಗ—ಜಲಾಬ ||

|| ೮-ಛಾಪುತಾಳ ||

ಎನ್ನ ವಿಜಯಕಥೆ | ಯನ್ನೆರೆ ಕೇಳಲಾ | ಕನ್ನೆಯಿದಚ್ಚರ | ಯೆನ್ನ ತಾಡಿದಳು || ೧ ||
 ಕ್ರೂರವಾದೆನ್ನ ಸಂ | ಚಾರದ ಕಷ್ಟಕೆ | ನೀರಜಾಡಿಯು ಕ | ಣ್ಣೀರಸುರಿದಳು || ೨ ||
 ಬಿಸಜಾಂಬಕೆ ನಿ | ಟ್ಪುಸುರನು ಬಿಡುತಲಿ | ಪೊಸತಿದೆನ್ನ ತ ತಾನೊಸೆದುಸುರಿದಳು ||
 ಧರೆಯೊಳಗಿಂತಹವರನ ನೆನೆಗೆ ವಿಧಿವಿರಚಿಸೆ ಕರುಣೆಯಂ | ದೂರೆದಳು ನಲವಿಂ || ೪ ||
 ಚೆನ್ನನೆ ಕೇಳುತ | ಲೆನ್ನಯ ಬನ್ನಕಾ | ಕನ್ನೆ ಕೃತಜ್ಞಿಯಾ | ನೆನ್ನ ತಾಡಿದಳು || ೫ ||

ವೃತ್ತ ॥ ಇದು ತಾನಚ್ಚ ರಿ ನೀಡುಮಚ್ಚ ರಿಯಿದೆಂದಳು ಶೋಚನೀಯಂಗಡಿಂ
 ತಿದು ಕೇಳಲ್ಪತಿಶೋಚನೀಯಮಿದುಮೆಂದಳು ಕೇಳೆ ನಾನೇತಕಿಂ ॥
 ತಿದನೆಂದಳು ವಿಧಿ ಯಿಂತುಟಪ್ಪ ವರವಂ ಕೈಗೂಡಿಸಲ್ಪಾದನೊ ।
 ಶ್ಲಿಧನೆಂದಳು ವಲಮಾಂ ಕೃತಜ್ಞ ನಿವಗೆಂದಳು ಪೇಳಿದಾಯಾಸಕಂ ॥

ಕಂದ ॥ ನಿಂವ ಸಖ ನಾವನಾ ದೊಡ ।

ಮೆಂವಂ ಮವಮೊವೈ ವರಿಸಲೆಳಸಿ ದೊಡಾತಂ ॥

ಗಿಂನೇಂ ಬೇಡೀ ಪರಿ ಕಥೆ ।

ಯಂನೆರೆ ವೇಳ್ವುದುಮನಾದೊಡಂ ಕಲಿಸೆಂದಳು ॥

ನನ್ನ ಕಪ್ಪಕ್ಕೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಅವಳಿಗೆ ದಯೆಯುಂಟಾಗಿ ವರಿಸಿದಳು. ನನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವಳಿಗುಂಟಾದ ಮರುಕವನ್ನು ನೋಡಿ ಅವಳಲ್ಲಿ ನಾನು ಪ್ರೀತಿಸಿದೆನು. ಇದೀಗ ನಾನು ಮಾಡಿದ ಮಾಟ. ಇದೋ ಆಕೆಯೇ ಬರುವಳು. ಇದಕ್ಕೆ ಅವಳೇ ಸಾಕ್ಷಿ.

(ಮೋಹನೆಯೂ, ದೇವದತ್ತನೂ, ಪರಿಜವರೂ ಪ್ರವೇಶಿಸುವರು.)

ರಾಜ-ಈ ಕಥೆಯು ನನ್ನ ಮಗಳ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕೂಡ ಅಪಹರಿಸಿತು. ಸೌಮ್ಯರಾದ ಸುನೀತಿಗಳೇ ! ಕಾರ್ಯವು ಕೈಮಾರಿ ಹೋದಮೇಲೆ ಇದ್ದದ್ದ ರಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತಿ ಹೊಂದಬೇಕು. ಸುಭಟರು ಬರಿ ಕೈಯೊಳಿರುವದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮುರಿದಾಯುಧವನ್ನಾದರೂ ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು.

ಸುನೀತಿ-ಸ್ವಲ್ಪ ತಮ್ಮನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವೆನು. ಅವಳು ಮಾತಾ ಡಲಿ. ಈತನು ಹೇಳಿದ್ದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಥವನ್ನಾದರೂ ಆಕೆ ಬಪ್ಪಿದಲ್ಲಿ ಇನ್ನು ಅವನಲ್ಲಿ ನಾನು ತಪ್ಪುಹೊರಿಸಿದರೆ ದೇವರು ನನ್ನನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸಲಿ.-ಯೋಗ್ಯ ಯರಾದ ಕುಮಾರಿಯರೇ ! ಇತ್ತ ಬನ್ನಿ. ಈ ಮಹಾಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಯಾರಲ್ಲಿ ನೀವು ಬಹಳ ವಿಧೇಯತೆಯಿಂದ ಇರಬೇಕು, ಅದನ್ನು ಬಲ್ಲಿರಾ ?

ಮೋಹನೆ-ಪೂಜ್ಯರಾದ ತಂದೆಗಳೇ ! ಇಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಉಭಯತ್ರ ವಿಧೇ ಯತೆ ತೋರುವದು. ಜನ್ಮಿಸಿದ್ದಕ್ಕೋ, ವಿದ್ಯಾಬುದ್ಧಿ ಮೊದಲಾದದ್ದನ್ನು ಕಲಿ ಸಿದ್ದಕ್ಕೋ ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ನಾನು ವಿಧೇಯತೆಯಿಂದಿರಬೇಕು. ಇದುವರೆಗೂ ತಮ್ಮ ಮಗಳಾಗಿದ್ದೆ. ಈಗ ಇಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಪತಿಯಿರುವನು. ಆದುದರಿಂದ ನನ್ನ ತಾಯಿಯು ತನ್ನ ತಂದೆಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹ್ಯಾಗೆ ವಿಧೇಯ

ಳಾಗಿದ್ದಳೋ, ಹಾಗೆಯೇ ನಾನೂ ಪತಿಯಾದ ಈ ವಿದೇಶಿಯಲ್ಲಿ ವಿಧೇಯತೆ ಯಿಂದಿರತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ತೋರುವುದು.

ಸುನೀತಿ-ದೇವರು ನಿನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲಿ.-ನನ್ನ ಕಾರ್ಯ ಮುಗಿಯಿತು. ಕೃಪಾಳುಗಳೇ! ದಯವಿಟ್ಟು ಇನ್ನು ರಾಜಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸ ಬಹುದು.-ಮಕ್ಕಳನ್ನು ತಾವೇ ಪಡೆಯುವದಕ್ಕಿಂತಲೂ ದತ್ತರನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳುವದೇ ಬೆಳ್ಳಿದು.-ಎಲೈ ವಿದೇಶಿಯೇ! ಇತ್ತಬಾ. ನಾನಾಗಿ ಯಾವದನ್ನು ನಿನಗೆ ಮನಸ್ಸೊಪ್ಪಿ ಕೊಡದಿದ್ದೆನೋ ಅದು ನಿನ್ನಧೀನವಾದುದ ರಿಂದ, ಅವನ್ನು ಈಗ ಮನವೊಪ್ಪಿ ಕೊಟ್ಟೆನು.-

ಕಂದ || ಕವಕವೆ ನೀವಲ್ಲದೆ ಬೇ |

ರೆನಗಣುಗಿಯಿರಿಲ್ಲದುದಕೆ ಸಂತೋಷವೇ ನೇ ||

ಕವಲಿದೊಡವರ ನಾಂ ನಿ |

ನ್ನವರಿಡಿದವೇಳ್ಕುಮೆಂದು ನಿರ್ಬಂಧವದೋಳೆ ||

ಎಲೈ ಮಹಾರಾಜನೆ! ನನ್ನ ಕಾರ್ಯ ಮುಗಿಯಿತು. ಇನ್ನು ರಾಜ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವೆನು.

* * * * *

ರಾಜ-ತುರುಕರು ಅಸರಿಮಿತವಾದ ಯುದ್ಧವನ್ನಾಡದಿಂದ ಕೂಡಿ, ಸಿಂ ಹಳದ್ವೀಪದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿದಿದಾರೆ. ಶೂರಸೇನನೆ! ಆ ಸ್ಥಳದ ಬಲಸ್ಥಿತಿ ಯೆಲ್ಲಾ ನಿನಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದಿದೆ. ಅಲ್ಲಿನ ಅಧಿಕಾರಿಯು ತಕ್ಕ ಸಮರ್ಥನೆಂದು ನಾವು ಬಪ್ಪಿದ್ದರೂ, ಜನಾನುಮತಿ ಮುಖ್ಯವಾದುದರಿಂದ ಜನರ ಇಷ್ಟಪ್ರಕಾರ ನಿನ್ನನ್ನು ಕಳುಹಿಸುವದು ನಮಗೆ ಅನಪಾಯವಾದದ್ದು. ಆದುದರಿಂದ ಈಗ ಪ್ರಸ್ತವಾದ ನಿನ್ನ ಸೌಭಾಗ್ಯದಲ್ಲಿ ದೃಷ್ಟಿಯಿಡದೆ, ಕಷ್ಟವಾಗಿಯೂ ಭಯಂಕರವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ನೀನು ಹೊರಡಬೇಕಾಗಿದೆ.

ಶೂರಸೇನ-ಸೌಮ್ಯತಮರಾದ ಸಭಿಕರೇ! ನಿರಂಕುಶಪ್ರಭುತ್ವವುಳ್ಳ ನನ್ನ ಸದ್ಧತಿಯು ಕ್ರೂರವಾದ ಬಿರುಗಲುಗಳನ್ನೂ, ಲೋಹಕವಚ ವನ್ನೂ, ಹೆಸತೂಲಿಕಾತಲ್ಪವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿರುವದು. ಕಷ್ಟತರವಾದ ಯುದ್ಧಪ್ರಸಕ್ತಿಯು ನನಗೆ ಸ್ವಭಾವವಾಗಿ ಉತ್ಸಾಹಕರವಾದ್ದರಿಂದ ತಾತ್ಕಾಲಿಕವಾದ ತುರುಕರ ಈ ಯುದ್ಧಸಂಭಾರವನ್ನು ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪರಿಗ್ರಹಿಸುವೆನು. ನಿಮ್ಮ ಘನತೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಇದೊಂದನ್ನು ಬಹು ವಿಧೇ

ಯತೆಯಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವೆನು. ನನ್ನ ಪತ್ನಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವಳ ಆಗರ್ಭಸೌಭಾಗ್ಯಪದವಿಗೆ ತಕ್ಕ ಸ್ಥಾನ, ಜೀವಿತ, ಮೊದಲಾದ ಮರ್ಯಾದೆಗಳನ್ನು ತಾವು ನಡೆಸಿಕೊಡಬೇಕು.

ರಾಜ—ನೀನು ಸಮ್ಮತಿಸಿದರೆ ಆಕೆಯು ತಂದೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲೇ ಇರಲಿ. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನಡೆಸಿಕೊಡುವೆವು.

ಸುನೀತಿ—ಅದುಮಾತ್ರ ಆಗತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ.

ಶೂರಸೇನ—ಅದು ನನಗೂ ಸಮ್ಮತವಿಲ್ಲ.

ಮೋಹನಿ—ಅದು ನನಗೂ ಸಮ್ಮತವಲ್ಲ. ನಾನು ಯಾವಾಗಲೂ ಕಣ್ಣಿ ದುರಿಗಿದ್ದು ಕೊಂಡು ತಂದೆಯ ಸೈರಣೆಯನ್ನು ಕೆಡಿಸಬೇಕಾಗುವದರಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ನಾಸಿರಲಾರೆನು. ಬಹು ದಯಾಳುವಾದ ರಾಜನಿ! ನನ್ನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗೆ ಇಪ್ಪಪ್ರದಾಯಕವಾದ ತಮ್ಮ ಕಿವಿಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ನನ್ನ ಮುಗ್ಧತೆಗೆ ತಮ್ಮ ವಾತ್ಸಲ್ಯ ಸಹಾಯವಾಗಬೇಕು.

ರಾಜ.—ಎಲಾ ಮೋಹನಿಯೇ! ನಿನ್ನ ಕೋರಿಕೆಯೇನು? ಹೇಳು.

ಮೋಹನಿ—ನಾನು ಲೋಕಾಪವಾದಕ್ಕೆ ಅಳುಕದೆ, ಎಲ್ಲಾ ಸೌಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಈಡಾಡಿ, ಈ ವಿದೇಶಿಯನ್ನು ವರಿಸಿದ ರೀತಿಯೇ ಯಾವಾಗಲೂ ನಾನು ಈತನ ಸಂಗಡಲೇ ಇರಬೇಕೆಂಬುವದಕ್ಕೆ ಡಂಗುರವಾಗಿರುವದು. ನನ್ನ ಹೃದಯವು ಪತಿಯ ಸಹವಾಸದಿಂದ ಆತನ ಹೃದಯದಂತೇ ನಿರ್ಭಯವಾಗಿರುವದು. ನಾನು ಈ ವಿದೇಶಿಯ ಗುಣಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಮೆಚ್ಚಿ, ನನ್ನ ಹೃದಯ, ಸಂಪತ್ತು, ಇವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅವನ ಘನತೆಗೂ ಅವನ ಶೌರ್ಯಕ್ಕೂ ಸಮರ್ಪಿಸಿದೆ—

*ವೃತ್ತ || ಅರಸನೆಬಿನ್ನಪಂ ತೊರೆದು ಹಂದೆಯಮಾಳ್ಕೆಯಿನೆನ್ನ ನಿಂದು ಸಂ |

ಗರಕಿನನ್ನೆದಲೋವೊ ಫಲವಿಲ್ಲದ ನೋಂಪಿಯ ನೋಂತೆವತ್ತಿ ತಾ ||

* || ರಾಗ—ಹಿಂದುಸ್ತಾನಿ ನೋಟು ||

|| ಛಾಪುತಾಳ ||

ಅಲಿಸು ಭೂಪಾಲಕ ಕುಲ | ಮೌಳಿರತ್ನನೇ || ಬಾಲೆ ಪೇಳ್ವ ಬಿನ್ನಪವ ದ | ಯಾಲವಾಲನೇ || ೧ || ತೊರೆದು ಮನೆಯೊಳೆನ್ನನು ಪತಿ | ತೆರಳ್ ಬಳಿಕ ನಾಂ || ಬಂದಿ ನೋಂಪಿಯನ್ನ ನೋಂತ | ತೆರದೊಳಾದುದು || ೨ || ಎರೆಯ ನೆಡೆಯೊಳಿಲ್ಲದೊಡೆನ | ಗರಗಳಿಗೆಯು ತಾ || ನರರೆ ತೋರುತಿಹುದು ಯುಗದ | ಪರಿಯೊಳಕ್ಕಟಾ || ೩ || ಅದಿಂದ ಪತಿಯ ಸಂಗಡ ಪೋ | ಪುದೆನ್ನತಾಜ್ಞಿಯಾ || ಮುದದಿಂದ ಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿಪುದೈ | ಸದಯ ಹೃದಯನೇ || ೪ ||

ವರೆನಿಮಿಸಂ ಯುಗಂಗಳಡವಗೀತ ನಗಲೈಯೊಳಂತರಿಂದ ಮೆ ।

ನ್ನೆರೆಯವ ಕೂಡ ಪೋಪೋಡವಗಾಣಿ ಯಿತ್ತಪುದೆಂದು ಬೇಡುವೆಂ ॥

ಶೂರಸೇನ—ಈಕೆಯ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೆ ತಮ್ಮ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವೆನು. ನನ್ನ ಕಾನೂತುರತೆಗಾಗಿಯೂ, ಮನೋವಿನೋದಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವೆನಲ್ಲ. ಆ ಕಾಲ ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿತು. ಈಕೆಯ ಮನಸ್ಸಿನಂತೆ ನಡೆಯಬೇಕೆಂಬುದೊಂದೇ ನನ್ನ ಕೋರಿಕೆ. ಇವಳು ನನ್ನ ಸಂಗಡವಿದ್ದರೆ ತಮ್ಮ ಘನವಾದ ರಾಜಕಾರ್ಯ ಕೆಡುವದೆಂಬ ಆಲೋಚನೆಯನ್ನು ದೇವರು ತಮಗೆಂದಿಗೂ ಕೊಡಬೇಡ —

ಕಂದ॥ ಶುಕರಥಶುಕಕ್ರೀಡೋ ।

ವಕರಣ ಸುಮವಿಶಿಖಮೆನ್ನ ಗೈದೊಡ ಕಾಮಾಂ ॥

ಧಕನಂ ಸ್ತ್ರೀಯರ ನಿಳಯೋ ।

ದಶಕುಂಭಂಗಳೈವರಕ್ಕೆ ಮಮತೀರ್ಷಕಮಂ ॥

ಇದಲ್ಲದೆ ನನ್ನ ಘನತೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಯಾರು ಏನುಬೇಕಾದರೂ ಆಡಲಿ.

ರಾಜ—ಈಕೆ ಇರುವದಕ್ಕಾಗಲಿ, ಸಿನ್ನೊಡನೆ ಹೊರಡುವದಕ್ಕಾಗಲಿ ನೀವಿಬ್ಬರು ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಹಾಗೆ ನಿರ್ಣಯಿಸುವಿರೋ ಹಾಗೇ ಆಗಲಿ. ಕಾರ್ಯವು ಬಹು ತ್ವರಣವಾದುದರಿಂದ ಈಗಲೇ ನೀನು ಹೊರಡತಕ್ಕದ್ದು ನಮಗೆ ಅತ್ಯವಶ್ಯಕವಾದದ್ದು.

೧ ನೇ ಮಂತ್ರಿ—ಈ ರಾತ್ರಿಯೇ ಹೊರಡಬೇಕು.

ಶೂರಸೇನ—ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ.

ರಾಜ—ಪುನಶ್ಚ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಬೆಳಗಿನ ಒಂಬತ್ತು ಘಂಟೆಗೆ ಸೇರಬೇಕು. ಶೂರಸೇನನೆ! ನಿನ್ನ ಕಡೆಯವನಾಗಿ ಯಾವನಾದರು ಒಬ್ಬ ಅಧಿಕಾರಿಯನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗು. ನಿನಗೆ ತಿಳಿಸುವ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಅವನ ಮೂಲಕ ತಿಳಿಸುವೆವು.

ಶೂರಸೇನ—ತಮ್ಮ ಜಿತ್ತಕ್ಕೆ ಒಪ್ಪಿದರೆ ಸೇನಾಧ್ಯಕ್ಷನಾದ ದೇವದತ್ತನನ್ನು ಇರಿಸುವೆನು. ಅವನು ಮಹಾ ಸತ್ಯವಂತನು ಮತ್ತು ನಂಬಿಕೆಗೆ ಅರ್ಹನಾದವನು. ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯೊಡನೆ ಬರುವದಕ್ಕೂ ಅವನನ್ನೇ ನೇಮಿಸುವೆನು. ತಾವು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸತಕ್ಕದ್ದೇನಾದರೂ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಅವನ ಮೂಲಕ ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿಸಬಹುದು.

ರಾಜ—ಹಾಗೇ ಆಗಲಿ. ಇನ್ನು ನಾವು ಹೋಗೋಣ.

(ಸುನೀತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ) ಪೂಜ್ಯತಮರೆ ! ಪುರುಷರಿಗೆ ಶಾರ್ಙ್ಗವೇ ಸೌಂದರ್ಯವಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ, ನಿಮ್ಮ ಅಳಿಯನು ಕರಿಯನಾಗಿದ್ದರೂ ಸುಂದರನೇ ಸರಿ.

೧ ನೇ ಮಂತ್ರಿ—ಎಲೈ, ವೀರನಾದ ವಿದೇಶಿಯೇ ! ಇನ್ನು ಹೋಗಿ ಬಾ. ನಿನ್ನ ಮೋಹನೆಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿಕೊ.

ಸುನೀತಿ—ಎಲೈ, ವಿದೇಶಿಯೇ ! ನಿನಗೆ ಕಣ್ಣಿದ್ದರೆ ಇವಳಮೇಲೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ದೃಷ್ಟಿಯಿಡು. ಮೊದಲು ತಂದೆಯನ್ನೇ ಮೋಸಪಡಿಸಿರುವಳು; ಮುಂದೆ ನಿನ್ನನ್ನೂ ಮೋಸಪಡಿಸಬಹುದು.

(ರಾಜನೂ, ಮಂತ್ರಿಗಳೂ, ಪರಿವಾರಜನರೂ ಹೋಗುವರು.)

ಶೂರಸೇನ—ಅವಳ ಸೌಶೀಲ್ಯವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣವನ್ನೇ ಹೊಣೆಗೈಯುವೆನು.— ಸತ್ಯವಾದಿಯಾದ ದೇವದತ್ತನೇ ! ನನ್ನ ಮೋಹನೆಯು ಆರೈಕೆ ನಿನ್ನದಾಗಿರುವದು. ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಆಕೆಗೆ ಸಖಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ, ಪ್ರಯಾಣಾನುಕೂಲ್ಯವರಿತು ಕರೆತರಬೇಕು—

ಕಂದ|| ತರುಣೀಮಣಿ ಬಾ ನಮ್ಮಯ |

ಪರಸ್ಪರ ಪ್ರಿಯವಚೋ ವಿಲಾಸಂಗಳೋ ||

ದೇಡುಂ ಗಳಿಗೆಗಳಿಕ್ಕುಂ |

ಹರಿಬಮಿರಲ್ಲೀರಿ ನಡೆವುದಮಚಿತಮಲ್ಲೇ ||

(ಶೂರಸೇನನೂ ಮೋಹನೆಯೂ ಹೋಗುವರು.)

ರಾಷ್ಟ್ರಿಯ—ದೇವದತ್ತನೇ !

ದೇವದತ್ತ—ಎಲೈ, ಯೋಗ್ಯನಾದ ಮಿತ್ರನೇ ! ಏನು ಹೇಳುವೆ ?

ರಾಷ್ಟ್ರಿಯ—ನಾನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದಿರುವ ಕಾರ್ಯವೇನು ಬಲ್ಲೆಯಾ ?

ದೇವದತ್ತ—ಇನ್ನೇನು,—ಹೋಗಿ ನಿದ್ರೆಮಾಡುವದು ?

ರಾಷ್ಟ್ರಿಯ—ಈಗಲೇ ಹೋಗಿ ಬಾವಿಗೆ ಬೀಳುವೆನು.

ದೇವದತ್ತ—ನೀನೇನಾದರೂ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದ್ದೆ ಆದರೆ, ಇನ್ನು ನಾನು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಎಂದಿಗೂ ಪ್ರೀತಿಸುವದೇ ಇಲ್ಲ. ವಿವೇಕವಿಲ್ಲದ ಆರೈಕೆ ! ಈಗ ಆದದ್ದೇನು ?

ರಾಷ್ಟ್ರಿಯ—ಬಾಳುವದು ಸಂಕಟವಾಗಿರುವಾಗ ಬಾಳುವದೇ ಅವಿವೇಕ. ಮೃತ್ಯುವೇ ಮೈದ್ಯಳಾಗಿರುವಾಗ ಸಾಯುವದೇ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯು.

ದೇವದತ್ತ—ಅಯ್ಯೋ ! ದುರ್ಬುದ್ಧಿಯೇ ! ಈ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಇಷ್ಟ ತ್ತೆಂಟು ವರುಷದಿಂದಲೂ ನೋಡಿಬಿಟ್ಟೆನು. ಆದರೆ ಇದು ಲಾಭ, ಇದು ನಷ್ಟ, ಎನ್ನುವದನ್ನು ತಿಳಿದಾರಭ್ಯ ಸ್ವಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ತಿಳಿದವನೊಬ್ಬ ನನ್ನಾದರೂ ಕಾಣೆನು. ಹಣಕ್ಕೆ ಬಲಿಯುವ ಹೆಣ್ಣಿಗಾಗಿ ಪ್ರಾಣಬಿಡ ತಕ್ಕವನು ವಾನರನಲ್ಲದೆ ನರನಲ್ಲ.

ರಾಷ್ಟ್ರಿಯ—ಏನವಾಡತಕ್ಕದ್ದು. ಇದು ವಿವೇಕವೆಂದು ಬಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವೆನು. ಆದರೂ ಇವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಶಕ್ತಿ ನನಗಿಲ್ಲವಲ್ಲ.

ದೇವದತ್ತ—ಶಕ್ತಿ ! ತೆಳೆಕಾಯಿ ! ನಾವು ಸುಖಪಡುವದೂ ದುಃಖ ಪಡುವದೂ ನಮ್ಮಿಂದಲೇ—

ಕಂದ|| ತಮವೆಂಬ ತೋಂಟಕೆಣಿಸಲ |

ಮನವೆಂಬುದೆ ತೋಂಟಗಾರ ನಾಲೋಚನೆಯಿಂ ||

ಜನಿಯಿಸಲಕ್ಕುಂ ಫಲತರು |

ವ ನಲ್ಲದೊಡ ಮುಳ್ಳನಲ್ಲಿ ಜನಿಯಿಸಲಕ್ಕುಂ ||

ಮನಸ್ಸೆಂಬುವದು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಅರಿಪಡ್ವರ್ಗದ ಕಡೆಗೆ ಎಳೆಯುವದು. ಬುದ್ಧಿಯೆಂಬುವದು ಶಮದವಾದಿ ಗುಣಗಳ ಕಡೆಗೆ ಎಳೆಯುವದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಬುದ್ಧಿವಂತನು ಅರಿಪಡ್ವರ್ಗದ ಜ್ಞಾತಿಯನ್ನು ಶಾಂತಿರಸದಿಂದ ಅರಿಸಬೇಕು. ನಿನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯೆಂಬುವದು ಅರಿಪಡ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಭಾಗ.

ರಾಷ್ಟ್ರಿಯ—ಹಾಗೆಂದಿಗೂ ಆಗಲಾರದು.

ದೇವದತ್ತ—ಹೌದು. ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸದೆ ಬಿಟ್ಟರೆ, ಅದೇತಾನೆ ಕಾಮವೆಂಬುವದು. ಸಾಕು ! ಮನುಷ್ಯತ್ವವನ್ನು ತಾಳು. ಏನು ! ಬಾವಿಗೆ ಬೀಳುವದು ! ಬಾವಿಗೆ ಬೀಳುವದು ಚಂಬು ಚವರಿಗೆಗಳು ; ಮನುಷ್ಯರು ಬೀರೆ ಅಲ್ಲ. ನಿನಗೆ ಸಹಾಯನಾಗಿರುವೆನೆಂದು ಮೊದಲೇ ವಾಗ್ದಾನಮಾಡಿರುವೆನು. ಆದ್ದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಗುಣಕ್ಕೆ ನಾನು ಕೇವಲ ಬದ್ಧನಾಗಿದೇನೆ. ನಿನಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವದಕ್ಕೆ ಈ ಸಮಯ ಬಿಟ್ಟರೆ, ಇನ್ನು ಇಂತಾ ಬಳ್ಳೇ ಸಮಯ ಸಿಕ್ಕುವದಿಲ್ಲ. ಹಣ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾ ! ವೇಷಾಂತರವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಸೈನಿಕರೊಡನೆ ಬಾ ! ಹಣವನ್ನು ಮಾತ್ರ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾ ! ಮೋಹನೆಗೆ ವಿದೇಶಿಯಲ್ಲಿ ರತಕ್ಕ ಪ್ರೀತಿ ಇನ್ನು,

ಚರಕಾಲವಿರಲಾರದು. ಹೋಗು ! ಹಣಾ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾ ! ಅವನಿಗೆ ಅವಳಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರೀತಿಯೂ ಸಿರವಾಗಿರಲಾರದು. ಅವಳ ಪ್ರೀತಿ ಹ್ಯಾಗೆ ಹಠಾತ್ತಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿತೋ ಹಾಗೆಯೇ ಪರ್ಯವಸಾನಹೊಂದುವದು. ಹಣವನ್ನು ಮಾತ್ರ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾ ! ಅವನ ದೇಶದವರೆಲ್ಲ ಬಹು ಚಂಚಲರು. ಹಣವನ್ನು ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಬಾ ! ಈಗ ಅಮೃತಪ್ರಾಯವಾಗಿರುವ ಅವನ ಭೋಗ್ಯಪದಾರ್ಥವು ಕೂಡಲೆ ಹಾವುಮೆಕ್ಕೆಕಾಯಿಸಿವು. ಕಹಿಯಾಗುವುದು. ಅವಳು ಯೌವನವತಿಯಾದ್ದರಿಂದ ಮನೋವೈಪರೀತ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯಲೇಬೇಕು. ಅದಲ್ಲದೆ ಅವಳಿಗೆ ಕಾನಾತುರತೆ ಹಿಂಗಿದಮೇಲೆ ಅವಳ ತಪ್ಪು ಅವಳಿಗೇ ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಹಣಾ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾ ! ಪ್ರಾಣ ಬಿಡುವದು ಅನಶ್ಯಕವಾದರೆ, ನಾಗರಿಕಮಾರ್ಗದಲ್ಲಾದರೂ ಬಿಡು. ನಿನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕ ಆದಷ್ಟು ಹಣಾ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾ ! ಊರೂರು ಸುತ್ತವೆ ದಡಗಿನಿಗೂ, ಅತ್ಯಂತ ಚಮತ್ಕಾರವುಳ್ಳ ನಮ್ಮ ದೇಶೀಯಳಿಗೂ ಆದ ಮದುವೆಯ ಸಾಂಧಾನಮಂತ್ರಕ್ಕಿಂತಲೂ ನಿನ್ನ ತಂತ್ರ ಕಡಮೆಯಾದರೆ ಹೋಗಲಿ ; ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅವಳನ್ನು ನೀನು ಅನುಭವಿಸೇ ಅನುಭವಿಸುವೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಹಣಾ ಸಿದ್ಧಮಾಡು ! ಏನು ! ಬಾವಿಗೆ ಬೀಳುವದು ! ಛ ! ಸುಡು ! ಅದಕ್ಕೂ ಇದಕ್ಕೂ ಏನುಸಂಬಂಧ ? ಬಿಡು ! ಅವಳನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕೆ ಸಾಯುವದಕ್ಕಿಂತಲೂ ನಿನ್ನ ಕೋರಿಕೆಯನ್ನು ನೆರವೇರಿಸುವ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಾದರೂ ಸಾಯಿ.

ರಾಷ್ಟ್ರಿಯ—ನನ್ನ ಮನೋರಥ ಕೈಗೂಡುವವರೆಗೂ ನನಗೆ ನೀನು ದೃಢವಾಗಿ ಸಹಾಯನಾಗಿರುವೆಯೋ ?

ದೇವದತ್ತ—ನನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನೀನೇನೂ ಸಂದೇಹಪಡಬೇಡ. ಹೋಗು ! ಹಣಾ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾ ! ನನಗೆ ಆ ವಿದೇಶಿಯಲ್ಲಿ ದ್ವೇಷವಿರುವುದೆಂದು ಅನೇಕಾವರ್ತಿ ಹೇಳಿದೇನೆ. ಇನ್ನೂ ಅನೇಕಾವರ್ತಿ ಹೇಳುವೆನು. ಅವನಿಗೆ ನಾನು ಮಾಡತಕ್ಕ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯವೇನೋ, ಅದು ನನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಖಚಿತವಾಗಿರುವುದು. ನಿನಗೂ ನನ್ನಂತೆಯೇ ಇರುವುದು. ನಮ್ಮ ದ್ವೇಷಗಳನ್ನು ತೀರಿಸುವದಕ್ಕೆ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಸೇರಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸೋಣ. ಅವನನ್ನು ನೀನು ಜಾರಾಪತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ನಿನಗಿಷ್ಟಪ್ರಾಪ್ತಿ ; ನನಗೆ

ಅನಿವೃತ್ತಿ. ಕಾಲವು ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಗರ್ಭೀಕರಿಸಿ ಕೊಂಡಿದೆ. ಮುಂದೆ ಪ್ರಕಾಶಕ್ಕೆ ಬರುವುದು. ನಡೆ! ಹೋಗು! ಹಣ್ಣು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿಕೊ. ಇನ್ನು ನಾಳೆ ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದು ಬಹಳವಿದೆ. ಹೋಗಿ ಬಾ!

ರಾಷ್ಟ್ರಿಯ—ನಾಳೆ ನಾವೆಲ್ಲಿ ಸೇರೋಣ?

ದೇವದತ್ತ—ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ.

ರಾಷ್ಟ್ರಿಯ—ನಾನು ಹೊತ್ತಿಗೆ ಮುಂಚೆ ಬರುವೆನು.

ದೇವದತ್ತ—ಆಗಲಿ, ಹೋಗಿ ಬಾ!

(ರಾಷ್ಟ್ರಿಯನು ಹೋಗುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ) ರಾಷ್ಟ್ರಿಯನೇ! ಸ್ವಲ್ಪ ನಿಲ್ಲ.

ರಾಷ್ಟ್ರಿಯ—ಏನು ಹೇಳಿದೆ?

ದೇವದತ್ತ—ಬಾವಿಗೆ ಬೀಳುವದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬಿಡು. ತಿಳಿಯಿತೋ?

ರಾಷ್ಟ್ರಿಯ—ಇಲ್ಲ. ಈಗ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ತಿರುಗಿರುವದು. ನನ್ನ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನೂ ಮಾರಿಬಿಡುವೆನು.

ದೇವದತ್ತ—ಒಳ್ಳೆಯದು, ಹೋಗಿ ಬಾ! ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಹಣವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾ! (ರಾಷ್ಟ್ರಿಯನು ಹೋಗುವನು.)

ದೇವದತ್ತ—ಇಂತಾ ಮೂಢರೇ ನನ್ನ ಬೊಕ್ಕಸದ ಭಂಡಾರಗಳು. ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲದೆ ಇಂತಾ ಬೆಪ್ಪರ ಸಂಗಡ ನಾನು ಕಾಲಕ್ಷೇಪಮಾಡುವದಾದರೆ, ಗಳಿಸಿದ ನನ್ನ ವಿದ್ಯವೆಲ್ಲ ಅನರ್ಥವಾಗುವದಲ್ಲವೆ? ವಿದೇಶಿ ಯಲ್ಲಾದರೋ ನನಗೆ ತುಂಬಾ ದ್ವೇಷವಿರುವುದು. ಇದಲ್ಲದೆ ಅವನು ನನ್ನ ಹಾಸಿಗೆಯನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿದ್ದನೆಂಬ ಸಮಾಚಾರವುಂಟು. ಅದು ನಿಜವೋ ಅಲ್ಲವೋ ನನಗೆ ತಿಳಿಯದು. ನಾನಂತು ಅದನ್ನು ನಿಜವೆಂದೇ ತಿಳಿದು ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕದನ್ನು ಮಾಡುವೆನು. ಅವನಿಗೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಗೌರವವಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಅವನಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನವು ಸುಲಭವಾಗಿ ಸಾಗುವುದು. ವಿಜಯಧ್ವಜನಾದರೋ ಯೋಗ್ಯನು—ಆಗಲಿ ನೋಡೋಣ—ಅವನ ಪದವಿಯನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಳ್ಳುವದು ಒಂದು: ನನಗೆ ಶೇಖರ ಬರುವದು ಒಂದು: ಒಂದರಿಂದ ಎರಡು ಅಭವಾದಂತಾಗುವುದು. ಅದು ಹ್ಯಾಗೆ? ಒಳ್ಳೆಯದು, ನೋಡೋಣ—ಸಮಯ ನೋಡಿ ನಿನ್ನ ಕೆಂಡತಿಯು ವಿಜಯಧ್ವಜನಲ್ಲಿ ನಡೆ

ಕೊಳ್ಳುವಳೆಂದು ವಿದೇಶಿಯ ಕಿವಿಗೆ ಚುಚ್ಚುವುದು. ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಅವನು ಸ್ತ್ರೀಯರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೋಲಿಸುವಷ್ಟು ಸೌಂದರ್ಯದ ಗುಣಗಳುಳ್ಳವನು. ವಿದೇಶಿಯಾದರೋ ನಿಷ್ಕಪಟಯು. ಮೇಲೆ ಸತ್ಯವಂತರಂತೆ ನಟಿಸುವವರನ್ನು ನಿಜವಾಗಿ ಸತ್ಯವಂತರೆಂದು ತಿಳಿಯುವನು. ಇಂತವರನ್ನು ಮೂಗುದಾರ ಹಿಡಿದು ಎಮ್ಮೆಗಳನ್ನು ಎಳೆಯುವಂತೆ ಎಳೆಯಬಹುದು. ಇದೇ ಸರಿ—

ಕಂದ|| ಜನಿಯಿಸಿದತ್ತು ದುರಾಲೋ |

ಚನೆಯೆಂಬದ್ಬತದ ಶಿಶುವದೊಂದೆನ್ನೊಡಲೋಳು ||

ಅನ್ಯತ ಕಪಟಾದಿ ಧಾತ್ರೀ |

ಜನದಿಂದದು ವೃದ್ಧಿಯೊಂದಿ ಮರೆಯಲ್ಪೀಳ್ಕುಂ ||

(ದೇವದತ್ತನು ಹೋಗುವನು.)

ಪ್ರಥಮಾಂಕಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ

ಎರಡನೆಯ ಅಂಕ.

ಪ್ರವೇಶ ೧.—ಸಿಂಹಳದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ, ಸಮುದ್ರತೀರದಲ್ಲಿರುವ ಒಂದು ಪಟ್ಟಣದ
ಉನ್ನತಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮಹಾಮತಿಯೂ, ಇನ್ನಿಬ್ಬರು ದೊಡ್ಡಮನುಷ್ಯರೂ
ಪ್ರವೇಶಿಸುವರು.

ಮಹಾಮತಿ—ಸಮುದ್ರದಮೇಲೆ ನಿಮಗೇನಾದರೂ ಕಾಣಬರುವದೆ ?
ನೋಡಿ !

೧ ನೆಯವ—ನನಗೇನೂ ಕಾಣಬರುವದಿಲ್ಲ. ಸಮುದ್ರವು ಉಲ್ಲೋಲ
ಕಲ್ಲೋಲಮಯವಾಗಿರುವದರಿಂದ, ಸಮುದ್ರ ಆಕಾಶಗಳ ನಡುವೆ ಹಡಗಿನ
ಪಟವೂ ಕಾಣಬರುವದಿಲ್ಲ.

ಮಹಾಮತಿ—ಬಿರುಗಾಳಿಯು ಆರ್ಭಟೆ ಭೂಮಿಯಮೇಲೆ ಇಷ್ಟು
ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕಾಣುವುದು. ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಬಲವಾದ ಬಿರುಗಾಳಿ ಬೀಸಿ,
ನಮ್ಮ ಕೋಟೆ ಕದಲಿದ್ದನ್ನು ನಾವು ಯಾವಾಗಲೂ ಕಾಣಲೇಯಿಲ್ಲ.
ಸಮುದ್ರದಮೇಲೂ ಹೀಗೆಯೇ ಆರ್ಭಟಿಸಿದ್ದಲ್ಲಿ ಪರ್ವತಗಳೇ ಕರಗಿ
ಹೋದಾವು. ಇನ್ನು ಹಡಗಿನ ಸಂಧಿಸೇರುವೆಗಳು ಹ್ಯಾಗೆತಾನೆ ನಿಂತಾವು ?
ಇದರಿಂದೇನಾಗಬಹುದು ?

೨ ನೆಯವನು—ಇದರಿಂದ ತುರುಕರ ಯುದ್ಧಸಾಮಗ್ರಿಯ ಹಡಗು
ಗಳು ಚದರಿಹೋಗುವವು. ಏತಕ್ಕೆಂದರೆ, ನೋರೆಗಳಿಂದ ಕರೆಗಟ್ಟಿದ ದಡದ
ಮೇಲೆ ಸ್ವಲ್ಪ ನಿಂತು ನೋಡಿ :—

ಕಂದ|| ತುಂಗತುರಂಗಗ್ರೀವಾ |

ಸಂಗಿಸಟಾಪಟ್ಟಪಟಲಸಂಕಾಶ ಪರಿ ||

ತ್ವಂಗತ್ತರಂಗತತಿ ಮುಳಿ |

ಸಿಂ ಗಗನಕೆ ನೆಗೆದು ಮುಗಿಲ ಪೊಯ್ವಪೊಲೆಸೆಗುಂ ||

ಮತ್ತು ಜ್ವಲಿಸುವ ಜ್ಯೋತಿರ್ಮಂಡಲವನ್ನು ತಮ್ಮ ತುಂತುರ್ವನಿಗಳಿಂದ
ನನಸಿ ಅರಿಸುವಂತೆ ಕಾಣುವವು. ಈ ಉಲ್ಲೋಲವಾದ ಸಮುದ್ರದ ಇಷ್ಟು
ಆರ್ಭಟೆಯನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ನೋಡಲಿಲ್ಲ.

ಮಹಾಮತಿ—ನಿಜ. ತುರುಕರ ಯುದ್ಧ ಸಾಮಗ್ರಿ, ಹಡಗುಗಳು ರಕ್ಷಿಸತಕ್ಕ ಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಸೇರದೆ ಇದ್ದರೆ, ಮುಳುಗಿರುವದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇ ಇಲ್ಲ. ಈ ಅರ್ಭಟೆ ತಡೆಯಲು ಅಶಕ್ಯವಾದದ್ದು.

(ಇನ್ನೊಬ್ಬ ದೊಡ್ಡಮನುಷ್ಯನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು.)

೩ ನೆಯವನು—ನಾನು ಬಂದು ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ತಂದಿರುವೆನು. ಯುದ್ಧ ಮುಗಿಯಿತು. ಅದ್ಭುತವಾದ ಬಿರುಗಾಳಿಯು ಯುದ್ಧ ಸನ್ನದ್ಧರಾದ ತುರುಕರನ್ನು ಹಿಂತಿರುಗಿಸಿ ನಷ್ಟಪಡಿಸಿತು. ಅವರಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಂಭವಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಂಡ ಬಂದು ದೊಡ್ಡ ಹಡಗು ನಮ್ಮ ರಾಜಧಾನಿಯಿಂದ ಬಂದಿರುವದು.

ಮಹಾಮತಿ—ಏನು ! ನೀವು ಹೇಳಿದ್ದು ನಿಜವೇ ?

೩ ನೆಯವನು—ಹಡಗು ಸಿಲುಗಡೆಯ ಸಾ ನದಲಿ ರುವುದು. ವಿದೇಶಿಯಾದ ಶೂರಸೇನನಿಗೆ ಎರಡನೆಯವನಾದ ವಿಜಯಧ್ವಜನೆಂಬವನು ದಡದಮೇಲೆ ಬರುತ್ತಿರುವನು. ಇಲ್ಲಿನ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ನೇಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಶೂರಸೇನನ ಹಡಗು ಇನ್ನೂ ಸಮುದ್ರದಮೇಲೆ ಇರುವದು.

ಮಹಾಮತಿ—ನನಗೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷ. ಆತನು ತಕ್ಕ ನಾಯಕನು.

೩ ನೆಯವನು—ಆದರೆ ವಿಜಯಧ್ವಜನು ತುರುಕರಿಗೆ ಸಂಭವಿಸಿದ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹಸನ್ಮುಖನಾಗಿದ್ದರೂ, ವಿದೇಶಿಯ ಹಡಗಿನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ದೇವರು ಸುಖಪರಿಣಾನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ತನ್ನ ಖಿನ್ನಮುಖದಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು. ಯಾತಕ್ಕೆಂದರೆ ಬಿರುಗಾಳಿಯ ಆರ್ಭಟೆಯಲ್ಲಿ ಆತನನ್ನು ಅಗಲಿದನು.

ಮಹಾಮತಿ—ನಾನೂ ದೇವರನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವೆನು. ನಾನು ಆತನಲ್ಲಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿರುವೆನು. ಆತನು ಬಳ್ಳೀ ಭಟನೆಂಬುದನ್ನು ನೋಡಿ ಬಲ್ಲೆನು. ಈಗ ಬಂದಿರುವ ಹಡಗನ್ನು ನೋಡುವದಕ್ಕೂ ಸಮುದ್ರಾಕಾಶಗಳು ಬಂದಾಗುವವರೆಗೂ ವೀರನಾದ ಶೂರಸೇನನ ಹಡಗು ಬರುವದನ್ನು ನೋಡುವದಕ್ಕೂ ಸಮುದ್ರದ ಕರೆಗೆ ಹೋಗೋಣ.

೩ ನೆಯವನು—ಪ್ರತಿನಿಮಿಷದಲ್ಲೂ ಯಾರಾದರೂ ಬಂದೇಬರುವರು. ಬನ್ನಿ ! ನೋಡೋಣ !

(ವಿಜಯಧ್ವಜನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು.)

ವಿಜಯಧ್ವಜ—ಶೂರರೆ! ವಿದೇಶಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ನೀವು ಮಾಡಿದ ಶ್ಲಾಘನೆಗೆ ನಾನು ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಪಂಚಭೂತಗಳ ದೆಸೆಯಿಂದ ದೇವರು ಆತನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ಅಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆತನನ್ನು ಅಗಲಿದೆನು.

ಮಹಾಮತಿ—ಆತನ ಹಡಗು ಬಲವಾಗಿರುವದೇ ?

ವಿಜಯಧ್ವಜ—ಸ್ವಾಮಿ! ಆತನ ಹಡಗು ದೃಢವಾದ ಮರಗಳಿಂದ ಸೇರುವೆಗಳೊಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಅದನ್ನು ನಡೆಸುವವನು ಬಹು ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾದ ಪ್ರೌಢನಾವಿಕನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅಪಾಯ ಸಂಭವಿಸಲಾರದೆಂದು ನಂಬಿರುವೆನು.

(ಹಡಗು ! ಹಡಗು ! ಎಂದು ತೆರೆಯೊಳಗೆ ಕೂಗುವರು.)

(ಇನ್ನೊಬ್ಬ ದೊಡ್ಡಮನುಷ್ಯನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು.)

ವಿಜಯಧ್ವಜ—ಅದೇನು ಕೋಲಾಹಲ ?

೪ ನೆಯವನು—ಊರೆಲ್ಲಾ ಬರಿದಾದುದು. ಜನರು ಸಮುದ್ರತೀರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸಾಲುಗೊಂಡು ನಿಂತು, “ಹಡಗು! ಹಡಗು!” ಎಂದು ಕೂಗುತ್ತಿರುವರು.

ವಿಜಯಧ್ವಜ—ಬಂದ ಹಡಗು ನಮ್ಮ ಅಧಿಸತಿಯದೆಂದು ನನ್ನ ಕೌತೂಹಲವು ಸೂಚಿಸುವುದು.

(ಒಳಗೆ ತುಪಾಕಿಯನ್ನು ಹಾರಿಸುವರು.)

೨ ನೆಯವನು—ಮರಾಠಾಧ್ಯಕ್ಷನಾದ ತುಪಾಕಿಗಳು ಹಾರಿಸಲ್ಪಟ್ಟದ್ದರಿಂದ ಯಾರೋ ನಮ್ಮ ಕಡೆಯವರಾಗಿರಬೇಕು.

ವಿಜಯಧ್ವಜ—ದಯವಿಟ್ಟು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಬಂದವರಿತನವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಬರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವೆನು.

೨ ನೆಯವನು—ಅಪ್ಪಣೆ. (ಹೋಗುವನು.)

ಮಹಾಮತಿ—ನಿಮ್ಮ ಸೇನಾಪತಿಗೆ ಮದುವೆಯಾಗಿರುವುದೇ ?

ವಿಜಯಧ ಜ—ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಆತನ ಅದೃಷ್ಟ ಬಹಳ ದೊಡ್ಡದು. ಹ್ಯಾಗೆಂದರೆ—

ಕಂದ|| ಉಪಮಾನವಕ್ಕಂ ತಾಂ ಪ್ರ |

ತ್ಯುಪಮಾನಮದಾವಳತಿಶಯೋಕ್ತಿಯುಮಂ ಮೀ ||

ದೃಪಳಾಯಸ ವಿತ್ತಳ್ಗೈ |

ದ ಪದ್ಮಜಂಗವಳ ನೆಮ್ಮ ಪತಿ ವರಿಸಿಪಣಂ ||

(೨ ನೆಯವನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು.)

ಬಂದವರ್ಯಾರು ತಿಳಿಯಿತೆ ?

೨ ನೆಯವನು—ದಳಪತಿಯ ಕೈಕೆಳಗಿನ ದೇವದತ್ತ ನೆಂಬುವನು.

ವಿಜಯಧ್ವಜ—ಆತನಿಗೆ ಪುಣ್ಯದೇವತೆಯ ಸಾಹಾಯ್ಯವಿದ್ದದ್ದರಿಂದ, ಅಪಾಯವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡು ಇಷ್ಟು ತ್ವರೆಯಿಂದ ಬಂದನು, ಹಾಗೇಸರಿ—

ಕಂದ|| ವನಿತಾಮಣಿಯೆನಿಸಿದ ಮೋಲೆ |

ಹನೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಪ್ರಿಯಂತೆ ಮೆರೆದಿರೆ ಮಗಳೆಂ ||

ಬನುರಾಗದೊಳವಳ ಪಡಂ |

ಗನೆ ಕಡೆಹಾಯಿಸಿದ ವಧಿಕರೌದ್ರಸಮುದ್ರಂ ||

ಮಹಾಮತಿ—ಆಕೆ ಯಾರು ?

ವಿಜಯಧ್ವಜ—ನಾನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ್ದೆನಲ್ಲಾ ಆಕೆ. ಅವಳು ಪೂಜ್ಯರಾದ ನಮ್ಮ ಬಡೆಯನ ಬಡತಿಯು. ಅವಳ ಅಂಗರಕ್ಷಣೆಗೆ ಶೂರನಾದ ದೇವದತ್ತನು ಸಂಗಡ ಬಂದಿರುವನು. ಅವರು ನಮ್ಮ ದಳಪತಿಯು ಪೊರಮಟ್ಟಿನಂತರ ಪೊರಮಟ್ಟಿನವರಾದರೂ, ನಮ್ಮ ಎಣಿಕೆಗೆ ಏಳುದಿನ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ಬಂದು ಸೇರಿದರು. ದೇವರು ತನ್ನ ಘನವಾದ ಶ್ವಾಸಮಾರುತದಿಂದಲೇ ನಮ್ಮ ದಳಪತಿಯ ವಿಶಾಲವಾದ ಹಡಗನ್ನು ನಮ್ಮ ಸುಖದೊಡನೆ ಸಡೆಸಿಕೊಂಡು ಬಂದು, ಇಲ್ಲಿಗೆ ಸೇರಿಸಿ, ಹೋಗಿರುವ ನಮ್ಮ ಭೈರವ ಮರಳಿ ಬರುವಂತೆ ಮಾಡಲಿ !

(ಮೋಹನೆಯೂ, ದೇವದತ್ತನೂ, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯನೂ, ವಿನೀತೆಯೂ ಪ್ರವೇಶಿಸುವರು.)

ಇದೋ ನೋಡಿ ! ಹಡಗಿನಲ್ಲಿನ ಲಕ್ಷ್ಮಿ ಬರುವುದು. * ಎಲೈ ಸಿಂಹಳದ್ವೀಪವಾಸಿಗಳೆ ? ಈಕೆಗೆ ನಿಮ್ಮ ಮನ್ನಣೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಿ. ಎಲಾ ಪೂಜ್ಯಳ ! ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ. ದೇವರಕೃಪೆಯು ಸರ್ವತ್ರ ನಿನ್ನನ್ನು ಆವರಿಸಲಿ.

ಮೋಹನೆ—ಶೂರನಾದ ವಿಜಯಧ್ವಜನೆ ! ನಿನ್ನ ಕ್ಷೇಮಜಂತನೆಗೆ ನಾನು ಕೃತಜ್ಞಳಾಗಿರುವೆ. ನನ್ನ ಪತಿಯ ವರ್ತಮಾನವನ್ನು ಏನ ತಿಳಿದಿರುವೆ ?

*ಕಂದ||ತಲೆವಾಗಿ ಲಜ್ಜೆಯಿಂದಂ | ಕೆಳದಿಯ ಕೈವಿಡಿದು ಬರ್ಪ ಲಲಿತಾಂಗಿಯಿವಳಾ||
ದಳಪತಿಯ ಪುಣ್ಯಫಲಮೇಂ | ಲಲನಾಕೃತಿಯಾಂತುದೆಂಬವೊಲ ಕಣ್ಗೆ ಸೆವಳಾ||

ವಿಜಯಧ್ವಜ-ನಿಮ್ಮ ಪತಿಯು ಇನ್ನೂ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿಲ್ಲ. ಆತನು ಕ್ಷೇಮದಲ್ಲಿರುವನು. ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಲ್ಲೇ ಬರುವನು ಎಂಬುವುದನ್ನು ಮಾತ್ರ ತಿಳಿದಿರುವೆನು.

ಮೋಹನಿ-ಆದರೂ ಭಯಪಡುವೆ-(ಅಧೋಲಕ್ಷಿತಿಯಲ್ಲಿ) ನೀನು ನನ್ನ ಪತಿಯನ್ನು ಅಗಲಿಬಂದದ್ದು ಹ್ಯಾಗೆ ?

ವಿಜಯಧ್ವಜ-ಸಮುದ್ರಕ್ಕೂ ಆಕಾಶಕ್ಕೂ ತಗಲಿದ ಜಗಳ ನಮ್ಮನ್ನು ಅಗಲಿಸಿತು. ಅದೋ ! ಹಡಗೆಂದು ಕೂಗುವರು !

(ತೆರೆಯಲ್ಲಿ ಹಡಗು ! ಹಡಗು ! ಎಂದು ಕೂಗುವರು.

ತುಪಾಕಿಯನ್ನು ಹಾರಿಸುವರು.)

ಒಬ್ಬ ದೊಡ್ಡಮನುಷ್ಯ-ನುರ್ಯಾದಾರ್ಥವಾಗಿ ತುಪಾಕಿಗಳು ಹಾರಿ ಸಲ್ಪಟ್ಟದ್ದರಿಂದ, ಈಗ ಬಂದವರು ನಮ್ಮವರೇ ಆಗಿರಬೇಕು.

ವಿಜಯಧ್ವಜ-ಬಂದವರಾರು, ಹೋಗಿ ನೋಡಿ.

(ದೊಡ್ಡಮನುಷ್ಯನು ಹೋಗುವನು.)

ದೇವದತ್ತನೆ ! ನಿನ್ನ ಆಗಮನವು ನನಗೆ ಸಂತೋಷಕರವಾಯಿತು. (ವಿನೀತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ)ತಾವು ಬಂದದ್ದು ನನಗೆ ಸಂತೋಷಕರವು(ಕಯ್ಯನ್ನು ಹಿಡಿಯುವನು) ಎಲೈ ಮಿತ್ರನೆ ! ಈರೀತಿಯಾದ ನನ್ನ ವಿಶ್ವಾಸಪ್ರದರ್ಶನವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸುವನಾಗು.

ದೇವದತ್ತ-ಅವಳು ನಿನಗೆ ಕೈಕೊಟ್ಟದ್ದಾಗೆ ಬಾಯಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಆರಂಭಿಸಿದರೆ ನಿನಗೂ ಬೇಸರವಾಗುವುದು.

ಮೋಹನಿ-ಅಯ್ಯೋ ! ಅವಳು ತುಟಮಿಡುಕುವುದಿಲ್ಲವಲ್ಲ.

ದೇವದತ್ತ-ನಿಜವಾಗಿ ತಲೆ ಚೆಟ್ಟುಹಿಡಿಯುವಷ್ಟು ಹರಟುವಳು. ವಿಶ್ರಮಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ನಾನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅನುಭವಿಸಿರುವೆನು. ನಿಮ್ಮ ಮುಂದೇನೋ ಮೌನದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಹಿಸಿದ್ದರೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಗುಸು ಗುಟ್ಟುವಳು.

ವಿನೀತೆ-ನೀನು ಹೀಗೆ ಆಡುವುದಕ್ಕೇನೂ ಕಾರಣವಿಲ್ಲವಲ್ಲ.

ದೇವದತ್ತ-ಹೌದು ! ಹೌದು ! ನೀವು ಮನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗೆ ಬಂದಾಗಮಾತ್ರ ಚಿತ್ರದ ಬೊಂಬೆಗಳು. ಅಂಗಳದಲ್ಲಿರುವಾಗ ಸಿಡಿಲ

ಮರಿಗಳು. ಅಡಿಗೆ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಕಾಡುಬೆಕ್ಕುಗಳು. ಕೇಡುಮಾಡುವಲ್ಲಿ ಗೋಮುಖವ್ಯಾಘ್ರಗಳು. ಬಲಿದರೆ, ನಾರಿಯರು ; ಬಲಿಯದಿದ್ದರೆ ಮಾರಿಯರು. ಮನೆಗೆಲಸವಿರುವಾಗ ಆಟ ; ಮಲಗುವಾಗೆಲ್ಲಾ ಕಾಟ.

ಮೋಹನೆ—ಎಲೈ ! ದೋಷೈಕದೃಷ್ಟಿಯೇ ! ಛೇ ! ಹೋಗು.

ದೇವದತ್ತ—ಸುಳ್ಳು ; ನಿಜ. ಇದು ನಿಜವಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ನಾನು ಶುದ್ಧನಾಸ್ತಿಕನು. ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಎದ್ದಾಗಲೆಲ್ಲಾ ವಿಲಾಸ ; ಮಲಗುವಾಗಲೆಲ್ಲಾ ಕೆಲಸ.

ವಿನೀತೆ—ನನ್ನ ಕೊಂಡಾಟಕ್ಕೆ ಸಿನ್ನನ್ನೇನೂ ಕರೆಯುವುದಿಲ್ಲ.

ದೇವದತ್ತ—ನನ್ನನ್ನು ಕರೆಯಲೂ ಬೇಡ ; ಅದು ನನ್ನಿಂದಾಗುವುದೂ ಇಲ್ಲ.

ಮೋಹನೆ—ಆಯಿತು. ಒಂದುವೇಳೆ ನನ್ನನ್ನು ವರ್ಣಿಸಬೇಕಾದಲ್ಲಿ ಹ್ಯಾಗೆ ವರ್ಣಿಸುವೆ ?

ದೇವದತ್ತ—ಅಯ್ಯೋ ! ಕೋಮಲಹೃದಯಳೇ ! ನನ್ನನ್ನು ಕಣಕಬೇಡ. ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ದೋಷವಲ್ಲದೆ, ಮತ್ತೊಂದೂ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ.

ಮೋಹನೆ—ಎಲ್ಲಿ ? ಆರಂಭಿಸು.—ಹಡಗಿನ ನಿಲ್ಲಡೆಗೆ ಯಾರಾದರೂ ಹೋಗಿರಬೇಕಲ್ಲವೆ ?

ದೇವದತ್ತ—ಒಡತಿಯೇ ! ಹೋಗಿರುವನು.

ಮೋಹನೆ—(ಸ್ವಗತಂ) ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೇನೋ ಸಂತೋಷವಿಲ್ಲ. ಅದನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಾಂತರದಿಂದ ಮಾಜುವೆನು.—(ಪ್ರಕಾಶ) ಎಲ್ಲಿ ? ಹ್ಯಾಗೆ ವರ್ಣಿಸುವೆ ? ವರ್ಣಿಸು.

ದೇವದತ್ತ—ಅದನ್ನೇ ಯೋಚಿಸುವೆನು. ಆದರೆ ಸೋಕಿದ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಮುಲಾವು ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು ಬರುವಂತೆ, ಕವಿತ್ವವು ತಲೆಮಿದುಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸೆಳೆಕೊಂಡು ಬರುವುದು. ಇದೋ ! ಪ್ರತಿಭಾಕನ್ಯಕೆಗೆ ಪ್ರಸವವೇದನೆ ಕಂಡಿರುವುದು. ಇದೋ ! ಹುಟ್ಟಿತು. ಸ್ತ್ರೀಗೆ ಸೌಂದರ್ಯವೂ, ಚಾತುರ್ಯವೂ, ಎರಡೂ ಇದ್ದಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ; ಸೌಂದರ್ಯವು ಅವಳ ಲಾಭಕ್ಕೆ, ಚಾತುರ್ಯವು ಅದರ ಸಾಧನಕ್ಕೆ.

ಮೋಹನೆ—ಚೆನ್ನಾಗಿ ಹೇಳಿದೆ. ಬಂದುವೇಳೆ ಹೆಂಗಸು ಕಪ್ಪಾಗಿದ್ದು, ಚಾತುರ್ಯವಿದ್ದರೋ ?

ದೇವದತ್ತ—ಕಪ್ಪಾಗಿದ್ದು ಚಾತುರ್ಯವಿದ್ದರೆ, ಚಾತುರ್ಯದಿಂದ ದುರ್ಲಭನಾದ ಬಬ್ಬ ಬಳ್ಳೇ ಸುಂದರನನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವಳು.

ಮೋಹನೆ—ಛ ! ಛ !

ವಿನೀತೆ—ಸುಂದರಳಾಗಿ ಮುಗ್ಧಿಯಾಗಿದ್ದರೋ ?

ದೇವದತ್ತ—ಸುಂದರಳಾದವಳಿಗೆ ಮುಗ್ಧತ್ವವೂ ಸಹಕಾರಿಯಾಗುವದ್ದರಿಂದ, ಸುಂದರಳಾದವಳು ಎಂದಿಗೂ ಮೂಢೆಯಲ್ಲ.

ಮೋಹನೆ—ವಿದ್ಯಾವಿಹೀನರು ಪಾನಗೋಷ್ಠಿಯಲ್ಲಿ ಆಡುವ ಅಸಂಬದ್ಧಗಳಾದ ಪರಿಹಾಸೋಕ್ತಿಗಳವು. ಕುರೂಪಿಯಾಗಿಯೂ, ಮೂಢಳಾಗಿಯೂ ಇದ್ದ ಸ್ತ್ರೀವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಹಾಳು ಮೋಹನೆ ಏನು ?

ದೇವದತ್ತ—ಸ್ತ್ರೀಯು ಕುರೂಪಿಯಾಗಿಯೂ ಮೂಢಳಾಗಿಯೂ ಇದ್ದಾಗ್ಯೂ, ಸುಂದರಳಾಗಿ ಚಾತುರ್ಯವತಿಯಾಗಿರುವ ಸ್ತ್ರೀಯಂತೆಯೇ ಬಿಡಗನ್ನು ತೋರಿಸುವಳು.

ಮೋಹನೆ—ಅಯ್ಯೋ ! ಅಸಹ್ಯವಾದ ಅಜ್ಞಾನವೇ ! ಕೀಳೇ ಮೇಲಾಯಿತು. ದೋಷವೃಷ್ಟಿಗಳಾದವರಿಂದಲೂ ದೂಷಣೀಯವಲ್ಲದ ನಡತೆಯುಳ್ಳ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಹ್ಯಾಗೆ ಮರ್ಣಿಸುವೆ ? ಹೇಳು.

ದೇವದತ್ತ—ವೃತ್ತ ॥

ಕಡುಚೆಲುದದ್ದು ಗರ್ವಿಸದಮೇಣ ಮಡಿಜಾಣಿಯುಮಾಗಿ ವೆಗ್ಗಳಂ |
ಮಡಿಯದ ಭಾಗ್ಯಮಿದ್ದು ನೆರೆಬೀಗದ ಭೋಗಿವ ಶಕ್ತಿಯಿದ್ದೊಡಂ |
ತೊಡರದ ಭೋಗದೋಳ ಮುಳಿಯಿಸಲ ಮಿಗೆಸೈರಣೆಯಂ ಸಮಂತುತಾಂ |
ಬಿಡದ ನಿಜಪ್ರಯೋಜನದ ವಸ್ತುವ ನಾಲಿಗೆತೀಂತೆಗೋಸುಗಂ |
ಕುಡದ ಸದೂಹೆಯೋಳ ನಿಪುಣಿಯಾಗುಮದಂ ಮೆರೆಯಿಪ್ಪಕಯ್ಮೆಯಂ |
ಪಡೆಯದ ತನ್ನನೊಲ್ಲ ವರಿಯಿಪ್ಪರಸರ ಬರೆ ಪಿಂತೆನೋಡದಾ |
ಮಡದಿಗಡೀ ಪ್ರಪಂಚದೊಳಗಿದ್ದೊಡವಳು —

ಮೋಹನೆ—ಏನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ?

ದೇವದತ್ತ—

ಶಿಶುಗಳೆ ಪಾಲನೀ |

ವೊಡ ಮನೆಯುಪ್ಪಮಂ ಮೆಣಸುಮಂ ಸಲೆಲೆಕ್ಕಿಪುದಕ್ಕೆ ಸಾಲ್ದಪಳು |

ಮೋಹನೆ—ಅಯ್ಯೋ ! ತೀರಿಕೆ ಅತ್ಯಂತ ವಿಪರೀತವಾಯಿತು. ಎಲೆ, ವಿನೀತೆ ! ಈತನು ನಿನ್ನ ಪತಿಯಾದರೂ ಇವನ ಗುಣಯಾವುದನ್ನೂ ಕಲಿಯಬೇಡ. ವಿಜಯಧ್ವಜನೆ ! ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನೀನೇನು ಹೇಳುವೆ ? ಈತನು ನಿರಂಕುಶನಾಗಿ ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದಂತೆ ಹರಟುವಾತನಲ್ಲವೇ ?

ವಿಜಯಧ್ವಜ—ಬಡತಿಯೆ ! ಈತನು ಯಾವಾಗಲೂ ಖಂಡಿತವಾದಿ. ಈತನನ್ನು ವಿದ್ಯಾವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನೀವು ಮೆಚ್ಚಿದ ಹೋದರೂ, ಶೌರ್ಯವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮೆಚ್ಚುವಿರಿ. (ಮೋಹನೆಯ ಕಯ್ಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತಾಡುವನು.)

ದೇವದತ್ತ—(ಸ್ವಗತ) ಕಯ್ಯಹಿಡಿಯುವನು. ಆಗಲಿ. ಬಳ್ಳೇದು. ಕಿವಿ ಮಾತಾಡು. ಬಳ್ಳೇದು. ಇಷ್ಟಲ್ಲವಾದ ಬಲೆಯಿಂದಲೇ ವಿಜಯಧ್ವಜನೆಂಬ ದೊಡ್ಡ ಮೃಗವನ್ನು ಕೆಡಹುವೆನು. ಆಗಲಿ. ಅವಳಿಗಾಗಿ ನಗು. ಬಳ್ಳೇದು ನಗು. ನಿನ್ನ ಆದರಣಗುಣದಿಂದಲೇ ನಿನ್ನ ಕಾಲಿಗೆ ಸಂಕಲೆಯನ್ನು ತೊಡಿಸುವೆನು. ನಿನ್ನ ಕೃತ್ಯ ಚೆನ್ನಾದದ್ದೇ. ಸುಳ್ಳಲ್ಲ, ನಿಜ. ಈ ಚೇಷ್ಟೆಯಿಂದ ನಿನ್ನ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಕಳೆಕೊಂಡಾಗ, ಇಷ್ಟಾವರ್ತಿ ನೀನು ಕಯ್ಯನ್ನು ಮುದ್ದಾಡಿದ್ದು ಅಸಂಗತವೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗುವುದು. ಪುನಶ್ಚ ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯನ್ನೇ ತೋರಿಸುವೆ. ಬಳ್ಳೇದು, ಬಳ್ಳೇದು. ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮುದ್ದಿಸಿದೆ ಬಳ್ಳೇ ಮನ್ನಣೆ ಇದು. ಸುಳ್ಳಲ್ಲ, ಬಳ್ಳೇ ಮನ್ನಣೆ. ಮತ್ತೂ ನಿನ್ನ ತುಟೆಗೆ ಕಯ್ಯ ಹತ್ತಿಸುವೆ.

(ತೆರೆಯಲ್ಲಿ ತುರಿಯನ್ನು ಉದುವರು.)

(ಪ್ರಕಾಶ) ಹೋ! ಹೋ! ವಿದೇಶಿಯು. ಅವನ ತುರಿಯನ್ನು ನಾನು ಬಲ್ಲೆ.

ವಿಜಯಧ್ವಜ—ಹೌದು, ಅವನದೇ ಅದು.

ಮೋಹನೆ—ಬನ್ನಿ, ಇದಿರುಗೊಳ್ಳೋಣ.

ವಿಜಯಧ್ವಜ—ಅದೋ, ನೋಡಿ ! ಆತನೇ ಬರುವನು.

(ಶೂರಸೇನನೂ ಪರಿಜನರೂ ಪ್ರವೇಶಿಸುವರು.)

ಶೂರಸೇನ—ಎಲೈ, ಧೀರಳಾದ ಸುಂದರಿಯೇ ! ಬಾ.

ಮೋಹನೆ—ಪ್ರಿಯನಾದ ಆರ್ಯಪುತ್ರನೇ ! ಬಾ.

(ಎಂದು ಆಲಿಂಗಿಸುವರು.)

*ಶೂರಸೇನ—ನನಗಿಂತಲೂ ನೀನು ಮುಂಚೆ ಬಂದದ್ದು ಎಷ್ಟು ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿತೋ, ಅಷ್ಟು ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡಿತು. ಓ ಪ್ರಾಣಪ್ರಿಯಳೇ! ಪ್ರತಿಯೊಂದುಸಾರಿ ಬಿರುಗಾಳಿ ಬೀಸಿದಾಗಲೆಲ್ಲಾ ನನಗೆ ಇಂತಾ ಸೌಖ್ಯವುಂಟಾಗುವುದಾದರೆ ಸತ್ತವರನ್ನು ಕೂಡಾ ಎಬ್ಬಿಸುವಷ್ಟು ಮೊರೆದರೂ ಮೊರೆಯಲಿ. ಮತ್ತು ಅಪಾಯಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಹಡಗು ತ್ರಿಕೂಟಪರ್ವತದಷ್ಟು ಉನ್ನತಗಳಾದ ತೆರೆಗಳ ಮೇಲೆ ಹತ್ತಿ, ರಸಾತಳಕ್ಕಾದರೂ ಬೀಳಲಿ. ಈಗಲೇ ಸಾವೆಂದರೂ ಪರಮಸೌಖ್ಯವೇ ಸರಿ. ಯಾಕೆಂದರೆ, ನನ್ನ ಅದೃಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಏನೂ ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲದ ಈಗಿನ ಸೌಖ್ಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಸೌಖ್ಯ ಮುಂದಕ್ಕೆ ದೊರೆಯದೆಂದು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಅಳುಕುವುದು.

ಮೋಹನೆ—ನಮ್ಮ ವಯಸ್ಸು ದಿನದಿನದಲ್ಲೂ ವೃದ್ಧಿಯೊಂದುವಂತೆ, ನಮ್ಮ ಪರಸ್ಪರ ಅನುರಾಗವನ್ನು ನಿರಂತರಾಯವಾಗಿ ದೇವರು ವೃದ್ಧಿಯೊಂದಿಸಲಿ.

ಶೂರಸೇನ—ಇಷ್ಟಾರ್ಥಪ್ರದನಾದ ದೇವರು ಹಾಗೇ ಮಾಡಲೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವೆನು. ಈ ಸಂತೋಷವಿಶೇಷವನ್ನು ಎಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೂ ತೀರದು. ನನ್ನನ್ನು ಸ್ತಂಭೀಕರಿಸುವುದು. ಮತ್ತೂ ಈ ಸಂತೋಷಕ್ಕೆ ಪಾರವೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಎಣಿಸುವೆನು. ನಮ್ಮ ಅನುರಾಗವು ಯಾವಾಗಲೂ ಹೀಗೇ ಕುಂದದೇ ಇರಲಿ.

ದೇವದತ್ತ—(ಸ್ವಗತ) ಬಳ್ಳೆದಿರಲಿ. ಶ್ರುತಿಗೂಡಿ ಸುಸ್ವರವಾದ ಈ

* ರಾಗ—ಬರಹರಪ್ರಿಯ ||

|| ರೂಪಕತಾಳ ||

ಬಾರೆ ಮೋಹನೆ | ಬಾರೆ ಜಗನ್ನೋಹನೆ ಬಾ || ಪಲ್ಲ || ವನರುಹಾಕ್ಷಿ ನಿನ್ನ ಕಾಣ | ಲಿಂಗಿತು ಸಂತೋಷವೆನಗೆ | ಜನಿಸಿತೊ ಕೇಳಹಹ ನನ್ನ | ಮನಕನಿತಾಶ್ಚ ರ್ಯವಾಯ್ತು || ೧ || ಇಂತು ಸಂತೋಷವೆನಗೆ | ಮುಂತೆ ಬರುವುದಾದೊಡೆ | ಎಂತಪಾಯವಾದರು ಬಲು | ಸಂತಸವೆಂದಾಲೋಚಿಸುವೆ || ೨ || ಬಾಲೆ ಗಗನಕೇಳುವೆ ಕ | ಲೋಲ ಪರಂಪರೆಗಳ | ಮೇಲಕೇರಿ ಹಡಗು ಪಾ | ತಾಳಕಾದರುಳಲೀಗ || ೩ || ಕೇಳು ಸತ್ತವರುಕೂಡ | ಏಳುವಷ್ಟಾದರು ಬಿರು | ಗಾಳಿ ಮೊರೆಯಲಿಂದದೇನಿ | ಪೇಳುವೆ ಸಂತೋಷವೆನಗೆ || ೪ || ಇಂದಿನ ಸಂತೋಷವೆನಗೆ | ಮುಂದೆ ಸಂಜನಿಸಲಾರ | ದೆಂದಳುಕುವೆ ನಾನು ಮನದಿ | ಕುಂದಕುಸುಮಕಾಯೆ ಪ್ರಿಯೆ || ೫ ||

ವೀಣೆಯ ಬಿರಡೆಯನ್ನು ತಿರುಗಿಸಿ ಅಪಸ್ವರವನ್ನು ಹೊರಡಿಸದೇ ಇದ್ದರೆ, ನಾನು ಸತ್ಯವಂತನೇ ಅಲ್ಲ.

ಶೂರಸೇನ-ಬನ್ನಿ, ಕೋಟಿಗೆ ಹೋಗೋಣ. ಮಿತ್ರರೇ! ಬಂದು ವರ್ತಮಾನ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ಯುದ್ಧಪ್ರಸಕ್ತಿ ನಿಂತುಹೋಯಿತು. ತುರುಕರು ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಸೋದರು. ನಮ್ಮ ಪುರಾತನ ಸ್ನೇಹಿತರು ಕ್ಷೇಮದಿಂದಿರುವರೆ? ಓ, ಇನಿಯಾಳೇ! ಈ ಸಿಂಹಳದ್ವೀಪದವರು ನಿನ್ನನ್ನು ಬಹಳ ಆದರಿಸುವರು. ಯಾತಕ್ಕೇಂದರೆ, ಇವರು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಬಹಳವಾಗಿ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ತೋರಿಸಿರುವರು. ನನ್ನ ಸಂತೋಷದಲ್ಲೇ ದೃಷ್ಟಿಯಿಟ್ಟು ಔಚಿತ್ಯವನ್ನು ಮರೆತು ಬಹಳವಾಗಿ ಗಳಪುವೆನು. ಗುಣಾಢ್ಯನಾದ ದೇವದತ್ತನೇ! ನೀನು ಹಡಗಿನ ನಿಲ್ದಾಯಿಗೆ ಹೋಗಿ, ನನ್ನ ಸಾವಾನುಗಳನ್ನು ತೆಗೆಯಿಸು. ನಾವಿಕರ ಮುಖ್ಯನನ್ನು ಕೋಟಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾ. ಅವನು ಬಹು ಸಮರ್ಥನು. ಆತನು ಮನ್ನಣೆಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯನು. ಮೋಹನೆ! ಬಾ, ಹೋಗೋಣ. ಎಲೈ, ಪುರಜನರೇ! ಈ ಸಿಂಹಳದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ನಾವು ಸೇರಿದ್ದು ಬಹು ಸಂತೋಷಕರವಾಯಿತು.

(ಶೂರಸೇನನೂ, ಮೋಹನೆಯೂ, ಪರಿಜನರೂ ಹೋಗುವರು.)

ದೇವದತ್ತ-ರಾಷ್ಟ್ರಿಯನೇ! ನೀನು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೊತ್ತಿನಮೇಲೆ ಸಮುದ್ರದ ದಡದಲ್ಲಿರುವ ನನ್ನನ್ನು ಬಂದು ಕಾಣು. ಇಲ್ಲಿ ಬಾ. ನಿನಗೆ ಶೂರತ್ವವುಂಟಾಗಿದ್ದರೆ ಹೇಳುವುದನ್ನು ಕೇಳು. “ಕಾಮಾತುರಾಣಾಂ ನಭಯಂ ನಲಜ್ಞಾ” ಎಂಬದಾಗಿ ಹೇಳಿರುವರಲ್ಲವೆ? ಈ ರಾತ್ರಿ ವಿಜಯಧ್ವಜನು ಕಾವಲುಗಾರರ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಎಚ್ಚರದಿಂದಿರುವನು. ಮೊದಲು ಇದನ್ನು ನಿನಗೆ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ; ಮೋಹನೆಯು ಅವನಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಸಿರುವ ವಿಷಯದಲ್ಲೇನೂ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ.

ರಾಷ್ಟ್ರಿಯ-ಅವನಲ್ಲಿ! ಹಾಗೆಂದಿಗೂ ಇರಲಾರದು.

ದೇವದತ್ತ-ಸ್ವಲ್ಪ ಬಾಯ್ತುಜ್ಜಿಕೊಂಡು ಹೇಳುವ ಬುದ್ಧಿವಾದಗಳನ್ನು ಕೇಳು. ಅವಳು ಆ ವಿದೇಶಿಯನ್ನು ಮೊದಲು ವರಿಸಿದ್ದು ಯಶತಕ್ಕ? ವಿಜೇತ್ರನಾದ ಸುಳ್ಳುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ, ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದಹಾಗೆ ಹರಟಿದ್ದಕ್ಕೆ.

ಇನ್ನೂ ಆ ಹರಟೆಗೆ ಪ್ರೀತಿಸಿರುವಳೆಂದು ವಿಚಾರಯುಕ್ತನಾದ ನಿನ್ನ ಮನ
ಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಎಂದಿಗೂ ನಂಬಬೇಡ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಆಕೆಗೆ ನೇತ್ರಾನಂದ
ಬೇಕಾದದ್ದು. ಆ ಪಿಶಾಚಿಯನ್ನು ನೋಡುವದರಲ್ಲಿ ಅವಳಿಗೆ ಏನು
ಸಂತೋಷವಾದೀತು ? ಕಾಮಾತುರತೆ ಶಾಂತವಾದ ಮೇಲೂ ಪ್ರೀತಿಯುಂ
ಟಾಗಬೇಕಾದರೆ ರೂಪು, ವಯಸ್ಸು, ನಡತೆ, ಇವುಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಸಮನಾ
ಗಿರಬೇಕು. ಆ ವಿವೇಚಿಯಲ್ಲಿ ಇದು ಯಾವದೂ ಇಲ್ಲ. ಆಕೆ ಬಹು ಸುಕು
ಮಾರಿಯು. ಸ್ತ್ರೀಯರ ಒಲುಮೆಗೆ ತಕ್ಕ ಗುಣಗಳು ಯಾವದೂ ಅವ
ನಲ್ಲಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ, ಅವನನ್ನು ತಾನು ವರಿಸಿದ್ದು ಅಸಂಗತನೆಂದು ತಿಳಿದು
ಅಸಹ್ಯತೆಪಟ್ಟು, ತನಗೆ ಅನುರೂಪನಾದ ಇನ್ನೊಬ್ಬ ನನ್ನು ಹುಡುಕೇ ಹುಡು
ಕುವಳು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇದನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಬಪ್ಪತಕ್ಕದ್ದೇ. ಇದು
ಬಪ್ಪತಕ್ಕದ್ದಾದಲ್ಲಿ, ವಿಜಯಧ್ವಜನಂತೆ ಅಂತಪ್ಪ ಗುಣಗಳುಳ್ಳ ಮನುಷ್ಯನು
ಇನ್ನೊಬ್ಬ ನಿಲ್ಲ. ವಿಜಯಧ್ವಜನು ಬಹಳ ಚಾಪಲ್ಯವುಳ್ಳವನು. ಮತ್ತು
ಹೊರಗೆ ಸತ್ಯವುಳ್ಳವನಂತೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು. ಅಂತಃ ಇಲ್ಲ. ಈ ನಟ
ನೆಯಿಂದ ಸುಲಭವಾಗಿ ತನ್ನ ಅಂತರಂಗದ ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಆಗಮಾಡಿ
ಕೊಳ್ಳುವನು ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ನಿಜವಾಗಿ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ಬಹಳ
ಚತುರನು. ಅಸಮಯದಲ್ಲೂ ಸಮಯವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು.
ದುವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಬಹು ನಿಪುಣನು. ಇದಲ್ಲದೆ ಯಾವನನ್ನೂ; ಸುಂದರನು.
ಮತ್ತು ಮುಗ್ಧಸ್ತ್ರೀಯರು ಎಣಿಸತಕ್ಕ ಗುಣಗಳೆಲ್ಲ ಅವನಲ್ಲಿವೆ. ನಿಜ.
ದುವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ನಿಪುಣನು. ಅವನನ್ನು ಅವಳು ಆಗಲೇ ಸಂಗ್ರ
ಹಿಸಿಕೊಂಡಿರುವಳು.

ರಾಷ್ಟ್ರಿಯ—ನೀನು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಅವಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಾನೆಂದಿಗೂ
ನಂಬಲಾರೆ. ಅವಳು ಬಳ್ಳೇ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವಳು.

ದೇವದತ್ತ—ಸ್ವಭಾವ ! ತಲೆಕಾಯಿ ! ಅವಳದು ಉಪ್ಪುಹುಳಯನ್ನು
ತಿನ್ನತಕ್ಕ ಶರೀರವಲ್ಲವೇನೋ ? ಹಾಗೆ ಸ್ವಭಾವ ಬಳ್ಳೇದಾಗಿದ್ದರೆ, ಅವ
ನನ್ನು ಎದಿಂಗೂ ವರಿಸುತ್ತಲೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಭಾವ ! ಹುಣಸೇಕಾಯಿ !
ಅವನ ಕೈಯನ್ನು ಅವಳು ಹಿಡಿದು ಅಮುಕಿದ್ದನ್ನು ನೀನು ನೋಡಲಿಲ್ಲವೆ ?
ಅದನ್ನು ನೀನು ಜ್ಞಾಪಕದಲ್ಲಿಟ್ಟಿಲ್ಲವೆ ?

ರಾಷ್ಟ್ರಿಯ—ಹೌದು. ಜ್ಞಾಪಕವಿದೆ. ಅದು ಮರ್ಯಾದಾರ್ಥವಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದು.

ದೇವದತ್ತ—ನಿಜವಾಗಿ ಅದು ಶೃಂಗಾರಚೇಷ್ಟೆ. ಅದೇ ವ್ಯಭಿಚಾರ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ಗೂಢವಾದ ಪ್ರಸ್ತಾನನೆ. ಅವರು ಕಿವಿಮಾತಾಡುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತುಟಿಗಳು ಎಷ್ಟು ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದವು ನೋಡಲಿಲ್ಲವೆ ? ಈತರದ ಚೇಷ್ಟೆಯು ದಾರಿತೋರಿರುವಾಗ, ಇನ್ನು ಭೋಗವೆಂಬುವದು ನಡದೇ ನಡೆಯುತ್ತೆ. ತೆಗೆ ! ನೀನು ನಾನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಕೇಳುವೆಯೋ ಇಲ್ಲವೋ ? ಕೇಳತಕ್ಕವನಾಗಿದ್ದರೆ ಕೇಳು. ಈ ರಾತ್ರಿ ಪಹರೆಯಮೇಲಿರು. ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ನೇಮಿಸಬಲ್ಲೆನು. ವಿಜಯಧ್ವಜನಿಗೆ ನಿನ್ನ ಗುರುತಿಲ್ಲ. ನಾನೂ ಸಮೀಪದಲ್ಲೇ ಇರುವೆನು. ಗಲಬೇ ಮಾತುಗಳಿಂದಾಗಲಿ, ಅವನ ಆಜ್ಞೋಲ್ಲಂಘನದಿಂದಾಗಲಿ, ಇದಲ್ಲದೆ ಸಮಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಯಾವ ಉಪಾಯದಿಂದಾಗಲಿ, ಅವನಿಗೆ ಸಿಟ್ಟು ಬರುವಂತೆ ಮಾಡು.

ರಾಷ್ಟ್ರಿಯ—ಆಯಿತು. ಆಮೇಲೆ ?

ದೇವದತ್ತ—ಅಯ್ಯಾ ! ಅವನು ಬಹಳ ವರಟನು. ಮತ್ತು ಮುಂಗೋಪಿಯು. ಬಹುಶಃ ನಿನ್ನನ್ನು ಹೊಡೆಯುವನು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನನ್ನು ನೀನು ಕೇಳು. ಇಷ್ಟಕ್ಕೇ ಈ ಸಿಂಹಳದ್ವೀಪದವರು ರೇಗುವಂತೆ ಮಾಡುವೆನು. ಆಗ ವಿಜಯಧ್ವಜನ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ತೆಗೆದ ಹೊರತು ಅವರಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಆಗ ನಾನು ಮಾಡುವ ಉಪಾಯಗಳಿಂದ ನಿನ್ನ ಕೋರಿಕೆಯು ಸುಲಭವಾಗಿ ಕೈಗೂಡುವದು. ನಮ್ಮ ಸುಖಕ್ಕೆ ಯಾವದು ಅಡಚನೆಯಾಗಿರುವುದೋ, ಆ ಅರಿವು ಹೋಗುವದಲ್ಲದೆ, ನಮ್ಮ ಇಷ್ಟವೂ ಸಿದ್ಧಿಸುವದು.

ರಾಷ್ಟ್ರಿಯ—ನನಗೇನಾದರೂ ಸಮಯಸಿಕ್ಕಿದರೆ, ನೀನು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

ದೇವದತ್ತ—ಸಮಯ ಸಿಕ್ಕೇ ಸಿಕ್ಕುವದು. ಕೋಟಿಗೆ ಬಂದು ನನ್ನನ್ನು ನೋಡು. ನಾನು ಸಾಮಾನನ್ನು ಇಳಿಸುವದಕ್ಕೆ ಹೋಗುವೆನು. ಇನ್ನು ಹೋಗಿಬಾ.

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ--ಹೋಗಿ ಬರುವೆನು. (ಹೋಗುವನು)

ದೇವದತ್ತ-ವಿಜಯಧ್ವಜನಿಗೆ ಆಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯಿರುವದೆಂದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಂಬುತ್ತೇನೆ. ಅವಳಿಗೂ ಅವನಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯಿರುವದು ಸಹಜವೆ. ವಿದೇಶಿಯಾದರೋ-ನನಗೆ ಅವನಲ್ಲಿ ದ್ವೇಷವಿದ್ದರೂ ಅವನಲ್ಲಿರುವ ಗುಣವನ್ನು ಮರೆಮಾಜಲಾರೆ. ಅವನು ಸ್ಥಿರಚಿತ್ತನು ಮತ್ತು ವಿಶ್ವಾಸ ಶೀಲನು. ಘನವಾದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವನು ಆ ಮೋಹ ನೆಗೆ ತಕ್ಕ ಪತಿಯನ್ನಿಕ್ಕೊಳ್ಳುವದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ನನಗೂ ಕೂಡ ಅವಳಮೇಲೆ ಪ್ರೀತಿಯಿರುವದು. ಅದೇನು ಕಾಮಾತುರತೆಯಿಂದಲೇ ಅಲ್ಲ. ಅಥವಾ ಇದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು. ಕಾಮುಕನಾದ ವಿದೇಶಿಯು ನನ್ನ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ಕೆಡಿಸಿದನೆಂದು ಸಂಶಯವುಂಟು. ಈ ವಿಷಯವು ವಿಷದಂತೆ ನನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನು ಕೊರೆಯುತ್ತಿರಲಿ. ಇದರ ಪ್ರತೀಕಾರಕ್ಕೆ ಅವನ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ಕೆಡಿಸುವತನಕ ನಾನು ಸಮಾಧಾನಪಡಲಾರೆ. ಅದು ಬಂದುವೇಳೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾದಲ್ಲಿ ಅವಳು ಜಾರೆಯಿಂದಾದರೂ ಹೇಳಿ, ಯಾರಿಂದಲೂ ಕೀಳಲಾಗದ ಹಾಗೆ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಂದೇಹಶಲ್ಯವನ್ನು ನೆಡುವೆನು. ಈಗ ಹೋದಪಶುವಿಗೆ ಕಾಮಾತುರತೆಯಿಂದ ಭ್ರಾಂತಿ ಹಿಡಿದಿರುವದು. ಇವನು ನಾನು ಹೇಳಿದಂತೆ ನಡೆದರೆ, ನಮ್ಮ ವಿಜಯಧ್ವಜನ ಜುಟ್ಟು ನಮ್ಮ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿದಂತಾಗುವದು. ವಿಜಯಧ್ವಜನನ್ನು ತಕ್ಕ ರೀತಿಯಿಂದ ದುರಾರೋಪಣೆಗೆ ಪಾತ್ರನನ್ನು ಮಾಡಿ ವಿದೇಶಿಗೆ ಹೇಳುವೆನು. ಯಾಕಂದರೆ ವಿಜಯಧ್ವಜನ ಮೇಲೂ ನನ್ನ ಪತ್ನಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಂದೇಹವುಂಟು. ಇರಲಿ. ನಾನಾದರೋ ಆ ವಿದೇಶಿಯ ಸೌಖ್ಯವನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿ, ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿಸುವೆನು. ಹೀಗೆ ಅವನನ್ನು ದೊಡ್ಡ ಪಶುವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದಕ್ಕೆ, ಅವನು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿ ಮೊದಲಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಪ್ರೀತಿಸಿ, ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಮಾಡುವನು. ಇವೆಲ್ಲಾ ಗಲಬಿಲೆಯಾಗಿ ನನ್ನ ಮೆದುಳಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುವವು. ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ ಹೊರತು ದುರಾರೋಪನೆಗಳು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. (ಹೋಗುವನು)

೨ ನೆಯ ಪ್ರವೇಶ.—(ರಾಜವೀಧಿಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಡಂಗುರದವನು ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು. ಅವನ ಹಿಂದೆ ಬಹು ಜನಗಳು ಬರುವರು.)

ಡಂಗುರದವನು—ಶೂರಾಗ್ರೇಸರನಾದ ನಮ್ಮ ದಳಪತಿ ಶೂರಸೇನನು ಅಜ್ಞಾಪಿಸುವದೇನಂದರೆ:—ಶತ್ರುಗಳಾದ ತುರುಕರ ಸೇನಾಸಾಮಗ್ರಿಯ ಜಹಜುಗಳೆಲ್ಲಾ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿಹೋದವೆಂಬ ವರ್ತಮಾನ ಬಂದುದಕ್ಕಾಗಿಯೂ ಮತ್ತೂ ತನ್ನ ವಿವಾಹಮಹೋತ್ಸವದ ಕಾಲಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ಪ್ರತಿ ಮನುವ್ಯರೂ ನೂತನವಸ್ತ್ರಾದಿಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿಕೊಂಡು ತಮಗೆ ಬೇಕಾದ ಉತ್ಸಾಹದಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿರಬಹುದು. ಮನೋರಂಜನ ಕರವಾದ ಮಹಲುಗಳ ಮತ್ತು ಉಪವನಗಳ ಬಾಗಿಲುಗಳು ವಿನೋದಕ್ಕಾಗಿ ತೆಗೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುವವು ಪ್ರತಿ ಮನೆಗಳ ದ್ವಾರಗಳಲ್ಲಿ ದೀಪಮಾಲೆಯನ್ನಿಟ್ಟು, ಬಾಣ ಬಿರಸು ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹಾರಿಸಬಹುದು. ಈ ಸಿಂಹಳ ದ್ವೀಪವನ್ನೂ, ಘನತೆಯುಳ್ಳ ನಮ್ಮ ಶೂರಸೇನ ದಳಪತಿಗಳನ್ನೂ ದೇವರು ರಕ್ಷಿಸಲಿ. (ಎಲ್ಲರೂ ಹೋಗುವರು.)

೩ ನೆಯ ಪ್ರವೇಶ.—(ಕೋಟೆಯೊಳಗೆ ಒಂದು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಶೂರಸೇನನೂ, ಮೋಹನೆಯೂ, ವಿಜಯಧ್ವಜನೂ, ಪರಿಜನರೂ ಪ್ರವೇಶಿಸುವರು.)

ಶೂರಸೇನ—ಸಖನೆ! ಈ ರಾತ್ರಿ ಪಹರೆಯವರನ್ನು ಜಾಗರೂಕತೆಯಿಂದ ನೀನೇ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಯಾಕೆಂದರೆ, ವಿನೋದಪಡುವದರಲ್ಲಿಯೂ ವಿವೇಕದ ಎಲ್ಲೆಯನ್ನು ದಾಟದಿರುವದನ್ನು ನಾವೇ ನಡೆದು ತೋರಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಉಚಿತವಲ್ಲವೆ ?

ವಿಜಯಧ್ವಜ—ಕರ್ತವ್ಯವಾದದ್ದನ್ನೆಲ್ಲಾ ದೇವದತ್ತನಿಗೆ ವಿಜ್ಞಾಪಿಸಿರುವೆನು. ಆದರೂ ನನ್ನ ಕಣ್ಣಾರೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವೆನು.

ಶೂರಸೇನ—ದೇವದತ್ತನಂತೂ ಬಹಳ ಸತ್ಯವಂತನು. ಸಖನೆ! ಹೋಗಿಬರುವೆನು. ನಾಳೆಬೆಳಗ್ಗೆ ಕೂಡಿದಮಟ್ಟಿಗೆ ಬೇಗನೆ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡು.

(ಮೋಹನೆಯನ್ನು ಕುರಿತು) ಪ್ರಿಯಳೆ! ಇನ್ನು ಹೋಗೋಣ. ಬಾ. (ವಿಜಯಧ್ವಜವನ್ನು ನೋಡಿ) ಹೋಗಿ ಬರುವೆನು.

(ವಿಜಯಧ್ವಜನ ಹೊರತು ಎಲ್ಲರೂ ಹೋಗುವರು)

(ದೇವದತ್ತನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು)

ವಿಜಯಧ್ವಜ-ದೇವದತ್ತನೆ! ನೀನು ಬಂದದ್ದು ಬಳ್ಳೇದಾಯಿತು. ಪಹರೆಗೆ ಹೋಗೋಣ. ನಡೆ.

ದೇವದತ್ತ-ಸಖನೆ! ಈಗ ಬೇಡ. ಇನ್ನೂ ಹತ್ತುಘಂಟೆ ಇಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ದಳಪತಿಯು ಮೋಹನೆಯಲ್ಲಿರುವ ಮೋಹಾತಿಶಯದಿಂದ ಇಷ್ಟು ಬೇಗನೆ ನಮ್ಮನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿಬಿಟ್ಟನು. ಆದರೆ ಅದನ್ನು ನಾವು ತಪ್ಪಾಗಿ ಎಣಿಸಬಾರದು. ಇನ್ನೂ ಅವನೇನು ವಿಷಯಾಸಕ್ತತೆಯಿಂದ ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಹಾಳು ಮಾಡಿಲ್ಲ. ಅವಳಾದರೋ ಇಂದ್ರನನ್ನೂ ಮರುಳುಗೊಳಿಸತಕ್ಕವಳು.

ವಿಜಯಧ್ವಜ-ನಿಜ. ಆಕೆಯು ಅಸದೃಶಳಾದ ಸ್ತ್ರೀಯು.

ದೇವದತ್ತ-ನಿಜ. ಕೇವಲ ಭೋಗಾರ್ಹಳು.

ವಿಜಯಧ್ವಜ-ನಿಜ. ಬಳ್ಳೇ ರೂಪಾತಿಶಯದಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟವಳು. ಮತ್ತು ಕೇವಲ ಮುಗ್ಧಿಯು.

ದೇವದತ್ತ-ಅವಳ ಕಣ್ಣೋ? ಬಿನದಕ್ಕೆ ಸೆಳೆಯುವಂತಿಲ್ಲವೆ?

ವಿಜಯಧ್ವಜ-ನಿಜ. ಆಕೆಯ ಕಣ್ಣು ಇತರರ ನೋಟವನ್ನು ಸೆಳೆಯುವಂತಾದ್ದೇ. ಆದರೂ ಬಹಳ ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ಕೂಡಿರುವದು.

ದೇವದತ್ತ-ಅವಳ ಮಾತೋ? ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸೆಳೆಯತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವೆ?

ವಿಜಯಧ್ವಜ-ನಿಜ. ಅವಳಲ್ಲಿ ಯಾವದೂ ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲ.

ದೇವದತ್ತ-ಬಳ್ಳೇದು. ಆ ದಂಪತಿಗಳು ಸುಖವಾಗಿರಲಿ. ಸಖನೆ ಬಾ. ಪಾಸಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿರುವೆನು. ಹೊರಗೆ ಇಬ್ಬರು ಸ್ನೇಹಿತರು ಕರಿಯನ ಉತ್ಸವಕ್ಕಾಗಿ ನಮ್ಮ ಸಂಗಡ ಸೇರುವದಕ್ಕೆ ಕಾದಿರುವರು.

ವಿಜಯಧ್ವಜ-ಮಿತ್ರನೆ! ಈ ರಾತ್ರಿ ಬೇಡ. ಪಾಸವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ದೇಹಸ್ಥಿತಿ ಎಂದಿಗೂ ತಡೆಯುವದಿಲ್ಲ. ಉತ್ಸವಪ್ರದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಇನ್ನು ಯಾವ ಸದ್ಧತಿಯಾದರೂ ನಡೆಯತಕ್ಕದ್ದಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿತ್ತು.

ದೇವದತ್ತ-ತೆಗೆ! ಅವರು ನಮಗೆ ಬೇಕಾದವರು. ಬಂದೇಬಟ್ಟಲು. ನಿನಗಾಗಿ ನಾನು ಕುಡಿಯುವೆನು.

ವಿಜಯಧ ಜ-ನಾನು ಮೊದಲೇ ಒಂದು ಬಟ್ಟಲನ್ನು ಕುಡಿದಿರುವೆನು. ಅದಕ್ಕೂ ಕಾಣದಹಾಗೆ ನೀರ ಮಿಶ್ರಮಾಡಿದೆನು. ಅಷ್ಟಕ್ಕೇ ಇಲ್ಲಾದ

(ಕಛೇಲವನ್ನು ತೋರಿಸಿ) ವಿಕಾರವನ್ನು ನೋಡು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನಗಿರುವ ದುರ್ಬಲತೆ ಕುಂದಕವಾಗಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಪಾನವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಿತಿಮೀರಲಾರೆ.

ದೇವದತ್ತ—ಏನಯ್ಯಾ! ಇದು ಉತ್ಸವಕಾಲವಲ್ಲವೆ? ಶೂರರಾದವರು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವರು.

ವಿಜಯಧ್ವಜ—ಅವರಲ್ಲಿ?

ದೇವದತ್ತ—ಹೊರಗಿರುವರು. ಅವರನ್ನು ಕರತರಬೇಕೆಂದು ನಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವೆನು.

ವಿಜಯಧ್ವಜ—ಆಗಲಿ. ಆದರೂ ನನಗೆ ಮಾತ್ರ ಮನಸ್ಸಿಲ್ಲ.

(ಹೋಗುವನು.)

ದೇವದತ್ತ—ಈಗ ಅವನು ಕುಡಿದಿರುವ ಬಂದು ಬಟ್ಟಲಮೇಲೆ ನಾನೂ ಬಂದು ಬಟ್ಟಲನ್ನು ಕುಡಿಸಿದರೆ, ಮನೆಗುನ್ನಿಯಂತೆ ಮುಂಗಳೇಪದಿಂದ ಪೂರಾ ಜಗಳಗಂಟನಾಗುವನು. ಇದಲ್ಲದೆ ಕಾಮಾತುರತೆಯಿಂದ ಕಂಗೆಟ್ಟು ವಿಪರೀತನಾದ ಮೂಢರಾಷ್ಟ್ರಿಯನು ಮೋಹನೆಗಾಗಿ ಸೀಸೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬರಿದುಮಾಡಿರುವನು. ಅವನೂ ಪಹರೆಕೊಡುತ್ತಿರುವನು. ಈ ಸಿಂಹಳದ್ವೀಪದವರಲ್ಲಿ ವೀರತ್ವವೆಂಬುದು ಉಕ್ಕುತ್ತಿರುವದು. ಅವರಲ್ಲಿ ಮೂವರು ಕೇವಲ ವೀರರಸಕ್ಕೆ ಸಾರಭೂತರಾಗಿಯೂ, ದೊಡ್ಡ ವಂಶದವರಾಗಿಯೂ ಇರುವರು. ಅವರಿಗೇನಾದರೂ ಮರ್ಯಾದೆಗೆ ಕೊರತೆ ಬಂದಲ್ಲಿ, ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಸೈರಿಸತಕ್ಕವರಲ್ಲ. ಇವರಿಗೂ ತುಂಬಾ ಕುಡಿಸಿರುವೆನು. ಇವರೂ ಪಹರೆ ಕೊಡುವರು. ಈ ಮದ್ಯಪಾಯಿಗಳ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಈ ದ್ವೀಪನಿವಾಸಿಗಳಿಗೆ ಕೋಪವಿರುವಂತೆ ವಿಜಯಧ್ವಜನಿಂದ ಏನಾದರೂ ಬಂದು ಅಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿಸಬೇಕಾಗಿದೆ, ಇದೋ! ಬರುವರು. ನನ್ನ ಕಲ್ಪನೆಗಳು ಕೈಗೊಂಡರೆ ನನ್ನ ದೋಣಿಗೆ ಗಾಳ, ನೀರು, ಎರಡರ ಸಹಾಯವುಂಟಾಗಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಡೆಯುವದು.

(ವಿಜಯಧ್ವಜನೂ ಕೆಲವರು ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯರೂ ಪ್ರವೇಶಿಸುವರು.)

ವಿಜಯಧ್ವಜ—ದೇವರ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಮೊದಲೇ ಬಂದು ಕಡೆ. ಕುಡಿದಿರುವೆನು.

ಒಬ್ಬ ದೊಡ್ಡಮಮುಷ್ಯ—ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿ ಬಂದೇ ಬಟ್ಟಲನ್ನು ಕುಡಿಯುವಿರಿ, ಬನ್ನಿ. ಬಂದು ಬಟ್ಟಲಿನ ಮೇಲೇನಾದರೂ ಕುಡಿಸಿದಲ್ಲಿ ನಾನು ಸುಭಟನೇ ಅಲ್ಲ.

ದೇವದತ್ತ—ಅದು ಯಾರು ? ಪಾಸಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬನ್ನಿ.

ರಾಗ—ಖರಹರಪ್ರಿಯಾ || || ಮಿಶ್ರಭಾವ ತಾಳ ||

ಕುಡಿಯಿರಿ ಕುಡಿಯಿರಿ ಯುದ್ಧದ ಭಟರ್ಗೆ |
ಹಿಡಿಯಲಿಹುದು ಜೀವವೆನ್ನವ ದರ್ವರ್ಗೆ ||೧||
ಖಣಿಖಣಿ ಲೆನ್ನವೀ ಬಟ್ಟಲ ದನಿಯು |
ಎಣಿಸಲು ಕಿವಿಗಳಿ ಗಮೃತದ ಪನಿಯು ||೨||
ಇರುತಿಹು ದಾವನ ಕರದಿ ತುಪಾಕು |
ಹರುಸದಿಂ ದವನಿದ ಕುಡಿಯಲೆ ಬೇಕು ||೩||

ಎಲ್ಲಿ ? ಮದ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬನ್ನಿ.

(ಪಾಸಪಾತ್ರಗಳನ್ನು ತಂದಿಡುವರು.)

ವಿಜಯಧ್ವಜ—ನಿನ್ನ ಸಂಗೀತವು ಬಹು ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ. ನಮ್ಮ ದಳಪತಿ ಗಾಗಿ ಕುಡಿಯುವೆನು.

ಒಬ್ಬ ದೊಡ್ಡಮಮುಷ್ಯ—ವಿಜಯಧ್ವಜನೆ ! ಇದು ನನಗೊಪ್ಪಿತ. ನಿನಗೇನೂ ನಾನು ಕಡಮೆಯಾಗುವನಲ್ಲ.

ದೇವದತ್ತ—ರಾಗ—ಯಮುನಾಕಲ್ಯಾಣಿ || || ಏಕತಾಳ ||

ಬಿಡೋ ಬಿಡೋ ಬಡಿವಾರವ ಪತಿ || ಪಲ್ಲವಿ ||
ಬಡವನಾದರೂ ಬಿಡೆ ಬಡಿವಾರವ || ಅನುಪಲ್ಲವಿ ||
ಹರಿದಂಗಿಯ ಹೊಲಿ | ದಿರಿಸುವ ನೆಮ್ಮೂ |
ರರಸನು ನಿನಗೀ | ಗುರುವಿಕೆ ಯೇತಕೆ ||೧||
ತಿರೆಯುವೆ ಮನೆಮನೆ | ಕಿರುವಿಸೆಯ ಕೊನೆ |
ಹುರಿಮಾಡುವೆ ತೆಗೆ | ನೆರೆ ನಗುವುದು ಮಿಗೆ ||೨||
ಹಳೆಯಂಗಿಯ ನಿಡೆ | ಕೊಳೆವುದೆಮೆಯ ಪೇಳ್ |
ಅಳಿವುದು ಗರ್ವದೊ | ಳೆಳೆಯೊಡತನ ಪತಿ ||೩||

ಮತ್ತೂ ಮದ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬನ್ನಿ.

ವಿಜಯಧ್ವಜ—ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಇದು ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ.

ದೇವದತ್ತ—ಹಾಗಾದರೆ ಇನ್ನೊಂದುಸಲ ಹಾಡಲೋ ?

ವಿಜಯಧ್ವಜ-ಬೇಡ. ಬೇಡ. ಅಂತಾವರನ್ನು ಸುಭಟೆತ್ವಕ್ಕೆ ಅಯೋಗ್ಯರೆಂದು ಎಣಿಸುವೆನು. ಬಳ್ಳೇದು ; ಎಲ್ಲಾದಕ್ಕಿಂತಲೂ ದೇವರು ಹೆಚ್ಚು. ಕೆಲವರಿಗೆ ಸ್ವರ್ಗ, ಕೆಲವರಿಗೆ ನರಕ.

ದೇವದತ್ತ-ನಿಜ. ಸ್ವಾಮಿ ! ನಿಜ.

ವಿಜಯಧ್ವಜ-ನನಗೆ ತೋರುವದು-

ಇದರಿಂದ ದಳಪತಿಗೇನೂ ಕೊರತೆಯಿಲ್ಲ. ಮತ್ತೊಬ್ಬನ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯನಿಗೂ ಇಲ್ಲ. ನಾನು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುವೆನೆಂದು ಕೋರುವೆನು.

ದೇವದತ್ತ-ಸ್ವಾಮಿ ! ನಾನೂ ಹಾಗೆಯೇ ಕೋರುವೆನು.

ವಿಜಯಧ್ವಜ-ಹೌದು. ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು. ನನಗಿಂತ ಮುಂಚೆಯಲ್ಲ. ಜಮೇದಾರನಿಗೆ ಮುಂಚೆ ಸೇನಾಧ್ಯಕ್ಷ ಹೋಗಬೇಕು. ನಮ್ಮ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೋಗೋಣ. ನಮ್ಮ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಲಿ. ಸ್ವಾಮಿ ! ನಮ್ಮ ಕೆಲಸವನ್ನು ನೋಡೋಣ.

(ಎಂದು ಎದ್ದು ಹೋಗುವಾಗ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಮಂಡಿಯೂರಿ ಬೀಳುವವು. ಸೊಂಟದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿದ ಕಠಾರಿಯು ಬಲಗಡೆಗೆ ಬರುವದು.)

ಸ್ವಾಮಿ ! ನನಗೆ ಬುದ್ಧಿಭ್ರಮಣವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಡಿ. ಇವನೇ ನನ್ನ ಜಮೇದಾರನು. ಇದು ನನ್ನ ಬಲಗೈ. ಇದು ಎಡಗೈ. ಈಗ ನನಗೇನೂ ಪ್ರಜ್ಞೆ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ. ಇದೋ ! ದೃಢವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಲಾಪೆನು.

ಎಲ್ಲರು-ಬಹಳ ಚೆನ್ನಾಗಿ.

(ಮಹಾಮತಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುವವು.)

ವಿಜಯಧ್ವಜ-ಹಾಗಾದರೆ ಸರಿ. ಇನ್ನು ನನಗೆ ಪ್ರಜ್ಞೆ ತಪ್ಪಿದೆಯೆಂದು ತಿಳಿಯಕೂಡದು. (ಹೋಗುವವು.)

ಮಹಾಮತಿ-ಆರೈ ! ಬನ್ನಿ. ಇನ್ನು ಹೋಗಿ ಕೋಟೆಯಮೇಲೆ ಪಹರೆಯವರನ್ನು ಸಂಪಿಸೋಣ.

ದೇವದತ್ತ-ಇದೋ ! ಮುಂದೆ ಹೋಗುವವನನ್ನು ನೋಡಿ. ಇವನು ಯುದ್ಧಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಸುಭಟನಿಗೂ ಕಡಮೆಯಾದವನಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇವನಲ್ಲಿ ಇದೊಂದು ದೋಷವಿದೆ. ಇವನ ಯೋಗ್ಯತೆ ಎಷ್ಟು ವಿಶೇಷವೋ, ಇದು ಅಷ್ಟು ವಿಶೇಷವಾದ ದೋಷವಾಗಿರುವುದು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ,

ಬಹಳ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವುಂಟಾಗುವದು. ಕೂರಸೇನನು ಈತನನ್ನು ನಂಬುಗೆ ಗೆಡೆಯಾದ ಪದವಿಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿರುವದು, ಕದಾಚಿತ್ ಈ ದೋಷದಿಂದ ಈ ದ್ವೀಪದವರಿಂದ ಏನಾದರೂ ಅನರ್ಥಸಂಭವಿಸೀತೆಂದು ಭಯವಾಗುವದು.

ಮಹಾಮತಿ—ಆದರೆ ಇವನು ಯಾವಾಗಲೂ ಹೀಗೆಯೆ ?

ದೇವದತ್ತ—ಯಾವಾಗಲೂ ಇದು ಇವನ ನಿದ್ರೆಗೆ ಪ್ರಸ್ತಾನೆಯಾಗಿರು ವದು. ಪಾನವು ಇವನನ್ನು ತಟ್ಟದಿದ್ದರೆ ನಿದ್ರೆಯೇ ಹತ್ತುವದಿಲ್ಲ.

ಮಹಾಮತಿ—ಹಾಗಾದರೆ ಇನ್ನು ನಮ್ಮ ದಳಪತಿಗೆ ಎಚ್ಚರಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಯುಕ್ತ. ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಯದೋ ಏನೋ, ಬಂದುವೇಳೆ ದೋಷದೃಷ್ಟಿ ಯಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ವಿಜಯಧ್ವಜನ ಗುಣವನ್ನೇ ಎಣಿಸಿ ದೋಷವನ್ನು ಕಾಣದಿ ರಬಹುದಲ್ಲವೆ ?

(ರಾಷ್ಟ್ರಿಯನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು.)

ದೇವದತ್ತ—(ಮರೆಯಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರಿಯನನ್ನು ಕುರಿತು) ರಾಷ್ಟ್ರಿಯನೆ ! ಇದೇಕೆ ಬಂದೆ ? ವಿಜಯಧ್ವಜನ ಬೆಂಬಿಡಬೇಡ. ಹೋಗು.

(ರಾಷ್ಟ್ರಿಯನು ಹೋಗುವನು.)

ಮಹಾಮತಿ—ಯೋಗ್ಯನಾದ ವಿದೇಶಿಯು ತನ್ನ ಎರಡನೆಯ ಪದವಿ ಯಲ್ಲಿ ಇಂತಾ ನೈಸರ್ಗಿಕದೋಷವುಳ್ಳವನನ್ನು ಸೇರಿಸುವದು ಬಹಳ ಅಪಾ ಯಕರವಾದದ್ದು, ಮತ್ತು ಕೇವಲ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಕರವಾದದ್ದು. ಇದನ್ನು ನಮ್ಮ ದಳಪತಿಗೆ ಎಚ್ಚರಿಸುವದು ತಕ್ಕ ಕಾರ್ಯವಾಗಿ ತೋರುವದು.

ದೇವದತ್ತ—ಮನೋಹರವಾದ ಈ ದ್ವೀಪವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೂ, ನಾನು ಮಾತ್ರ ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುವದಿಲ್ಲ. ಈ ವಿಜಯಧ್ವಜನು ನನಗೆ ಪರಮಮಿತ್ರನು. ಅವನ ಈ ದುರ್ಗುಣವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಏನು ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನಾದರೂ ಮಾಡುವೆನು.

(ತೆರೆಯಲ್ಲಿ ಮೂರೆಯೊ ! ಮೂರೆಯೊ ! ಎಂದು ಒಬ್ಬನು ಕೂಗುವನು.)

ಕೇಳಿ ಅದೇನು ಕೂಗು !

(ರಾಷ್ಟ್ರಿಯನನ್ನು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿಕೊಂಡು ವಿಜಯಧ್ವಜನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು.)

ವಿಜಯಧ ಜ—ಛೇ ! ಛೇ ! ನೀಚನೆ !

ಮಹಾಮತಿ—(ವಿಜಯಧ್ವಜನ ಕಯ್ಯನ್ನು ಹಿಡಿದು)—ವಿಜಯಧ್ವಜನೆ ! ಇದೇನು ?

ವಿಜಯಧ್ವಜ—ಈ ನೀಚನು ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಡುವವನು ! ಈ ನೀಚನನ್ನು ಜಜ್ಜು ಗುಟ್ಟುವೆನು.

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ—ನನ್ನನ್ನು ಹೊಡೆಯುತ್ತೀಯಾ ?

ವಿಜಯಧ್ವಜ—ಛೇ ! ವಂಚಕನೆ ! ಇನ್ನೂ ಬೊಗಳುತ್ತೀಯಾ ?

ಮಹಾಮತಿ—ನಿತ್ರರೆ ! ಇದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಕಯ್ಯನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತೇನೆ.

ವಿಜಯಧ್ವಜ—ಬಿಡು, ಬಿಡು, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನ ಬುರುಡೆಯನ್ನು ಹಾರಿಸುವೆನು.

ಮಹಾಮತಿ—ಛೇ ! ಛೇ ! ನಿನಗೆ ಜ್ಞಾನತಪ್ಪಿದೆ.

ವಿಜಯಧ್ವಜ—ಜ್ಞಾನತಪ್ಪಿದೆ ! (ಎಂದು ಜಗಳವಾಡುವರು).

ದೇವದತ್ತ—(ಮರೆಯಾಗಿ ರಾಷ್ಟ್ರೀಯನನ್ನು ಕುರಿತು, ಹೋಗು !

“ಕೊಲೆ ! ಕೊಲೆ !” ಎಂದು ಕೂಗು ! ದೊಂಬಿನಾಡು !

(ರಾಷ್ಟ್ರೀಯನು ಹೋಗುವನು.)

ವಿಜಯಧ್ವಜನೆ ! ಇದು ಸರಿಯಲ್ಲ. -ಅಯ್ಯೋ ! ಸ್ವಾಮಿ !- ಅದ್ಯಾರು ಹೊರಗೆ ? ರಕ್ಷಿಸಿ ! ರಕ್ಷಿಸಿ !-ಸೇನಾಧ್ಯಕ್ಷನೆ !-ಸ್ವಾಮಿ ! ಮಹಾಮತಿಗಳೆ ! ಸ್ವಾಮಿ !-ಅದ್ಯಾರು ಹೊರಗೆ ? ರಕ್ಷಿಸಿ ! ರಕ್ಷಿಸಿ !-ಇದು ಬಳ್ಳೀಕಾವಲು ! -

(ತೆರೆಯಲ್ಲಿ ಘಂಟೆಬಾರಿಸುವರು.)

ಘಂಟೆ ಬಾರಿಸಿದವರಾರು ? ಅಯ್ಯೋ ! ಎಲ್ಲರೂ ಏಳುವರಲ್ಲ !-ಅಯ್ಯೋ ! ದೇವರು ನಾಡಿದಂತಾಗಲಿ !-ಛೇ ! ವಿಜಯಧ್ವಜನೆ ! ನಿಲ್ಲು ಇದರಿಂದ ಯಾವಾಗ್ಯೂ ನಿನಗೆ ಅವಕೀರ್ತಿ ತಪ್ಪುವದಿಲ್ಲ.

(ಪರಿಜನರೊಡನೆ ಶೂರಸೇನನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು.)

ಶೂರಸೇನ—ಇದೇನವಾಂತರ ?

ಮಹಾಮತಿ—ಇದೋ ! ರಕ್ತಸುರಿಯುವದು ! ಸಾಯುವಷ್ಟು ಏಟು ಬಿದ್ದಿರುವದು. (ಎಂದು ಬೀಳುವನು.)

ಶೂರಸೇನ—ಪ್ರಾಣದಮೇಲೆ ಆಶೆಯಿದ್ದರೆ, ನಿಲ್ಲಿ !

ದೇವದತ್ತ—ನಿಲ್ಲಿ ?—ವಿಜಯಧ್ವಜನೆ !—ಮಹಾನುತಿಗಳ ! ಸ್ವಾಮಿ ! ನಿಮ್ಮ ಪದವಿ, ನಿಮ್ಮ ಮರ್ಯಾದೆ, ಇವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮರೆತಿರಾ ?—ನಿಲ್ಲಿ ! ನಿಮ್ಮೊಡನೆ ಮಾತನಾಡುವರು ದಳಪತಿಗಳು. ನಿಮಗೆ ಲಜ್ಜೆಯಿದ್ದರೆ ನಿಲ್ಲಿ !

ಶೂರಸೇನ—ಇದೇನು ? ಯಾತರಿಂದ ಹೀಗಾಯಿತು ? ನೀವೇ ತುರುಕ ರಾದಿರಲ್ಲಾ ? ದೇವರು ತಪ್ಪಿಸಿದ ಕತ್ರವಿಘಾತಿಯನ್ನು ನಾನೇ ಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳುವೆವು. ಈ ಬೀದಿ ಜಗಳವನ್ನು ನೀವು ಮಾನಿಗಳಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ, ಬಿಡಿ. ತನ್ನ ರೋಷವನ್ನು ತೀರಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ, ಇನ್ನೊಬ್ಬನು ಹೆಜ್ಜೆಯಿಡುವನೋ ಅವನು ಪ್ರಾಣದಲ್ಲಿ ಆಶೆಯಿಲ್ಲದವನು—ಇನ್ನು ವಿಡುಕಿದರೆ ಮಡುವನು. (ಪಾರ್ಶ್ವದವರನ್ನು ಕುರಿತು) ಅಸಮಯದಲ್ಲಿ ಘಂಟೆಸದ್ದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಭಯ ವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದು. ಅದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ.—ಸ್ವಾಮಿ ! ಏನಾಯಿತು ? (ದೇವದತ್ತನನ್ನು ನೋಡಿ) ಇದೇನು ? ವ್ಯಸನದಿಂದ ಮೃತಪ್ರಾಯನಾಗಿ ರುವೆ ? ಸತ್ಯವಂತನಾದ ದೇವದತ್ತನೆ ! ಈ ಜಗಳ ಯಾರಿಂದಾಯಿತು ? ನನ್ನಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ವಿಶ್ವಾಸವಿದ್ದಲ್ಲಿ ನಿಜ ಹೇಳು.

ದೇವದತ್ತ—ನಿಜವಾಗಿ ನನಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಇದುವರೆಗೂ, ಈಗ ತಾನೆ, ಇವರು ಸ್ನೇಹದಿಂದಿದ್ದರು. ಸೌಹಾರ್ದದಿಂದ ಸೆಜೆಗೆ ಸಿದ್ಧವಾದ ದಂಪತಿಗಳಂತೆ ಅನ್ಯೋನ್ಯವಾಗಿದ್ದರು. ಮತ್ತು ಈಗಲೇ ಏನೋ ಗ್ರಹ ಸಂಚಾರ ವಿಶೇಷದಿಂದ ಬುದ್ಧಿ ವೈಸರೀತ್ಯವುಂಟಾದಂತೆ ಇವರ ಹಸ್ತದಲ್ಲಿ ಕತ್ತಿಗಳು ; ಬಬರ ಬರೆಯಿಂದ ಹೊರಟ ಕತ್ತಿ ಬಬರ ಉರದಲ್ಲಿ. ಇಂಥಾ ಹಾಣಾಹಾಣಿ ಜಗಳ ನಡೆಯಿತು. ಈ ಅನಿಮಿತ್ತವಾದ ಕಲಹ ಇದರಿಂದಂಟಾಯಿತೆಂದು ಹೇಳುವದು ಅಶಕ್ಯ. ಇದಕ್ಕೊಂದು ಭಾಗದವ ನನ್ನಾಗಿ ನನ್ನ ಇಲ್ಲಿಗೆ ತಂದ ಈ ಕಾಲುಗಳು ಯಶಸ್ಕರವಾದ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿದ್ದರೆ ಲೇಸಾಗಿತ್ತು.

ಶೂರಸೇನ—(ವಿಜಯಧ್ವಜವನ್ನು ಕುರಿತು) ಪ್ರಿಯನೇ ! ನಿನ್ನನ್ನು ನೀನು ಮರೆತದ್ದು ಹ್ಯಾಗೆ ?

ವಿಜಯಧ್ವಜ—ಸ್ವಾಮಿ ! ಕ್ಷಮಿಸಿ ! (ಉಕ್ಕಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ಥಳಿತವನ್ನು ಅಭಿವಯಿಸಿ) ನಾನು ಮಾತಾಡಲಾರೆ.

‘ಶೂರಸೇನ—(ಕೋಪದಿಂದ) ದೇವದತ್ತನೆ! ಈ ಜಗಳ ಯಾರಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು ?

ಮಹಾಮತಿ—ಈಗ ನೀನು ಅವನ ಕೈಕೆಳಗಿನವನೆಂದೇನಾದರೂ ನಿಜವನ್ನು ಹೇಳದಿದ್ದಲ್ಲಿ ನೀನು ಸುಭಟನೇ ಅಲ್ಲ.

ದೇವದತ್ತ—ಸ್ವಾಮಿ ! ನನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅಪ್ಪುದೂರ ಹೋಗಬೇಡಿ. ಆದರೆ ನಾನು ಹೇಳಿ ಈ ಘೌಜುದಾರನಿಗೆ ಕುಂದುಂಟು ಮಾಡುವದಕ್ಕಿಂತ ನನ್ನ ನಾಲಿಗೆಯನ್ನಾದರೂ ಕತ್ತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದು ಬಹಳ ಸಂತೋಷ. ಆದರೆ ನಿಜ ಹೇಳುವದರಿಂದ ಈತನಿಗೆ ಏನು ಕೇಡಾಗಲಾರದು. ಸ್ವಾಮಿ ನಡೆದ ಸಂಗತಿಯನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳಿ. ನಾನು ಮಹಾಮತಿಗಳೊಡನೆ ಮಾತಾಡುವಾಗ ಬಬ್ಬನು ರಕ್ಷಿಸಿ ! ರಕ್ಷಿಸಿ ! ಎಂದು ಕೂಗಿಕೊಂಡು ಬಂದನು. ಈ ಘೌಜುದಾರನು ಅವನ ಬೆನ್ನಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಖಡ್ಗಪಾಣಿಯಾಗಿ ಬಂದನು. ಈ ಮಹಾಮತಿಗಳು ಬೇಡಿ, ಬೇಡಿ, ಯೆಂದು ತಡೆದರು. ಆಗ ಪುರಜನರು ಗಾಬರಿಯಾದಾರೆಂದು ನಾನು ಕೂಗಿಕೊಂಡು ಅವನ ಬೆನ್ನಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಹೋದೆನು. ಆಗ ಅವನು ನನ್ನನ್ನು ಮೀರಿಹೋದನು. ಅನಂತರ ಖಡ್ಗಗಳ ಶಬ್ದವನ್ನು ಕೇಳಿ, ಬಂದು ನೋಡಿದಾಗ ಇವರಿಬ್ಬರು ಜಗಳವಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆದರೆ ಈ ಘೌಜುದಾರನು ಹೀಗಾದ್ದನ್ನು ಯಾವತ್ತೂ ಕಾಣೆ. ಇದೀಗ ನಾನು ಕಂಡದ್ದು. ಎಂತಾ ಯೋಗ್ಯನಾದರೂ ಬಂದುವೇಳೆ ಹೀಗಾಗುವದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ. ಈ ಸರ್ವಾಧಿಕಾರಿಗಳ ಮೇಲೆ ಈ ಘೌಜುದಾರನು ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಲು ಅವರು ಇವನಿಗೆ ಸ್ತರಣೆ ತಪ್ಪುವಂತಾ ಕೆಟ್ಟಕೆಲಸವನ್ನು ಏನೋ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.

ಶೂರಸೇನ—ದೇವದತ್ತನೆ ನಾನು ಬಲ್ಲೆ. ನಿನಗೆ ಈ ವಿಷಯಧ್ವಜನ ಮೇಲೆ ಬಹಳ ಪ್ರೀತಿಯಾದ್ದರಿಂದ ಪಕ್ಷಪಾತವಾಗಿ ಹೇಳದಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತೆ. ಎಲೈ ವಿಜಯಧ್ವಜನೆ ! ನೀನು ನನಗೆ ಪ್ರಿಯನಾಗಿದ್ದರೂ ಇನ್ನು ನಿನ್ನ ಅಧಿಕಾರದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಇರಿಸಲಾರೆ.

ಎಲೈ ಮಹಾಮತಿಗಳ ನಿಮ್ಮ ಗಾಯಕ್ಕೆ ನಾನೆ ವೈದ್ಯನಾಗಿರುವೆನು. ಇವರನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ.

(ಮಹಾಮತಿಯನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವರು.)

ದೇವದತ್ತನೆ! ಈ ಕೋಲಾಹಲದಿಂದ ಗಾಬರಿಯಾದವರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸಂತೈಸಿಕೊಂಡು ನೀನು ಬಹಳ ಜಾಗರೂಕನಾಗಿರು.

(ದೇವದತ್ತ ವಿಜಯಧ್ವಜರು ಹೊರತಾಗಿ ಎಲ್ಲರು ಹೋಗುವರು.)

ದೇವದತ್ತ—ಸ್ವಾಮಿ! ಘೌಜುದಾರರೆ ತನುಗೇನಾದರೂ ಗಾಯವಾಯಿತೆ?

ವಿಜಯಧ್ವಜ—ಹೌದು ವೈದ್ಯನಿಂದಲೂ ವಾಯಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಗಾಯವಾಯಿತು.

ದೇವದತ್ತ—ಅಯ್ಯೋ! ದೇವರು ಕಾಪಾಡಲಿ.

ವಿಜಯಧ್ವಜ—ಅಯ್ಯೋ! ಶಾಶ್ವತವಾದ ಕೀರ್ತಿಶರೀರವನ್ನು ಕಳೆಕೊಂಡೆನು. ಅಸ್ಥಿರವಾದ ಈ ಶರೀರವು ನಿಂತಿತು.

ದೇವದತ್ತ—ಅಯ್ಯೋ! ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಶರೀರಕ್ಕೇನೋ ಗಾಯವಾದದ್ದಕ್ಕೆ ವ್ಯಸನಪಡುತ್ತೀರಿ ಎಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದೆ. ಇಷ್ಟೆಯೇ; ಕೀರ್ತಿಯೆಂಬುದು ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜನಪದಾರ್ಥವು. ಯೋಗ್ಯತೆ ಇದ್ದವನಿಗೆ ಬರುವದಿಲ್ಲ; ಇಲ್ಲದಿದ್ದವನಿಗೆ ಬರುತ್ತೆ. ಹೋಗಲಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದರೆ ಹೋಗಲಿಲ್ಲ. ಸಾಕು ಸಾಕು! ಇದಕ್ಕೇತಕ್ಕೆ ವ್ಯಸನಪಡುವೆ. ಮತ್ತೆ ದಳಪತಿಯ ಪ್ರೇಮವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಮಾರ್ಗಗಳಿಲ್ಲವೆ? ಆತನು ಲೋಕಾಪವಾದ ಭಯಕ್ಕಾಗಿ ನಿನ್ನ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ತೆಗೆದನೇ ಹೊರತು ನಿನ್ನ ಮೇಲಣದ್ವೇಷಕ್ಕಾಗಿ ಅಲ್ಲ. ಪುನಶ್ಚ ನೀನು ಕೇಳಿಕೊಂಡಲ್ಲಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವನು. ಆಯಿತು, ನೀನು ಅಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಬಂದೆಯಲ್ಲಾ ಅವನ್ಯಾರು? ಅವನು ನಿನಗೇನು ಮಾಡಿದನು?

ವಿಜಯಧ್ವಜ—ಅದೇನೋ ನಾನು ಕಾಣೆ; ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಏನೇನೋ ಹೊಳೆಯುತ್ತೆ. ಯಾವದೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಲ್ಲ. ಅಯ್ಯೋ! ಧೇವರೆ! ನಮ್ಮ ಬಾಯಿ ನಮ್ಮ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ದೋರಾಗಿ ಆಯಿತಲ್ಲಾ. ಈ ಹಾಳು ಮದಕರ ಪದಾರ್ಥ ಸೇವನೆಯಿಂದ ನಾವು ಮೃಗಗಳಾದೆವಲ್ಲ.

ದೇವದತ್ತ—ಸಾಕು! ಸಾಕು! ಸುಮ್ಮನಿರು; ಮಿತವಾಗಿ ಸೇವಿಸಿದರೆ ಬಳ್ಳಿದೆಸರಿ. ಅದನ್ನು ನೀನು ದೂಷಿಸಬೇಡ. ಮುಂದೆ ನೀನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದನ್ನು ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು. ನಮ್ಮ ದಳಪತಿಯು ಮೋಹನೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಜೀವ

ವನ್ನು ಇಟ್ಟಿರುವನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈಗ ಅವಳೇ ದಳಪತಿಯು. ಆಕೆಗೆ ನಿನ್ನ ಸಂಗತಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಳಿಸಿ ಅವಳ ಸಹಾಯವನ್ನು ಬೇಡಿಕೊ. ಆಕೆ ಯಾದರೆ ಬಹು ದಯಾವಂತೆ. ಆಕೆ ಬೇಡಿಕೊಂಡದ್ದಕ್ಕೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಉಪ ಕಾರಿಸದಿದ್ದರೆ ಅದೇ ತನ್ನ ಗುಣಕ್ಕೆ ಕುಂದೆಂದು ತಿಳಿವಳು. ಅವಳ ಪತಿಗೂ ನಿನಗೂ ಮುರಿದ ಪ್ರೇಮಬಂಧವನ್ನು ಮೊದಲಿಗಿಂತ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅವಳು ಸಂದಿ ಸದೇ ಹೋದರೆ ನನ್ನ ಸಕಲೈಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಬಿಡುವೆನು.

ವಿಜಯಧ್ವಜ—ನೀನು ಹೇಳಿದ್ದು ಸರಿಯೆ. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಹೋಗಿ ಆ ಪತಿ ವ್ರತೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವೆನು. ಆಕೆಯಿಂದ ಆಗದೇ ಹೋದರೆ ಇನ್ನು ನಾನು ನಿರಾಶನಾಗುವೆನು.

ದೇವದತ್ತ—ನೀನು ಹೇಳಿದ್ದು ಸರಿ. ಇನ್ನು ಹೋಗು; ಇನ್ನು ನಾನು ಪಹರೆಗೆ ಹೋಗಬೇಕು.

ವಿಜಯಧ್ವಜ—ಎಲೈ ಸತ್ಯವಂತನಾದ ದೇವದತ್ತನೆ! ನಾನು ಹೋಗಿ ಬರುವೆನು. (ಹೋಗುವನು.)

ದೇವದತ್ತ—ನನ್ನನ್ನು ಸತ್ಯವಂತನಲ್ಲವೆಂದು ಯಾರುತಾನೆ ಅನ್ನು ವರು. ಈಗ ನಾನು ಹೇಳಿದ ಬುದ್ಧಿವಾದವನ್ನು ದಯಾಳುವಾದ ಸತ್ಯವಂ ತನಲ್ಲದೆ ಇನ್ನಾರು ಹೇಳಿಕೊಟ್ಟರು. 'ವಿಜಯಧ್ವಜನು ಆ ವಿದೇಶಿಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುವೆದಕ್ಕೆ ಇದೇ ಸರಿಯಾದ್ದು. ಮೋಹನೆಯೋ ಮೊದಲೇ ಬಹುದಯಾಪರಳು. ಸದ್ವಿಷಯಕವಾದ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಿಂದ ಅವಳ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಸೆಳೆಯಬಹುದು. ಆ ವಿದೇಶಿಯು ಆಕೆಯು ಪ್ರೇಮಕ್ಕೆ ಬದ್ಧನಾಗಿರುವನು. ಒಂದುವೇಳೆ ಅವಳಿಗಾಗಿ ಪ್ರಾಣವನ್ನಾ ದರೂ ಬಿಡುವನು. ವಿಜಯಧ್ವಜನಿಗೆ ಇಂಥಾ ರುಜುವಾದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೋರಿಸಿದ ನಾನು ಹ್ಯಾಗೆ ದ್ರೋಹಿಯಾದೇನು. ರಾಕ್ಷಸರು ಕ್ರೂರಹಿಂ ಸೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕಾದರೆ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಸಾಮ್ಯ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಹ್ಯಾಗೆ ತೋರಿಸುವರೋ ಹಾಗೆ, ಈಗ ನಾನು ಮಾಡಿರುವೆನು. ಇದನ್ನು ಕಾಣದೆ ನನ್ನನ್ನು ಸತ್ಯವಾದಿಯೆಂದು ತಿಳಿದ ಆ ಬುದ್ಧಿಹೀನನು ಆ ಮೋಹನೆಯನ್ನು ಬಹುದೈನ್ಯವಾಗಿ ಪೀಡಿಸುವನು. ಆಕೆಯು ವಿಜಯಧ್ವಜನ ವಿಷಯವಾಗಿ ತನ್ನ ಪತಿಯ ಸಂಗಡ ಬಹಳವಾಗಿ ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡುವಳು. ಆಗ ನಾನು

ಆ ವೀದೇಶಿಯ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಈ ವಿಷವನ್ನು ಸುರಿಯುವೆನು. ಇನ್ಯಾವ ವಿಷ ? ನಿನ್ನ ಪತ್ನಿಯು ವಿಜಯಧ್ವಜನ ಮೇಲಣ ಕಾನಾತುರತೆಯಿಂದ ಅವನ ಪಕ್ಷವಾಗಿ ಮಾತಾಡುವಳು ಎಂಬ ವಿಷ. ಆಮೇಲೆ ಆಕೆಯು ವಿಜಯಧ್ವಜನ ವಿಷಯವನ್ನು ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಶಿಫಾರಸು ಮಾಡುವಳೋ ಅಷ್ಟೆಷ್ಟು ಆ ವೀದೇಶಿಗೆ ತನ್ನಲ್ಲಿರುವ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಳು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವಳ ಸುಶೀಲತೆಯನ್ನೇ ಈ ಮೃಗಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಯತಕ್ಕ ದೊಡ್ಡ ಬಲೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವೆನು. (ರಾಷ್ಟ್ರಿಯನು ಬರುವನು.) ಎಲೈ ಏತಕ್ಕೆ ಬಂದೆ ? ಏನಾಯಿತು ?

ರಾಷ್ಟ್ರಿಯ—ನಾನು ಬೇಟೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ಬೊಗುಳುತ್ತಾ ಬರುವ ನಾಯಹಾಗಾದ್ದೇ ಹೊರತು ಬೇಟೆಯಿಂದಂಟಾಗುವ ಪ್ರಯೋಜನವೇನೂ ಹೊಂದಲಿಲ್ಲ. ಈ ದಿವಸ ರಾತ್ರಿ ಪೂರಾ ಪೆಟ್ಟುತಿದೆ. ಕೊನೆಗೆ ಆದ ಫಲವೇನೆಂದರೆ ಇನ್ನು ಇಂತಾ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಬಾರದೆಂಬ ಬುದ್ಧಿ ಚನ್ನಾಗಿ ಬಂತು. ಇದ್ದ ಧನವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕಳೆದುಕೊಂಡದ್ದಕ್ಕೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಬುದ್ಧಿ ಕಲಿತುಕೊಂಡೆ. ನನ್ನೊರಿಗೆ ನಾನು ಹೋಗುವೆನು.

ದೇವದತ್ತ—ಎಲೈ ! ಮಿತ್ರನೇ, ಸೈರಿಸು ಸೈರಿಸು. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸೈರಣೆಯಿಲ್ಲದವನ ಕಾರ್ಯ ಕೆಡುವದು. ಯಾವದೂ ಕ್ರಮೇಣ ತಾನೆ ನೆರವೇರುವದು. ವಿಜಯಧ್ವಜನು ನಿನ್ನನ್ನು ಹೊಡೆದದ್ದಕ್ಕೆ ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಕಳೆಕೊಂಡನು. ಇದೋ ಬೆಳಗಾಯಿತು. ಇನ್ನು ನಿನ್ನ ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಹೋಗು.

(ರಾಷ್ಟ್ರಿಯನು ಹೋಗುವನು.)

ಈಗ ನಾನು ಮಾಡತಕ್ಕದ್ದು ಎರಡು ಕಾರ್ಯ. ವಿಜಯಧ್ವಜನ ಪಕ್ಷವಾಗಿ ಮೋಹನೆಯೊಡನೆ ಮಾತಾಡುವಂತೆ ನನ್ನ ಪತ್ನಿಗೆ ಪ್ರೇರಿಸಬೇಕು. ಆ ವಿಜಯಧ್ವಜನು ಮೋಹನೆಯ ಸಂಗಡ ಮಾತಾಡುವ ಸಮಯಕ್ಕೆ ವಿದೇಶಿಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ತಂದು ಬಿಡಬೇಕು. ಆಲಸ್ಯದಿಂದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕಡಿಸಬಾರದು.

(ಹೋಗುವನು.)

ದ್ವಿತೀಯಾಂಕಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ.

ಮೂರನೆಯ ಅಂಕ.

೧ ನೆಯ ಪ್ರವೇಶ—(ಕೋಟೆಯ ಮುಂದೆ ವಿಜಯಧ್ವಜನು ವಾದ್ಯಗಾರರುಬರುವರು.)

ವಿಜಯಧ್ವಜ—ಎಲೈ ವಾದ್ಯಗಾರರೆ! ಇಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ವಾದ್ಯವನ್ನು ಬಾರಿಸಿ. ನಿಮ್ಮ ಶ್ರಮಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಫಲವಾಗುವದು. ಏನಾದರೂ ಬಂದು ಚೆಕ್ಕದಾದ ಉದಯರಾಗವನ್ನು ಹಾಡಿ.

* (ವಾದ್ಯಗಾರರು ವೀಣೆಯನ್ನು ಮಡಿಸಿಕೊಂಡು ಹಾಡುವರು.)

(ಒಳಗಣಿಂದ ಬಬ್ಬ ಸೇವಕನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು.)

ಸೇವಕ—ಎಲೈ ವಾದ್ಯಗಾರರೆ! ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ನಿಲ್ಲಿಸಿ; ನಮ್ಮ ಬಡೆಯನಿಗೆ ಈಗ ಸಂಗೀತ ಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ಇದೋ ನಿಮ್ಮ ಶ್ರಮಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸಿರುವನು, ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ.

(ವಾದ್ಯಗಾರರು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವರು)

ವಿಜಯಧ್ವಜ—ಎಲೈ ಸೇವಕನೆ! ಈ ಹಣ ತೆಗೆದುಕೊ. ನಿಮ್ಮೊಡತಿಯ ಸಖಿಯು ಎದ್ದಿದ್ದರೆ ವಿಜಯಧ್ವಜನು ನಿಮ್ಮೊಡನೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಾತನಾಡಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನೆಂದು ಹೇಳು.

ಸೇವಕ—ಆಗಲಿ.

(ಎಂದು ಹೋಗುವನು.)

(ದೇವದತ್ತನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು.)

ವಿಜಯಧ್ವಜ—ಅಯ್ಯಾ ಮಿತ್ರನೆ! ಒಳ್ಳೇ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಬಂದೆ.

ದೇವದತ್ತ—ಇದೇನು ನಿನ್ನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ರಾತ್ರಿದ್ರಿಯಿಲ್ಲದಹಾಗೆ ಇದೆ.

ವಿಜಯಧ್ವಜ—ಇಲ್ಲಾ. ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡುವಾಗಲೇ ಬೆಳಗಾಗಿತ್ತು. ಮಿತ್ರನೆ! ನಿನ್ನ ಅಪ್ಪಣೆಯಿಲ್ಲದೆ ನಿನ್ನ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ಸಂಭಾಷಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಬರುವಂತೆ ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸಿರುವೆನು. ಇದನ್ನು

* || ರಾಗ—ಜಲಾಬ ||

ಮೂಡಣ ಬಿಟ್ಟಿದ ಕೋಡೊಳು ತರಣಿ | ಮೂಡಿದುದಾಶಾಚೊಡಾಗ್ರಮಣಿ ||

ಅವರಿಸಿದ ತಿಮಿ | ರಾವಳಿಯೋಡೆ | ತಾವರೆಯೊಳಗಳಿ | ಗಾವಳಿಮೂಡೆ ||

ಕಂಪುವಳನು ಬಲು | ಕಂಪನೇ ತೀಡೆ | ಸೋಂಪಿನಲಿಕೋಕ | ದಂಪತಿಕೂಡೆ ||

ಕ್ಷಮಿಸು. ಆಕೆಯನ್ನು ನಾನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವದೇನೆಂದರೆ, ಆ ಗುಣವತಿಯಾದ ಮೋಹನೆಯ ಸಂಗಡ ಸಂಭಾಷಿಸತಕ್ಕ ಸಮಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಬೇಕೆಂದು.

ದೇವದತ್ತ—ಈಗಲೇ ನಾನೇ ಹೋಗಿ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡುವೆನು. ಇದಲ್ಲದೆ ನೀನು ಆ ಮೋಹನೆಯ ಸಂಗಡ ಸಂಭಾಷಿಸುವದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಬಂಧವಿಲ್ಲದಂತೆ ಆ ವಿದೇಶಿಯನ್ನು ಉಪಾಯದಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವೆನು.

ವಿಜಯಧ್ವಜ—ಮಿತ್ರನೆ! ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಬಹು ವಿನಯಪೂರ್ವಕ ನಿನಗೆ ನಾನು ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿರುವೆನು. (ದೇವದತ್ತನು ಒಳಕ್ಕೆ ಹೋಗುವನು.) ನಮ್ಮ ದೇಶೀಯರಲ್ಲಿ ಈತನಂತೆ ನನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ದಯಾಳುವಾಗಿಯೂ ಸತ್ಯವಂತನಾಗಿಯೂ ಇರತಕ್ಕವನನ್ನು ಯಾರನ್ನೂ ಕಾಣೆ.

(ವಿನೀತೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುವಳು.)

ವಿನೀತೆ—ಅಯ್ಯಾ? ನೀವು ಬಂದದ್ದು ಬಹುಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ನಿಮಗೆ ಸಂಭವಿಸಿದ ಅಪಾಯಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಬಹಳ ವ್ಯಸನಪಡುವೆನು. ಆದರೆ ನಿಮಗೆ ಒಳ್ಳೆದಾಗುವದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಈಗತಾನೆ ದಳಪತಿಯೂ ಆತನ ಪತ್ನಿಯೂ ನಿಮ್ಮ ವಿಷಯವನ್ನೇ ಮಾತಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಮೋಹನೆಯು ನಿಮ್ಮ ಪಕ್ಷವಾಗಿ ತನ್ನ ಪತಿಯೊಡನೆ ಬಹಳವಾಗಿ ಸಂಭಾಷಿಸಿದಳು. ಆದಕ್ಕೆ ದಳಪತಿಯು ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳಿದನು. ಏನೆಂದರೆ—ನಿಮ್ಮಿಂದ ಗಾಯಹೊಂದಿದ ಮನುಷ್ಯನು ಪ್ರಸಿದ್ಧಪುರುಷನು. ಮತ್ತು ದೊಡ್ಡ ಸಂಬಂಧವುಳ್ಳವನು. ಆದ್ದರಿಂದ ನಿಮ್ಮನ್ನು ತತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಿರಸ್ಕರಿಸದೆ ಇರಲು ಆಗುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದನು. ನಿಮ್ಮ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಪ್ರೇಮವಿರುವದರಿಂದ ತಕ್ಕ ಸಮಯವೊಂದೇ ಬೇಕಾಗಿದೆಯಲ್ಲದೆ ಇನ್ಯಾರ ಸಹಾಯವೂ ಅವಶ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳಿದನು.

ವಿಜಯಧ್ವಜ—ಆದರೆ ಗುಣವತಿಯಾದ ಮೋಹನೆಯೊಡನೆ ನಾನು ಮಾತಾಡುವದು ಯುಕ್ತವಾಗಿದ್ದರೆ ತಕ್ಕ ಸಮಯವನ್ನು ನನಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕೆಂದು ನಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವೆನು.

ವಿನೀತೆ—ಆಗಲಿ, ಒಳಕ್ಕೆ ಬನ್ನಿ. ತಕ್ಕ ಸಮಯ ದೊರಕುವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕುಳ್ಳಿರಿಸುವೆನು.

ವಿಜಯಧ್ವಜ-ಅರ್ಯೆ ! ಇದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಬಹಳ ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿರುವೆನು. (ಇಬ್ಬರು ಹೋಗುವರು.)

೨ ನೆಯ ಪ್ರವೇಶ—(ಕೋಟೆಯೊಳಗಣ ಉಪವನದಲ್ಲಿ ಮೋಹನೆ ವಿನೀತೆ ವಿಜಯಧ್ವಜರು ಪ್ರವೇಶಿಸುವರು.)

ಮೋಹನೆ-ಯೋಗ್ಯನಾದ ವಿಜಯಧ್ವಜನೆ ! ದೃಢವಾಗಿ ನಂಬಿರು. ನಿನ್ನ ಪಕ್ಷವಾಗಿ ನನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಉಪಯೋಗಿಸುವೆನು.

ವಿನೀತೆ-ಎಲಾ, ಬಡತಿಯೆ ! ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಹಾಗೆ ಮಾಡಬೇಕು. ನಿಜವಾಗಿ ಈತನ ಆಪತ್ತನ್ನು ನನ್ನ ಪತಿಯು ತನ್ನದಾಗಿಯೇ ಎಣಿಸಿ ದುಃಖಪಡುವನು.

ಮೋಹನೆ-ಸತ್ಯವಂತನಾದ ಅವನಿಗಿದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವೇ. ಎಲೈ ವಿಜಯಧ್ವಜನೆ ! ನೀನೇನು ಸಂದೇಹ ಪಡಬೇಡ. ನನ್ನ ಪತಿಗೆ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣದಂತೆ ಪ್ರೀತಿಯುಂಟಾಗುವಹಾಗೆ ಮಾಡಿಸುವೆನು.

ವಿಜಯಧ್ವಜ-ಎಲಾ ದಯಾಳುವಾದ ಬಡತಿಯೆ ! ಮುಂದೆ ನನಗೇನು ದುರವಸ್ಥೆ ಬಂದರೂ ನಿಮಗೇ ನಾನು ಭೃತ್ಯನಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೆಬೇರೆ ಇಲ್ಲ.

ಮೋಹನೆ-ನಾನು ಬಲ್ಲೆನು. ನಿನ್ನ ವಿಶ್ವಾಸಕ್ಕೆ ನಾನು ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿರುವೆನು. ನನ್ನ ಪತಿಯಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಪೂರ್ಣವಿಶ್ವಾಸವಿರುವದು. ನೀನು ಆತನನ್ನು ಬಹುಕಾಲದಿಂದಲೂ ಬಲ್ಲೆ. ದೃಢವಾಗಿ ನಂಬು. ಲೋಕವನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ ಸುವದಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರವೇ ನಿನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ದೂರವಾಗಿರುವನು.

ವಿಜಯಧ್ವಜ-ಓ, ಬಡತಿಯೆ ! ತಾವು ಹೇಳಿದ್ದು ಸರಿಯೆ. ಆದರೂ ಲೋಕವನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿ ಸುವದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಕಾಲವು ಅಲ್ಪಕಾರಣಗಳಿಂದ ದೀರ್ಘವಾಗಬಹುದಾದುದರಿಂದಲೂ, ಮತ್ತು ನಾನು ಇಲ್ಲದಿರುವ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಪದವಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬ ನನ್ನು ನೇಮಿಸುವದರಿಂದಲೂ, ದಳ ಪತಿಯು ನನ್ನಲ್ಲಿಟ್ಟಿರತಕ್ಕ ವಿಶ್ವಾಸವನ್ನು ಮತ್ತು ನಾನು ಮಾಡಿರತಕ್ಕ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮರೆಯುವನೆಂದು ಭಯಪಡುವೆನು.

ಮೋಹನೆ-ಹಾಗೇನು ಆಗುವದಿಲ್ಲ. ಭಯಪಡಬೇಡ. ಈ ಸಖಿಯು ಮುಂದೆ ಪ್ರನಾಣವಾಗಿ ಹೇಳುವೆನು. ನಂಬು. ನಾನು ಒಂದು ಕಾರ್ಯ

ವನ್ನು ಮಾಡುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಬೃಹದಮೇಲೆ ಅದನ್ನು ಕೊನೆವರೆಗೂ ಏಕಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ನೆರವೇರಿಸುವೆನು. ಕೇಳು. ನಿನ್ನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೊಡುವ ತನಕ ನನ್ನ ಪತಿಯನ್ನು ಸುಷ್ರುಣೆ ಬಿಡುವದಿಲ್ಲ. ಆತನಿಗೆ ಸೈರಣಿ ತಪ್ಪುವವರೆಗೂ ಯತ್ನಿಸಿ ಆತನನ್ನು ಬಿಡಿಸುವೆನು. ಮತ್ತು ಅವನು ಮಾತಡಕ್ಕ ಎಲ್ಲಾ ಕೆಲಸಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನಿನ್ನ ಮಾತು ಹೊರತು ಬೇರೆ ಮಾತಾದದೆ ನನ್ನ ಪತಿಗೆ ಬಹಳ ನಿರ್ಬಂಧಪಡಿಸಿ ನಿನ್ನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಆಗುಮಾಡುವೆನು. ನೀನು ಸಂತೋಷವಾಗಿರು. ಬಂದುವೇಳೆ ನಾನು ಪ್ರಾಣ ವಾದರು ಬಿಟ್ಟೇನಲ್ಲದೆ ನಿನ್ನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸದೆ ಬಿಡುವದಿಲ್ಲ.

ವಿನೀತೆ—ಇದೋ! ನಮ್ಮ ಬಡೆಯನು ಬರುವನು.

ವಿಜಯಧ್ವಜ-ಬಡತಿಯೆ! ಇನ್ನು ನಾನು ಅಪ್ಪಣೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವೆನು.

ಮೋಹನೆ—ಯಾಕೆ? ಇಲ್ಲೆ ಇದ್ದು ನಾನು ಪತಿಯೊಡನೆ ಆಡುವ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳು.

ವಿಜಯಧ್ವಜ-ಓ, ಬಡತಿಯೆ! ನಾನಿಲ್ಲಿದ್ದು ಪ್ರಯೋಜನವೇನು? ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಬಹು ವ್ಯಾಕುಲವಾಗಿರುವದು. ಹೋಗುವೆನು.

ಮೋಹನೆ—ಹಾಗಾದರೆ ನೀನು ಬೃಹದಂತೆ ಮಾಡು.

(ವಿಜಯಧ್ವಜನು ಹೋಗುವನು.)

(ಶೂರಸೇನನು ದೇವದತ್ತನು ಕೂಡ ಪ್ರವೇಶಿಸುವರು.)

ದೇವದತ್ತ—ಆಹಾ ಸರಿಯಲ್ಲ.

ಶೂರಸೇನ—ಆದೇನು ಹೇಳಿದೆ?

ದೇವದತ್ತ—ಸ್ವಾಮಿ ಏನೂ ಇಲ್ಲ. ಅಥವಾ ಹೇಳಲಿ? ನಾನೇನೂ ಕಾಣೆ.

ಶೂರಸೇನ—ಈಗ ಹೋದವನು ನಮ್ಮ ವಿಜಯಧ್ವಜನಲ್ಲವೆ?

ದೇವದತ್ತ—ಏನು? ವಿಜಯಧ್ವಜನೆ? ಎಂದಿಗೂ ಅಲ್ಲ. ವಿಜಯಧ್ವಜನೇ ಆದಲ್ಲಿ ತಾವು ಬಂದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಕಳ್ಳನಹಾಗೆ ಎಂದಿಗೂ ಮರೆಯಾಗಿ ಹೋಗುವನಲ್ಲ.

ಶೂರಸೇನ—ಅವನೇ—

ಮೋಹನೆ - ಏನು ? ನನ್ನ ಬಡೆಯನೆ ! ನಿನ್ನ ಅನಾದರಣೆಯಿಂದ ದುಃಖ ತನಾಗಿದ್ದ ಬಬ್ಬ ಅಥಿ-ಯೋಡನೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿದ್ದೆನು.

ಶೂರಸೇನ-ಅವನ್ನಾರು ?

ಮೋಹನೆ-ಯಾಕೆ ? ಘೌಜುದಾರನಾದ ನಿಮ್ಮ ವಿಜಯಧ್ವಜನು. ಓ ! ಗುಣವಂತನಾದ ನನ್ನ ಪ್ರಿಯನೆ ! ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ವಿಾರದ ಪ್ರೇಮಾತಿಶಯ ನಿನಗಿದ್ದರೆ ಅವನಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಾನುರಾಗವನ್ನು ತೋರಿಸು. ಅವನು ನಿಜವಾಗಿ ನಿನಗೆ ಆಪ್ತನಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಅವನ ಅಪರಾಧವು ಅಜ್ಞಾನಕೃತವಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಇನ್ನು ನಾನು ಮುಖಲಕ್ಷ್ಯದಿಂದ ಇವನು ಸತ್ಯವಂತನೆಂದು ಎಂದಿಗೂ ಹಿಡಿಯಲಾರೆ. ಪ್ರಿಯನೆ ! ಬೇಡುವೆನು, ಆತನನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕರೆಸು.

ಶೂರಸೇನ-ಈಗ ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೋದನೆ ?

ಮೋಹನೆ-ಹೌದು ತನ್ನ ದುಃಖವನ್ನು ಸನಗರ್ಥಕೊಟ್ಟು ಬಹು ಬಿನ್ನನಾಗಿ ಹೋದನು. ಪ್ರಿಯನೆ ಅವನನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕರೆಸು.

ಶೂರಸೇನ-ಇನಿಮಿಳೆ ಈಗ ಬೇಡ, ಇನ್ನೊಂದು ಕಾಲವಾಗಲಿ.

ಮೋಹನೆ-ಅದೇನು ದೀರ್ಘಕಾಲವಲ್ಲವಲ್ಲ ?

ಶೂರಸೇನ-ಪ್ರಿಯಳೆ ! ನಿನಗೋಸ್ಕರ ಅತೀೀಘ್ರವಾಗಿ.

ಮೋಹನೆ-ಈ ರಾತ್ರಿ ಆರೋಗಣಿ ಕಾಲದಲ್ಲೊ ?

ಶೂರಸೇನ-ಈ ರಾತ್ರಿ ಬೇಡ.

ಮೋಹನೆ-ಹಾಗಾದರೆ ನಾಳೆ ಆರೋಗಣಿ ಸಮಯದಲ್ಲೊ ?

ಶೂರಸೇನ-ನಾಳೆ ಮಹಾಜನರ ಛಾತಣಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕು.

ಮೋಹನೆ-ಹಾಗಾದರೆ ನಾಳೆ ರಾತ್ರಿ ಅಥವಾ ಮಂಗಳವಾರದ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ, ಮಂಗಳವಾರದ ಮಧ್ಯಾಹ್ನ, ಅಲ್ಲ ಮಂಗಳವಾರದ ರಾತ್ರಿ ಬುಧವಾರದ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ, ಅಂತು ಮೂರುದಿನಸಗಳೊಳಗಾಗಿ. ಆತನು ತನ್ನ ತಪ್ಪಿಗೆ ಫಲವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದ್ದಾಯಿತು. ಅವನ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಪರ್ಯಾಲೋಚಿಸಲು ಕ್ರೂರವಚನಕ್ಕೂ ಕೂಡ ಅರ್ಹವಾದ್ದಲ್ಲ. ಯುದ್ಧಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಅಲ್ಪಾಪರಾಧಿಗೂ ಕ್ರೂರಿಕ್ಕೆ ವಿಧಿಸತಕ್ಕದ್ದೆಂದು ಹೇಳುವರು. ಇನ್ನೇನು ಅದು ವಿಧಿಸಿದ್ದಾಯಿತಲ್ಲ. ಅವನನ್ನು ಯಾವಾಗ ಕರೆಸುವೆ ಹೇಳು. ಪ್ರಿಯನೆ ! ಏನು ನನಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿದೆ. ನಿನ್ನ ಅಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನು ನೆರ

వేరిసువదరల్లి యావదుకానే నాను తిరస్కరిసబల్లెను, అథవా అనుమానిసబల్లెను. * ఇదేను? అవను నమ్మి బ ర సంబంధల్లి అప్పు సహాయ మొడిదంతావను. మత్తు నాను నిన్నన్ను తిరస్కరిసి మాతాడిదాగ నిన్న పక్షవన్నే అంగీకరిసి మాతాడిదంతావను. అవనల్లి నినగే అనురాగవుంటాగువహాగే మాడతక్కద్దు ఇప్పు కష్టవే? నిజవాగి ఇప్పు కష్టవే?

శూరసేన—సాకు. అవను బేకాదాగ బరలి. నిన్న ప్రార్థనే యన్ను ఁనా తిరస్కరిసువదిల్ల. బళ్ళతు, ఈగ నన్నన్ను స్వల్ప బిడు.

మోహనే—ఁను నిమ్మ ప్రార్థనాయన్ను నాను తిరస్కరిసలా పేనే? ప్రియనే హోగిబరువేను.

శూరసేన—ప్రియళే హోగిబా. నాను ఈగలే నిన్నన్ను సేరు వేను.

మోహనే—సఖి వినిత బా. ప్రియనే నిన్న మనస్సొప్పిదంతే మోడు. నానంతు నిన్న ఇష్టానుసారవాగి నడయతక్కవళు.

(మోహనే వినితేయరు హోగువరు.)

శూరసేన—ఎలే టుత్పాతకి, నిన్నల్లి ప్రేమ తప్పిదాగ నన్న మనస్సిన సుఖవేల్ల హాళాగి హోగువదు.

దేవదత్త—పుణ్యనాద నన్నోడేయనే!

శూరసేన—మిత్రనే ఁను హేళుత్తియే?

దేవదత్త—నమ్మోడతియన్ను నీను వరిసిదాగళ సంగతియన్ను విజయధ్వజను బల్లనోగి?

శూరసేన—మోదలింద కేసినేరేగూ బల్లను. అదన్ను ఏతక్కే కేళువే?

* || రాగ—కాంబోది ||

|| ఆదితాళ ||

ఁనిదాత్తయ | మానితతయ || ప | ఇనియనే నిన్ననం | ననురాగక్కి పేళినితల్పకాయకే | అనుమానిసువేని | నేనిదాత్తయ || ౧ || అరసనే నమ్మి | బ్ధర సంబంధది | పిరిదు సహాయవ | రఱిసిదనోళిపంథ || ౨ || నిన గాస్తనా | దనోళనురాగవన్న | నినగుంటుమాడువ | దినగింతు కష్టవే || ౩ ||

ದೇವದತ್ತ—ಏನೋ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ತೃಪ್ತಿಗೋಸ್ಕರವೆ. ಬಾಧೆ ಕಾಂಶವೇನೂ ಇಲ್ಲ.

ಶೂರಸೇನ—ಅದೇನು ನಿನಗೆ ಮನಸ್ತೃಪ್ತಿಯಾಗಬೇಕಾದ್ದು ?

ದೇವದತ್ತ—ಅವನಿಗೆ ಅವಳ ಪರಿಚಯವುಂಟೆಂದು ತಿಳಿದಿರಲಿಲ್ಲ.

ಶೂರಸೇನ—ಹೌದು ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಸ್ಥತೆಯನ್ನು ವಹಿಸಿದ್ದನು.

ದೇವದತ್ತ—ನಿಜವಾಗಿ ?

ಶೂರಸೇನ—ನಿಜವಾಗಿ, ಹೌದು ನಿಜವಾಗಿ. ಅದರಲ್ಲಿ ನೀನೇನು ಕಂಡೆ? ಅವನು ಸತ್ಯವಂತನಲ್ಲವೆ ?

ದೇವದತ್ತ—ಸತ್ಯವಂತನು.

ಶೂರಸೇನ—ಸಂತ್ಯವಂತನು, ಹೌದು, ಸತ್ಯವಂತನು.

ದೇವದತ್ತ—ನನ್ನ ಬಡಯನೆ ನನಗೆ ತಿಳಿದಿಲ್ಲ.

ಶೂರಸೇನ—ನೀನು ಆಲೋಚಿಸಿದ್ದೀನು ?

ದೇವದತ್ತ—ಆಲೋಚಿಸಿದ್ದು ಸ್ವಾಮಿ ?

ಶೂರಸೇನ—ಆಲೋಚಿಸಿದ್ದು ಸ್ವಾಮಿ ! ಅಂದಹಾಗೆ ಅನ್ನುತ್ತೀಯೆ.

ಏನೋ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತುಂಬಿಕೊಂಡು ಹೊರಗೆ ತೋರಿಸಿದರೆ ಭಯಂಕರವಾಗುತ್ತೆಂದು ಪಿಶಾಚಿಯನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವಂತಿದ್ದೀಯೆ. ಏನೋ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದೆ. ಈಗತಾನೆ ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯ ಬಳಿಯಿಂದ ವಿಜಯ ಧ್ವಜನು ಹೋಗುವಾಗ ಸರಿಯಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಅದೇನು ಸರಿಯಲ್ಲದ್ದು ? ವರಿಸಿದಾಗಳ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ವಿಜಯಧ್ವಜನು ಬಲ್ಲನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಕ್ಕೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಏನೋ ಭಯಂಕರವಾದ ಮನೋಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಮುಚ್ಚುವಹಾಗೆ ಹುಬು ಗಂಟು ಹಾಕಿದೆ. ನನಗೆ ನೀನು ಮಿತ್ರನಾಗಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನ ಆಲೋಚನೆ ಏನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳು. .

ದೇವದತ್ತ—ನಾನು ತನುಗೆ ಮಿತ್ರನೆಂಬುವದನ್ನು ತಿಳಿದಿರುವಿರಿ.

ಶೂರಸೇನ—ಹೌದು. ನೀನು ನಿಜವಾಗಿ ಮಿತ್ರನೆಂದೂ, ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸತ್ಯವಂತನೆಂದೂ, ನೀನು ಯಾವಮಾತನ್ನಾದರೂ ಆಲೋಚಿಸದೆ ಹೊರಗೆ ಬಿಡುವನಲ್ಲವೆಂದೂ, ನಾನು ತಿಳಿದಿರುವದ್ದರಿಂದಲೆ, ನೀನು ಸಂಕಯಿಸುವಭಾವವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ನನಗೇಕೋ ಭಯವಾಗುವದು.

ದೇವದತ್ತ—ವಿಜಯಧ್ವಜನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅನನು ಸತ್ಯವಂತನೆಂದು ಪ್ರಮಾಣ ಮಾಡುವೆನು.

ಶೂರಸೇನ—ಸತ್ಯವಂತನೆಂದು ನನಗೂ ತೋರುವದು.

ದೇವದತ್ತ—ಆದರೆ ಜನಗಳು ಹೊರಗೆ ತೋರುವಂತೆ ಬಳಗೂ ಸತ್ಯವಂತರಾಗಿರಬೇಕು.

ಶೂರಸೇನ—ನಿಜ. ಹಾಗೆಯೇ ಇರಬೇಕು.

ದೇವದತ್ತ—ಹಾಗಿದ್ದರೆ ವಿಜಯಧ್ವಜನು ಸತ್ಯವಂತನೆಂದು ನನಗೆ ತೋರುವದು.

ಶೂರಸೇನ—ಛೇ! ಇದಲ್ಲ. ಇನ್ನೇನೋ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವದು. ಏನು! ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹ್ಯಾಗೆ ಆಲೋಚನೆ ತೋರುವದೋ ಹಾಗೇ ಹೇಳು. ನಿನ್ನ ಆಲೋಚನೆಯಿಂದ ಏನು ಕೇಡಾದರೂ ಭಯಪಡಬೇಡ. ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಹೇಳು.

ದೇವದತ್ತ—ಎಲೈ ನನ್ನೊಡೆಯನೆ ಕ್ಷಮಿಸು, ನೀನು ಯಾವದನ್ನು ಹೇಳಿದಾಗ್ಯೂ ಅದನ್ನು ಮಾಡುವದು ನನಗೆ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿರುವದು. ಆದರೆ ಜೀತಗಾರನನ್ನೂ ಕೂಡ ನಿರ್ಬಂಧಪಡಿಸಿಕೂಡದಂತಾ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ನಿರ್ಬಂಧಪಡಿಸುವೆ. ಏನು, ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಆಲೋಚನೆಯನ್ನು ಹೇಳಲಿ? ಬಂದುವೇಳೆ ನನಗೆ ತೋರಿದ ಆಲೋಚನೆ ಸುಳ್ಳಾಗುವದಾದರೆ ಹ್ಯಾಗೆ, ಕೇಳು :—

ಕಂದ || ಧಾರಿಣಿಯೊಳ ನೀಚರ್ಕಳ |

ಸೇರುವೆಯೇ ಯಿಲ್ಲದಾವ ರಾಜಾಸ್ಥಾನಂ ||

ತೋರುವದು ದುರಾಲೋಚನೆ |

ಸೇರದವೋಲಾವ ಸಜ್ಜವನ ಮನವಿಹುದೈ ||

ಶೂರಸೇನ—ಆರ್ಯನೆ ! ನಿನ್ನ ಮಿತ್ರನಿಗೇನೂ ಕೇಡಾದೀತೆಂದು ತಿಳಿದು ನೀನು ವಂಚಿಸಿದಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಮಿತ್ರದ್ರೋಹವುಂಟಾಗುವದಲ್ಲವೆ ?

ದೇವದತ್ತ—ನಾನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳುವೆನು. ನಾನು ಯಾವಾಗಲೂ ಅನುಮಾನಪ್ರಾಣಿಯು. ಇವಕ್ಕೆ ನೀವು ನಿಜವೆಂದು ನಂಬಬೇಡಿ. ನೀವು ನಂಬಿದರಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಸುಖಕ್ಕೆ ಕೊರತೆಯುಂಟಾಗುವದು. ಅದು ನನಗೂ ಧರ್ಮವಲ್ಲ.

ಶೂರಸೇನ—ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಿನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನು ?

ದೇವದತ್ತ—ಎಲೈ ! ಪ್ರಿಯಮಿತ್ರನೇ. ಪುರುಷರಿಗಾಗಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗಾಗಲಿ ಸೌಶೀಲ್ಯವೇ ಶಿರೋಭೂಷಣವಾಗಿರುವದು. ನನ್ನ ಬೊಕ್ಕಸದ ಹೊನ್ನು ಮಣ್ಣಿಗೆ ಸಮಾನವಾದದ್ದು. ಅದೇನು ಸ್ಥಿರವಾದದ್ದಲ್ಲ. ಈಗ ನನ್ನಲ್ಲಿರುವುದು ನಾಳೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಗೆ ಸೇರುವದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸೌಶೀಲ್ಯವನ್ನು ಅಪಹರಿಸುವ ಕಳ್ಳನು, ತನಗೇನು ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಸೌಶೀಲ್ಯವನ್ನು ಕಳಕೊಂಡವನನ್ನು ನಿಜವಾಗಿ ಬಡವನನ್ನು ಮಾಡುವನು.

ಶೂರಸೇನ—ನೀನು ಎಷ್ಟು ಬಿಗಿಯಾಗಿದ್ದರೂ ನನ್ನ ಆಲೋಚನೆಯನ್ನು ಛೇದಿತವಾಗಿ ತಿಳಿದೇ ತಿಳಿಯುವೆನು.

ದೇವದತ್ತ—ನನ್ನ ಹೃದಯ ನಿನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಆಗುವದಿಲ್ಲ.

ಶೂರಸೇನ—ಆಹ !

ದೇವದತ್ತ—ಹಾಗಾದರೆ ನನ್ನೊಡೆಯನೇ, ನೀನು ಅನುಮಾನಮಾತ್ರ ಪಡಬೇಡ. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ತಾನು ಜಾರಾಪತಿಯೆಂದು ತಿಳಿದ ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನ ಸ್ತ್ರೀಯಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯಿಲ್ಲದವನಾದರೆ ಸ್ವಸ್ಥನಾಗಿಯೇ ಇರುವನು. ಅಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ಸ್ತ್ರೀಯಲ್ಲಿ ಅತಿ ಪ್ರೀತಿಯಿದ್ದು, ಅನುಮಾನವೇನಾದರೂ ಬಂದಲ್ಲಿ ಅವನ ದುಃಖವು ಹೇಳುವದಕ್ಕೆ ಅಶಕ್ಯವಾದದ್ದು.

ಶೂರಸೇನ—ಹೌದು, ಅಯ್ಯೋ ! ಅದು ಬಹಳ ದುಃಖಕರವಾದದ್ದು.

ದೇವದತ್ತ—ಬಡವನಾಗಿದ್ದರೂ ತೃಪ್ತನಾಗಿದ್ದರೆ ಅವನೇ ಸಂಪೂರ್ಣ ಐಶ್ವರ್ಯವಂತನು. ನಾನು ಮುಂದೆ ಬಡವನಾದೇನೆಂದು ಹೆದರುವನಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಐಶ್ವರ್ಯವಿದ್ದರೂ ಅವನು ಬಡವನೇ ಸರಿ. ದೇವರು ಏನುಕೊಟ್ಟರೂ ಕೊಡಲಿ ; ಅನುಮಾನವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕೊಡದೆ ಇರಲಿ.

ಶೂರಸೇನ—ಏತಕ್ಕೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳುವೆ ? ನಾನು ಅನುಮಾನಮಾತ್ರ ದಿಂದಲೇ ನನ್ನ ಸುಖವನ್ನು ಕೆಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೆ ನಾನೇನು ಮೃಗವೆ ? ಕೇಳು, ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ನನಗೇನು ಅನುಮಾನ ಹುಟ್ಟುವದಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ ಸುಂದರಿ, ವಿನೋದಪ್ರಿಯಳು, ಪರಪುರುಷರೊಡನೆ ಸಂಭಾಷಿಸುವಳು, ಇದರಮೇಲೆ ಗಾನವಿದ್ಯಾನಿಪುಣಳು, ಎಂದು ಹೇಳಿದಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ನನಗೇನು ಅನುಮಾನ ಹುಟ್ಟುವದಿಲ್ಲ. ಇವೆಲ್ಲ ಕೆಟ್ಟ ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ

ದೋಷಗಳಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವುದಲ್ಲದೆ ಉತ್ತಮ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಭೂಷಣಗಳಾಗಿ ಇರುವವು. ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ಅನುಮಾನಪಟ್ಟವನು ನಾನೇ ದೋಷಿಯಲ್ಲದೆ ಅವಳೇನು ದುಷ್ಠೆಯಲ್ಲ. ಇದರಮೇಲೆ ಅಯ್ಯಾ ಮಿತ್ರನೆ! ನನ್ನ ಪತ್ನಿಯು ನನ್ನನ್ನು ತಾನಾಗಿ ಮೆಚ್ಚಿ ವರಿಸಿದವಳಲ್ಲದೆ ಇತರರ ನಿರ್ಭಂಧದಿಂದ ವರಿಸಿದವಳಲ್ಲ. ಅನುಮಾನ ಹುಟ್ಟುವದಕ್ಕಿಂತ ಮೊದಲೆ ನಾನು ಪರಾಳೋಚಿಸುವೆನು. ಅನುಮಾನಕ್ಕೆ ಉಂಟಾದ ಕಾರಣವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ವಿಚಾರಮಾಡುವೆನು ಅದು ನಿಜವಾದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರತೀಕಾರಮಾಡುವೆನು. ಇನ್ನು ಅನುಮಾನಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ದುಃಖಿಸುವದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವೆಲ್ಲಿದೆ ಹೇಳು?

ದೇವದತ್ತ—ಇನ್ನು ನಿರ್ಭಯದಿಂದ ಹೇಳುವೆನು. ಆದರೆ ನಾನು ಹೇಳುವದಕ್ಕೆ ಸಾಕ್ಷಿ ಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲದಿರುವದು, ನಿನ್ನ ಪತಿಯಮೇಲೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ದೃಷ್ಟಿಯಿರಲಿ. ವಿಜಯಧ್ವಜನೊಡನೆ ಅವಳನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ನೋಡು. ಇದು ಮಾತ್ರ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರಲಿ. ನಮ್ಮ ದೇಶೀಯರ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ನಾನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲೆನು. ಅವರ ಪಾಪಭೀತಿ ಎಲ್ಲಿನವರೆಗೆ ಎಂದರೆ ಹೊರಗೆ ತೋರಿಸದಿರುವದೆಂಬುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹೊರತು ಮಾಡಲೇಕೂಡದೆಂಬುವದು ಇಲ್ಲ.

ಶೂರಸೇನ—ಆಹ! ನೀನು ಹಾಗೆ ಆಲೋಚಿಸುವೆಯಾ?

ದೇವದತ್ತ—ಒಡೆಯನೆ! ನಿನ್ನನ್ನು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೆ ತನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನೇ ಮೋಸಪಡಿಸಿದಳು. ನಿನ್ನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿ ಭಯದಿಂದ ನಡುಗುವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣ ಅನುರಾವುಳ್ಳವಳಾಗಿದ್ದಳು.

ಶೂರಸೇನ—ನಿಜ, ಹಾಗೆಯೇ ಇದ್ದಳು.

ದೇವದತ್ತ—ಇನ್ನೇನು ಅಪ್ಪ ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲೇ ಆಕೆಯು ತನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ಕುರುಡನನ್ನು ಮಾಡಿದಳು. ಅಯ್ಯೋ! ಆ ಮುದುಕರು ಮಾಟವೆಂದು ತಿಳಿದರಲ್ಲ. ಓಹೋ! ನಾನು ಬಹಳ ತಪ್ಪುಮಾಡಿದೆ! ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಸಲಿಗೆ ಇದ್ದದ್ದರಿಂದ ಮಾತಾಡಿದೆ! ಇದನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು.

ಶೂರಸೇನ—ಅಯ್ಯೋ! ಎಂದೆಂದಿಗೂ ನಿನಗೆ ನಾನು ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿರುವೆನು.

ದೇವದತ್ತ—ಓಹೋ! ನಿಮ್ಮ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಇದರಿಂದ ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಏನೋ ಕ್ಲೇಶವುಂಟಾದಂತೆ ಕಾಣುವುದು.

ಶೂರಸೇನ—ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಇಲ್ಲ. ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಇಲ್ಲ.

ದೇವದತ್ತ—ಆಯಿತೇನೋ ಎಂದು ಅಂಜುವೆನು. ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದೆಷ್ಟೋ ಅಷ್ಟು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಅನ್ಯಥಾ ತಾವು ಅನುಮಾನಪಡಕೂಡದು.

ಶೂರಸೇನ—ಇಲ್ಲ.

ದೇವದತ್ತ—ತಾವೇನಾದರೂ ಅನುಮಾನಪಟ್ಟರೆ ನನ್ನಿಂದ ತಮಗೆ ಬಹಳ ಕೇಡು ಸಂಭವಿಸಿದಂತಾದೀತು. ವಿಜಯಧ್ವಜನು ನನ್ನ ಸ್ನೇಹಿತನು. ಸ್ವಾಮಿ! ತಮ್ಮ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಲು ನಿಜವಾಗಿ ತಮಗೆ ವ್ಯಾಕುಲತೆಯುಂಟಾಗಿರುವುದು.

ಶೂರಸೇನ—ಇಲ್ಲ, ವಿಶೇಷವಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ನನ್ನ ಪತ್ನಿಯು ಪತಿ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲ ಅನ್ನುವದಿಲ್ಲ.

ದೇವದತ್ತ—ಹಾಗೆ ಪತಿಪ್ರತಿಯಾಗಿಯೇ ಆಕೆ ಬಹುಕಾಲ ಬದುಕಲಿ. ನೀವೂ ಕೂಡಾ ಹಾಗೆ ಎಣಿಸುತ್ತ ಬಹುಕಾಲ ಬದುಕಿ.

ಶೂರಸೇನ—ಆದರೆ ಅವಳು ಮೊದಲು ತನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿ ಬಂದದ್ದು ಮಾತ್ರ ನಿಜ.

ದೇವದತ್ತ—ಸ್ವಾಮಿ ಅದೇತಾನೆ.—ಇನ್ನು ಧೈರ್ಯವಾಗಿ ಇದ್ದ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೇಳುವೆನು. ಕೇಳಿ. ಆಕೆ ಚಪಲಚಿತ್ತಳು ಎಂದು ಅನುಮಾನ ಪಡುವುದಕ್ಕೆ, ನಯೋರೂಪಸಂಪತ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ತನಗೆ ತಕ್ಕವರಾದ ಸ್ವದೇಶ ಸ್ಥರು ಎಷ್ಟುಮಂದಿ ಬಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರೂ, ಅವರನ್ನು ವರಿಸದೆ ಹೋದದ್ದೊಂದೇ ಸಾಕಾಗಿದೆ. ಸ್ವಾಮಿ ಕ್ಷಮಿಸಿ. ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದ್ದಲ್ಲ. ಸ್ತ್ರೀಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದೆ. ಆದರೂ ಬಂದುವೇಳೆ ಆಕೆಯು ತನಗೆ ಸರಿಯಾದ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಆಲೋಚಿಸಿ ನಿಮ್ಮನ್ನೂ ತನ್ನ ದೇಶದ ಸುಂದರ ಪುರುಷರನ್ನೂ ಹೋಲಿಸುತ್ತ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಪಡದೆ ಇರಲಾರಳು ಎಂದು ಅಳುಕುವೆನು.

ಶೂರಸೇನ—ನೀನು ಹೋಗು, ಹೋಗು. ಇನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಿನಗೇ ನಾದರು ತೋರಿಬಂದರೆ ನನಗೆ ತಿಳಿಸು. ಇದರ ಪರಿಕ್ಷಾ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪ ನಿನ್ನ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸು. ಇನ್ನು ಹೋಗು.

(ದೇವದತ್ತನು ಸ್ವಲ್ಪದೂರ ಹೋಗುವನು.)

ಶೂರಸೇನ—ಅಯ್ಯೋ! ನಾನು ಏತಕ್ಕೆ ಮದುವೆಮಾಡಿಕೊಂಡೆ ? ಸತ್ಯವಂತನಾದ ಈ ನನ್ನ ಮಿತ್ರನು ನನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಕ್ಕಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತಿಳಿದಿರುವನು.

ದೇವದತ್ತ—(ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬಂದು) ಇನ್ನೊಂದು ಆಲೋಚನೆ ತೋರಿದೆ, ಕೇಳಿ ಸ್ವಾಮಿ—ವಿಷಯಧ್ವಜನು ಯೋಗ್ಯನಾದರು ಅವನ ಪದವಿಯನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲದವರೆಗೂ ಕೊಡಬೇಡಿ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನು ಏನೇನು ಉಪಾಯ ಮಾಡುವನೋ ತಿಳಿಯಿರಿ. ನಿಮ್ಮ ಪತ್ನಿಯು ಅವನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಹ್ಯಾಗೆ ಮಾತಾಡುತ್ತಾಳೋ ನೋಡಿ. ಬಹುಶಃ ಅದರಲ್ಲಿ ಹಿಡಿಯಬಹುದು. ಅದುವರೆಗೂ ಆಕೆಯಮೇಲೆ ಅನುವಾನ ಪಡಬೇಡಿ.

ಶೂರಸೇನ—ನಾನು ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಚನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವೆನು.

ದೇವದತ್ತ—ಇನ್ನು ಹೋಗುವೆನು. (ಹೋಗುವನು.)

✓ಶೂರಸೇನ—ಈತನು ಕೇವಲ ಸತ್ಯವಂತನು. ಇವನು ಜ್ಞಾನಿ ಯಾಗಿಯೂ ಅನುಭವಶಾಲಿಯಾಗಿಯೂ ಇರುವದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯರ ಗುಣ ದೋಷಗಳನ್ನು ನೋಡಿದ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಹಿಡಿಯಬಲ್ಲನು. ಅವಳು ಜಾರಿಯಾದಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ನನಗೆ ಅವಳು ಪ್ರಾಣಪ್ರಾಯಳಾದರೂ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಬಿಡುವೆನು. ಒಂದುವೇಳೆ ನಾನು ಕಪ್ಪದ್ದರಿಂದಲೋ ? ಅಥವಾ ನಾಗರಿಕ ರಂತೆ ನನಗೆ ವಾಙ್ಮರ್ಯವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದಲೋ ? ಅಥವಾ ಯೌವನ ಮೀ ರಿದ್ದರಿಂದಲೋ?—ಅಷ್ಟೇನು ಮೀರಿಲ್ಲ. ಅವಳಂತು ಇನ್ನು ನನ್ನ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಹೋದಳು. ಅಯ್ಯೋ! ನಾನು ಮೋಸಹೋದೆನು. ಇನ್ನು ಅವಳಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯಾಮೋಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಲ್ಲದೆ ನನಗೆ ವ್ಯಾಕುಲ ತಪ್ಪದು. ಮದುವೆಗೆ ಬಂದ ಶಾಪವೇನೋ ಇದು. ಮದುವೆಯಾದವಳು ಮಾತ್ರ ಸಮ್ಯಧೀನಳು ಎನ್ನುವದೊಂದಲ್ಲದೆ ಅವಳ ಮನೋನುರಾಗಮಾತ್ರ ಸಮ್ಯಧೀನವಾದ ದ್ದಲ್ಲ. ಛೇ!

ಕಂ|| ಪರಪುರುಷರನುಭವಕ್ಕಾ |

ಕರವಾಗಿಹ ವಸ್ತುವನ್ನು ತನ್ನದೆನುತ್ತಂ ||

ಪಿರಿದಮರಾಗದೆ ಪೋಷಿಸು |

ತಿರುವದರಿಂದಕಟ ವರಕವಾಸವೆ ಸೌಖ್ಯಂ ||

ಇದೊ ನನ್ನ ಮೋಹನೆ ಬರುವಳು. ಇವಳೂ ಪತಿವ್ರತೆಯಲ್ಲದೆ ಹೋದರೆ ಇನ್ನಾರನ್ನು ಪತಿವ್ರತೆಯನ್ನೆಬೇಕು. ಹಾ, ದೇವರೆ ! ನೀನೇ ಮೋಸಗಾರನು ; ಏಕೆಂದರೆ ಇಂತ ನಿವೃತ್ತಂಕವಾದ ಮುಖವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ, ಬಳಗೆ ಕೆಟ್ಟ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಇಟ್ಟುಮೇಲೆ ಹ್ಯಾಗೆ ನಂಬಬಹುದು.

(ಮೋಹನೆ ವಿನೀತೆಯರು ಪ್ರವೇಶಿಸುವರು.)

ಮೋಹನೆ—ಪ್ರಿಯನೆ! ಇದೇನು ಔತಣಕ್ಕಾಗಿ ಹೇಳಿದ ಮಹಾಜನರು ನಿಮ್ಮಾಗಮನವನ್ನೇ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವರು.

ಶೂರಸೇನ—ನನ್ನಿಂದ ತಪ್ಪಾಯಿತು.

ಮೋಹನೆ—ಇದೇನು ಹೀಗೆ ಮೆಲ್ಲನೆ ಮಾತಾಡುವೆ ? ಆರೋಗ್ಯವಿಲ್ಲವೇನು ?

ಶೂರಸೇನ—ನನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಶಿರೋವೇದನೆಯುಂಟಾಗಿರುವದು.

ಮೋಹನೆ—ಅದು ನಿದ್ರೆಯಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಉಂಟಾಗಿರಬಹುದು. ವಸ್ತ್ರದಿಂದ ಬಂಧಿಸಿ ಅದನ್ನು ಈಗಲೇ ಹೋಗಲಾಡಿಸುವೆನು.

(ಕಟ್ಟುವದಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಳು.)

ಶೂರಸೇನ—ವಸ್ತ್ರ ಸಣ್ಣದು. ಬೇಡ. (ಎಂದು ಕಿತ್ತುಹಾಕುವವು) ನಡೆ ಹೋಗೋಣ.

ಮೋಹನೆ—ನಿನ್ನ ಅನಾರೋಗ್ಯವು ನನಗೆ ಅತ್ಯಂತ ದುಃಖಕರವಾಗಿರುವುದು.

(ಶೂರಸೇನನೂ ಮೋಹನೆಯೂ ಹೋಗುವರು.)

ವಿನೀತೆ—ಈ ವಸ್ತ್ರವು ದೊರೆತದ್ದು ನನಗೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷ. ನಮ್ಮ ಬಡೆಯನಾದ ಶೂರಸೇನನು ನಮ್ಮ ಬಡತಿಗೆ ಮದುವೆಗೆ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟ ಜ್ಞಾಪಕಾರ್ಥವಾದ ವಸ್ತ್ರವಿದು. ಛಲವಂತನಾದ ನನ್ನ ಪತಿಯು ಅನೇಕಾವರ್ತಿ ಕದ್ದುಕೊಂಡು ಬಾ ಎಂದು ಪಿಡಿಸುತ್ತಿದ್ದನು.

ಕಂದ || ಇತ್ತಂ ಮದುವೆಗೆ ಮೊದಲೀ |

ಯುತ್ತಮ ವಸ್ತ್ರವದನೆನ್ನ ಪತಿ ಮೋಹದೊಳೆ ||

ನ್ನತ್ತೆನ್ನಯ ಸಖಿ ವಲವಿಂ |

ಮುತ್ತಿಡುವಳ ನಿಮಿಷಮಾದೊಡಂ ಬಿಡದಿಪ್ಪಳ ||

ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ವಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ವಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಅದನ್ನು ನನ್ನ ಪತಿಗೆ ಕೊಡುವೆನು. ಇದರಿಂದ ಅವನಿಗಾಗತಕ್ಕ ಪ್ರಯೋಜನವೇನೋ ದೇವರೇ ಬಲ್ಲನು. ನನಗಂತು ತಿಳಿಯದು.

(ದೇವದತ್ತನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು.)

ದೇವದತ್ತ—ಇದೇನು ಇಲ್ಲಿ ನೀನು ಬಬ್ಬಳೆ ಏನುಮಾಡುತ್ತೀಯೆ ?

ವಿನೀತೆ—ಸ್ವಾಮಿ ತಾವು ಬಯ್ಯಬೇಡಿ. ನಿಮಗೊಂದು ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಇಟ್ಟಿರುವೆನು. ಅದನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ನನಗೇನು ಕೊಡುವಿರಿ.

ದೇವದತ್ತ—ಯಾವ ವಸ್ತ್ರ ?

ವಿನೀತೆ—ಯಾವ ವಸ್ತ್ರವೆ ? ನೀವು ಅನೇಕಾವರ್ತಿ ಕದ್ದುಕೊಂಡು ಬಾ ಎಂದು ಹೇಳಿದ್ದು. ನಮ್ಮ ಬಡೆಯನು ನನ್ನ ಸಖಿಗೆ ಮೊದಲು ಕೊಟ್ಟ ಚಿತ್ರ ವಸ್ತ್ರ.

ದೇವದತ್ತ—ಅದನ್ನು ಕದ್ದುಕೊಂಡು ಇರುವೆಯಾ ?

ವಿನೀತೆ—ಇಲ್ಲ, ಅವಳೇ ಮರೆತುಬಿಟ್ಟು ಹೋದಳು. ಆಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ಇಲ್ಲೆ ಇದ್ದದ್ದರಿಂದ ತೆಗೆದುಕೊಂಡೆನು. ಇದೊ ನೋಡು.

ದೇವದತ್ತ—ಶಾಬಾಸು ! ಜಾಣೆ ನೀನು. ತಾ.

ವಿನೀತೆ—ಇದಕ್ಕಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಪಿಡಿಸುತ್ತಿದ್ದೆಯಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ನಿನಗೇನು ಪ್ರಯೋಜನ ?

ದೇವದತ್ತ—ಅದರ ವಿಷಯ ನಿನಗೇತಕ್ಕೇ ; ಕೊಡು. (ಕಿತ್ತು ಕೊಳ್ಳುವನು.)

ವಿನೀತೆ—ನಿನಗೇನೋ ಇದರಿಂದ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲದ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಕೊಡು. ಇದನ್ನು ಕಾಣದಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಸಖಿಗೆ ಬುದ್ಧಿಭ್ರಮೆಯುಂಟಾಗುವದು.

ದೇವದತ್ತ—ಅದರಿಂದ ಬಹು ಪ್ರಯೋಜನವುಂಟು. ಯಾರಿಗೂ ಹೇಳಬೇಡ, ಹೋಗು. (ಹೋಗುವಳು.)

ಈ ವಸ್ತ್ರವು ವಿಜಯಧ್ವಜನ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕುವದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನ ಶಯ್ಯಾಗೃಹದಲ್ಲಿ ಹಾಕುವೆನು. ಅನುಮಾನವುಂಟಾದವರಿಗೆ ತೃಣವು ಪರ್ವತವಾಗುವದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಈ ವಸ್ತ್ರವು ಬಹು ಪ್ರಯೋಜನವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವದು. ಆ ವಿದೇಶಿಯ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಸುರಿದ ವಿಷವು ಆಗಲೆ ತನ್ನ ಗುಣ

ವನ್ನು ತೋರಿಸಿದೆ. ದುರಾಲೋಚನೆಯೆಂಬುವದು ವಿಪದೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ
ಮೊದಲು ತನ್ನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಹೃದಯಕ್ಕೆ ತಗಲಿದ
ಕೂಡಲೆ ಬೆಂಕಿ ತಗಲಿದ ಗಂಧಕದಹಾಗೆ ಸುಡುವದು. (ತೆರಿಕಡೆನೋಡಿ)
ನಾನು ಮೊದಲೆ ಹೇಳಿಲ್ಲವೆ! ಇದೋ ಬರುವನು ನೋಡು. ಇನ್ನೆಷ್ಟು
ಪ್ರಾಪ್ತಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸಿದರೂ ಇವನಿಗೆ ನಿನ್ನ ರಾತ್ರಿ ಬಂದ ಸುಖವಿದ್ದೇ
ಇನ್ನು ಬಾರಲಾರದು.

(ಶೂರಸೇನನು ಕಳವಳವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು.)

ಶೂರಸೇನ— * ಆಹ! ನನಗೆ ದ್ರೋಹಮಾಡಬಹುದೆ?

ದೇವದತ್ತ—ಸ್ವಾಮಿ ಇದೇನು? ಸಾಕು ಸಾಕು.

ಶೂರಸೇನ— ‡ ಛೇ! ಹೋಗು! ನನ್ನನ್ನು ಶಸ್ತ್ರಶಯನದಮೇಲೆ
ಮಲಗಿಸಿರುವೆ. ಪರರು ಮಾಡುವ ಮೋಸವನ್ನು ತಿಳಿಯದೇ ಇರುವದೇ
ಪರಮ ಸುಖವು.

ದೇವದತ್ತ—ಸ್ವಾಮಿ ಅದೇನು?

ಶೂರಸೇನ—ಅಯ್ಯೋ! ಅವಳು ವೈಭಿಚಾರಕ್ಕೆ ಕದ್ದ ಸಮಯ ನನ
ಗೇನು ಬಾಧಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ನಾನು ಅದನ್ನು ನೋಡಲೂ ಇಲ್ಲ, ಆಲೋಚೆ
ಸಲೂ ಇಲ್ಲ, ನನ್ನನ್ನು ಅದು ಬಾಧಿಸಲೂ ಇಲ್ಲ. ಎರಡನೆ ರಾತ್ರಿ ನಾನು
ಸುಖವಾಗಿ ಮಲಗಿದ್ದೆನು. ಆಗ ಅವಳ ಅಧರದಲ್ಲಿ ಪರಾನುಭವಜಿಹ್ವೆ
ಗಳೇನೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಕದ್ದ ವಸ್ತುವನ್ನು ತಾನು ತಿಳಿಯುವತನಕ ಅವನು
ವಸ್ತುವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡವನೇ ಅಲ್ಲ.

ದೇವದತ್ತ—ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ನನಗೆ ಬಹಳ ವ್ಯಸನವಾಗಿದೆ.

ಶೂರಸೇನ—ನನಗೆಮಾತ್ರ ತಿಳಿಯದೆ ಇರುವಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಅವಳನ್ನು ನನ್ನ
ಸೈನಿಕರೆಲ್ಲರು ಅನುಭವಿಸಿದಾಗ್ಯೂ ನಾನು ಸುಖವಾಗಿ ಇರುತ್ತಿದ್ದೆನು.
ಅಯ್ಯೋ!

ರಾಗ—ಭೈರವ.

ತಾಳ—ಛಾಪು.

ಆಹಾ ನನಗೆ ದ್ರೋಹಮಾಡುವರೆ | ಸ್ನೇಹವಕಟ ಈಹಾಡಾಯಿತೆ || ೧ ||

+ ತೋಲಗೂ ಶಸ್ತ್ರಶಯನದಲ್ಲಿ | ಮಲಗಿಸಿರುವೆಯೆನ್ನ ನಹಹ || ೨ ||

ಪರರುಗ್ಗಿದ ಮೋಸವನ್ನು | ಅರಿಯದಿಹುದೆ ಪರಮಸುಖವು || ೩ ||

* ಕಂದ || ಇನ್ನೆಲ್ಲಿ ಮವಸ್ತಿಮಿತತೆ |
ಯಿನ್ನೆಲ್ಲಿ ಮವಕ್ಕೆ ತೃಪ್ತಿ ಯಿನ್ನೆಲ್ಲಿ ಸುಖಂ ||
ಇನ್ನೆಲ್ಲಿ ವಮ್ಮ ವೃಪತಿಯ |
ವನ್ನಿಯ ಪೂರೈಪ ಸಮರಜಯಸಂರಂಭಂ ||

ಬಿರುದಿನ ಗರಿಗಳುಳ್ಳ ಮಕುಟಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ರಾಯರಾವುತರನ್ನು
ಅವಲೋಕಿಸುವ ಸಂಭ್ರಮವಿನ್ನೆಲ್ಲಿ ? ವರ್ಧಿಷ್ಟವಾದ ರಾಜೇಂದ್ರನ ಅತ್ಯಾ
ಶೆಯನ್ನು ಸುಗುಣವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಯುದ್ಧಸಾರಂಭವಿನ್ನೆಲ್ಲಿ ? ಹೂಂಕ
ರಿಸುವ ಕುದುರೆಗಳ ಹೇಪಾರವವನ್ನು ಕೇಳುವ ಸುಖವಿನ್ನೆಲ್ಲಿ ? ಕಿವಿಗ
ಳನ್ನು ಕಿವುಡೇಳಿಸುವ ರಣತಾರಾಯರಾವವನ್ನು ಕೇಳುವುದಿನ್ನೆಲ್ಲಿ ?
ಯುದ್ಧೋತ್ಸಾಹವನ್ನು ಏಳಿಸುವ ಭೇರಿಭಾಂಕರಣ ಧ್ವನಿಯಿನ್ನೆಲ್ಲಿ ? ಕಿವಿ
ಗಳನ್ನು ಕೂರವ ವೀರಕಹಳಾನಿನಾದವಿನ್ನೆಲ್ಲಿ ? ರಾಜಚಿಹ್ನಾಂಕಿತವಾದ
ಜಯಧ್ವಜಗಳ ಅವಲೋಕನಸುಖ ಮೊದಲಾದ ಯುದ್ಧಾಡಂಬರ ಸಂಭ್ರ
ಮಗಳನ್ನೆಲ್ಲಿ ?

ಕಂದ || ಜಂಭಾರಿಯ ದಂಭೋಳಿಯ |
ಗಂಭೀರಧ್ವನಿಗೆ ಸಾಟಿಯಹ ರಿಪುಹೃದಯ ||
ಸ್ತಂಭಕರಲೋಹಯಂತ್ರೋ |
ಜ್ವಂಭಿತ ಡಂಕೃತಿಯ ಕೇಳ್ವ ಸುಖವಿನ್ನೆಲ್ಲೆ ||
ಇನ್ನು ಶೂರಸೇನನ ಅಧಿಕಾರ ಸಮಾಪ್ತವಾಯಿತು.
ದೇವದತ್ತ—ಇದೇನು ಚೋದ್ಯವು.

ಶೂರಸೇನ—(ಕೋಪದಿಂದ ದೇವದತ್ತನ ಕತ್ತನ್ನು ಹಿಡಿದು)

ನೀಚನೆ ! ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಜಾರೆಯೆಂದು ತೋರಿಸುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ
ಸಿದ್ಧನಾಗಿರು. ನನಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷ ಮಾಡು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಕೋಪಕ್ಕೆ
ನಿನ್ನನ್ನು ಗುರಿಮಾಡುವೆನು.

* ರಾಗ—ಖರಹರಪ್ರಿಯ.

ತಾಳ—ರೂಪಕ.

ಕೇಳಲು ಯುದ್ಧೋತ್ಸಾಹವ. ನೇಳಿಪ ರಣಭೇರಿ. ಕೋಲಾಹಲವನು |
ಕೇಳುವ ಕಾತುಕವಿನ್ನೆಲ್ಲಿ ||೧|| ರೋಷದಿ ಹೂಂಕರಿಸುವನೆ | ಘೋಷವಕುದು
ರೆಗಳ | ಹೇಪಾಶ್ರವಣಾನಂದವಿ | ಶೇಷವಿನ್ನೆಲ್ಲಿ || ೨ || ರಿಪುಹೃದಯಭಯಂಕರ
ನಿಜ | ನೃಪಚಿಹ್ನೆಯನಾಂತ | ವಿಪುಲಧ್ವಜಗಳನೋಳ್ವಿನೋದವಿನ್ನೆಲ್ಲಿ || ೩ ||

ದೇವದತ್ತ—ಅಯ್ಯೋ ! ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂತೇ ?

ಶೂರಸೇನ—ಅದನ್ನು ನನಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವನ್ನು ಮಾಡು. ಅಥವಾ ಮನಸ್ಸಿನ ಸಂದೇಹವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವಂತ ಸಾಕ್ಷಿಯನ್ನು ತೋರಿಸು, ಇಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಣವನ್ನು ತೀರಿಸುವೆನು.

ದೇವದತ್ತ—ದೇವರು ನನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡಲಿ. ಎಲೈ ! ನೀನೊಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನೇ ? ನಿನಗೆ ಬುದ್ಧಿಯಿರುವದೆ ? ದೇವರು ನಿನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲಿ. ಇನ್ನು ನನ್ನ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊ. ಸತ್ಯವೊಂದನ್ನೇ ಹಿಡಿದು ಪರರಿಗೆ ಸಂತಾಪವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ನಾನು ಬಹಳ ಪಾಪಿಯು. ಎಲಾ ಅನ್ಯಾಯಪ್ರಪಂಚವೆ !

ಶೂರಸೇನ—ಹಾಗೆಯೇ ನೋಡಿದರೆ ನನ್ನ ಪತ್ನಿಯು ಪತಿವ್ರತೆಯೆಂದು ಕಾಣುವಳು. ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಸತ್ಯವಂತನಾಗೂ ಕಾಣುವೆ, ಹಾಗೆ ಅಸತ್ಯವಂತನಾಗೂ ಕಾಣುವೆ. ಹಿಂಸೆಗೈದಾದರೂ ಇದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸುವೆನು. ಅರುಂಧತಿಯಂತೆ ನಿಷ್ಕಳಂಕವಾಗಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದ ನನ್ನ ಪತ್ನಿಯ ಮುಖವು ನನ್ನಂತೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಕಪ್ಪಾಗಿ ಕಾಣುವದು. ಹ್ಯಾಗಾದರೂ ಆಗಲಿ, ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯುಂಟಾದರೆ ಸಾಕು.

ದೇವದತ್ತ—ತೃಪ್ತಿಯುಂಟಾಗುವಬಗೆ ಹ್ಯಾಗೆ ಸ್ವಾಮಿ ? ಅನುಮಾನಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ನಿಮಿತ್ತವನ್ನು ಹೇಳುವದ್ದರಿಂದಲೂ ಮತ್ತು ಸರಿಯಾದ ದೃಷ್ಟಾಂತಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುವದ್ದರಿಂದಲೂ ತೃಪ್ತಿಯುಂಟಾಗುವದಾಗಿದ್ದರೆ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಆಗಬಹುದು

ಶೂರಸೇನ—ನನ್ನ ಪತ್ನಿಯು ಪತಿವ್ರತೆಯಲ್ಲಾ ಎನ್ನುವದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ಹೇಳು.

ದೇವದತ್ತ—ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ನಾನು ನಿಂತದ್ದೆ ಸರಿಯಲ್ಲ. ನನ್ನ ಈ ಹಾಳು ಸತ್ಯವಂತತನಕ್ಕೂ ನಿಮ್ಮ ಈ ಮಿತ್ರತ್ವಕ್ಕೂ ಕಟ್ಟು ಬಿದ್ದು ಇಷ್ಟು ದೂರಕ್ಕೆ ಹತ್ತಿದ ಮೇಲೆ ಇನ್ನು ಕೊನೆಗಾಣಿಸಲೇಬೇಕು. ಸ್ವಾಮಿ ಕೇಳಿ. ನಾನು ಬಂದು ದಿನಸೆ ವಿಜಯಧ್ವಜನೊಡನೆ ಮಲಗಿದ್ದೆನು. 'ನನಗಾದರೂ ಹಲ್ಲುನೋವಿನಿಂದ ನಿದ್ರೆಯೇ ಹತ್ತಲಿಲ್ಲ. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮನೋದಾ

ಥೈವಿಲ್ಲದ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಮನೋಗತವಾದ ವಿಷಯವನ್ನು ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಹಂಬಲಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಅವರಲ್ಲಿ ವಿಜಯಧ್ವಜನು ಒಬ್ಬ ಪ್ರಾಣಿಯು.

ಶೂರಸೇನ—ಹೌದು, ಅವನು ಹಂಬಲಿಸಿಕೊಂಡದ್ದೇನು ?

ದೇವದತ್ತ—ಏನೇ ! ಓ ! ಪ್ರಿಯಳಾದ ಮೋಹಿನಿ, ನಮ್ಮ ಅನುರಾಗವನ್ನು ತೋರ್ಪಡಿಸದೆ ನಾವು ಜಾಗ್ರತೆಯಿಂದ ಇರೋಣ, ಎಂದದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿದೆನು. ಅನಂತರ ಸ್ವಾಮಿ ಅವನು ನನ್ನ ಕೈಯನ್ನು ಬಿಡುತ್ತಾನೆ ಹಿಡಿದು ಕೊಂಡು ನಲಿದು, ಓ ! ಪ್ರಿಯತಮಳೆಯೆಂದು ಕೂಗಿದನು. ನನ್ನನ್ನು ಘಟ್ಟಿಯಾಗಿ ತಬ್ಬಿ ಕೊಂಡು ಮುತ್ತಿಟ್ಟನು. ಬಳಿಕ ನಿಟ್ಟುಸುರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಪ್ರಿಯಳೇ ! ಆ ಪರದೇಶಿಯ ಕೈ ಹಿಡಿಯುವದಕ್ಕೆ ನೀನು ಏನು ದುರದೃಷ್ಟಿಗೊ ಎಂದು ಕೂಗಿದನು.

ಶೂರಸೇನ—ಅಯ್ಯೋ ! ಎಂತಾ ಅಸಂಗತ.

ದೇವದತ್ತ—ಅಲ್ಲ ಸ್ವಾಮಿ, ಇದು ಸ್ವಪ್ನವೃತ್ತಾಂತ.

ಶೂರಸೇನ—ಇದು ಸ್ವಪ್ನನಾದರೂ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸುವದು.

ದೇವದತ್ತ—ಇದು ಸ್ವಪ್ನವೇ ಹೌದು. ಆದರೂ ಇವೆಲ್ಲಾ ಸೇರಿದರೆ ಅನುಮಾನವನ್ನು ಪ್ರಬಲಮಾಡುವದು.

ಶೂರಸೇನ—ಅವಳನ್ನು ತುಂಡುತುಂಡಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸುವೆನು.

ದೇವದತ್ತ—ಹಾಗಲ್ಲ ಸ್ವಾಮಿ. ಸ್ವಲ್ಪ ಸೈರಣಿಯನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳು. ಇನ್ನು ನಡೆದ ಕಾರ್ಯವೇನೂ ನಿಮಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಆಕೆ ಪತಿವ್ರತೆಯಾಗಿ ಇದ್ದರೂ ಇರಬಹುದು. ಇದೊಂದನ್ನು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕೇಳುವೆನು ಹೇಳಿ. ನಿಮ್ಮ ಪತ್ನಿಯ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದ ಚಿತ್ರವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಯಾವಾಗಲಾದರೂ ನೋಡಿರುವಿರಾ ?

ಶೂರಸೇನ—ಹೌದು, ಅವಳನ್ನು ವರಿಸುವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ನಾನೇ ಕೊಟ್ಟೆ.

ದೇವದತ್ತ—ಅದೇನೊ ನನಗೆ ತಿಳಿಯದು. ಅದಲ್ಲ, ಹೌದು ಹೌದು, ಅದೇ ವಸ್ತು. ಆ ವಿಜಯಧ್ವಜನ ಬಾಯ ಬರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಾಯಿತು. ಅದನ್ನು ನಾನೆ ಕಂಡೆ.

ಶೂರಸೇನ—ಅದೇ ಆಗಿದ್ದರೆ—

ದೇವದತ್ತ—ಅದೇ ಆಗಲಿ, ಇನ್ನೊಂದಾಗಲಿ ಅವಳು ಬಹಳ ತಪ್ಪಿತ ಸ್ಥಳಾಗುವಳು.

ಶೂರಸೇನ—ಅವಳಿಗೆ ಸಾವಿರಾರು ಜೀವವಿದ್ದರಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಅವಳ ಬಂದು ಜೀವವನ್ನು ಕೊಂದದ್ದರಿಂದ ನನ್ನ ಕೋಪ ಶಾಂತವಾಗದು. ಈಗ ಲೀಗ ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಯಿತು. ಇನ್ನು ಅವಳಲ್ಲಿರುವ ನನ್ನ ವ್ಯಾಮೋಹಕ್ಕೆ ತಿಲೋದಕವನ್ನು ಬಿಡುವೆನು. *

ಕಂದ || ಏಳಿನೆಲೆ ಮೋಹವೆ ನೀ |

ನೀಳಿಂವಯ ಹೃದಯಸಿಂಹಪೀಠವ ಬಿಟ್ಟೆ ||

ನಾಲಸ್ಯವೇಕೆ ನೋಡಿದೊ |

ಕಾಲಿಟ್ಟಂ ದ್ವೇಷಭೂಪವದನಿಂದೇರಲೆ ||

ಎಲೆ ಹೃದಯವೆ ! ಇನ್ನು ಕಾಳೋರಗನ ನಾಲಿಗೆಯಂತೆ ವಿಷಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಉಬ್ಬು.

ದೇವದತ್ತ—ಸ್ವಾಮಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಸೈರಣೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳು.

ಶೂರಸೇನ—ಛೇ ! ಅವಳ ಕೊರಳ ರಕ್ತವನ್ನು ಕಾಣುವತನಕ ಸೈರಣೆಯೆಂದರೇನು.

ದೇವದತ್ತ—ಸೈರಿಸಿ ಸ್ವಾಮಿ. ಈ ಕೋಪವು ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತಿ ನಮೇಲೆ ಶಾಂತವಾಗಬಹುದು.

ಶೂರಸೇನ—ಪ್ರಿಯಮಿತ್ರನೆ ! ಎಂದಿಗೂ ಇಲ್ಲ ಕೇಳು.

ಕಂದ || ಪರಿವ ವದಿ ಪಿಂದು ತಿರುಗದ |

ಪರಿಯಿಂ ಪ್ರಳಯಾಗ್ನಿ ಸದೃಶವಹಮತ್ಕೋಪಂ ||

ದುರುಳಿ ವಡೆಯಿಸಿದ ಕೃತ್ಯಕೆ |

ಸರಿಯಾದುದ ಮಾಡದೆಂತು ಶಾಂತಮೆನಿಕ್ಕುಂ ||

*ಕಂದ || ಇನಿಯಳ ವಿಷಯದೊಳಿದ್ದೆಂ | ನನುರಾಗವೆಡುಬಿಡೆನ್ನ ಚೇತಸ್ಸಿಂಹಾ ||
ಸನವಂ ಕುಳ್ಳಿರೆ ಪರವೇ | ದನೆಗೈವೀದ್ವೇಷನೆಂಬ ನೃಪಸೈತರುವಂ ||

(ವೀರಮಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು) ಇದಕ್ಕೆ ಸಿ ರವಾದ ಈ ಆಕಾಶವೇ * ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಲಿ. ಈ ಭೂಮಿದೇವಿಯೇ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಲಿ. ಅವಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವೆನೆಂದು ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪ್ರಮಾಣಮಾಡಿದೇನೆ.

ದೇವದತ್ತ—ವಿಳಬೇಡ, ಹಾಗೆಯೇ ಇರು. (ತಾನು ವೀರಮಂಡಿಯಾಗಿ ಕುಳಿತು) ಯಾವಾಗಲೂ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುವ ನಕ್ಷತ್ರಂಗಳಿರಾ ! ನಮ್ಮನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಆವರಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಪಂಚಭೂತಂಗಳಿರಾ ! ನೀವು ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿರಿ. ನನ್ನ ಕೈಯನ್ನು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಪರರಿಂದ ಮೋಸಗೊಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಶೂರಸೇನನ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಸಿದೇನೆ. ಆತನು ಯಾರತಲೆಯನ್ನು ತೆಗೆಯೆಂದರು ಮನಃಪೂರ್ವಕ ಅದನ್ನು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

(ಇಬ್ಬರೂ ಏಳುವರು)

ಶೂರಸೇನ—ವಾಲ್ಮೀಕಿತ್ರಿದಿಂದ ನಿನಗೆ ನಾನು ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿಲ್ಲ. ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಆಗಿರುವೆನು. ನಿನ್ನ ಸತ್ಯಸಂಧತೆಯನ್ನು ಈಗಲೇ ಪರೀಕ್ಷಿಸುವೆನು. ಮೂರು ದಿವಸದೊಳಗಾಗಿ ವಿಜಯಧ್ವಜನು ಬದುಕಿಲ್ಲವೆಂದು ನೀನು ಬಂದು ಹೇಳಬೇಕು.

ದೇವದತ್ತ—ನೀವು ಹಾಗೆ ಹೇಳಿದ ಮೇಲೆ ನನ್ನ ಮಿತ್ರನ ಆಯುಷ್ಯ ಮುಗಿಯಿತು. ಅವಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ದೇವರು ರಕ್ಷಿಸಲಿ.

ಶೂರಸೇನ—ಜಾರೆಯಾದ ಆ ದುಷ್ಟೆಯು ಈಗಲೇ ನಾಶವಾಗಲಿ. ನೀನು ನನ್ನ ಸಂಗಡ ಬಾ. ಆ ಚಾಂಡಾಲೆಯನ್ನು ಬೇಗ ಕೊಲ್ಲುವದಕ್ಕೆ ಉಪಾಯ ಮಾಡಬೇಕು. ಈಗ ನನಗೆ ನೀನೆ ಘಾಜುದಾರನು.

ದೇವದತ್ತ—ನಾನು ಯಾವಾಗಲೂ ನಿಮ್ಮವನೆ.

* ರಾಗ—ತೋಡಿ.

ತಾಳ—ಛಾಪು.

ಕೊಲ್ಲುವದೆ ನಿಜಮುಲ್ಲೆಯನು ನಾಂ || ಪ || ಸೊಲ್ಲಿಸಲಾಗದಂತ ಕಾರ್ಯವ ಮಾಡಿದ ಮುಲ್ಲೆಯನು || ೧ || ಪ್ರೋಮವೆ ತಾರಾ | ಸೋಮವೆ ಸಾಕ್ಷಾದೋ ಹಿಯ ನಿಮ್ಮ ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗುನಾಂ || ೨ || ಮಾನಸ ಪೂರ್ವಕ ಮಾಡಿರುವೀಪ್ರ | ಮಾಣಕೆ ತಪ್ಪದೆ ಮುಲ್ಲೆಯನು ನಾಂ || ೩ ||

ಪ್ರವೇಶ. ೪.—(ಕೋಟೆಯ ಮುಂದೆ ಮೋಹನ ವಿನೀತ ಸೇವಕ ಇವರು ಪ್ರವೇಶಿಸುವರು.)

ಮೋಹನ—ಎಲೈ ! ಸೇವಕನೆ ನೀನು ಈಗಲೆ ಹೋಗಿ ವಿಜಯಧ್ವಜನ ಸಂಗಡ ನಾನು ಹೇಳಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳು. ಪತಿಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸರಿಮಾಡಿರುವೆ ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಬರಬೇಕೆಂದು.

ಸೇವಕ—ಅಪ್ಪಣೆ.

(ಹೋಗುವನು.)

ಮೋಹನ—ಎಲೆ ಸಖಿ ! ಆ ನನ್ನ ಚಿತ್ರವಸ್ತ್ರವು ಎಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಹೋಗಿರಬಹುದು ?

ವಿನೀತ—ಬಡತಿಯ ನಾನು ಕಾಣೆ.

ಮೋಹನ—ಈ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಹಾಳುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕಿಂತಲೂ ನನ್ನ ಸರ್ವಸ್ವವೂ ಹೋಗಿದ್ದರಾಗಿತ್ತಲ್ಲ. ನನ್ನ ಪತಿಯು ದೊಡ್ಡಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ ನಿಷ್ಕಪಟೆಯಾಗಿಯೂ ಅನುಮಾನರಹಿತನಾಗಿಯೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಈ ಕಾರ್ಯವು ಬಹಳ ಅನುಮಾನಾಸ್ಪದವಾಗುತ್ತಿತ್ತು.

ವಿನೀತ—ಅವನಿಗೆ ಅನುಮಾನವೆಂಬುದು ಇಲ್ಲವೋ ?

ಮೋಹನ—ಏನು ? ಅವನಿಗೆ ! ಅನುಮಾನವೆಂಬುದು ಅವನನ್ನು ಕಂಡದ್ದೆ ಅಲ್ಲ.

ವಿನೀತ—ಇದೋ ! ನಮ್ಮ ಬಡಯನು ಬಯಸಲು, ನೋಡು.

ಮೋಹನ—ನನ್ನ ಪತಿಯು ವಿಜಯಧ್ವಜನನ್ನು ಕರಸುವತನಕ ನಾನು ಹುಮ್ಮನ ಬಿಡುವದಿಲ್ಲ.

(ಶೂರಸೇನನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು.)

ಮೋಹನ—ಪ್ರಿಯನೆ ! ನಿನ್ನ ಶಿರೋವೇದನ ಈಗ ಹೇಗೆಯಾದುದು ?

ಶೂರಸೇನ—ಪ್ರಿಯಳೆ ! ಈಗೇನೂ ಇಲ್ಲ. (ಸ್ವಗತ) ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಇಲ್ಲದೆ ಇದ್ದದ್ದನ್ನು ನಟಿಸುವದು ಬಹುಕಷ್ಟ. (ಪ್ರಕಾಶಂ) ಮೋಹನ ನಿನ್ನಗೆ ಕುಶಲವೆ ?

ಮೋಹನ—ಓ ! ಗುಣಶಾಲಿಯಾದ ಪತಿಯೆ, ನಾನು ಕುಶಲದಿರಬೇಕೆನು.

ಶೂರಸೇನ—ಎಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಕೈಯನ್ನು ಕೊಡು (ಕೈಯನ್ನಿಡಿದು ಕೊಂಡು) ಆಹ ! ಈ ಕೈಯು ಬಹು ಧಾರಾಳವಾದದ್ದು. ಅದನ್ನು ತಿಕ್ಕಿಸಿ ಕಡಮೆಮಾಡಬೇಕು. ಬಳ್ಳಿ ಕೈ, ಬಹು ಧಾರಾಳವಾದದ್ದು.

ಮೋಹನೆ—ಸಂದೇಹವೇನು ? ಈ ಕೈ ತಾನೆ ನನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನು ನಿಮಗೆ ಸೂರೆಕೊಟ್ಟದ್ದು.

ಶೂರಸೇನ—ಹೌದು ಅಂಥಾದ್ದೆ. ಆದರೆ ಪೂರ್ವದವರು ಹೃದಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟಮೇಲೆ ಕೈಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಈಗಿನವರಾದರೂ ಕೈಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕೊಡುವರಲ್ಲದೆ ಹೃದಯವನ್ನು ಕೊಡರು.

ಮೋಹನೆ—ಇದೇನೋ ನಾನು ಕಾಣೆ. ನೀವು ಮಾಡಿದ ವಾಗ್ಧಾನವೇನಾಯಿತು ?

ಶೂರಸೇನ—ಪ್ರಿಯೆ ! ಯಾವ ವಾಗ್ಧಾನ ಹೇಳು ?

ಮೋಹನೆ—ಇನ್ಯಾವದು, ಈಗಲೇ ಬರುವಂತೆ ವಿಜಯಧ್ವಜನಿಗೆ ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸಿರುವೆ.

ಶೂರಸೇನ—ಯಾಕೋ ನನಗೆ ಬಹಳ ನೆಗೆಡಿಯಾಗಿರುವದು. ಎಲ್ಲಿ, ನಿನ್ನ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ತಾ.

ಮೋಹನೆ—ಇದೋ ಸ್ವಾಮಿ.

ಶೂರಸೇನ—ಇದಲ್ಲ, ನಾನು ಕೊಟ್ಟ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕೊಡು.

ಮೋಹನೆ—ಈಗ ನನ್ನ ಹತ್ತರ ಇಲ್ಲ.

ಶೂರಸೇನ—ಇಲ್ಲ ?

ಮೋಹನೆ—ನಿಜವಾಗಿ ಇಲ್ಲ. ಸ್ವಾಮಿ.

ಶೂರಸೇನ—ಅದು ತಪ್ಪು. ಅದರಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಗುಣವಿದೆ. ಅದನ್ನು ಬಬ್ಬ ಯೋಗಿನಿಯು ಇದು ಪತಿಪ್ರೀತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವದೆಂದು ಹೇಳಿ ನಮ್ಮ ತಾಯಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಳು. ನಮ್ಮ ತಾಯಿ ಕಾಲಾಧೀನಳಾಗುವಾಗ ಇದನ್ನು ನೀನು ಮದುವೆ ಆಗುವಾಗ ನಿನ್ನ ಪತ್ನಿಗೆ ಕೊಡು ಎಂದು ಹೇಳಿ ನನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಳು. ಎಚ್ಚರ. ಅದರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಜಾಗರೂಕಳಾಗಿರು.

ಮೋಹನೆ—ಇದು ನಿಜವೆ ?

ಶೂರಸೇನ—ನಿಜ.

ಮೋಹನೆ—ಆಯ್ಯೋ ! ದೇವರೆ ! ಆ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ನನಗೆ ಕೊಡದೆ ಇದ್ದರೆ ಬಳ್ಳಿದಾಗಿತ್ತಲ್ಲ.

ಶೂರಸೇನ—ಹಾ ! ಏಕೆ ?

ಮೋಹನೆ—ಇದೇತಕ್ಕ ಇಷ್ಟು ಕ್ರೂರರಾಗಿಯೂ ಭೀತರಾಗಿಯೂ ಮಾತಾಡುವಿರಿ ?

ಶೂರಸೇನ—ಆ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ತೀರಿಸಿದೆಯಾ ? ಮಾತಾಡು; ಅದು ಇಲ್ಲವೆ ?

ಮೋಹನೆ—ಇದೇನು ಬಂತು, ಸಮ್ಮನ್ನು ದೇವರು ಕಾಪಾಡಲಿ.

ಶೂರಸೇನ—ಏನು ಹೇಳಿದೆ ?

ಮೋಹನೆ—ಅದೇನು ಹೋಗಿಲ್ಲ, ಅಥವಾ ಹೋದರೇನು ?

ಶೂರಸೇನ—ಏನು ?

ಮೋಹನೆ—ಅದು ಹೋಗಿಲ್ಲ.

ಶೂರಸೇನ—ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾ, ನಾನು ನೋಡಬೇಕು.

ಮೋಹನೆ—ತರಬಲ್ಲೆ, ಈಗ ನಾನು ತರುವದಿಲ್ಲ. ತಿಳಿಯಿತು. ನನ್ನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಮರೆಸುವ ಉಪಾಯವಿದು. ಮೊದಲು ವಿಜಯಧ್ವಜ ನನ್ನು ಕರಸಿ.

ಶೂರಸೇನ—ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಸರಿಯಿಲ್ಲ. ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಂಡು ಬಾ.

ಮೋಹನೆ—ಸಾಕು ! ಸಾಕು ! ಅವನಿಗಿಂತಲು ಯೋಗ್ಯನಾದವನು ಯಾರೂಇಲ್ಲ.

ಶೂರಸೇನ—ನನ್ನ ವಸ್ತ್ರ !

ಮೋಹನೆ—ವಿಜಯಧ್ವಜನ ವಿಷಯವು ಏನು ಹೇಳಿ ?

ಶೂರಸೇನ—ಛೇ ! ನನ್ನ ವಸ್ತ್ರ !

ಮೋಹನೆ—ಏನು ! ನಿಮಗೆ ಪರಮಾಪ್ತನಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ಆದವ ನಲ್ಲವೆ ?

ಶೂರಸೇನ—ನನ್ನ ವಸ್ತ್ರ !

ಮೋಹನೆ—ನಿಜವಾಗಿ ಇದು ಸರಿಯಲ್ಲ.

ಶೂರಸೇನ—ಛೇ ! ಹೋಗು !

(ಹೋಗುವನು.)

ವಿನೀತೆ—ಈತನಿಗೂ ನೀನು ಅನುಮಾನವಿಲ್ಲೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದು ?

ಮೋಹನೆ—ಈ ರೀತಿಯನ್ನು ಮೊದಲು ನಾನು ಯಾವಾಗಲೂ ಕಾಣೆ.

ಆ ವಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಏನೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾದ ಗುಣವಿರಬೇಕು. ಅದು ಹೋದದ್ದು ನನ್ನ ದುರದೃಷ್ಟ.

ವಿನೀತೆ—ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪುರುಷರ ಸ್ವಭಾವವು ಕೆಲವು ಕಾಲದಮೇಲೆ ತಿಳಿಯಬರುವದು. ಪುರುಷರಿಗೆ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಆಹಾರಮಾತ್ರವಾಗಿರುವದಲ್ಲದೆ ಬೇರೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಅವರ ಹಸಿವು ಮುಗಿದಮೇಲೆ ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಅಸಹ್ಯಪಡುವರು. ಅದೊ ವಿಜಯಧ್ವಜನು ನನ್ನ ಪತಿಯು ಕೂಡಾ ಬರುವರು.

(ವಿಜಯಧ್ವಜ ದೇವದತ್ತರು ಪ್ರವೇಶಿಸುವರು.)

ದೇವದತ್ತ—ಇದಕ್ಕೆ ಇನ್ನೇನು ಉಪಾಯಾಂತರವಿಲ್ಲ. ಆಕೆಯ ನಿನ್ನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಆಗಮಾಡಬೇಕು. ಅದೊ ! ನಿನ್ನ ಭಾಗ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿ ಆಕೆಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸು ಹೋಗು.

ಮೋಹನೆ—ಎಲೈ ! ವಿಜಯಧ್ವಜನೆ ಮತ್ತೇನು ಸಮಾಚಾರ ?

ವಿಜಯಧ್ವಜ—ತಾಯೇ ! ಇನ್ನೇನು. ನನ್ನ ಪೂರ್ವದ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗಾಗಿ ಬಂದೆನು. ನಿಮ್ಮ ಸಾಹಾಯ್ಯಬಲದಿಂದ ನಮ್ಮೊಡೆಯನಿಗೆ ಪೂರ್ವದಂತೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿ ನನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡಬೇಕೆಂದು ಬೇಡುವೆನು. ಇನ್ನು ತಡಮಾಡಕೂಡದು. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ನಾನು ಮಾಡಿದ ಸಾಹಾಯ್ಯವೂ, ಈಗ ನಾನು ಪಡುವ ಪಶ್ಚಿತ್ತಾಪವೂ, ಮುಂದೆ ಯೋಗ್ಯನಾಗಿರುವೆನೆಂದು ಮಾಡಿದ ನನ್ನ ನಿಬಂಧನೆಯೂ, ನಾನು ಮಾಡಿದ ತಪ್ಪಿಗೆ ತಕ್ಕ ಶಿಕ್ಷೆಯಾಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಇನ್ನು ಪರ್ಯವಸಾನವನ್ನು ಹೇಳಲಿ. ಅಪ್ಪಕ್ಕೆ ನಾನು ಸಂತೋಷಿಸಿ ನನ್ನ ಅದೃಷ್ಟದ ಮೇಲೆ ಭಾರಹಾಕಿ ತೃಪ್ತನಾಗಿರುವೆನು.

ಮೋಹನೆ—ಅಯ್ಯೋ ! ಸುಶೀಲನಾದ ವಿಜಯಧ್ವಜನೆ, ನನ್ನ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ಇದು ಅಕಾಲವಾಗಿದೆ. ನನ್ನ ಪತಿಯು, ಪತಿಯೇ ಅಲ್ಲ ಅನ್ನುವಷ್ಟು, ಬದಲಾಯಿಸಿರುವನು. ಆತನು ನಡತೆಯಿಂದ ಬದಲಾಯಿಸಿದಹಾಗೆ ಮುಖದಿಂದಲೂ ಬದಲಾಯಿಸಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಪತಿಯೆಂದು ತಿಳಿಪುದಕ್ಕೆ ಆಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಪತಿಗೆ ಕೋಪವಿರುವತನಕಲೂ ನಿನ್ನ ಪಕ್ಷವಾಗಿ ನಾನು ಮೊಂಡಾದ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ದೇವರು ಬಲ್ಲ. ನೀನು ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲ ಸೈರಿಸಿಕೊಂಡಿರು. ನಿನ್ನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನನ್ನ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಧಿಕವಾಗಿ ಭಾವಿಸಿರುವೆನು. ಇನ್ನು ತೃಪ್ತನಾಗಿರು.

ವಿಜಯಧ್ವಜ—ಇದಕ್ಕೆ ನಾನು ಬಹುವಿಧೇಯತೆಯಿಂದ ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿರುವೆನು.

(ಮೋಹನೆ ವಿನೀತೆಯರು ಹೋಗುವರು.)

(ಬಾಲಿಕಾಮಣಿಯೆಂಬ ವೇಶ್ಯೆಯು ಪ್ರವೇಶಿಸುವಳು.)

ಬಾಲಿಕಾಮಣಿ—ಪ್ರಿಯನೆ! ನಿನಗೆ ಕುಶಲವೆ? (ಆಲಂಗಿಸುವಳು.)

ವಿಜಯಧ್ವಜ—ಪ್ರಿಯಳೆ! ನಿನಗೆ ಕುಶಲವೆ? ಮನೆಯ ಬಿಟ್ಟು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಯಾತಕ್ಕೆ ಬಂದೆ? ನಾನೆ ನಿನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದೆನಲ್ಲ.

ಬಾಲಿಕಾಮಣಿ—* ಪ್ರಿಯನೆ! ನಿನ್ನನ್ನೇ ಹುಡುಕಿಕೊಂಡು ಬಂದೆನು. ನೀನು ಬಂದು ಬಂದು ವಾರವಾಯಿತಲ್ಲ. ಪ್ರಿಯನನ್ನು ಅಗಲಿದ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಬಂದು ನಿಮಿಷವು ಯುಗವಾಗುವದಲ್ಲವೆ? ನಾನು ಹ್ಯಾಗೆ ಸೈರಿಸುವೆನು?

ವಿಜಯಧ್ವಜ—† ಪ್ರಿಯೆ! ಸೈರಿಸು, ಇಷ್ಟು ದಿವಸವು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನೋ ಸರಿಯಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನು ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವು ತಪ್ಪದೆ ಬಂದು ಬಾರದೆ ಇದ್ದ ದಿನಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕೂಡಿಸಿ ಕೊಡುವೆನು. ಪ್ರಿಯೆ! (ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕೊಡುವನು.) ಈ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಇನ್ನೊಂದು ಬಟ್ಟೆಗೆ ಎತ್ತಿ ಕೊಡು.

* ರಾಗ—ಕಾಪಿ||

|| ಆದಿತಾಳ.

ಸೈರಿಸೆಂತು ಸಾರಸಾಕ್ಷನೆ | ಮಾರಗೆನಾಂಮಾರುಹೋದೆನು || ಪ || ನೀರ ನೀಂಬಂದೊಂದು | ವಾರವಾಯ್ತಲ್ಲ | ಸೇರಿದಕಾಮಿನಿ | ಗೀರಿತಮಾಳ್ವದೆ ನಲ್ಲ || ೧ || ಇನಿಯನಗಲ್ಲ | ವನಿತೆಯಗೊಂದು | ದಿನವೆಯುಗವೆಂ ! ದೆನುವದ ನೀನು ಕೇಳೆಯಾ || ೨ || ಎನ್ನಯರನ್ನ | ಇನ್ನುನಾನಿನ್ನ | ಬೆನ್ನಬಿಡೆನುಕೇಳಿನಯ ಚಿನ್ನ || ೩ ||

† ರಾಗ—ಮುಖಾರಿ||

|| ಆದಿತಾಳ.

ನೀಲನೀರದಾಭವೇಣಿ | ಕೇಳೆ ಕೀರವಾಣಿ || ಬಾಲಪಲ್ಲವಾಭವಾಣಿ | ಬಾಲಿಕಾಮಣಿ || ಪ || ಏನೋನನ್ನ ಚಿತ್ತಕೆದುಂ | ಮಾನವಾದುದಕ್ಕೆ | ನಾನುಬಾರದಿದ್ ನೆಪ್ಪ | ಸೂನಬಾಣನಾಣಿ || ೧ || ನೀರೆಇನ್ನುನಿತ್ಯಬಂದು | ಸೇರಿನಿನ್ನನೆಂದು | ಬಾರದಾದಿನಗಳನ್ನು | ಸೇರಿಸಿಕೊಡುವೆನು || ೨ || ಕಾಂತೆಇನ್ನು ನೀನುಕೋರಿ | ದಂತೆಯೊವೈಯಾರಿ | ಸಂತಸದೊಳಿರ್ಪೆನಾರಿ | ಕಂತುವಕಠಾರಿ || ೩ ||

ಬಾಲಿಕಾಮಣಿ—* ಹೋಹೋ ! ಪ್ರಿಯನೆ ಇದೆಲ್ಲಿಂದ ಬಂತು ? ಇದು ಇನ್ನೊಬ್ಬ ನೂತನ ಸ್ನೇಹಿತೆಯದಾಗಿರಬಹುದು. ನನ್ನನ್ನು ನೀನು ಅಗಲಿದ್ದಕ್ಕೆ ನಿಮಿತ್ತ ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಕೊನೆಗೆ ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ಬಂತೆ ? ಬಳ್ಳಿದು ಬಳ್ಳಿದು.

ವಿಜಯಧ್ವಜ—ಛೇ ! ನಿನ್ನ ಕೆಟ್ಟೊಹೆಯನ್ನು ಬಿಡು ; ನಿಜವಾಗಿ ಇನ್ನೊಬ್ಬಳೆ.

ಬಾಲಿಕಾಮಣಿ—ಹಾಗಾದರೆ ಇನ್ಯಾರದು ?

ವಿಜಯಧ್ವಜ—ಇನಿಯಳೆ ! ನನಗೆ ತಿಳಿಯದು. ನನ್ನ ಶಯ್ಯಾಗೃಹದ ಲಿತ್ತು. ಇದರಲ್ಲಿರುವ ಚಿತ್ರಕೆಲಸವು ಬಹಳ ಮನೋಹರವಾಗಿದೆ. ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕಳಕೊಂಡವರು ಕೇಳುವದರೊಳಗಾಗಿ ಈ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಇನ್ನೊಂದಕ್ಕೆ ಎತ್ತಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನನ್ನನ್ನು ಬಿಡು.

ಬಾಲಿಕಾಮಣಿ—ಏನು ? ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಡಬೇಕೆ ! ಯಾಕೆ ?

ವಿಜಯಧ್ವಜ—ಇಲ್ಲಿ ನಾನು ದಳಪತಿಯನ್ನು ಕಾದುಕೊಂಡು ಇರುವೆನು. ನೀನು ನನ್ನೊಡನೆ ಇದ್ದರೆ ಕಾರ್ಯ ಕೆಡುವದು. ಹೋಗು. ಕಾಲೋಚಿತವಾಗಿ ನಡೆಯಬೇಕು. ಈಗ ಸ್ವಲ್ಪದೂರ ನಿನ್ನ ಸಂಗಡ ಬರುವೆನು. (ಹೋಗುವರು.)

ತೃತೀಯಾಂಕಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ.

* ರಾಗ—ಬೇಹಾಗು||

|| ಅದಿತಾಳ

ಬಲ್ಲೆ ಬಲ್ಲೆ ನಿನ್ನಾಶಯ | ವೆಲ್ಲವನ್ನು ಕೇಳಿಪ್ರಿಯ || ಪ || ನೆವವೇತಕೆನ್ನಯ ಸವತಿಯದಾವಳೊ | ಧವನಿನಗೊಲಿಯುತ | ತವಕದಿಕೊಟ್ಟಳಿದ || ೧ || ನೀರನೀನು ಯೆಂದೆಡೆ | ಸೇರದಿರ್ಪಕಾರ್ಯಕೆ | ಕಾರಣವುಗೊತ್ತಾದುದು | ಮಾರಸುಂದರಾ ಕಾರ || ೨ || ಬಳ್ಳಿತೊಳ್ಳಿತು ನಿನ್ನ | ಕಳ್ಳತನಸಿಕ್ಕಿತು | ನಿಲ್ಲಿಸುವೆತಾಳುನಿನ್ನ | ಚಲ್ಲಾಟ ಗಳೆಲ್ಲವನಾ || ೩ ||

ಇಂತಹ ದುಷ್ಟವಿಧವು ಇರುವುದರಿಂದ ಅದರೊಡನೆ ಸಂಪರ್ಕವಿರುವ
 ದುಷ್ಟವಿಧವು ಅದರೊಡನೆ ಸಂಪರ್ಕವಿರುವುದರಿಂದ ಅದರೊಡನೆ ಸಂಪರ್ಕವಿರುವ
ನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಂಕ.

ಗಿನೆಯ ಪ್ರವೇಶ. (ಕೋಟೆಯ ಮುಂದೆ ಶೂರಸೇನ ದೇವದತ್ತರು ಪ್ರವೇಶಿಸುವರು.)

ಶೂರಸೇನ—ನನ್ನ ವಸ್ತ್ರವು ಅವನಲ್ಲಿದ್ದದ್ದು ಕಂಡೆಯಾ?

ದತ್ತದೇವದತ್ತ—ಇದ್ದ ವಸ್ತ್ರಕ್ಕೆ ಏನು ?

ಶೂರಸೇನ—ಅದು ಅಸಂಗತ.

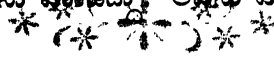
ದತ್ತದೇವದತ್ತ—ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ಹೋಗಾದ ಮೇಲೆ ಇನ್ನು ಅವನ ತಪ್ಪನ್ನು
 ನಾನು ನೋಡಿದ್ದೆನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದರೆ ಇನ್ನೇನು ? ಅಥವಾ ಆತನು ಹೇಳಿ
 ದ್ದನ್ನು ಹೇಳಿದರೆ ಏನುಗತಿ ? ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಭಾಷಣವಿಟುಡು ನಾನಾ
 ವಿಧವಾದಂತೂಪಾಯದಿಂದ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಮಾನವನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿದ್ದಲ್ಲದೆ
 ಲೋಕಕ್ಕೆ ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುವದು ತಮಗೇನೋ ಕೀರ್ತಿಯೆಂದೇನಿಸುವರು.

ಶೂರಸೇನ—ಹಾಗಾದರೆ ಅವನು ನಿನಗೇವಾದರೂ ಹೇಳಿರುವನೋ ?
 (ಬದಲೆದಿಕ್ಕಿ) ಸ್ವಾಮಿ ಹೇಳಿರುವನು. ಆದರೆ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಕೂಡಾ

ಇಲ್ಲ ಎಂದು ಪ್ರಮಾಣಪಡಿಸಲಾಳು.

ಶೂರಸೇನ—ಅವನು ಹೇಳಿದ್ದೇನು ?

ದೇವದತ್ತ—ಅವನು ಘೋಷಿಸಿದ್ದು, ಅಷ್ಟು ಏನು ಮಾಡಿದನೋ ನನಗೆ
 ತಿಳಿಯದು.

ಶೂರಸೇನ—ಏನು ? ಏನು ? ವಸ್ತ್ರ ! ಬಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವದು ! ನನಗೆ
 ಕಂಪನವುಂಟಾಗಿದೆ. (ಹಾಗೆ ಅಲೋಚಿಸಿ) ಈ ಭಯವು ವಾಲ್ಮೀಕಿಯಿಂದ

ಉಂಟಾಗಲಿಲ್ಲ. ಏನೋ ಕಾರ್ಯ ನಡೆದಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಗತಿಯುಂಟಾಗಿದೆ.
 (ನಂದಿ ಮೂಲೆಗೆ ಬೀಳುವನು.)

ಶೂರಸೇನ—ನನ್ನ ವಿಸ್ಮಯವಾದುದು, ತೋರಿಸು, ನನ್ನ
 ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಬಿಡುಬಿಡು ಹೇಳಿಕೆ, ಮಾತು ಹೇಳುವ ಮೂಢರು
 ಹೀಗೆತಾನೆ ನಿಕೃ ಬೀಳುವರು. ಆಹ ! ಬಳ್ಳೇ ನಡತೆಯುಳ್ಳ ಸ್ತ್ರೀಯರು

ಕೂಡ ಹೀಗೆತಾನೆ ಲೋಕದ ಮಿಥ್ಯಾಪವಾದಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗುವರು. ಅಯ್ಯೊ ನನ್ನೊಡೆಯನೆ! ಇದೇನು ಸ್ವಾಮಿ ದಳಪತಿಗಳ!

(ವಿಜಯಧ್ವಜನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು.)

ವಿಜಯಧ್ವಜನೆ! ನಿನಗೆ ಇಲ್ಲೇನು ಕೆಲಸ? ಯಾಕೆ ಬಂದೆ?

ವಿಜಯಧ್ವಜ—ಇದೇನು ?

ದೇವದತ್ತ—ಅಯ್ಯೊ! ನನ್ನೊಡೆಯನಿಗೆ ಮೂರ್ಛಾರೋಗ ಬಂದಿದೆ. ಇದು ಎರಡನೆಯಸಾರಿ. ನೆನ್ನೆಯೂ ಬಂದಿತ್ತು.

ವಿಜಯಧ್ವಜ—ಅಳಗನ್ನೆಯನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿ ಉಜ್ಜು.

ದೇವದತ್ತ—ಬೇಡ ಸುಮ್ಮನಿರು. ಈ ರೋಗಕ್ಕೆ ಏನೂಮಾಡದೆ ಇರುವದೆ ಬಳ್ಳೆಯದು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ವಿಪರೀತವಾಗುವದು. ಇದೊ ಅಲ್ಲಾಡುವನು. ನೀನು ಬಂದು ಘಳಿಗೆ ಮರೆಯಾಗಿರು. ಹೋಗು. ಇವನು ಎದ್ದು ಹೋದಮೇಲೆ ನಿನಗೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಹೇಳುವೆನು.

(ವಿಜಯಧ್ವಜ ಹೋಗುವನು.)

(ಶೂರಸೇನ ಏಳುವದನ್ನು ನೋಡಿ) ಸ್ವಾಮಿ ದಳಪತಿಗಳ! ಏನೋ ಘಾಯವಾದಹಾಗೆ ಇದೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ತಲೆಹಿಡಿದು ನೋಡಿ.

ಶೂರಸೇನ—ಏನು ನನ್ನನ್ನು ಪರಿಹಾಸ ಮಾಡುತ್ತೀಯ ?

ದೇವದತ್ತ—ಚನ್ನಾಯಿತು ಸ್ವಾಮಿ; ನಿಮ್ಮನ್ನು ನಾನು ಹಾಸ್ಯಮಾಡುತ್ತೇನೆಯೆ ? ದೇವರಸತ್ಯವಾಗಿಯೂ ಇಲ್ಲಾ ಸ್ವಾಮಿ. ನಿಮ್ಮ ಮನುಷ್ಯತ್ವದಮೇಲೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದೃಷ್ಟಿಯಿಟ್ಟು ಸೈರಿಸಿಕೊಳ್ಳು ಸ್ವಾಮಿ.

ಶೂರಸೇನ—ಛೇ! ಜಾರಾಪತಿಯೆಂಬವನು ಅನನೊಂದು ಮೃಗವೆಲ್ಲದೆ ಮನುಷ್ಯನೆ ಹೇಳು.

ದೇವದತ್ತ—ಹಾಗಾದರೆ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಪಟ್ಟಣಗಳಲ್ಲಿ ಇಂಥಾ ಮೃಗಗಳು ಅನೇಕವಿರುವವು.

ಶೂರಸೇನ—ವಿಜಯಧ್ವಜನು ಬಪ್ಪಿಕೊಂಡನೆ.

ದೇವದತ್ತ—ಸ್ವಾಮಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಸೈರಿಸಿಕೊಳ್ಳು. ಬಹುಶಃ ವಯಸ್ಸಾಗಿ ಮದುವೆಯಾದ ಬಹುಮಂದಿಗಳು ನಿಮ್ಮಂತೆ ಆಗಿದಾರೆ. ಈಗಿರುವರಲ್ಲಿಯೂ ಸಾವಿರಾರು ಜನಗಳು ಪರರಿಗೆ ಭೋಗ್ಯವಾದ ತಮ್ಮ ಹಾಸಿಗೆ

ಯನ್ನು ತನ್ನೊಬ್ಬರಿಗೇ ಭೋಗ್ಯವಾದದ್ದೆಂದು ನಂಬಿ ಪ್ರತಿ ರಾತ್ರಿಯೂ ಮಲಗುವರು. ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಿತಿಯು ಎಷ್ಟೋ ಉತ್ತಮವಾದದ್ದು. ಹ್ಯಾಗೆಂದರೆ ಜಾರೆಯಾದ ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ಪತಿವ್ರತೆಯೆಂದು ನಂಬಿ ವಿಹರಿಸುವ ಮನುಷ್ಯನು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬಹು ಸರಕಿಯಲ್ಲವೆ? ನನಗೆ ಮಾತ್ರ ತಿಳಿಯುವದೇ ಬಲ್ಲೇದು. ತಿಳಿದ ಕೂಡಲೆ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕದ್ದನ್ನು 'ಮಾಡೇಮಾಡುವೆನು.

ಶೂರಸೇನ—ಹೌದು, ನೀನು ಬಹು ಶೂರನು. ಅದಕ್ಕೆ ಸಂದೇಹವೇನು?

✓ ದೇವದತ್ತ—ಸ್ವಾಮಿ ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಮರೆಯಾಗಿರಿ; ಸೈರಣಿಮಾತ್ರ ಇರಲಿ ಕಂಡಿರಾ. ನೀವು ಮೂರ್ಛಬಿದ್ದಿದ್ದಾಗ ವಿಜಯಧ್ವಜನು ಬಂದಿದ್ದನು. ಆಗ ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಮೂರ್ಛೆಗೆ ಬೇರೆ ಕಾರಣವನ್ನು ಹೇಳಿ, ಅವನನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ಬಿಟ್ಟು ಬಾಯೆಂದು ಹೇಳಿ ಕಳುಹಿಸಿದೆನು. ನೀವು ಮಾತ್ರ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಅವನ ಶೃಂಗಾರಚೇಷ್ಟೆಗಳನ್ನು ದೃಷ್ಟಿಯಿಟ್ಟು ನೋಡಿ. ನಿಮ್ಮ ಪತ್ನೀವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವನು ನಡೆಸಿದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೇಳುವಹಾಗೆ ಮಾಡುವೆನು. ಆ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನೀವೇನಾದರೂ ಸೈರಣಿ ತಪ್ಪಿದರೆ ನೀವು ಶುದ್ಧ ಮುಂಗೋಟಿಗಳೆಂದು ಭಾವಿಸುವೆನು.

ಶೂರಸೇನ—ಮಿತ್ರನೆ ನೀನು ಹೇಳಿದಹಾಗೆಯೇ ಇರುವೆನು.

(ಎಂದು ಮರೆಯಲ್ಲಿರುವನು.)

ದೇವದತ್ತ—ಈಗ ನಾನು ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಮಾರಿ ಜೀವಿಸುವ ಬಾಲಿಕಾಮಣಿಯೆಂಬ ವೇಶ್ಯೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ವಿಜಯಧ್ವಜನ ಸಂಗಡ ಮಾತಾಡುವೆನು. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವೇಶ್ಯೆಯರಿಗೆ ಬಂದ ಶಾಪವೇನೂ ಕಾಣೆ; ಅನೇಕರನ್ನು ತಾವು ಮೋಸಪಡಿಸಿ ಕೊನೆಗೆ ಬಬ್ಬನಿಂದ ತಾವು ಮೋಸ ಹೊಂದುವರು. ಹಾಗೆ ಬಾಲಿಕಾಮಣಿಯು ವಿಜಯಧ್ವಜನೆಂದರೆ ಪ್ರಾಣ ಬಿಡುವಳು. ವಿಜಯಧ್ವಜನೂ ಅವಳ ಹೆಸರು ಹೇಳಿದರೆ ನಕ್ಕು ನಕ್ಕು ಬೀಳುವನು. ಹೋ! ಹೋ! ಬರುವನು. ಅವನು ಎಷ್ಟೆಟ್ಟು ನಗುವನೋ ನಮ್ಮ ದಳಪತಿಗೆ ಅಷ್ಟಷ್ಟು ಹುಚ್ಚು ರೇಗುವುದು. ಇದರಮೇಲೆ ನಮ್ಮ ದಳಪತಿಯು ಶುದ್ಧ ಅಲೌಕಿಕನು. ವಿಜಯಧ್ವಜನ ಶೃಂಗಾರಚೇಷ್ಟೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಶುದ್ಧಾಂಗವಾಗಿ ತನ್ನ ಪತ್ನೀ ವಿಷಯಕವಾದ್ದೆಂದು ಎಣಿಸುವನು.

(ವಿಜಯಧ್ವಜನು ಬರುವನು.) ಸ್ವಾಮಿ ಘೌಜುದಾರರೆ ! ತನುಗೆ ಕ್ಷೇಮವೇ?

ವಿಜಯಧ್ವಜ—ಸರಿ ಸರಿ, ಹೋದ ಘೌಜುದಾರಿಕೆಯನ್ನು ತಾವು ಜ್ಞಾಪಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಇದ್ದ ಕ್ಷೇಮವು ಕಡಮೆಯಾಯಿತು.

ದೇವದತ್ತ—ಆ ವೋಹನೆಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬಿಡಬೇಡ; ನಿನ್ನ ಕಾರ್ಯವೆಲ್ಲಾ ನೆರವೇರುವದು. (ಮೆಲ್ಲಿಗೆ) ನಿನ್ನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯು ಬಾಲಿಕಾಮಣಿಯ ಅಧೀನದಲ್ಲಿದ್ದಿದ್ದರೆ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ನೆರವೇರುತ್ತಿತ್ತಲ್ಲವೇ ?

ವಿಜಯಧ್ವಜ—ಅವಳೆ! ಅಯ್ಯೋ! ಪಾಪಪಾಪ. (ಎಂದು ನಗುವನು.)

ಶೂರಸೇನ—ನೋಡಿದೊ ಆಗಲೆ ಹ್ಯಾಗೆ ನಗುವನು.

ದೇವದತ್ತ—ಅವಳ ಹಾಗೆ ಪುರುಷರಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟು ಅನುರಾಗ ಪಡತಕ್ಕವಳನ್ನು ನಾನು ಯಾರನ್ನೂ ಕಾಣೆ.

ವಿಜಯಧ್ವಜ—ಅಯ್ಯೋ! ಪಾಪ ! ನಿಜವಾಗಿ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಅವಳಿಗೆ ಅಷ್ಟು ಅನುರಾಗವುಂಟೆಂದು ತೋರುವದು.

ಶೂರಸೇನ—ನೋಡು ನೋಡು, ನಗುವದರಲ್ಲಿ ಉಡಾಪಿಮಾಡುವನು.

ದೇವದತ್ತ—(ಘಟ್ಟಿಯಾಗಿ) ವಿಜಯಧ್ವಜನೆ ! ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳು.

ಶೂರಸೇನ—ಸರಿ, ಸರಿ, ಈಗ ಎಲ್ಲಾ ಹೊರಕ್ಕೆ ಹೊರಡಿಸುವನು.

ದೇವದತ್ತ—ಅವಳೇನೊ ನಿನ್ನನ್ನು ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿದಹಾಗೆ ವರ್ತಮಾನವಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ನೀನು ಬಪ್ಪಿರುವೆಯಾ ?

ವಿಜಯಧ್ವಜ—ಹಾ, ಹಾ, ಹಾ ! (ಎಂದು ಘಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಗುವನು.)

ಶೂರಸೇನ—ಮಾಡಿದ್ದು ಅಲ್ಲದೆ ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ಮೆರೆಯುವೆಯಾ ? ಆಗಲಿ, ಆಗಲಿ.

ವಿಜಯಧ್ವಜ—ಚನ್ನಾಯಿತು. ಆ ವೈಭಿಚಾರಿಕೆಯನ್ನು ನಾನು ಮದುವೆಯಾಗುವದೆ ? ಇನ್ನೂ ನನಗೆ ಬುದ್ಧಿ ನಿಶ್ಚೇಷವಾಗಿ ಹೋಗಿಲ್ಲ. ಹಾ, ಹಾ, ಹಾ ! (ನಗುವನು)

ಶೂರಸೇನ—ಆಗಲಿ ಆಗಲಿ, ಕೊನೆಗೆ ಗೆದ್ದವರು ತಾನೆ ನಗುವರು. ✓

ದೇವದತ್ತ—ನಿಜವಾಗಿ ನೀನು ಮದುವೆಯಾಗುವೆ ಎಂಬ ಸಮಾಚಾರವಿದೆ.

ವಿಜಯಧ್ವಜ-ಅಯ್ಯೋ ! ಮಿತ್ರನೆ, ದಮ್ಮಯ್ಯ ; ನಿಜವಾಗಿ ಹೇಳು. ದೇವದತ್ತ-ನಿಜವಲ್ಲವಿದ್ದರೆ ನನ್ನನ್ನು ದೋಷಿಯನ್ನಾಗಿ ಭಾವಿಸು. ಶೂರಸೇನ-ನನ್ನನ್ನು ನೀನು ಲೋಕಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಲಿಲ್ಲವೋ ? ಆಗಲಿ, ಆಗಲಿ.

ವಿಜಯಧ್ವಜ-ಈ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ಆ ಕಪಿಯೆ ಹುಟ್ಟಿಸಿರಬಹುದು. ತನಗೆ ಹ್ಯಾಗೆ ಅನುರಾಗವಿದೆಯೋ ನನಗೂ ಹಾಗೆ ಇರುವದೆಂದು ತಿಳಿದಿರುವಳು. ನಾನಂತು ನಿಜವಾಗಿ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ.

(ಅಗ ದೇವದತ್ತನು ಸನ್ನೆಮಾಡುವನು.)

ಶೂರಸೇನ-ಇದೋ ದೇವದತ್ತನು ಸನ್ನೆ ಮಾಡುವನು. ಈಗ ಎಲ್ಲಾ ಹೊರಡುವದು.

ವಿಜಯಧ್ವಜ-ಈಗತಾನೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ನನ್ನನ್ನು ಪಿಡಿಸಿ ಹೋದಳು. ಸಮುದ್ರ ತೀರದಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ದೊಡ್ಡಮನುಷ್ಯರ ಸಂಗಡ ಮಾತಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಹೀಗೆ ಕತ್ತು ತಬ್ಬಿಕೊಂಡಳು.

(ಎಂದು ದೇವದತ್ತನನ್ನು ತಬ್ಬಿಕೊಳ್ಳುವನು.)

ಶೂರಸೇನ-ಪ್ರಿಯನಾದ ವಿಜಯಧ್ವಜನೆಯೆಂದೇನೋ ?

ವಿಜಯಧ್ವಜ-ಹಾಗಾಗೆ ಅವಳು. ಹೀಗೆ ಎಳೆಯುವಳು.

(ಎಂದು ದೇವದತ್ತನನ್ನು ಎಳೆದು ಮೂಗು ಕುಣಿಸುವನು.)

ಶೂರಸೇನ-ಇದೋ ತನ್ನನ್ನು ಶಯ್ಯಾಗೃಹಕ್ಕೆ ಎಳೆದದ್ದನ್ನು ತೋರಿಸುವನು. ಆಗಲಿ, ಆಗಲಿ. ಕುಣಿಸು, ಕುಣಿಸು. ಕುಣಿಸುವ ಮೂಗು ಮಾತ್ರ ಕಾಣಿಸುವದು. ಇದನ್ನು ಕೊಯ್ದುಹಾಕಿದಾಗ ಯಾವನಾಯಿ ತಿನ್ನುತ್ತೋ ಅದು ಮಾತ್ರ ಕಾಣಿಸದು.

ವಿಜಯಧ್ವಜ-ಹೀಗೆಲ್ಲ ಅವಳು ಹರಟಿದಮೇಲೆ ಇನ್ನು ಅವಳ ಸಹ ವಾಸವನ್ನು ಬಿಡಬೇಕು.

ದೇವದತ್ತ-ಇದೋ ನಿನ್ನ ಬಾಲಿಕಾಮಣಿ ಬರುವಳು.

(ಬಾಲಿಕಾಮಣಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುವಳು.)

ವಿಜಯಧ್ವಜ-ಪಿತಾಚೆಯಹಾಗೆ ಎಲ್ಲಾ ನನ್ನ ಬಿಡೆಯಲ್ಲಾ.

ಬಾಲಿಕಾಮಣಿ-ನಿನ್ನನ್ನು ಪಿತಾಚೆಯಾದರೂ ಹಿಡಿಯಲಿ. ಏನಾದರೂ ಹಿಡಿಯಲಿ. ಈ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ನನಗೇತಕ್ಕೆ ಕೊಟ್ಟೆ ? ಅದನ್ನು ನಾನು

ತೆಗೆದುಕೊಂಡದ್ದೇ ಅವಿವೇಕ. ಅದರ ಕೆಲಸವನ್ನು ನಾನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಬೇಕು ! ಎಲ್ಲೊ ಮಲಗುವ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿತ್ತಂತೆ ! ಯಾರದೊ ತಿಳಿಯದಂತೆ ! ಆಹ ! ಇದನ್ನು ಬಪ್ಪಬಹುದು. ಇದು ಯಾವಳೊ ನನ್ನ ಸವತಿ ಕೊಟ್ಟದ್ದು. ಅದನ್ನು ಅವಳಿಗೇನೆ ಕೊಡು. (ಮುಖದಮೇಲೆ ಎಸೆಯುವಳು.) ಅದು ಯಾರದಾದರೂ ಆಗಲಿ ನಾನಂತು ಅದರ ಕೆಲಸ ತೆಗೆಯುವಳಲ್ಲ.

ವಿಜಯಧ್ವಜ—ನನ್ನ ಪ್ರಿಯಳೆ ಇದೇನು !

ಶೂರಸೇನ—ನಿಜವಾಗಿ ಅದು ನನ್ನ ವಸ್ತ್ರವಾಗಿರಬೇಕು !

ಬಾಲಿಕಾಮಣಿ—ಈ ರಾತ್ರಿ ತಾಂಬೂಲಕ್ಕೆ ನೀನು ಬರುವದಾಗಿದ್ದರೆ ಬಾ, ಇಲ್ಲದಿದ್ದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ಕಾದುಕೊಂಡಿದ್ದಾಗ ಬಾ.

(ಹೋಗುವಳು.)

ದೇವದತ್ತ—ಅವಳ ಹಿಂದೆ ಹೋಗು ಹೋಗು.

ವಿಜಯಧ್ವಜ—ಹೌದು, ಹೋಗಬೇಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಬೀದಿರಂಪು ಮಾಡುವಳು.

ದೇವದತ್ತ—ಈ ದಿನಸ ರಾತ್ರಿ ಅವಳ ಮನೆಗೆ ಹೋಗುವೆಯೋ ?

ವಿಜಯಧ್ವಜ—ಹೋಗಬೇಕೆಂದಿದ್ದೇನೆ.

ದೇವದತ್ತ—ಒಳ್ಳೆದು, ಅಲ್ಲ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡುವೆನು. ನಿನ್ನ ಸಂಗಡ ಆಡತಕ್ಕ ಮಾತು ಬಹಳವಾಗಿದೆ.

ವಿಜಯಧ್ವಜ—ಮಿತ್ರನೆ ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಬರಬೇಕು.

ದೇವದತ್ತ—ಒಳ್ಳೆದು, ಆಗಲಿ ಹೋಗು. (ವಿಜಯಧ್ವಜನು ಹೋಗುವನು.)

ಶೂರಸೇನ—(ಮುಂದೆ ಬಂದು) ಎಲೈ ಮಿತ್ರನೆ ! ಅವನನ್ನು ಹ್ಯಾಗೆ ಫೇದಿಸಲಿ ?

ದೇವದತ್ತ—ಅವನು ತಾನು ಮಾಡಿದ ದುಷ್ಕೃತ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಹ್ಯಾಗೆ ನಕ್ಕನು ನೋಡಿದಿರೋ ?

ಶೂರಸೇನ—ಅಯ್ಯೋ ! ಮಿತ್ರನೆ !

ದೇವದತ್ತ—ನನ್ನವನ್ನು ನೋಡಿದರೋ ?

ಶೂರಸೇನ-ನೋಡಿದೆ, ಅದು ನನ್ನದೆ?

ದೇವದತ್ತ-ನಿಜವಾಗಿ ನಿಮ್ಮದೆ ; ಅವಿವೇಕಿನಿಯಾದ ನಿಮ್ಮ ಹೆಂಗಸಿ ನಲ್ಲಿ ಅವನಿಗಿರುವ ಮರ್ಯಾದೆಯನ್ನು ನೋಡಿರೋ ? ಆಕೆ ಅವನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಳು. ಅವನು ತನ್ನ ಸೊಳಗೆ ಕೊಟ್ಟನು.

ಶೂರಸೇನ-ಅಯ್ಯೋ ! ಅವನನ್ನು ಅನೇಕಾವರ್ತಿ ತುಂಡುತುಂಡಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸಬೇಕು. ಅವಳು ಎಂಥಾ ಸುಂದರಿ !

ದೇವದತ್ತ-ನೀವಿನ್ನು ಅದರಮೇಲೆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಡಕೂಡದು

ಶೂರಸೇನ-ನಿಜ, ಅವಳು ಕೊಳತು ಹೋಗಲಿ. ಅವಳ ವಿಷಯ ದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಹೃದಯ ಕಲ್ಲಾಯ್ತು. ಹಾ ! ಅವಳಂಥಾ ಸುಂದರಿಯೂ ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲೆ ಇಲ್ಲ.

ದೇವದತ್ತ-ಇನ್ನು ನೀವು ಅದನ್ನು ಆಲೋಚಿಸಕೂಡದು.

ಶೂರಸೇನ-ಇನ್ನು ಅವಳು ಎಂಥಾ ಸುಂದರಿಯಾದರೂ ಆಗಲಿ. ಅವಳನ್ನು ಶೂಲಕ್ಕೆ ಹಾಕಿಸುವೆನು. ಏನೋ ಅವಳಲ್ಲಿದ್ದದ್ದನ್ನು ಹೇಳಿದೆ- ಅವಳ ಕೈ, ಕಸೂತಿ ಮೊದಲಾದ ಚಿತ್ರಕೆಲಸದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಕುಶಲವಾದದ್ದು. ಅಯ್ಯೋ ಅವಳ ಕಂಠ ಎಂಥಾದ್ದು. ಅವಳ ಸಂಗೀತವೋ, ಕೇಳದರೆ ಕರಡಿಗೂ ಕೂಡ ಸಾಧುತ್ವವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವದು. ಅವಳ ಊಹಾಪೋಹೆಯೋ !-

ದೇವದತ್ತ-ಹೌದು ಎಲ್ಲಾ ಇದ್ದದ್ದರಿಂದಲೇ ಅವಳು ಈ ಹಾಡಾದಳು.

ಶೂರಸೇನ-ನಿಜ. ಸಂದೇಹವೇಯಿಲ್ಲ. ಆಹ ! ಅವಳದು ಎಷ್ಟು ಧಾರಾಳ ಸ್ವಭಾವ !

ದೇವದತ್ತ-ಹೌದು, ಏನು ಕೇಳಿದರೂ ಕೊಡತಕ್ಕವಳು. ಅದಕ್ಕೆ ಸಂದೇಹವೇಯಿಲ್ಲ.

ಶೂರಸೇನ-ಅಯ್ಯೋ ! ಎಂಥಾ ಸಂಕಟಬಂತು. ಎಂಥಾ ಸಂಕಟ ಬಂತು.

ದೇವದತ್ತ-ಅವಳಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟು ಪ್ರೀತಿ ಇದ್ದರೆ ಬೇಕಾದಹಾಗೆ ಇರು, ಎಂದು ನೀವೇ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಕೊಡಿ. ನಿಮಗಿಲ್ಲದ ಮಾನ ಯಾರಿಗೇನು.

ಶೂರಸೇನ-ಅವಳನ್ನು ತುಂಡುತುಂಡಾಗಿ ಕತ್ತರಿಸಬೇಕು. ಹಾ ! ನನ್ನನ್ನು ಜಾರಾಪತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದಳಲ್ಲ.

ದೇವದತ್ತ—ಅದು ಬಹಳ ಕೆಟ್ಟದ್ದು.

ಶೂರಸೇನ—ನನ್ನ ಸೇವಕನ ಸಂಗಡ.

ದೇವದತ್ತ—ಅದು ಮತ್ತೂ ಕೆಟ್ಟದ್ದು.

ಶೂರಸೇನ—ಮಿತ್ರನೆ ಸ್ವಲ್ಪ ವಿಷವನ್ನು ತಂದುಕೊಡು. ಈ ರಾತ್ರೆಯೇ! ಅವಳ ಸಂಗಡ ನಾನು ಏನೂ ಚರ್ಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಅವಳ ರೂಪು ಅವಳ ಮಾತು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅನ್ಯಥಾ ಮಾಡುವದು. ದೇವದತ್ತನೆ! ಈ ರಾತ್ರೆಯೇ!

ದೇವದತ್ತ—ಪರಪುರುಷ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಕಲುಷಿತವನ್ನಾಗಿಮಾಡಿದ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲೇ ಅವಳಿಗೆ ಶ್ವಾಸಬಂಧವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ.

ಶೂರಸೇನ—ಸರಿಸರಿ. ಬೃಹದೇ, ಇದೇ ಸರಿ.

ದೇವದತ್ತ—ಇನ್ನು ವಿಜಯಧ್ವಜನನ್ನು ನಾನು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವೆನು. ಈದಿನ ರಾತ್ರೆಯೊಳಗಾಗಿ ಅವನನ್ನ ತೀರಿಸಿಬಂದು ತನುಗೆ ತಿಳಿಸುವೆನು,

ಶೂರಸೇನ—ಹಾಗೆ ಆಗಲಿ. (ತುರಿಧ್ವನಿಯ ಕೇಳಿ) ಅದೇನು ಸದ್ದು.

ದೇವದತ್ತ—ಏನೋ ರಾಜಧಾನಿಯಿಂದ ಸಮಾಚಾರ ಬಂದಿರಬೇಕು. (ನೋಡಿ) ನಮ್ಮ ರಾಜಧಾನಿಯಿಂದ ಜಯಸೇನನು ಬಂದಿರುವನು. ಆತನ ಸಂಗಡ ನಿಮ್ಮ ಪತ್ನಿಯು ಬರುವಳು.

(ಜಯಸೇನ, ಮೋಹನಿ, ಪರಿಜನರು ಬರುವರು.)

ಜಯಸೇನ—ಎಲೈ! ಶೂರಾಗ್ರೇಸರನಾದ ದಳಪತಿಯೇ! ದೇವರು ನಿನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಲಿ.

ಶೂರಸೇನ—ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ.

ಜಯಸೇನ—ನಮ್ಮ ಮಹಾರಾಜರು ಮತ್ತು ಮಂತ್ರಿಗಳು ತಮ್ಮ ಕುಶಲವನ್ನು ಕೇಳಿ ಈ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಡುವದೆಂದು ಕೊಟ್ಟಿರುವರು.

(ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಕೊಡುವನು.)

ಶೂರಸೇನ—ರಾಜಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾದ ಈ ಪತ್ರಿಕೆಗೆ ಅಭಿವಂದಿಸುವೆನು.

(ಕಾಗದವನ್ನು ನೋಡುತ್ತ.)

ಮೋಹನಿ—ಪೂಜ್ಯರೆ ಊರ ವರ್ತಮಾನವೇನು ?

ದೇವದತ್ತ—ಸ್ವಾಮಿ ತಾವು ದಯಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ನಮಗೆಲ್ಲರಿಗೂ

ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು.

ಜಯಸೇನ—ಇದಕ್ಕೆ ನಾನು ಬಹಳ ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿರುವೆನು. ನಮ್ಮ
ಘೋಷಾದಾರರಾದ ವಿಜಯಧ್ವಜರು ಹ್ಯಾಗಿದಾರೆ ?

ದೇವದತ್ತ—ಬದುಕಿದಾರೆ ಸ್ವಾಮಿ.

ಮೋಹನ—ಪೂಜ್ಯರೆ ! ಆತನಿಗೂ ನನ್ನ ಪತಿಗೂ ಸ್ವಲ್ಪ ಸ್ನೇಹಭಂಗ
ವಾಗಿದೆ. ಅದರೆ ನಿಮ್ಮಿಂದ ಎಲ್ಲಾ ಸರಿಯಾಗುವದು.

ಶೂರಸೇನ—(ಕಾಗದ ನೋಡುತ್ತ) ಅದು ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತೋ ?

ಮೋಹನ—ಏನು ಸ್ವಾಮಿ !

ಶೂರಸೇನ—“ಇದು ಮಾಡದೆ ಇರಕೂಡದು. ನಿಮಗೆ ಸಮ್ಮತವಾದರೆ”

ಜಯಸೇನ—ಆಯುಷ್ಯಂತಳೆ ! ನಿನ್ನನ್ನು ಏನೂ ಕರೆಯಲಿಲ್ಲ. ಅವರು
ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ನೋಡುವದರಲ್ಲಿದಾರೆ. ಏನು ! ನಮ್ಮ ದಳಪತಿಗೂ ವಿಜ
ಯಧ್ವಜನಿಗೂ ಬಡಕು ಹುಟ್ಟಿದಿಯೆ ?

ಮೋಹನ—ಹೌದು, ಬಹು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಕರವಾದ ಬಡಕು. ಅದನ್ನು
ಸರಿಮಾಡುವದಕ್ಕೆ ನಾನು ಏನುಬೇಕಾದರೂ ಮಾಡುವೆನು. ಆ ವಿಜಯಧ್ವ
ಜನಲ್ಲಿ ನನಗೆ ತುಂಬಾ ಪ್ರೇಮ.

ಶೂರಸೇನ—ಗಂಡಕ ಬೆಂಕಿ ಸೇರಿದಹಾಗೆ. (ಎಂದು ಓದುತ್ತಿರುವನು.)

ಮೋಹನ—ಸ್ವಾಮಿ.

ಶೂರಸೇನ—ನಿನಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಇರುವದೆ ?

ಮೋಹನ—ಕೋಪವೇನೋ ?

ಜಯಸೇನ—ಕಾಗದದಿಂದ ಉಂಟಾಗಿರಬಹುದು. ಯಾಕೆಂದರೆ ತನ್ನ
ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ವಿಜಯಧ್ವಜನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ತನ್ನನ್ನು ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಬರ
ಹೇಳಿ ಬರೆದಹಾಗೆಯಿದೆ.

ಮೋಹನ—ನಿಜವಾಗಿ ನನಗೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷ.

ಶೂರಸೇನ—ಹುಂ, ಹುಂ.

ಮೋಹನ—ಸ್ವಾಮಿ.

ಶೂರಸೇನ—ನಿನ್ನ ಸಂತೋಷ ನನಗೆ ಹುಚ್ಚು ರೇಗಿಸುತ್ತೆ.

ಮೋಹನ—ಪ್ರಿಯನೆ ಯಾಕೆ ?

ಶೂರಸೇನ—ಪಿತಾಚಿ.

(ಎಂದು ಹೊಡೆವನು.)

ಮೋಹನೆ—ಈ ಶಿಕ್ಷೆಗೆ ನಾನು ತಪ್ಪೇನು ಮಾಡಲಿಲ್ಲವಲ್ಲ.

(ಎಂದು ಅಳುವಳು.)

ಜಯಸೇನ—ಸ್ವಾಮಿ ದಳಪತಿಗಳೆ! ಈಗ ನೀವು ನಡೆಸಿದ್ದನ್ನು ನನ್ನ ಕಣ್ಣಾರೆ ನೋಡಿದೆನೆಂದು ಪ್ರಮಾಣಮಾಡಿದರೂ ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿ ನಂಬುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ಬಹಳ ಮೀರಿದ ಕೃತ್ಯ. ಅಯ್ಯೋ! ಅವಳು ಅಳುವಳು. ಸಂತೈಸಿ, ಸಂತೈಸಿ.

ಶೂರಸೇನ—ಅಯ್ಯೋ ಪಿತಾಚಿ! ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಕಣ್ಣೀರಿನ ಹನಿಗಳು ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲ ತುಂಬುವಹಾಗೆ ಸುರಿದರೂ ನಂಬಕೂಡದು. ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿ ದುರಿಗೆ ಇರಬೇಡ. ಹೋಗು.

ಮೋಹನೆ—ನಾನಿದ್ದು ತಮಗೇತಕ್ಕೇ ಕೋಪಬರಿಸಲಿ.

(ಎಂದು ಹೋಗುವಳು.)

ಜಯಸೇನ—ನಿಜವಾಗಿ ಬಳ್ಳಿ ಗರತಿ. ಅಯ್ಯೋ! ನಿಮ್ಮನ್ನು ಬೇಡಿ ಕೊಳ್ಳುವೆನು. ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕರೆಯಿರಿ.

ಶೂರಸೇನ—ಮೋಹನೆ.

ಮೋಹನೆ—ಸ್ವಾಮಿ.

ಶೂರಸೇನ—ಸ್ವಾಮಿ ಅವಳಿಂದ ತಮಗೇನಾಗಬೇಕು? ಇದೊ ಬಂದಳು.

ಜಯಸೇನ—ಸ್ವಾಮಿ, ಯಾರಿಗೆ? ನನಗೆ?

ಶೂರಸೇನ—ಹೌದು, ಹಿಂದಕ್ಕೆ ಕರೆಯಿರಿಯೆಂದು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದರಲ್ಲಾ. ಹಿಂತಿರುಗಿ ನೋಡುತ್ತಲೆ ಮುಂದಕ್ಕೂ ಹೋಗಬಲ್ಲಳು. ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಳಬಲ್ಲಳು. ತಾವು ಹೇಳಿದಹಾಗೆ ಬಳ್ಳಿ ಗರತಿ. ಇನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಳು. ಸ್ವಾಮಿ, ಈ ಪತ್ರಿಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತು,— (ಮೋಹನೆಯನ್ನು ನೋಡಿ) ಆಹ! ಎಷ್ಟು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅಳುತ್ತಿ.—ನಾನು ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಹೊರಡಬೇಕು. (ಮೋಹನೆಕಡೆ ನೋಡಿ) ನೀನು ಹೋಗು. ಆಮೇಲೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ? ಸ್ವಾಮಿ! ಇದಕ್ಕೆ ವಿಧೇಯನಾಗಿ ಹೊರಡುವೆನು.

(ಮೋಹನೆ ಹೋಗುವಳು.)

ವಿಜಯಧ್ವಜನಿಗೆ ನನ್ನ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಕೊಡುವೆನು ಸ್ವಾಮಿ—ಈ ರಾತ್ರಿ ಭೋಜನಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವೆನು. ತಾವು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದದ್ದು ಬಹಳ ಸಂತೋಷ. ಶುದ್ಧ ಕಪಿಗಳು. (ಹೋಗುವನು.)

ಜಯಸೇನ—ಸಕಲಗುಣಸಂಪನ್ನನೆಂದು ನಮ್ಮ ಸಭಿಕರು ಹೇಳಿದ ಶೂರಸೇನನೆಂಬುವನು ಈತನೆಯೋ? ಆಹ! ಕೋಪದಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ಚಲಿಸದೆ ಇರುವ ಸ್ವಭಾವವಿದೆಯೋ!

ದೇವದತ್ತ—ಸ್ವಾಮಿ ನಿಜ, ಆತನ ಮನಸ್ಸು ಬಹಳ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗಿರುವದು.

ಜಯಸೇನ—ಆತನಿಗೆ ಬುದ್ಧಿ ಸರಿಯಾಗಿರುವದೆ?

ದೇವದತ್ತ—ಅವರು ಏನಾಗಿರುವರೋ ಅದೇ ಆಗಿದಾರೆ. ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತೋರಿದ್ದನ್ನು ನಾನು ಹೇಳಕೂಡದು. ಅವರು ಹ್ಯಾಗಿರಬೇಕೋ ಹಾಗಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಹಾಗಿರುವಹಾಗೆ ಮಾಡಲಿಯೆಂದು ದೇವರನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವೆನು.

ಜಯಸೇನ—ಏನು? ಪತ್ನಿಯನ್ನು ಹೊಡೆದವರುಂಟೆ?

ದೇವದತ್ತ—ಆತನು ಇಷ್ಟುಮಟ್ಟಿಗೆ ಸುಮ್ಮನಾದರೆ ಅದೇ ಸಾಕು.

ಜಯಸೇನ—ಇದು ಅವನ ಸ್ವಭಾವವೋ ಅಥವಾ ಪತ್ರಿಕೆ ನೋಡಿದ್ದರಿಂದ ಹೀಗಾದನೋ?

ದೇವದತ್ತ—ಅಯ್ಯೋ! ಅಯ್ಯೋ! ನಾನು ತಿಳಿದದ್ದನ್ನು ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದು ನನ್ನ ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಲ್ಲ. ಅವರ ಸಂಗಡ ತಾವೇ ಹೋಗಿ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದರೆ ತಮಗೆ ತಿಳಿಯುವದು.

ಜಯಸೇನ—ನಾನು ಈತನು ಯೋಗ್ಯನೆಂದು ತಿಳಿದು ಮೋಸಹೋದೆನು.

(ಇಬ್ಬರೂ ಹೋಗುವರು.)

೨ ನೆಯ ಪ್ರವೇಶ—(ಕೋಟೆಯೊಳಗಣ ಉಪರಿಗೆಯ ಒಂದು ಏಕಾಂತಗೃಹದಲ್ಲಿ ಶೂರಸೇನ ವಿನೀತಿಯರು ಪ್ರವೇಶಿಸುವರು.)

ಶೂರಸೇನ—ಹಾಗಾದರೆ ನೀನು ಏನೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲವೆ?

ವಿನೀತೆ—ನಾನುಕಾಣಲೂ ಇಲ್ಲ. ಕೇಳಲೂ ಇಲ್ಲ. ನನಗೆ ಅನುವೂ ನನ್ನೂ ಇಲ್ಲ.

ಶೂರಸೇನ-ನಿಜವಾಗಿ ವಿಜಯಧ್ವಜನೂ ಅವಳೂ ಬಟ್ಟೆಗೆ ಇದ್ದದ್ದನ್ನು ನೀನು ನೋಡಿದ್ದೀಯೆ.

ವಿನೀತೆ-ಆಯಿತು ; ಅದರಿಂದ ಬಾಧೆಯೇನು. ಅವರು ಅಡಿದ ಪ್ರತಿವಾತನ್ನು ಕೇಳಿರುವೆನು.

ಶೂರಸೇನ-ಏನು ! ಅವರು ಯಾವಾಗಲೂ ಗುಸುಗುಟ್ಟಲಿಲ್ಲವೆ ?

ವಿನೀತೆ-ಸ್ವಾಮಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಇಲ್ಲ.

ಶೂರಸೇನ-ಇದಿರಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಯಾವಾಗಲೂ ಬೇರೆಯಾಗಿ ಕಳುಹಿಸಲಿಲ್ಲವೆ ?

ವಿನೀತೆ-ಯಾವಾಗಲೂ ಇಲ್ಲ.

ಶೂರಸೇನ-ಬೀಸಣಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾ ಎಂತಲು ಅಥವಾ ಕೈಪೆಟ್ಟಿಗೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡುಬಾ ಎಂತಲಾದರೂ ಹೇಳಿ ಅವಳು ಯಾವಾಗಲೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಲಿಲ್ಲವೆ ?

ವಿನೀತೆ-ಸ್ವಾಮಿ ಯಾವಾಗಲೂ ಇಲ್ಲ.

ಶೂರಸೇನ-ಇದಾಶ್ಚ ರ್ಯವಾಗಿದೆ.

ವಿನೀತೆ-* ಆಕೆಯು ಪತಿವ್ರತೆಯೆಂದು ಉರಿವ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಾದರೂ ಬೀಳುವೆನು. ನಿಮ್ಮ ಅನ್ಯಥಾ ಆಲೋಚನೆಯನ್ನು ಬಿಡಿ. ನೀವು ಮೋಸ ಹೋಗಿರುವಿರಿ, ಇಂಥಾ ದುರಾಲೋಚನೆಯನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಹಾಕಿದ ದ್ರೋಹಿಯು ಹಾವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಲಿ. ನಿಮ್ಮ ಪತ್ನಿಯು ಪತಿವ್ರತೆಯು, ನಿಷ್ಕಳಂಕಹೃದಯಳು, ಸತ್ಯವಂತಳು. ಅವಳೇ ಪತಿವ್ರತೆಯಲ್ಲದ ಮೇಲೆ ಇನ್ನು ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಪತಿವ್ರತೆಯರೇ ಇಲ್ಲ.

ಶೂರಸೇನ-ಬಳ್ಳೇದಿರಲಿ. ಅವಳನ್ನು ಬರಹೇಳು ಹೋಗು (ವಿನೀತೆ ಹೋಗುವಳು.) ಇಷ್ಟುಮಟ್ಟಿಗೆ ಹೇಳಿದ ಮೂಢಸ್ತ್ರಿಯರು ಲೋಕ

* || ರಾಗ-ಬೇಹಾಗು ||

|| ಆದಿತಾಳ ||

ಏತಕೀಸಂಶಯ | ಪಾತಿವ್ರತ್ಯಯೋಗಳೆ | ನಿನಗೇ || ಪ || ನೀಚನಾ
ವನೊದುರಾಲೋಚನೆಯಿಂದನಯ್ಯೊ | ಸೂಚಿಸಿದನುನಿನಗೀಚಾಂಚಲ್ಯವ || ೧ || ಪರಿ
ಕಿಸುನಿನ್ನ ಸುಂದರಿಪತಿವ್ರತೆಯೆಂದು | ಉರಿವಗ್ನಿಯೊಳಗಾದರುಬೀಳ್ವೆನುನಿನ || ೨ ||
ಆಕೆಪತಿವ್ರತೆಯಾಗದಮೇಲೀ | ಲೋಕದಿಪತಿವ್ರತೆಯೆಕಾಣಲಾರೆ || ೩ ||

ದಲ್ಲಿ ಉಂಟೋ! ಆಹ! ಅವಳು ಅತಿ ಚಮತ್ಕಾರವುಳ್ಳ ಸೂಳೆಯು. ತನ್ನ ರಹಸ್ಯವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಕಾಪಾಡಿಕೊಂಡಿರುವಳು. ‡

† ಕಂದ || ಬೇಡಿದುದನಿತ್ತು ನೇಹದೆ |

ಕೂಡಿ ಮುದಂಬಡಿಸುತಿರ್ಪ ಪತಿಯೊಡನಿರುಂ ||

ನೀಡುವರು ಮವನಿತರರೊ |

ಳಾಡೇಂ ಲಲನೆಯರ ನಂಬುವಾತನೆ ಮೂಢಂ ||

ಅಯ್ಯೋ! ನಾನೇತಕ್ಕೆ ಮದುವೆಯಾದೆ.

ಕಂದ || ಹರಿಣೇಕ್ಷಣೆಯಾಗೇಂ ಚಂ |

ದಿರಮುಖಿಯಾಗಿರೊಡನೊ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯಾ ||

ಕರಳಲ್ಲದಸಿಯ ಕೂಡಿದ |

ಪುರುಷನ ಸಂಸಾರ ಮಿಳೆಗಸಾರಮದಲ್ತಿ ||

(ಮೋಹನೆ ವಿನೀತೆಯರು ಪ್ರವೇಶಿಸುವರು.)

ಮೋಹನೆ—ಪತಿಯೆ! ತಮ್ಮ ಆಜ್ಞೆ ಏನು ?

ಶೂರಸೇನ—(ಕೋಪದ್ವನಿಯಿಂದ) ಮೋಹನೆ ಇತ್ತ ಬಾ.

ಮೋಹನೆ—ಏನಪ್ಪಣೆ ?

ಶೂರಸೇನ—(ಕೈಯೆರಡನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ತಿರುಗದಂತೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿ)
ಎಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮುದವನ್ನು ರೆಪ್ಪೆ ಹಾಕದಂತೆ ನೋಡು.

(ಮೋಹನೆ ನೋಡುವಳು.)

ಮೋಹನೆ—ಇದೇನು ವಿಕಾರವಾದ ಹಾಸ್ಯ.

ಶೂರಸೇನ—(ವಿನೀತೆಯನ್ನು ಕುರಿತು) ಇನ್ನು ನಿನ್ನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡು ಹೋಗು. ಬಾಗಿಲಮುಚ್ಚು. ಯಾರಾದರೂ ಬಂದರೆ ಕೆಮ್ಮು. ಎಲ್ಲಿ

‡ || ರಾಗ—ಪೀಲು ||

|| ಮಿಶ್ರಜಾತಿಛಾಪುತಾಳ ||

ಕಾಯುವರಾರುಸ್ತ್ರೀಯರನಹಹ | ಮಾಯೆಗಳಿಗೆತವರ್ಮನೆಯಾಗಿಹರಾ ||

|| ೧ || ಬಗೆಯೊಬ್ಬ ನಲ್ಲಿನಗೆಯೊಬ್ಬ ನಲ್ಲಿ | ಬಗೆಬಗೆನೋಟದಸೊಗಸೊಬ್ಬ ನಲ್ಲಿ || ೨ ||

ಮೊಗದೊಳರುಂಧತಿಗೆಯಾಗಿಹರು | ಬಗೆಯನು ನೋಡಲೀಬಗೆಯಾಗಿಹರು || ೩ ||

† || ರಾಗ—ಖರಹರಪ್ರಿಯ ||

|| ಆದಿತಾಳ ||

ಸ್ತ್ರೀಯರಮೋಹಸಿರವಲ್ಲವಾಹಾ | ಈಯಿಳೆಯೊಳಗತಿಮಾಯಗಾತಿಯರಹ || ೧ ||

ಸುಳಿಗಳಿಸುರಚಾಪ | ಜಲಿಪಿಯಾದರೂ | ನೆಲೆಯಂದೆನಿಸಿಕೊಳಲಹುದೊಮ್ಮೆ

ಯು ಹಾ || ೨ || ಮತಿಮೆಚ್ಚಿ ಕೂಡಿದ | ಪತಿಯೊಡನಿರ್ದರು | ಇತರಸಂಭೋಗಕೆ | ಕು

ತುಕಿಪರಲೆಹಾ || ೩ ||

ನೀನು ಕಲಿತ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ತೋರಿಸು ಹೋಗು. (ಹೋಗುವಳು)

ಮೋಹನೆ—ಪತಿಯೆ ! ನಾನು ನಮಸ್ಕಾರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವೆನು, ತಮ್ಮ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನು. (ವಮಸ್ಕರಿಸಿ) ತಮ್ಮ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಕೋಪತೋರುವದೇ ಹೊರತು ಇನ್ನೇನು ತೋರುವದಿಲ್ಲ.

ಶೂರಸೇನ—ಏಕೆ ? ನೀನು ಯಾರಾಗಿರುವೆ !

ಮೋಹನೆ—ಸ್ವಾಮಿ ನಿಮ್ಮ ಪತ್ನಿ. ವಿಧೇಯಳಾದ ನಿಮ್ಮ ಪತ್ನಿ.

ಶೂರಸೇನ—ಬಾ ಪ್ರಮಾಣಮಾಡು. ಆಹ ! ಅರುಂಧತಿಯಹಾಗೆ ಕಾಣುತ್ತೀಯೆ. ನೋಡಿದರೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಮುಟ್ಟುವದಕ್ಕೆ ಯಮದೂತರೂ ಭಯಪಡುತ್ತಾರೆ. ನೀನು ಪತಿವ್ರತೆಯೆಂದು ಬಾ ಪ್ರಮಾಣಮಾಡು. ನಿನ್ನ ಅಕೃತ್ಯದಿಂದಲೂ ನಿನ್ನ ಸುಳ್ಳು ಪ್ರಮಾಣದಿಂದಲೂ ನೀನು ಮಹಾ ಪಾತಕಿಯೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಲಿ.

ಮೋಹನೆ—ಪತಿಯೆ, ನಾನು ಪತಿವ್ರತೆಯನ್ನುವದನ್ನು ದೇವರೇಬಲ್ಲ.

ಶೂರಸೇನ—ಹೌದು ನೀನು ಪರಮವಂಚಕಿಯೆಂದು ದೇವರೇಬಲ್ಲ.

ಮೋಹನೆ—ಬಡೆಯನೆ, ಯಾರಿಗೆ, ಯಾರೊಡನೆ, ಯಾರನ್ನ ? ಅಯ್ಯೋ ನಾನು ಹ್ಯಾಗೆ ವಂಚಕಿ ಸ್ವಾಮಿ.

ಶೂರಸೇನ—(ನಿಟ್ಟುಸುರು ಬಿಟ್ಟು) ಮೋಹನೆ ! ಅಯ್ಯೋ ! ಅಯ್ಯೋ !
[ಎಂದಳುವನು.]

ಮೋಹನೆ—ಅಯ್ಯೋ ! ದುರದೃಷ್ಟವೆ ಏತಕ್ಕೆ ಅಳುತ್ತೀರಿ ? ನನ್ನೊಡೆಯನೆ ಇದಕ್ಕೆ ನಾನು ಕಾರಣಳೆ ? ತಮ್ಮನ್ನು ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಬರುವಂತೆ ಬರೆದ ಪತ್ರಿಕೆಯವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಪಿತನೇನಾದರೂ ಪಿತೂರಿ ಮಾಡಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅದು ನನ್ನ ತಪ್ಪಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಭಾಗಕ್ಕೆ ಹೋದವನು ನನಗೂ ಹೋದವನಲ್ಲವೆ.

ಶೂರಸೇನ—ಅಯ್ಯೋ ! ಬಂದುವೇಳೆ ದೇವರು ನನ್ನ ಧೈರ್ಯವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ಅನೇಕ ರೋಗಗಳನ್ನು ನನ್ನ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ವರ್ಷಿಸಬೇಕಾದರೂ ವರ್ಷಿಸಲಿ. ಬಂದುವೇಳೆ ಮುಖವನ್ನು ತೋರಿಸುವದಕ್ಕೆ ಆಗದಂಥ ಇನ್ನೊಂದು ಅವಮಾನವನ್ನಾದರೂ ಉಂಟುಮಾಡಲಿ. ಅಲ್ಲವೆ ಅನುಭವಿಸುವದಕ್ಕೆ ಆಗದಂಥ ದಾರಿದ್ರ್ಯದಿಂದಾದರೂ ಮುಳುಗಿಸಲಿ. ಏನಾ

ದರೂ ಆಗಲಿ ಸೈರಿಸಬಲ್ಲೆ. ಯಾವಾಗಲೂ ಲೋಕದವರ ಕೆಟ್ಟ ಪರಿಹಾಸಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಿ ಸೈರಿಸುವದು ಹ್ಯಾಗೆ? ಅಯ್ಯೋ! ನನ್ನ ಮನೋರಥಕ್ಕೆ ಆಧಾರವಾದ ವಸ್ತುವಿಗೆ ಇಂಥಾ ಕಳಂಕಬಂತು. ಅದನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ ಸೈರಿಸುವದು ಹ್ಯಾಗೆ? ಪರಿಹರಿಸದಿದ್ದರೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಅನುಮಾನಾಸ್ಪದವಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವದು ತಾನೆ ಹ್ಯಾಗೆ? ಅಯ್ಯೋ! ಇಂಥಾ ಅವನೈಯನ್ನು ಯಾರುತಾನೆ ಸೈರಿಸಾರು !

ಮೋಹನೆ—ತಾವು ನನ್ನನ್ನು ನಿಷ್ಕಳಂಕಳೆಂದು ಎಣಿಸುತ್ತೀರೆಂದು ನಂಬುವೆನು.

ಶೂರಸೇನ—ಕೊಳತ ಮಾಂಸದಷ್ಟು ನಿಷ್ಕಳಂಕಳು. ಅಹ ! ನೋಡುವದಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ವಿಷಫಲದಂತೆ ಬಹು ಮನೋಹರಳು. ಅಯ್ಯೋ! ದ್ರೋಹಿ, ನೀನು ಹುಟ್ಟಿದೇ ಇದ್ದರೆ ಆಗಿತ್ತಲ್ಲಾ !

ಮೋಹನೆ—ಅಯ್ಯೋ! ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ ನಾನೇನು ತಪ್ಪುಮಾಡಿರುವದು?

ಶೂರಸೇನ—ಅಯ್ಯೋ! ಸೂಳೆಯೆಂದು ಬರೆಯುವದಕ್ಕಾಗಿ ದೇವರು ಇಂತ ಕಾಗದವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನೆ! ಏನು ಮಾಡಿರುವದು ! ನೀನು ಮಾಡಿರುವದನ್ನು ಹೇಳಬೇಕೆಂದರೆ ನನ್ನ ಲಜ್ಜೆಯನ್ನೆ ಭಸ್ಮಮಾಡಬೇಕಲ್ಲ. ಏನು ಮಾಡಿರುವದು ! ಎಲ್ಲಾ ವಸ್ತುವನ್ನು ಮುಟ್ಟುವ ಗಾಳಿಯು ಕೂಡ ನನ್ನನ್ನು ಮುಟ್ಟುವದಕ್ಕೆ ಅಸಹ್ಯಪಡುತ್ತೆ. ಏನುಮಾಡಿರುವದು ! ಛೇ ! ಲಜ್ಜೆಯಿಲ್ಲದ ಜಾರೆ.

ಮೋಹನೆ—ನಿಜವಾಗಿ ನನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನೀವು ಆಡಬಾರದ್ದನ್ನು ಆಡುವಿರಿ.

ಶೂರಸೇನ—ನೀನು ಜಾರೆಯಲ್ಲವೆ ?

ಮೋಹನೆ—ದೇವರ ಸತ್ಯವಾಗಿನಾನಲ್ಲ. ಪತಿಗೋಸ್ಕರವಾಗಿ ಈ ದೇಹವನ್ನು ಕಾಪಾಡುವದೆ ಜಾರತ್ವವಾಗಿದ್ದರೆ ತಾವು ಹೇಳಿದಹಾಗೆ ಆಗಲಿ. ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಾನಲ್ಲ ಸ್ವಾಮಿ.

ಶೂರಸೇನ—ಏನು ! ಜಾರೆಯಲ್ಲವೆ ನೀನು ?

ಮೋಹನೆ—ಸ್ವಾಮಿ ! ನರಕಭೀತಿ ನಿಜವಾಗಿ ನನಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ನಾನಲ್ಲ.

ಶೂರಸೇನ—ಈ ಹಟೆ ಸಂಬತ್ಕದೆ !

ಮೋಹನೆ—ನಮ್ಮನ್ನು ದೇವರು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು.

ಶೂರಸೇನ—ಹಾಗೋ ! ಆದರೆ ಕ್ಷಮಿಸಿ. ನಿಮ್ಮನ್ನು ಶೂರಸೇನ ಮದುವೆಯಾದ ಚಮತ್ಕಾರಿಣಿಯಾದ ಜಾರೆಯೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದೆ.—

ಎಲೆ ನರಕದ್ವಾರಪಾಲಕಿಯೆ ! (ವಿನೀತೆ ಬರುವಳು.)

ನಿಮ್ಮನ್ನೆ ಕರೆದದ್ದು. ನಮ್ಮ ಕಾರ್ಯ ಮುಗಿಯಿತು. ನಿಮ್ಮ ಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಉಚಿತವನ್ನು ಕೊಡುವೆನು. ಕೊಳ್ಳ. (ಕೊಟ್ಟು) ಈ ಸಂಗತಿಯನ್ನು ರಹಸ್ಯವಾಗಿಟ್ಟುರಬೇಕು. (ಹೋಗುವವು.)

ವಿನೀತೆ—ಅಯ್ಯೋ ! ಇದೇನು ಇವರು ಇಂತ ಅಲೋಚನೆ ಮಾಡುವರು. ಬಡತಿಯೆ ! ನಿನಗೆ ಹ್ಯಾಗಿರುವದು ?

ಮೋಹನೆ—ನನಗೆ ನಿನ್ನ ಕವಿದಹಾಗೆ ಇರುವದು.

ವಿನೀತೆ—ಬಡತಿಯೆ ! ನನ್ನೊಡೆಯನಿಗೆ ಏನಾಯಿತು ?

ಮೋಹನೆ—ಯಾರಿಗೆ ?

ವಿನೀತೆ—ಏಕೆ ! ನಮ್ಮ ಬಡೆಯನಿಗೆ ?

ಮೋಹನೆ—ಯಾರು ನಿಮ್ಮ ಬಡೆಯನು ?

ವಿನೀತೆ—ನಿಮ್ಮ ಬಡೆಯನೇ.

ಮೋಹನೆ—* ಅಯ್ಯೋ ! ನನಗೆ ಬಡೆಯನೇ ಇಲ್ಲ. ಸಖಿ ನನ್ನನ್ನು ಮಾತನಾಡಿಸಬೇಡ. ನಾನು ಉತ್ತರ ಕೊಡಬೇಕಾದರೆ ಕಣ್ಣೀರೊಡನೆ ಕೊಡಬೇಕು. ನಾನು ಅಳಲಾರೆ.

ಕಂದ || ಮಾತನಾಡಿಸಬೇಡವ್ವ ವಿ |

ನೀತೇ ಉತ್ತರವಕೊಡುವೆ ನೆಂದರೆ ಕಣ್ಣೀ ||

ರಾತುಕೊಳುತ್ತಿದೆ ಕಣ್ಣಿಳಿ ||

ಕೇತಕಿ ನೀಂ ಕೇಳೈಯಕಟ ನಾನಳಲಾರೆಂ ||

* ರಾಗ—ಮೋಹನ ||

|| ಮಿಶ್ರಜಾತಿ ಛಾಪುತಾಳ ||

ಬೇಡುವೆನೀಗ ಕೈಜೋಡಿಸಿ ನಿನ್ನನಾಂ | ಕಾಡುತಲೆನ್ನ ಮಾತನಾಡಿಸಬೇಡವೆ ||

||ಸ|| ಕೇಳಿದಕುತ್ತರ ಪೇಳುವೆನೆಂದರೆ ತಾಳಿಗೆಯೊಣಗಿ ಮಾತನಾಡಿಸಗೊಡಿಸದು||೧||

ಕೆಳದಿಯೆಕಂಬನಿತುಳುಕುವದೆನ್ನನೇ | ಕಳಲಿವೆ ಕೇಳಿ ನಾನಳಲಾರೆನು ನಾಂ ||೨||

ಪರಿಣಯದೊಳಗಿತ್ತಿರುವ ದುಸ್ವಟಯ ತಂ | ದಿರಿಸು ಹಾಸಿಗೆಮೇಲಿರುಳೊಳು ಸಖಿಯೆ ||೩||

ನನ್ನ ಮದುವೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟ ದುಪ್ಪಟವನ್ನು ಈ ರಾತ್ರಿ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಹಾಕು. ನಿನ್ನ ಪತಿಯನ್ನು ಕರದುಕೊಂಡು ಬಾ.

ವಿನೀತೆ—ಇದೇನು ವಿಸರೀತವಾಯಿತು. (ಹೋಗುವಳು)

ಮೋಹನೆ—ಹೌದು, ನನಗೆ ಹಾಗೆ ಮಾಡಬೇಕು. ನಾನು ಎಂತಾ ತಪ್ಪು ಮಾಡಿರುವೆನೋ ? ನಾನಾಡಿದ್ದ ರಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ತಪ್ಪನ್ನು ಹಿಡಿದನು.

(ವಿನೀತೆ ದೇವದತ್ತರ ಪ್ರವೇಶ)

ದೇವದತ್ತ—ಬಡತಿ ಏನವ್ವಣೆ ? ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ಹ್ಯಾಗಿರುವದು ?

ಮೋಹನೆ—ಅಯ್ಯಾ ! ನಾನು ಹೇಳಲಾರೆ. ಒಂದುವೇಳೆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸುವಂತೆ ನನ್ನ ಪತಿಯು ನಮ್ಮ ತಪ್ಪನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಬುದ್ಧಿ ಕಲಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ನಾವು ಮಕ್ಕಳಹಾಗೆ ಸರಿ.

ದೇವದತ್ತ—ಏನಾಯಿತು ?

ವಿನೀತೆ—ಅಯ್ಯೋ ! ನಮ್ಮ ಬಡತಿಯನ್ನು ಜಾರೆಯಂದಾಡಿ ಅಡಬಾರದ್ದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಆಡಿದನು.

ಮೋಹನೆ—ಅಯ್ಯಾ ಪೂಜ್ಯನೆ ! ಆ ಹೆಸರಿಗೆ ನಾನು ಪಾತ್ರಳೆ ?

ದೇವದತ್ತ—ಯಾವ ಹೆಸರು ?

ಮೋಹನೆ—ನನ್ನ ಪತಿಯಿಂದನೆಂದು ಇವಳು ಹೇಳಿದಳಲ್ಲಾ, ಆ ಹೆಸರು.

ಕಂದ || ನಾಲಗೆಯನೆಳೆದು ವಿಡಿಯುತೆ |

ಪೇಳಲ್ಲದೊಡೀಗ ಕತ್ತರಿಪೆನೆಂದೊಡ ನಾಂ |

ಪೇಳಲ್ಕಾರೇ ವಕಟಾ |

ಹಾಳಾದಾ ಹೆಸರನೀನೆ ಪೇಳೌ ಸಖಿಯೇ ||

ವಿನೀತೆ—ಜಾರೆಯೆಂದಾಡಿದನು. ಮದ್ಯವಾಯಿಯೂ ಕೂಡ ಯಾವ ಸ್ತ್ರೀಗೂ ಇಂತಾ ಮಾತನಾಡುವದಿಲ್ಲ.

ದೇವದತ್ತ—ಯಾತಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಹಾಗೆಂದನು ?

ಮೋಹನೆ—ನಾನು ಕಾಣೆ. ನಾನಂತಾವಳಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲೆ. (ಎಂದು ಅಳುವಳು.)

ದೇವದತ್ತ—ಅಳಬೇಡಿ, ಅಳಬೇಡಿ, ಅಯ್ಯೋ ದೈವವೆ !

ವಿನೀತೆ—ಅನೇಕರಾದ ತನ್ನ ದೇಶದ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ವರರನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ, ತಂದೆಯನು, ದೇಶವನ್ನು, ನೆಂಟರಿಪ್ಪರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಈತನನ್ನು ಮದುವೆ

ಯಾದದ್ದು ಜಾರಿಯೆಂದು ಕರಸಿಕೊಳ್ಳುವದಕ್ಕೇನೋ ? ಹೀಗಾದ್ದಕ್ಕೆ ಯಾರಿಗೆ ತಾನೆ ಅಳು ಬಾರದೆ ಇರುವದು ?

ಮೋಹನೆ-ಇದು ನನ್ನ ದುರದೃಷ್ಟ.

ದೇವದತ್ತ-ಬಹಳ ದುರ್ದೈವನು. ಇಂಥಾ ಅನುಮಾನವನ್ನು ಅವನಿಗೆ ತಂದುಹಾಕಿದವರು ಯಾರು ?

ಮೋಹನೆ-ದೇವರೇ ಬಲ್ಲ.

ವಿನೀತೆ-ಕುದ್ರದಿಂದಲೇ ಜೀವಿಸುವ ಯಾವನೋ ಬಬ್ಬ ದೋಹಿಯು ಸ್ವಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕಾಗಿ ಇದನ್ನು ಮಾಡಿರುವನೆಂದು ಪ್ರಮಾಣಮಾಡುವೆನು.

ದೇವದತ್ತ-ಛೇ ! ಅಂಥಾವನು ಯಾವನೋ ಇಲ್ಲ.

ಮೋಹನೆ-ಅಂಥಾವನಿದ್ದರೆ ಅವನನ್ನು ದೇವರು ಕಾಪಾಡಲಿ.

ವಿನೀತೆ-ದೇವರು ಅವನಿಗೆ ನೇಣುಹಾಕಿಸಲಿ. ಹ್ಯಾಗೆ ಅವಳನ್ನು ಜಾರಿಯೆಂದು ಕರದದ್ದು ?-ಅವಳ ಸಂಗಡ ಇದ್ದವರು ಯಾರು ?-ಯಾವ ಸಲ ?-ಯಾವ ಕಾಲ ?-ಯಾವ ನೆಲೆ ? ಏನು ಸಾಕ್ಷಿ ?-ಯಾವನೋ ಬಬ್ಬ ಚಂಡಾಲನು ಅವನಿಗೆ ಬೋಧಿಸಿದಾನೆ. ದೇವರು ಅವನನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಡಬೇಕು. ಲೋಕದವರೆಲ್ಲರು ಅವನನ್ನು ಛೇ ಎನ್ನುವೇಕು.

ದೇವದತ್ತ-ಸ್ವಲ್ಪ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಮಾತಾಡು.

ವಿನೀತೆ-ಅಯ್ಯೋ ! ಅವನು ಹಾಳಾಗಲಿ. ಅಂಥಾವನೆ ಬಬ್ಬ ನು ನಿನಗೂ ಪೂರೈದಲ್ಲಿ ಅನುಮಾನ ತಂದು ಹಾಕಲಿಲ್ಲವೆ ?

ದೇವದತ್ತ--ನಿನಗೆ ಹುಚ್ಚು, ಸುಮ್ಮನಿರು.

ಮೋಹನೆ-*ಅರ್ಯನೆ ! ಪುನಶ್ಚ ನನ್ನ ಪತಿಗೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರೇಮವುಂಟಾಗುವದಕ್ಕೆ ಏನುಮಾಡಬೇಕು ? ಪರಮ ಮಿತ್ರನೆ ! ನೀನುಹೋಗು. ಆತನ

* || ರಾಗ—ಮುಖಾರಿ ||

|| ಆದಿತಾಳ ಛಾಪು ||

ಅಲಿಸೈಯ ಸತ್ಯಸುತೀಲನೆ ನೀನು | ಪೇಳುವೆ ದೇವರಮುಂದೆ ಪೇಳುಪೋಲನಾನು || ಪ || ಮತಿಮನೋವಾಕ್ಯಾಯಕರ್ಮಗಳಿಂದಲಿ | ಪತಿಗೆರಡೆಣಿಸಿದೊಡ ಧೋಗತಿಯದಾಗಲಿ || ೧ || ಪಟ್ಟದರಸನೊಮ್ಮೆನಿರ್ದಯನಾಗೆನ್ನನು | ಬಿಟ್ಟರುಬಿಡಲಾರೆನವನೊಳಿಟ್ಟುಸೆಯನು || ೨ || ಎನ್ನಲಾರೆನಾತನೆಂದನಂದಮಾತನೂ | ಇನ್ನದಕೆ ಪಾತ್ರಳೆ ಹಾ ಏನನೆಂಬಿನು || ೩ || ಇಂತು ನಿಜದಿಂದನಾನಿರುತಲಿರ್ದೊಡು | ಕಾಂತನೇಕೆನ್ನೊಳು ಕೋಪವಾಂತನೊ ನೋಡು || ೪ ||

ಪ್ರೇಮವನ್ನು ನಾನು ಹ್ಯಾಗೆ ಕಳೆದುಕೊಂಡೆನೋ ನಾನು ಕಾಣೆ ಕೈಮುಗಿ ದುಕೊಂಡು ಹೇಳುವೆನು. ನಾನು ಕಣ್ಣಿನಿಂದಾಗಲಿ, ಅಲೋಚನೆಯಿಂದಾಗಲಿ, ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಾಗಲಿ, ಇವನ ಹೊರತಾಗಿ ನಾನೇನಾದರೂ ಸಂತೋಷ ಪಟ್ಟದರೆ ನನಗೆ ನರಕವಾಗಲಿ. ಅವನ ನಿರ್ದಯೆಯು ನನ್ನನ್ನು ಕೊಂದರೂ ಅವನಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಇರತಕ್ಕ ಪ್ರೀತಿಯನ್ನು ಕುಂದಿಸಲಾರದು. ಆತನು ನನಗೆ ಆಡಿದ ಮಾತನ್ನು ಕೂಡ ಆಡಲಾರೆ. ಈ ಪ್ರಪಂಚದ ವೈಭವಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊಟ್ಟರು ಆ ಹೆಸರಿಗೆ ಪಾತ್ರಳಾಗಲಾರೆ.

ದೇವದತ್ತ—ಒಡತಿಯೆ ! ಸ್ವಲ್ಪ ಸೈರಿಸಿಕೊಳ್ಳು. ಏನೋ ರಾಜಕಾರ್ಯ ದಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಪತಿಯ ಮನಸ್ಸು ಕೆಟ್ಟಿರುವದು. (ಒಳಗೆ ತುರಿಕೇಳುವದು) ರಾತ್ರ ಭೋಜನಕ್ಕೆ ಹೇಳಿದ ಮಹಾಜನರೆಲ್ಲರೂ ಬರುವರು. ಒಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ. ಎಲ್ಲವೂ ಸರಿಯಾಗುವದು. (ಮೋಹನೆ ವಿನೀತೆ ಹೋಗುವರು)
(ರಾಷ್ಟ್ರಿಯವ ಪ್ರವೇಶ.)

ದೇವದತ್ತ—ರಾಷ್ಟ್ರಿಯನೆ ! ಮತ್ತೇನು ?

ರಾಷ್ಟ್ರಿಯ—ನೀನು ನನ್ನ ವಿಷಯವಾಗಿ ನಡೆಸಿದ್ದು ನ್ಯಾಯವಲ್ಲ.

ದೇವದತ್ತ—ನ್ಯಾಯವಲ್ಲದ್ದನ್ನು ನೀನೇನು ಕಂಡೆ ?

ರಾಷ್ಟ್ರಿಯ—ಏನೆ ! ನೀನು ನಿತ್ಯದಲ್ಲೂ ಏನೇನೋ ನೆಪಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತ ಕಾಲಹರಣ ಮಾಡುವೆ. ದಿನೇದಿನೇ ನನ್ನ ಕೋರಿಕೆಯಾದರೆ ದೂರವಾಗುತ್ತಾ ಬರುವದು. ಇಷ್ಟು ದಿನಸ ಮೂಢತ್ವದಿಂದ ಸೈರಿಸಿದ ಹಾಗೆ ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಸೈರಿಸುವದಿಲ್ಲ.

||ರಾಗ—ಕಾಂಬೋಧಿ||

||ಮಿಶ್ರಭಾವತಾಳ||

ಅಕ್ಕಟಾ ದೋಹಿಯೆಂದುಸುರ್ದನು ಅರೈವುತ್ರನೆನ್ನನೂ ||ಪ|| ಪತಿಯ ಪರದೇವತೆಯನೆಗೆಂದುನಾಂ | ಮತಿಯುಲ್ಲಿಭಾವಿಸಿದುದೆ ದೋಹವೊ || ಮತಿಮು ನೋವಾಕಾಂಕ್ಷಾಯಂಗಳೊಳಾತನಾ| ಣತಿಯನಾವಿಾರದೆ ನಡೆದುದೆ ದೋಹವೊ ||೧|| ಪರವುರುಷರ ಸಹೋದರರೆಂದು ತಿಳಿದಾದರಿಸಿ ನಾಂ ನಡೆದನಡೆಯೆ ದೋಹವೊ || ಪುರುಷಗೆ ಕಾಲೋಚಿತ ಬುದ್ಧಿಯನೆ | ಚ್ಚರಿಸಿ ನುಡಿದ ನನ್ನರಿಕೆಯೆದೋಹವೊ||೨|| ಆತಂಗಿಬೇಸರವಾಗೆ ಪೇಳಿದ ಸಂ | ಗೀತವವಾಡಿದುದೆ ದೋಹವೊ|| ನೂತನಕಾವ್ಯ ಕಲಾಚಿತ್ರಕೌಶಲ | ರೀತಿಯನಾನರಿತಿದುದೆ ದೋಹವೊ ||೩|| ಅಪತ್ತಡಿಸಿದ ಜನದೊಳು ನಾನನು | ತಾಪವನಾಂತು ಪೇಳ್ವದೀ ದೋಹವೊ || ಕೋಪದಿಹೊಡೆ ಯೆ ಸೈರಿಸಿದುದೆ ದೋಹವೊ || ರೂಪಾತಿಶಯವ ನಾನಾಂತುದೆ ದೋಹವೊ ||೪||

ದೇವದತ್ತ—ಈಗ ನಾನು ಹೇಳುವದನ್ನು ಕೇಳುವೆಯಾ ?

ರಾಷ್ಟ್ರಿಯ—ಕೇಳಿ ಕೇಳಿ ಸಾಕಾಗಿದೇನೆ. ಕಾರ್ಯಕ್ಕೂ ನಿನ್ನ ಮಾತಿಗೂ ಬಹುದೂರ.

ದೇವದತ್ತ—ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ತಪ್ಪು ಹೊರಿಸುವೆ.

ರಾಷ್ಟ್ರಿಯ—ಇಲ್ಲ, ನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಹೊರಿಸಿದೇನೆ. ನನ್ನ ಸಿತ್ತಿಯಲ್ಲಾ ತೀರಿಸಿದೆ. ಮೋಹನೆಗೆ ಕೊಡುವೆನೆಂದು ನೀನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡುಹೋದ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಅರ್ಧವಿದ್ದರೂ ಒಬ್ಬ ಯೋಗಿನಿಯನ್ನಾದರೂ ಕೆಡಿಸಬಹುದಾಗಿತ್ತು. ಆಕೆಯು ಇವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದಳೆಂದು ಹೇಳಿದೆ. ಇನ್ನೇನು ಆಯಿತು, ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಲೇ ಇದ್ದೀಯೆ. ಆದದ್ದೇನೂ ಕಾಣೆ.

ದೇವದತ್ತ—ಆಗಲಿ; ಬಳ್ಳೇದು.

ರಾಷ್ಟ್ರಿಯ—ಆಗಲೂ ಇಲ್ಲ; ಹೋಗಲೂ ಇಲ್ಲ. ಇದು ಶುದ್ಧ ಮೋಸ ಗಾರತನ. ಇನ್ನು ಅವಳನ್ನೇ ನಾನು ಕೇಳುತ್ತೇನೆ. ಅವಳು ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ಸರಿ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನಿಂದ ಹ್ಯಾಗೆ ಹೊರಡಿಸಬೇಕೋ ಹಾಗೆ ಹೊರಡಿಸುತ್ತೇನೆ.

ದೇವದತ್ತ—ಆಡುವದನ್ನೆಲ್ಲ ನೀನೆ ಆಡಿದೆ. ನಾನು ಇನ್ನೇನು ಹೇಳಲಿ.

ರಾಷ್ಟ್ರಿಯ—ಆಡಿದ್ದು ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲ. ನಾನು ಮಾಡೇ ಮಾಡು ತ್ತೇನೆ ನೋಡು.

ದೇವದತ್ತ—ಶಾಬಾಸು. ನಿನಗೂ ಇಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಧೈರ್ಯವಿದೆ ಎಂದು ಈಗ ತಿಳಿದೆ. ಮಿತ್ರನೆ! ಎಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಕೈಯನ್ನು ಕೊಡು. ನೀನು ಹೇಳಿದ್ದೆಲ್ಲಾ ಸರಿಯೆ. ಆದರೆ ನಿನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ಏನು ಅನ್ಯಾಯ ಮಾಡಲಿಲ್ಲವೆಂದು ದೃಢವಾಗಿ ಹೇಳಬಲ್ಲೆ.

ರಾಷ್ಟ್ರಿಯ—ಆದರೆ ಅದೇನು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ.

ದೇವದತ್ತ—ನಿಜವಾಗಿ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಧೈರ್ಯವಿದ್ದರೆ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳು. ನಾಳೆ ರಾತ್ರಿ ಮೋಹನೆ ನಿನಗೆ ಲಭಿಸದೆ ಹೋದರೆ ಆಗ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಏನುಬೇಕಾದರೂ ಮಾಡು.

ರಾಷ್ಟ್ರಿಯ—ಆಗಲಿ, ಅದೇನು ಹೇಳು.

ದೇವದತ್ತ—ವಿಜಯಧ್ವಜನಿಗೆ ಶೂರಸೇನನ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಸಂತೆ ರಾಜಧಾನಿಯಿಂದ ಪತ್ರಿಕಾದ್ವಾರ ರಾಜಾಜ್ಞೆ ಬಂದಿರುವದು.

ರಾಷ್ಟ್ರಿಯ—ಇದು ನಿಜವೆ ? ಹಾಗಾದರೆ ಶೂರಸೇನ ಮೋಹನೆಯರು ಹಿಂತಿರುಗುವರು.

ದೇವದತ್ತ—ಹೌದು. ಇದನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸುವದಕ್ಕೆ ಒಂದುಪಾಯವುಂಟು. ಅದಕ್ಕೆ ವಿಜಯಧ್ವಜ ಮಾತ್ರಾ ಇರಕೂಡದು.

ರಾಷ್ಟ್ರಿಯ—ಅದಕ್ಕೆ ಹ್ಯಾಗೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ದೇವದತ್ತ—ಅವನ ತಲೆ ಬಡೆಯಬೇಕು.

ರಾಷ್ಟ್ರಿಯ—ಅದು ನಾನು ಮಾಡಬೇಕೋ ?

ದೇವದತ್ತ—ಹೌದು. ನಿನಗೆ ಪ್ರಯೋಜನದಮೇಲೆ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಯಿದ್ದರೆ ಮಾಡಬೇಕು. ವಿಜಯಧ್ವಜನು ಬಬ್ಬ ಸೂಳೆಯ ಮನೆಯಲ್ಲಿರುವನು. ಅವನಿಗೆ ಬಂದ ಪದವಿ ಅವನಿಗಿನ್ನು ತಿಳಿಯದು. ನಾನು ಅವನಿರುವಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ರಾತ್ರಿ ಹನ್ನೆರಡು ಘಂಟೆಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಹೊರಡಿಸುವೆನು. ಅಲ್ಲಿ ನೀನು ಕಾದು ಅವನನ್ನು ತೀರಿಸು; ಭಯಪಡಬೇಡ. ನಾನು ನಿನಗೆ ಸಹಾಯ ವಾಗಿರುವೆನು. ಬಾ. ಇದರ ಅವಶ್ಯಕತೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುವೆನು, ಹೊತ್ತಾ ಯಿತು, ಹೋಗೋಣ. ಬಾ. (ಇಬ್ಬರೂ ಹೋಗುವರು.)

೩ ನೆಯ ಪ್ರವೇಶ—(ಕೋಟೆಯೊಳಗೆ ಮುಂದಣ ಸೌಧದಲ್ಲಿ ಶೂರಸೇನ, ಜಯಸೇನ, ಮೋಹನೆ, ವಿನೀತೆ, ಪ್ರವೇಶ.)

ಜಯಸೇನ—ಸ್ವಾಮಿ ! ತಾವು ಬಹುದೂರ ಬಂದು ಶ್ರಮಪಡಬೇಡಿ.

ಶೂರಸೇನ—ಕ್ಷಮಿಸಿ, ಸಂಚಾರದಿಂದ ನನಗೆ ಸುಖವುಂಟು.

ಜಯಸೇನ—ವತ್ಸೆ ! ಹೋಗಿ ಬರುವೆನು. ನಿಮ್ಮ ಶ್ರಮಕ್ಕೆ ನಾನು ಬಹಳ ಕೃತಜ್ಞನಾಗಿರುವೆನು.

ಮೋಹನೆ—ಪೂಜ್ಯರೆ! ತಮ್ಮಾಗಮನದಿಂದ ನಮಗೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷ ವುಂಟಾಯಿತು.

ಶೂರಸೇನ—ಮುಂದಕ್ಕೆ ದಯಮಾಡಿ. (ಇಬ್ಬರೂ ಎರಡು ಮೂರು ಹೆಜ್ಜೆ ಹೋಗಿ) ಮೋಹನೆ ?

ಮೋಹನೆ—ಸ್ವಾಮಿ.

ಶೂರಸೇನ—ನೀನು ಈಗಲೇ ಹೋಗಿ ಮಲಗಿಕೊ. ನಾನು ಬೇಗನೇ ಬರುವೆನು. ನಿನ್ನ ಸಖಿಯನ್ನು ಈಗಲೇ ಕಳುಹಿಸಿಬಿಡು.

ಮೋಹನೆ—ಸ್ವಾಮಿ, ಅಪ್ಪಣೆ.

(ವಿನೀತೆ ಮೋಹನೆ ಹೊರತಾಗಿ ಎಲ್ಲರೂ ಹೋಗುವರು.)

ವಿನೀತೆ—ಬಡತಿಯೆ ! ಈಗೇನೊ ನಿಮ್ಮ ಪತಿಯು ಸೌಮ್ಯನಾಗಿರು ವಂತೆ ಕಾಣುತ್ತೆ ; ಅದೇನು ?

ಮೋಹನೆ—ನನ್ನ ಬಡೆಯನು ಈಗಲೆ ಬರುವನಂತೆ ; ನಿನ್ನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿ ಬೇಗನೆ ಮಲಗಿಕೊ ಎಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿದನು.

ವಿನೀತೆ—ನನ್ನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿಬಿಡು ಯೆಂದರೆ ?

ಮೋಹನೆ—ಹೌದು, ಹಾಗೆಯೇ ಹೇಳಿದರು. ಎಲೆ ಪ್ರಿಯಸಖಿ ! ನನ್ನ ಹಾಸಿಗೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸು ಹೋಗು. ಅವರ ಆಜ್ಞೆಗೆ ವ್ಯತಿರಿಕ್ತ ವಾಗಿ ನಡೆಯಕೂಡದು.

ವಿನೀತೆ—ಬಡತಿಯೆ ! ಯಾಕೊ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಹಳ ಭೀತಿ ತೋರುವದು. ಆತನನ್ನು ವರಿಸದಿದ್ದರೆ ಚನ್ನಾಗಿತ್ತಲ್ಲ !

ಮೋಹನೆ—ನನ್ನ ಅಭಿಮತ ಹಾಗಲ್ಲ. ಅವರು ಹ್ಯಾಗಾದರೂ ಇರಲಿ. ಎಲಿ ! ಈ ಗಂಟು ಬಿಚ್ಚು. ಅವರಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಅನುರಾಗ ಪೂರ್ಣವಾಗಿರುವದು.

ವಿನೀತೆ—ಬಡತಿಯೆ ! ನೀನು ಹೇಳಿದ ದುಪ್ಪಟವನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದೇನೆ.

ಮೋಹನೆ—ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದರೇನು ? ಏನೋ ನಮ್ಮ ಚಾಪಲ್ಯ ಸಖಿ ! ನಾನೇನಾದರು ನಿನಗೆ ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ಸತ್ತರೆ ಅದೇ ದುಪ್ಪಟೆಯನ್ನು ತಂದು ಹೊದಿಸು.

ವಿನೀತೆ—ಬಡತಿಯೆ ! ಇಂಥಾ ಅನುಂಗಲವಾದ ಮಾತನ್ನು ಆಡಬೇಡ.

ಮೋಹನೆ—ಸಖಿ ! ನಮ್ಮ ತಾಯಿಗೆ ಬಬ್ಬ ಸಖಿ ಇದ್ದದ್ದಂತೆ. ಅವಳ ಹೆಸರು ಸುಶೀಲೆ. ಅವಳನ್ನು ವರಿಸಿದವನಿಗೆ ಹುಚ್ಚು ಹಿಡಿದು ಅವಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋದನಂತೆ. ಅದಕ್ಕವಳು ವ್ಯಸನದಿಂದ ಅಳುತ್ತಿದ್ದುದನ್ನು ಪದಬಂಧದಿಂದ ನಮ್ಮ ತಾಯಿ ನನಗೆ ಹೇಳಿದಳು. ಅದನ್ನು ನಿನಗೆ ಜ್ಞಾಪ ಕಾರ್ಥವಾಗಿ ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು:—

ರಾಗ--ತೋಡಿ ।

। ಛಾಪುತಾಳ||

ಆಕೆ ಚಿತ್ತದಿ ಬಹಳ | ವ್ಯಾಕುಲೆಯಾಗುತ್ತ | ಆಕುರರಿಪಕ್ಷಿಯತೆರದಿಂದಲಿ |
ಶೋಕಿಸುತಿದ್ವಳಾ ಕಾನನದಿ ||೧||

ಅಳುವಶಬ್ದಕ್ಕನಳ | ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ಹರಿಯುತಿಹ | ಹೊಳೆಶ್ರುತಿಗೊಡುವವೊಲು ಲಿಯುತಿ
ದೂದು | ಗಿಳಿಕೋಗಿಲೆಗಳುಮಳುತಿದ್ವಳು ಹಾ ||೨||

ಸುರಿವವಳ ಕಣ್ಣೀರ | ಸುರಿದಿದ್ದ ಮಾತ್ರದೊಳು | ಬರೆಯುವದೇನಕಟ ಕಲ್ಲುಗಳು |
ಕರಗಿಕರಗಿ ನೀರಾದವಂತೆ ||೩||

ಇವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಇರಿಸು-ಇನ್ನೊನು ನನ್ನ ಪತಿಯು ಬರುವ ಹೊತ್ತಾಯಿತು.
ಹೋಗು.

ಬರೆಯುವದೇನಿನ್ನೀ | ಪರಿಯಿಂದಹಾಕುವದೆ | ಕೊರಳಿನಲ್ಲಿ ಕೊನೆಗಾಲದೆಹಾಕುವ |
ಸುರುಚಿರತರ ಸುಮಾಲೆಯದೆನಗೆ ||೪||

ಆರಾದರೂಯೆನ್ನ | ಆರೈವುತ್ರನಮೇಲೆ | ದೂರಹೊರಸದಿರಿಮತ್ಕಾಂತನಧಿ | ಕ್ಕಾರ
ವುಮೋಹವನೇರಿವುದೆನಗೆ ||೫||

ಓಹೋ! ಇದು ಪದಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ್ದಲ್ಲ. ಯಾರು ಬಾಗಿಲ ತಟ್ಟುವರು ?

ವಿನೀತೆ-ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ ; ಗಾಳಿಯು.

ಮೋಹನೆ-ಯಾಕೋ ನನ್ನ ಬಲಗಣ್ಣು ಹಾರುವುದು. ಇದರಿಂದೇ
ನಾದರೂ ಅವಶಕುವನೋ ?

ವಿನೀತೆ-ಹಾಗೂ ಹೇಳಿಕೂಡದು, ಹೀಗೂ ಹೇಳಿಕೂಡದು.

ಮೋಹನೆ-ಆಗಲಿ ನೀನು ಹೋಗು. (ಇಬ್ಬರೂ ಹೋಗುವರು)

ಚತುರ್ಥಾಂಕಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ.

ಐದನೆಯ ಅಂಕ.

೧ ನೆಯ ಪ್ರವೇಶ—(ದೇವದತ್ತ ರಾಷ್ಟ್ರಿಯ ಪ್ರವೇಶ.)

ದೇವದತ್ತ—ಮಿತ್ರನೇ ! ಇದರ ಮರೆಮುಳ್ಳಿ ನಿಂತಿರು. ಕತ್ತಿಯನ್ನು ಬರೆಯಿಂದ ಹಿರಿದುಕೊಂಡೇ ಇದ್ದು ಕೆಲಸ ನೆರವೇರಿಸು. ಭಯಪಡಬೇಡ. ನಾನು ನಿನ್ನ ಬೆನ್ನಹಿಂದೆ ಇರುವೆನು ; ಈಕಾರ್ಯವಾತ್ರ ಕೊನೆಮುಟ್ಟಿದರೆ ನಮ್ಮ ಕಾರ್ಯವೆಲ್ಲಾ ನೆರವೇರಿತು ; ತಪ್ಪಿದರೆ ನಮ್ಮ ಕಾರ್ಯವೆಲ್ಲಾ ಕೆಡುವದು ; ಜೋಕೆ. ಆಲೋಚನೆಯಿಂದ ಸಿ ರಚಿತ್ತನಾಗಿರು.

ರಾಷ್ಟ್ರಿಯ—ಅಯ್ಯಾ ಮಿತ್ರನೇ ! ನೀನು ಹತ್ತರವೇ ಇರು ಕಂಡೆಯಾ. ಬಂದುವೇಳೆ ನನ್ನ ಕೈ ಹುಸಿದರೂ ಹುಸಿಯಬಹುದು.

ದೇವದತ್ತ—ಇಲ್ಲ ನಿನ್ನ ಹತ್ತರವೇ ಇರುವೆನು.

(ಎಂದು ಮರೆಯಾಗುವನು.)

ರಾಷ್ಟ್ರಿಯ—ಈ ಕಾರ್ಯವಾಡುವದಕ್ಕೆ ನನಗೇನು ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ದೇವದತ್ತನು ಇದು ಅವಶ್ಯಕವಾದದ್ದೆಂದು ಅನೇಕ ಕಾರಣಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿರುವನು. ಹೋದರೆ ಬಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯತಾನೆ ಹೋಗುವನು. ಎಲೆ ಖಡ್ಗವೆ ! ಈಚೆಗೆ ಬಾ. (ಒರೆಯಿಂದ ಕತ್ತಿ ಹಿರಿಯುವನು)

ದೇವದತ್ತ—(ಮರೆಯಾಗಿ) ಸಾಧ್ಯವಾದಮಟ್ಟಿಗೂ ಇವನನ್ನು ಕೆರಳಿಸಿರುವೆನು. ಇವನು ಅವನನ್ನ ಕೊಂದರೂ ಸರಿ ; ಅವನು ಇವನನ್ನ ಕೊಂದರೂ ಸರಿ ; ಅಥವಾ ಇಬ್ಬರೂ ಹೋದರೂ ನನಗೆ ಲಾಭವೆ. ಹಾಗೆ ಯೆಸರಿ. ಅಗೋ ! ವಿಜಯಧ್ವಜ ಬರುವ ಧ್ವನಿ ಕೇಳುವದು.

(ವಿಜಯಧ್ವಜವ ಪ್ರವೇಶ)

ರಾಷ್ಟ್ರಿಯ—ಬಲ್ಲೆ ಬಲ್ಲೆ ; ಅವನ ನಡಿಗೆಯೆ ಇದು. ನೀಚನೆ ! ನೀನು ಸತ್ತೆ. (ಎಂದು ಹೊಡೆಯುವನು.)

ವಿಜಯಧ್ವಜ—ನಿಜ, ನನ್ನ ಮೈಯಲ್ಲಿ ವಜ್ರಕವಚವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಹಾಗೆ ಆಗುತ್ತಿದ್ದೆ. ಬಳ್ಳಿದು. ನಿನ್ನ ಕವಚವನ್ನು ಪರೀಕ್ಷಿಸುವೆನು.

(ಎಂದು ಹೊಡೆವನು.)

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ-ಹೋ ಸತ್ತೆ.

(ಎಂದು ಬೀಳುವನು.)

(ದೇವದತ್ತ ಹಿಂದಿನಿಂದ ಬಂದು ವಿಜಯಧ್ವಜನ ಕಾಲತತ್ತಿಯಮೇಲೆ

ಕತ್ತಿಯಿಂದ ಹೊಡೆದು ಓಡಿಹೋಗುವನು.)

ವಿಜಯಧ್ವಜ-ಅಯ್ಯೋ ! ನನ್ನ ಕಾಲು ಹೋಯಿತು. ಯಾರೂ ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೆ ? ನನ್ನನ್ನು ಯಾರೋ ಹೊಡೆದು ಹೋದನು. (ಎಂದು ಬೀಳುವನು.)

(ದೂರದಲ್ಲಿ ಶೂರಸೇನ ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು.)

ಶೂರಸೇನ-ಇದು ವಿಜಯಧ್ವಜನ ಧ್ವನಿ ! ದೇವದತ್ತನು ತನ್ನ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಪೂರೈಸಿದನು.

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ-ಅಯ್ಯೋ ! ನಾನೇನು ದ್ರೋಹಿಯೋ ?

ಶೂರಸೇನ-ಹಾಗೇಸರಿ.

ವಿಜಯಧ್ವಜ-ಅಯ್ಯೋ ! ದೀಪಜೇಕು. ವೈದ್ಯರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲವೆ ?

ಶೂರಸೇನ-ಹೌದು ; ಅವನೇ-ಧೀರನಾದ ದೇವದತ್ತನೆ ! ನಿನ್ನ ಮಿತ್ರನಿಗಾದ ದುಃಖಕ್ಕೆ ನೀನು ಎಷ್ಟು ವ್ಯಸನಪಟ್ಟಿದ್ದೀಯೆ ? ನಿನ್ನಿಂದ ನಾನು ಬುದ್ಧಿ ಕಲಿಯಬೇಕು. ಎಲೆ ದುಷ್ಟೆ ! ನಿನ್ನ ಪ್ರಿಯನು ಸತ್ತು ಬಿದ್ದು ಇರುವನು. ನಿನ್ನ ಹಣೆಬರಹವು ಸಮಾಪವಾಯಿತು. ಎಲೆ ಜಾರೆ ! ಬಂದೆ ಬಂದೆ. ನಿನ್ನ ಸೌಂದರ್ಯಾದಿಗಳೆಲ್ಲಾ ನನ್ನ ಹೃದಯದಿಂದ ಅಳಿಸಿಹೋಯಿತು. ಜಾರೆಯಾದ ನಿನ್ನ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಕಳಂಕಿತವಾದ ಹಾಳು ಹಾಸಿ ಗೆಯು ಈಗ ನಿನ್ನ ರಕ್ತದಿಂದ ಸೇರುವದು.

(ಶೂರಸೇನ ಹೋಗುವನು. ಜಯಸೇನ ವೀರವರ್ಮರು ಬರುವರು.)

ವಿಜಯಧ್ವಜ-ಅಯ್ಯೋ ! ಇಲ್ಲಿ ಕಾವಲಿನವರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲವೆ ?-ಮಾರ್ಗಸ್ಥರು ಯಾರೂ ಇಲ್ಲವೆ ?-ಅಯ್ಯೋ ಕೊಲ್ಲುವರು ! ಕೊಲ್ಲುವರು !

ವೀರವರ್ಮ-ಯಾರಿಗೋ, ಏನೋ ಅಪಾಯವುಂಟಾಗಿದೆ. ಕೂಗು ಭಯಂಕರವಾಗಿದೆ.

ವಿಜಯಧ್ವಜ-ಅಯ್ಯೋ ! ನನಗೆ ಯಾರಾದರೂ ದಿಕ್ಕಾಗಿ, ದಿಕ್ಕಾಗಿ.

ಜಯಸೇನ-ಅದೋ ಕೇಳಿ.

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ-ನಾನಂತೂ ದ್ರೋಹಿ !

ಜಯಸೇನ -ಇಬ್ಬರು ಮೂವರು ನರಳುವ ಹಾಗಿದೆ. ಕತ್ತಲೆ

ಬಹಳವಾಗಿದೆ ಇದೇನೋ ಮೋಸವಾದರೂ ಆಗಬಹುದು. ಸಹಾಯಕರಿಲ್ಲದೆ ನಾವು ಹೋಗುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ.

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ—ಯಾರೂ ಬರುವುದಿಲ್ಲವೆ? ನಾನು ಸಾಯುತ್ತೇನೆ.

ಜಯಸೇನ—ಇದೋ! ಇಲ್ಲೇನೋ ಧೈರ್ಯವಿರಬಹುದು.

(ದೇವದತ್ತನು ದೀಪವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು)

ಮಹಾಮತಿ—ಇಲ್ಲೊಬ್ಬನು ನಿದ್ರಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಅಯುಧಪೂರ್ಣಿಯಾಗಿ ದೀಪವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಬರುವನು.

ದೇವದತ್ತ—ಯಾರಲ್ಲಿ ಕೊಲೆಯೆಂದು ಕೂಗಿದವರು ಯಾರು?

ಜಯಸೇನ—ನಮಗೆ ತಿಳಿಯದು.

ದೇವದತ್ತ—ಕೂಗು ಕೇಳಿಲ್ಲವೆ?

ವಿಜಯಧ್ವಜ—ಇದೋ! ಇಲ್ಲಿ, ಇಲ್ಲಿ; ಪುಣ್ಯದಮೇಲೆ ದೃಷ್ಟಿಯಿಟ್ಟಾದರೂ ಸಹಾಯಮಾಡು.

ದೇವದತ್ತ—ಯಾಕೆ? ಏನಾಗಿದೆ? (ಮುಂದಕ್ಕೆ ಹೋಗುವನು.)

ವೀರವರ್ಮ—ಇವನು ನಮ್ಮ ದೇವದತ್ತನೆಂದು ತೋರುವುದು.

ಜಯಸೇನ—ಹೌದು, ಆ ವೀರನೆ.

ದೇವದತ್ತ—ಯಾರು ಹೀಗೆ ಕೂಗಿದವರು!

ವಿಜಯಧ್ವಜ—ದೇವದತ್ತನೆ! ಯಾರೋ ದ್ರೋಹಿಗಳು ನನ್ನನ್ನು ಅಂಗಳದೊಳಗಿಂದ ನೋಡಿದಾರೆ. ಸ್ವಲ್ಪ ಸಹಾಯಮಾಡು.

ದೇವದತ್ತ—ಅಯ್ಯೋ! ಘೌಜುದಾರರೆ! ನಿಮಗೆ ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದವರು ಯಾರು?

ವಿಜಯಧ್ವಜ—ನೋಡಿದವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನು ಇಲ್ಲೇ ಕುಂಟಾಗಿ ಬಿದ್ದಿರುವಹಾಗಿದೆ.

ದೇವದತ್ತ—ಅಯ್ಯೋ ದ್ರೋಹಿಗಳೇ! ಅವರು ಯಾರು? ಬಂದು ಸ್ವಲ್ಪ ಸಹಾಯ ಮಾಡಬಾರದೆ?

ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ—ಅಯ್ಯೋ! ನನಗಿಷ್ಟು ಸಹಾಯ ಮಾಡಿ.

ವಿಜಯಧ್ವಜ—ಅದೋ ಅವನೊಬ್ಬ.

ದೇವದತ್ತ—ಅಯ್ಯೋ ದ್ರೋಹಿಯೇ! (ಎಂದು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯನನ್ನು ಕಠಾರಿಯಿಂದ ತಿವಿಯುವನು.)

ರಾಷ್ಟ್ರಿಯ — ಅಯ್ಯೋ ಕ್ರೂರನಾದ ಚಂಡಾಲ ದೇವದತ್ತನೆ !

(ಎಂದು ಪ್ರಾಣಬಿಡುವನು.)

ದೇವದತ್ತ — ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಕೊಲ್ಲುವದೆ ? ಎಲ್ಲಿ ದ್ರೋಹಿಗಳು ?
ಏನು ಈ ಪಟ್ಟಣವು ನಿಶ್ಯಬ್ದವಾಗಿದೆಯಲ್ಲ ! ನೀವು ಯಾರು ? ದ್ರೋಹಿ
ಗಳೋ ! ಮಿತ್ರರೋ !

ಜಯಸೇನ — ನೀನು ನಮ್ಮ ಸಹತೆಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ನಾವು ಇಂಥಾವ
ರೆಂದು ತಿಳಿಯುತ್ತೀಯೆ.

ದೇವದತ್ತ — ಯಾರು ? ಪೂಜ್ಯರಾದ ಜಯಸೇನರೇ !

ಜಯಸೇನ — ಅವರೆ.

ದೇವದತ್ತ — ಸ್ವಾಮಿ ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು. ಇದೋ ! ದ್ರೋಹಿಗಳು ವಿಜ
ಯಧ್ವಜನನ್ನು ಗಾಯನಾಡಿರುವರು.

ವೀರವರ್ಮ — ವಿಜಯಧ್ವಜನನ್ನೆ ?

ದೇವದತ್ತ — ಸಹೋದರನೆ ! ಹ್ಯಾಗಿರುವೆ ?

ವಿಜಯಧ್ವಜ — ನನ್ನ ಕಾಲು ಎರಡು ತುಂಡಾಗಿದೆ.

ದೇವದತ್ತ — ಅಯ್ಯೋ ! ದೇವರು ರಕ್ಷಿಸಲಿ. — ಸ್ವಾಮಿ ದೀಪವನ್ನು
ನಿಮ್ಮ ಕೈಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಿ. ನನ್ನ ಅಂಗವಸ್ತ್ರದಿಂದ ಕಟ್ಟುವೆನು.

(ಬಾಲಿಕಾಮಣಿ ಬರುವಳು)

ಬಾಲಿಕಾಮಣಿ — ಹೋ ! ಹೋ ! ಏನಾಯಿತು ? ಕೂಗಿದವರಾಯಾರು ?

ದೇವದತ್ತ — ಯಾರು ಕೂಗಿದವರು ?

ಬಾಲಿಕಾಮಣಿ — ಅಯ್ಯೋ ಪ್ರಿಯನಾದ ನನ್ನ ವಿಜಯಧ್ವಜನೆ ! ನನ್ನ
ವಿಜಯಧ್ವಜನೆ !

ದೇವದತ್ತ — ಎಲೆ ದುಷ್ಟಳಾದ ಸೂಳೆಯೆ ! — ವಿಜಯಧ್ವಜನೆ ! ಈ
ಕಾರ್ಯ ನಡೆಸಿದವರನ್ನು ನೀನು ಬಲ್ಲೆಯಾ ?

ವಿಜಯಧ್ವಜ — ನಾನು ಕಾಣೆ.

ವೀರವರ್ಮ — ನಿಮ್ಮನ್ನೆ ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದೆ. ಈಗ ನಿಮ್ಮ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು
ನೋಡಿ ನನಿಗೆ ಬಹಳ ವ್ಯಸನವಾಗಿದೆ.

ದೇವದತ್ತ—ದಾರ ಬೇಕು. (ಜಯಸೇನ ಕೊಡುವನು) ಸ್ವಾಮಿ ಇವನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವದಕ್ಕೆ ಬಂದು ಕುರ್ಚಿ ಯಿದ್ದರಾಗಿ ತ್ತಲ್ಲ.—ನನಗೆ ಮಾತ್ರ ಇವಳಮೇಲೆ ಅನುಮಾನ.—ವಿಜಯಧ್ವಜನೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಸೈರಿಸು.—ಎಲ್ಲಿ ದೀಪ? ಹೀಗೆ ಹಿಡಿಯಿರಿ. ಈ ಮುಖ ನಮಗೆ ಗೊತ್ತಿದೆಯೇ? ಅಯ್ಯೋ! ಇವನು ನನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಮಿತ್ರನಾದ ರಾಷ್ಟ್ರಿಯನು! ಅಲ್ಲ; ಹೌದು ಹೌದು; ಅಯ್ಯೋ! ರಾಷ್ಟ್ರಿಯನೆ ಇವನು!

ವೀರವರ್ಮ—ಏನು ಸಮ್ಮ ರಾಷ್ಟ್ರಿಯನೆ?

ದೇವದತ್ತ—ಅದ್ಯಾರು ಪೂಜ್ಯರಾದ ವೀರವರ್ಮರೆ! ಸ್ವಾಮಿ ಕ್ಷಮಿಸಿ. (ಕುರ್ಚಿ ತರುವರು) ಎಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬನ್ನಿ;—ಯಾರಾದರೂ ಇವನನ್ನು ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋಗಿ. ನಾನು ಬಬ್ಬ ವೈದ್ಯನನ್ನು ಕರತರುವೆನು.—ಬಾಲಿಕಾಮಣಿ! ಇದೇನು ಬಹಳ ಗಾಬರಿಯಾಗಿದ್ದೀಯೆ?

(ವಿಜಯಧ್ವಜನನ್ನು ರಾಷ್ಟ್ರಿಯನನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವರು.) ಸ್ವಾಮಿ ಸ್ವಲ್ಪ ಸಿಲ್ಲಿ. ಇವಳ ಗುರುತುಮಾತ್ರ ಮರೆಯದೆ ಇರಿ. ತಪ್ಪಿಗೆ ಬಾಯಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ತಾನೆ ಮಾತನಾಡುವದು.

(ವಿನೀತೆಯು ಪ್ರವೇಶಿಸುವಳು.)

ವಿನೀತೆ—ಅಯ್ಯೋ ಪತಿಯೆ! ಏನಾಯಿತು?

ದೇವದತ್ತ—ರಾಷ್ಟ್ರಿಯನು ವಿಜಯಧ್ವಜನನ್ನು ಹೊಡೆದನು. ರಾಷ್ಟ್ರಿಯನು ಸತ್ತುಹೋದನು.

ವಿನೀತೆ—ಅಯ್ಯೋ! ಯೋಗ್ಯನಾದ ವಿಜಯಧ್ವಜನೆ! ನಿನಗೆ ಹೀಗಾಯಿತೆ?

ದೇವದತ್ತ—ಸೂಳೆಯರ ಮನೆಗೆ ಹೋದವರಿಗೆಲ್ಲಾ ಇದೇಫಲ.—ಸ್ವಾಮಿ ಇನ್ನು ವಿಜಯಧ್ವಜನ ಕ್ಷೇಮವನ್ನು ನೋಡೋಣ. ಎಲೆ ಬಾಲಿಕಾಮಣಿ! ನಿನ್ನ ಪೂರ್ವೋತ್ತರ ಮುಂದಿದೆ—(ವಿನೀತೆಯನ್ನು ನೋಡಿ) ಎಲೆ ಪ್ರಿಯೆ! ಈ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ನಮ್ಮ ಬಡೆಯನಿಗೂ ಬಡತಿಗೂ ತಿಳಿಸು ಹೋಗು. ಸ್ವಾಮಿ ದಯಮಾಡಿ. ನಾನು ಉಳಿಯುವದು ಅಳಿಯುವದು ಇವೆರಡೂ ಈ ರಾತ್ರಿ ತಿಳಿಯುವದು.

(ಎಲ್ಲರೂ ಹೋಗುವರು.)

೨ ನೆಯ ಪ್ರವೇಶ.—(ಶಯ್ಯಾಗೃಹದಲ್ಲಿ ಮೋಹನೆ ನಿದ್ರೆಮಾಡುತ್ತಿರುವಳು. ಶೂರಸೇನ ಆಲೋಚಿಸುತ್ತ ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು.)

ಶೂರಸೇನ—ಕಂದ || ಎಲೆಹೃದಯವೇಕೇಳೆ ಸ್ತ್ರೀಯನೆ |

ಕೊಲುವದು ತಾಂ ಪಾಪಮೆಂದು ತಿಳಿದಿರ್ದವೆನಾಂ ||

ಕೊಲುವದಕೆ ತಕ್ಕ ಕಾರಣ |

ಗಳಿರಲು ತಾನದನೆ ಮಾಡದುಳಿದವುದೆಂತೆ ||

(ಕಿಟಕಿ ಕಡೆ ನೋಡಿ ಮೂರುಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದಕ್ಕೆ ನಡೆದು)

ಎಲೈ ನಿರ್ಮಲವಾದ ನಕ್ಷತ್ರಂಗಳಿರಾ ! ಕಾರಣವನ್ನು ಉಚ್ಚರಿಸುವದಕ್ಕೆ ನನಗೆ ಲಜ್ಜೆ ಬಾಧಿಸುವದು. ನೀವು ಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿರಿ.

(ಆಲೋಚಿಸಿ)—ಅಯ್ಯೋ ಪಾಪಿರೂಪವೆ !

*ಕಂದ || ಪರಿಹರಿವುದು ನಿಶ್ಚಯ ಮಾ |

ದರುಮಾ ಮೋಹನೆಯ ದೇಹದಿಂದ ರಕ್ತವನಾಂ ||

ಪೊರಮಡಿಸಿ ಚಂದ್ರಕಾಂತಕೆ |

ಸರಿಯಹ ಚರ್ಮವನೆ ಮಾತ್ರ ಕಡಿಸುವದಿಲ್ಲಂ ||

ಆದರೂ ಅವಳು ಸಾಯಲೇಬೇಕು. ಇಲ್ಲದಪಕ್ಷಕ್ಕೆ ಇವಳಿಂದ ಅನೇಕರು ಕೆಡುವರು. (ತಿರುಗಿ ದೀಪವನ್ನು ನೋಡಿ) ದೀಪವನ್ನಾರಿಸಿ;—ಆಮೇಲೆ; ದೀಪವನ್ನಾರಿಸಿ;—ಎಲೈ ಜ್ಯೋತಿಯೆ ! ನಿನ್ನನ್ನಾರಿಸಿದರೆ ಪುನಶ್ಚ ಬೇಕಾದಾಗ ಹತ್ತಿಸಬಲ್ಲೆನು. (ಮೋಹನೆಕಡೆ ತಿರುಗಿ) ಬ್ರಹ್ಮನ ಸೃಷ್ಟಿ ಚಾತುರ್ಯಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನಭೂತಳಾದ ಮೋಹನೆಯೇ ! ನಿನ್ನ ದೀಪವನ್ನು ಆರಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಪುನಶ್ಚ ಹಚ್ಚುವದಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ದೀಪವನ್ನು ಯಾವ ದೇವರನ್ನು ಕೇಳಿ ತರುವದೋ ಕಾಣೆ.

(ಒಂದು ಹೆಜ್ಜೆ ಮುಂದಿಟ್ಟು ಮೋಹನೆಯನ್ನು ನೋಡಿ) ಲತಾಗ್ರದ ಗುಲಾಬಿ ಕುಸುಮವನ್ನು ಕಿತ್ತು ಹಾಕಿದಮೇಲೆ ಪುನಶ್ಚ ಲತೆಗೆ ಸೇರಿಸಲಾರೆ. ಬಣಗೇ ಬಣಗುವದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಅದು ಲತೆಯ ಮೇಲಿರುವಾಗಲೇ ಆಘ್ರಾಣಿಸುವೆನು. (ಎಂದು ಮುತ್ತಿಟ್ಟು) ಅಯ್ಯೋ !

*ರಾಗ ತೋಡಿ ||

|| ರೂಪಕತಾಕ ||

ಕೋಮಲಾಂಗಿಯ ನಾನೆಂತು ಕೊಲ್ಲುವೆನು | ಕಾಮಿನಿಯರಿಗೆ ತಿಲಾಮಣಿಯಾದ ಸುಮ || ಪ || ಪಾಪಿಯಾದಾವಿಧಿ | ಈಸರಿ ಈಕೆಗೆ | ರೂಪಮಾಡಿದನೇಕೆ || ೧ || ನಲ್ಲಿ ಯನೆನದರೆ | ಝಲ್ಲೆನುತಿಹುದೆದೆ | ಕಲ್ಲಮಾಡುತಲೀಗ || ೨ ||

ಕಂದ || ಅಲರಿಪ್ಪ ತಾವರೆಯ ಪರಿ |

ಮಳಮಂ ಪರಿಹಾಸಗೈಯುವೆಲೆ ನಿಟ್ಟುಸುರೇ ||

ಕೊಲಲೆಂದೆತ್ತಿದ ಕತ್ತಿಯ |

ಕೆಲಕ್ಕೆ ಬಿಸುಡಿಸುವೆ ಯಹಹ ನಿವಗೇನೆಂಬೆಂ || *

ಇನ್ನೊಂದು ಸಾರಿ ; (ಎಂದು ಮುತ್ತಿಟ್ಟು) ಇನ್ನೊಂದು ಸಾರಿ ; (ಮುಖವನ್ನು ಚನ್ನಾಗಿ ನೋಡಿ) ಹಾ ಮೋಹನೆ ! ಸತ್ತಮೇಲೂ ಹೀಗೇ ಇರು. ನಿನ್ನನ್ನು ಕೊಂದ ಬಳಿಕ ನನ್ನ ಮೋಹವನ್ನು ತೋರಿಸುವೆನು. ಇನ್ನೊಂದು ಸಾರಿ ; ಇದೇ ಕೊನೆ. ಆಹ ! ಅನುರಾಗವು ಹೀಗೆ ಪರಿಣಮಿಸಿದ್ದು ಎಂದಿಗೂ ಇಲ್ಲ. (ಕಣ್ಣೀರಿನಿಂದ ಕೂಡಿ) + ನಾನು ಅಳದೆ ಇರಲಾರೆ. ಅತ್ತರೇನು, ಈ ನನ್ನ ಕಣ್ಣೀರು ಬಹಳ ಕ್ರೂರವಾದದ್ದು. ಹಾ ದೈವವೆ ! ನಿನ್ನ ಕೃತ್ಯವನ್ನು ಏನುಹೇಳಲಿ. ಎಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯೂ ಅಲ್ಲೇ ವಿಘಾತಿಯನ್ನಂಟುಮಾಡುವೆ. ಯಾರು ಬಳ್ಳೇವರೂ ಅವರಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಕಷ್ಟ ಕೊಡುವೆ. ಅವಳು ಏಳುವಳು.

(ಮೈಯಲಗಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಏಳುವಳು.)

ಮೋಹನೆ—ಯಾರು ನನ್ನ ಪತಿಯೆ ?

ಶೂರಸೇನ—ಹೌದು, ಮೋಹನೆ.

ಮೋಹನೆ—ನನ್ನೊಡೆಯನೆ ಮಲಗುವದಕ್ಕೆ ಬರುವಿರಾ ?

ಶೂರಸೇನ—ಮೋಹನೆ ! ಈ ರಾತ್ರಿ ದೇವರನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡಿರುವೆಯಾ ?

ಮೋಹನೆ —ಬಡೆಯನೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿಕೊಂಡಿರುವೆನು.

ಶೂರಸೇನ—ನಿನ್ನ ತಪ್ಪನ್ನು ಕುರಿತು ದೇವರನ್ನು ಕ್ಷಮೆ ಕೇಳತಕ್ಕದ್ದು ಯಾವದಾದರೂ ಇದ್ದರೆ ಕೇಳಿಕೊ.

* || ರಾಗ ನಾಡನಾಮಕ್ರಿಯೆ ||

|| ರೂಪಕತಾಳ ||

ಉಸುರೆ ಕುಸುಮಗಂಧಿಯು ನಿಟ್ಟುಸುರೆ ||ಪ|| ಅರೆಬಿರುದಿಪ್ಪ ತಾವರೆಹೂವಿನಹೊಸಪರಿಮಳ ಭರವನು ಪರಿಹಾಸಗೈಯುವುಸುರೆ ||೧|| ಕೊಲಲೆತ್ತಿದ ಕರತಳದ ಕಠಾರಿಯು ಕೆಲಕೆ ಬಿಸಾಡುವೋಲು ಮಾಡುವೆ ಹಾ ಹಾ ಉಸುರೆ ||೨||

† || ರಾಗ ಫರಜ್ ||

|| ರೂಪಕತಾಳ ||

ಅಳದಿರಲಾರೆ ಅಕಟಕಟಾ | ಕೊಲುವದಾದರೂ ಈ ಚಲುವೆಗೋಸುಗ ನಾ | ನಕಟಾ ||ಪ|| ಅಳಲೇನಿನ್ನೇ | ತುಳುಕುವ ಕಣ್ಣೀರ | ಬಲುಕ್ರೂರವು ಹಾಚಲುನೆ ಗೋಸುಗನಾ | ನಕಟಾ ||೧||

ಮೋಹನೆ--ಅಯ್ಯೋ ನನ್ನ ಪತಿಯೆ ! ಹಾಗಂದರೇನು ?

ಶೂರಸೇನ--ಆಗಲಿ. ಬೇಗಮಾಡು. -ನಾನು ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರದಲ್ಲಿರು ವೆನು ನಿನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವದಲ್ಲದೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಸರಕಕ್ಕೆ ಯಾಕೆ ಕಳುಹಿಸಲಿ.

ಮೋಹನೆ--ಅಯ್ಯೋ ಪತಿಯೆ ! ಇದೇನು ಕೊಲ್ಲುವ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ದಿಂದ ಮಾತಾಡುತ್ತೀರಾ ?

ಶೂರಸೇನ--ಹೌದು.

ಮೋಹನೆ--ಹಾಗಾದರೆ ನನ್ನನ್ನು ದೇವರು ಕಾಪಾಡಲಿ.

ಶೂರಸೇನ--ನುಸೇಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಾನೂ ಅದನ್ನೇ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವೆನು.

ಮೋಹನೆ--ಹಾಗಾದರೆ ನನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವದಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ ?

ಶೂರಸೇನ--ಹೂ.

ಮೋಹನೆ--* ಆದರೂ ಹೀಗೆ ಕ್ರೂರವಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಕಣ್ಣಾಲಿ ತಿರುಗು ವದು ನೋಡಿದರೆ ಏನೋ ಅಪಾಯವಾಗುತ್ತೆಂದು ತಿಳಿದು ಹೆದರುವೆನು. ನನ್ನ ತಪ್ಪೇನೋ ನನಗೆ ತಿಳಿಯದ್ದರಿಂದ ಯಾತಕ್ಕೆ ಹೆದರಬೇಕೋ ನನಗೆ ತಿಳಿಯದು. ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಭೀತಿ ಮಾತ್ರ ಉಂಟಾಗುವದು.

ಶೂರಸೇನ--ನಿನ್ನ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊ.

ಮೋಹನೆ--ನಿಮ್ಮ ಮೇಲಣ ಪ್ರೀತಿಗಳಲ್ಲದೆ ಇನ್ನಾವ ಪಾಪಗ ಳನ್ನು ಕಾಣೆನಲ್ಲ.

ಶೂರಸೇನ--ಹೌದು. ನೀನು ಅದಕ್ಕೆ ಸಾಯುವಿ.(ಎಂದು ತುಟಕಡಿವನು.)

ಮೋಹನೆ--ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಗಾಗಿ ಕೊಲ್ಲುವದೆಲ್ಲಾದರೂ ವುಂಟೆ. ಅಯ್ಯೋ ! ಯಾತಕ್ಕೆ ಹೀಗೆ ತುಟೆಯನ್ನು ಕಡಿಯುವಿರಿ. ಏನೋ ನಿಮಗೆ ಆಕ್ರೋಶ ತುಂಬಿತುಳುಕುವದಾಗಿದೆ. ಇವು ನೋಡಿದರೆ ಏನೋ ಅಪಾಯ

* ರಾಗ--ಶಹಾನ ||

|| ಅದಿತಾಳ ||

ಕೋಪವೇಕೀಪರಿಯನ್ನೊಡೆಯನೆ || ಪ || ಗರಗರನೀಪರಿ ತಿರುಗುವೀಕಣ್ಣಾ |
ವಿರಚಿವುದಿನಗುರುತರಭಯವನು ಹಾಹಾ || ೧ || ವೈರಿಯನೀಕ್ಷಿಪಕೂರದೃಷ್ಟಿಯೊ
ಳೆನ್ನ | ನೀರನೀನೀಕ್ಷಿಪಕಾರಣವೇನುಹಾ || ೨ || ನಾನೆಸಗಿದತಪ್ಪೇನೊತಿಳಿಯದೆನ್ನಂ
ಮಾನನದೊಳುಮಾತ್ರಮಹಾಭೀತಿಯುಪ್ಪದು || ೩ ||

ಸೂಚಕಗಳಾಗಿ ತೋರುವದಲ್ಲ ! ಆದರೂ ಇವೆಲ್ಲಾ ನನ್ನ ವಿಷಯವಾದದ್ದಲ್ಲ ಎಂದು ಎಣಿಸುವೆನು.

ಶೂರಸೇನ—ಅಲ್ಲಾ ಡಬ್ಬೇಡ ಸುಮ್ಮನಿರು.

ಮೋಹನೆ—ಹಾಗೇ ಇರುವೆನು. ಕಾರಣವೇನು ಹೇಳಿ.

ಶೂರಸೇನ—(ಸಂದಿಗ್ಧ ಧ್ವನಿಯಿಂದ) ನಿನಗೆ ನಾನು ಅಷ್ಟು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಕೊಟ್ಟ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ವಿಜಯಧ್ವಜನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಇದ್ದೀಯೆ.

ಮೋಹನೆ—ಇಲ್ಲಾ ಇಲ್ಲಾ. ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಿಯಾಗೂ ನಾನು ಕೊಟ್ಟೆಲ್ಲ. ಆತನನ್ನು ಕರಸಿ ಕೇಳಿ.

ಶೂರಸೇನ—ಪ್ರಿಯೆ ! ಜಾಗರೂಕಳಾಗಿರು; ಪಾಪಕ್ಕೆ ಹೆದರು. ಇದೊ ನಿನಗೆ ಕೊನೆಗಾಲ ಬಂತು.

ಮೋಹನೆ—ಆದರೆ ಈಗಲೆ ಸಾಯುವದಿಲ್ಲವಲ್ಲ.

ಶೂರಸೇನ—ಈಗಲೆ ನಿನ್ನ ಪಾಪವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಹೇಳಿಕೊ. ನೀನು ಎಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣವಾಡಿದರೂ ನನ್ನ ಹೃದಯದ ಸಂಕಟವನ್ನು ತೆಗೆಯಲಾರದು. ನೀನು ಸಾಯುವದು ನಿಶ್ಚಯ.

ಮೋಹನೆ—ಹಾಗಾದರೆ ದೇವರು ನನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡಲಿ.

ಶೂರಸೇನ—ನಾನೂ ಹಾಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವೆನು.

ಮೋಹನೆ—ನಿಮ್ಮನ್ನು ದೇವರು ರಕ್ಷಿಸಲಿ. ನಾನು ಯಾವಾಗಲೂ ನಿಮ್ಮ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತಪ್ಪುವಾಡಿದವಳಲ್ಲ. ವಿಜಯಧ್ವಜನನ್ನು ನನ್ನ ಬಡಹುಟ್ಟಾಗಿ ಭಾವಿಸಿರುವೆನೆ ಹೊರತು ಮತ್ತೆಬೇರೆ ಇಲ್ಲ. ನಮ್ಮ ಅನುರಾಗಸೂಚಕವಾದ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ನಾನೇನೂ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ.

ಶೂರಸೇನ—ದೇವರಸತ್ಯವಾಗಿ ನನ್ನ ವಸ್ತ್ರ ಅವನ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದದ್ದನ್ನು ನಾನು ನೋಡಿದೆನು. ಅಯ್ಯೋ ನಿರ್ಲಜ್ಜಳೆ ! ನನ್ನ ಹೃದಯವನ್ನು ಕಲ್ಲು ಮಾಡಿದೆಯಲ್ಲ. ಆ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ನಾನು ಕಂಡೆನು.

ಮೋಹನೆ—ಹಾಗಾದರೆ ಅವನಿಗೆಲ್ಲಾ ಸಿಕ್ಕಿದೆ. ನಾನೆಂದಿಗೂ ಕೊಟ್ಟವಳಲ್ಲ. ಅವನನ್ನು ಕರಸಿ ಕೇಳಿ ; ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿ ಹೇಳಲಿ.

ಶೂರಸೇನ—ಅವನು ಬಪ್ಪಿರುವನು.

ಮೋಹನೆ—ಏನು ಸ್ವಾಮಿ !

ಶೂರಸೇನ—ನಿನ್ನನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವನೆಂದು.

ಮೋಹನೆ—ಹ್ಯಾಗೆ ಅನ್ಯಾಯವಾಗಿ ?

ಶೂರಸೇನ—ಹೌದು.

ಮೋಹನೆ—ಅವನು ಹಾಗೆ ಹೇಳುವದಿಲ್ಲ.

ಶೂರಸೇನ—ಇಲ್ಲ. ಸತ್ಯವಂತನಾದ ದೇವದತ್ತನು ಅವನ ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿದನು.

ಮೋಹನೆ—ಅಯ್ಯೋ ! ಅವನು ಸತ್ತನೆ ?

ಶೂರಸೇನ—ಅಯ್ಯೋ ! ನನ್ನ ಆಕ್ರೋಶಕ್ಕೆ ಅವನ ಕೂದಲುಗಳೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಣವಾಗಿದ್ದರೆ ಚನ್ನಾಗಿತ್ತು.

ಮೋಹನೆ—ಅಯ್ಯೋ ! ಅವನು ಮೋಸಹೋದನು. ನಾನೂ ಮೋಸ ಹೋದೆನು.

ಶೂರಸೇನ—ಛೇ ಸೂಳೆ ! ನನ್ನ ಎದುರಿಗೂ ಅವನನ್ನು ಕುರಿತು ಅಳುವೆಯಾ ?

ಮೋಹನೆ—ಬಡೆಯನೆ ! ನನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇಡಿ, ದೇಶಾಂತರಕ್ಕೂ ದರೂ ಕಳುಹಿಸಿಬಿಡಿ. (ಎಳುವದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವಳು.)

ಶೂರಸೇನ—ಜಾರೆ ಬೀಳು.

(ಎಂದು ಮೂಕುವನು.)

ಮೋಹನೆ—ಈ ರಾತ್ರಿ ಮಾತ್ರ ಬಿಡಿ ಸ್ವಾಮಿ ; ನಾಳೆ ಬೇಕಾದರೆ ಕೊಲ್ಲಿ.

ಶೂರಸೇನ—ನೀನು ಪೇಚಾಡಿದರೆ—

(ಗಂಟಲನ್ನು ಹಿಡಿದು)

ಮೋಹನೆ—ಸ್ವಲ್ಪ ತಾಳ.

ಶೂರಸೇನ—ಆಗಿಹೋದಮೇಲೆ ತಾಳುವದೇನು.

ಮೋಹನೆ—ಬಡೆಯನೆ ! ಸ್ವಲ್ಪ ತಾಳ. ದೇವರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವೆನು.

ಶೂರಸೇನ—ಹೊತ್ತು ವಿಾರಿತು.

(ಎಂದು ಕೊಲ್ಲುವನು)

ವಿನೀತೆ—(ತೆರೆಯಲ್ಲಿ) ನನ್ನೊಡೆಯನೆ, ನನ್ನೊಡೆಯನೆ !

ಶೂರಸೇನ—(ಗಾಬರಿಯಾಗಿ) ಅದೇನು ಕೂಗು ? ಇನ್ನೂ ಪ್ರಾಣ ಹೋಗಿಲ್ಲವೆ ? ನಾನು ಕಟುಕನಾದರೂ ಕರುಣವನ್ನು ತೋರಿಸುವೆನು—
ಅಯ್ಯೋ ! ನಿನ್ನ ಸಂಕಟವನ್ನು ನೋಡಲಾರೆ. (ಎಂದು ಕಠಾರಿಯಿಂದ ಹೊಡೆಯುವನು.)

ವಿನೀತೆ—ಬಡೆಯನೆ, ಬಡೆಯನೆ! (ಎಂದು ಕೂಗುವಳು.)

ಶೂರಸೇನ—ಯಾರವರು ?

ವಿನೀತೆ—ಅಯ್ಯೋ ನನ್ನೊಡೆಯನೆ! ಬಂದು ಮಾತಾಡತಕ್ಕದ್ದಿದೆ.

ಶೂರಸೇನ—ಹೌದು. ವಿನೀತೆ! ಬಂದೆ—ಪ್ರಾಣ ಹೋಯ್ತು—ಇವಳು ವಿಜಯಧ್ವಜ ಸತ್ತು ದನ್ನು ಹೇಳುವದಕ್ಕೆ ಬಂದಿರಬಹುದು.—ಆಹಾ! ಇನ್ನು ಅಲ್ಲಾಡುವದಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ — ಅವಳನ್ನು ಬಳಕ್ಕೆ ಕರೆಯಬಹುದೆ ?—ಇನ್ನೂ ಅಲ್ಲಾಡುತ್ತ—ಇಲ್ಲ. ಏನುಮಾಡಲಿ—ಅವಳು ಬಂದರೆ ಮಾತಾಡಿಸುವಳು. ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು—ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ—ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿ—ಯಾವಹೆಂಡತಿ—ನನಗೆ ಹೆಂಡತಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ಅಯ್ಯೋ! ಕಣ್ಗತ್ತಲೆ ಮುಸುಕಿತಲ್ಲಾ ; ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರರಿಗೇನೋ ಗ್ರಹಣ ಹಿಡಿದಿರಬೇಕು. ಪ್ರಪಂಚವೇ ಬೇರೆ ಆಯಿತು.

ವಿನೀತೆ—ನನ್ನೊಡೆಯನೆ! ನಮಿಸುವೆನು. ಬಾಗಿಲತೆಗೆಯಿರಿ.

ಶೂರಸೇನ—ಹೋ! ನಿನ್ನನ್ನು ಮರೆತಿದ್ದೆ. ವಿನೀತೆ ಬಾ. ಸ್ವಲ್ಪ ತಾಳು. ತೆರೆಯಳೆಯುವೆನು. (ಎಳೆದು) ಎಲ್ಲಿದ್ದೀಯೆ ? (ಬಾಗಿಲ ತೆರೆಯುವನು.)

(ವಿನೀತೆ ಪ್ರವೇಶ.)

ಶೂರಸೇನ—ಏನು ಯಾಕೆ ಬಂದೆ ?

ವಿನೀತೆ—ಅಯ್ಯೋ ನನ್ನೊಡೆಯನೆ! ಅಲ್ಲೊಂದು ಕೊಲೆಯಾಗಿರುವದು.

ಶೂರಸೇನ—ಏನು! ಈಗಲೆ ?

ವಿನೀತೆ—ಈಗಲೆ ಸ್ವಾಮಿ. ವಿಜಯಧ್ವಜನು ರಾಷ್ಟ್ರೀಯನನ್ನು ಕೊಂದಿರುವನು.

ಶೂರಸೇನ—ವಿಜಯಧ್ವಜ, ರಾಷ್ಟ್ರೀಯ, ಇಬ್ಬರೂ ಸತ್ತರು.

ವಿನೀತೆ—ಇಲ್ಲ. ವಿಜಯಧ್ವಜ ಸಾಯಲಿಲ್ಲ.

ಶೂರಸೇನ—ಏನು ವಿಜಯಧ್ವಜ ಸಾಯಲಿಲ್ಲವೆ ? ಹಾಗಾದರೆ ವಿಪ ರೀತವಾಯಿತು. (ಮೋಹನೆ ಕೂಗುವಳು.)

ಮೋಹನೆ—ಅಯ್ಯೋ! ಅನ್ಯಾಯದಿಂದ ನಡೆದಿರುವದು.

ವಿನೀತೆ—ಅಯ್ಯೋ ಅದೇನು ಧ್ವನಿ ?

ಶೂರಸೇನ—ಅದು ಯಾವದು ?

ವಿನೀತೆ—ಛೇ ! ಹೋಗು. ಅದು ನನ್ನ ಬಡತಿಯ ಧ್ವನಿ. ಹೊರಗೆ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲವೆ ? ಅಯ್ಯೋ ಬಡತಿಯೆ ! ಓ ಪ್ರಿಯಸಖಿ ಮೋಹನೆ ! ಇನ್ನೊಂದು ಸಾರಿ ಮಾತಾಡು.

ಮೋಹನೆ—ನಾನು ನಿರಪರಾಧಿಯಾಗಿ ಸಾಯುವೆನು.

ವಿನೀತೆ—ಅಯ್ಯೋ ! ಈ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡಿದವರು ಯಾರು ?

ಮೋಹನೆ—ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ, ನನ್ನ ವಿಧಿ.—ದಯಾಳುವಾದ ನನ್ನ ಪತಿಗೆ ನನ್ನ ಜ್ಞಾಪಕವನ್ನು ಕೊಡು.—ನಾನು ಹೋಗಿ ಬರುವೆನು.

ಶೂರಸೇನ—(ವಕ್ರೋಕ್ತಿಯಿಂದ) ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಯಾರು ಮಾಡಿರಬಹುದು ?

ವಿನೀತೆ—ಅಯ್ಯೋ ! ಯಾರು ಬಲ್ಲರು ?

ಶೂರಸೇನ—ನಾನಲ್ಲವೆಂದು ಅವಳೇ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿದೆಯಷ್ಟೆ ?

ವಿನೀತೆ—ಅವಳು ಹೇಳಿದರೇನು. ವರ್ತಮಾನಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಜನಕ್ಕೆ ತಿಳಿಸುವೆನು.

ಶೂರಸೇನ—ಅವಳು ಪರಮಪಾಪಿ. ಸಾಯುವಾಗಲೂ ಸುಳ್ಳಾಡಿ ದಳು. ಕೊಂದವನು ನಾನು.

ವಿನೀತೆ—ಅವಳು ಪರಮ ಪತಿವ್ರತೆಯು. ನೀನೇ ಪರಮ ಪಾಪಿಯು.

ಶೂರಸೇನ—ಅವಳು ದುರ್ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದು ಕೆಟ್ಟುಹೋದಳು.

ವಿನೀತೆ—ನೀನಾಡಿದ್ದು ದೊಡ್ಡ ಸುಳ್ಳು. ನೀನೇ ಪಾಪಿ.

ಶೂರಸೇನ—ಅವಳು ನೀರಿನಂತೆ ಬಹಳ ಚಪಲಚಿತ್ತಳು.

ವಿನೀತೆ—ಛೇ ! ನೀನು ಬೆಂಕಿಯಂತಾ ಕೇಡಿಗನು. ಅಯ್ಯೋ ! ಅವಳು ದೇವತಾಸ್ವರೂಪಳು.

ಶೂರಸೇನ—ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆ ಇಂತಾ ಕ್ರೂರಕೃತ್ಯವನ್ನು ನಾನು ಮಾಡಿದ್ದೇನಾದರೆ ನನಗೆ ಅಧೋಗತಿಯಾಗಲಿ. ನಿನ್ನ ಪತಿಯು ಇದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬಲ್ಲನು.

ವಿನೀತೆ—ನನ್ನ ಪತಿ !

ಶೂರಸೇನ—ಹೌದು, ನಿನ್ನ ಪತಿ.

ವಿನೀತೆ—ಏನು ವ್ಯಭಿಚಾರ ನಡೆಸಿದಳೆಂದು !

ಶೂರಸೇನ—ಹೌದು. ವಿಜಯಧ್ವಜನ ಸಂಗಡ. ಅವಳು ಪತಿವ್ರತೆಯಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ದೇವರು ಕನಕಪರ್ವತವನ್ನು ಕೊಡುವೆನು, ಅವಳನ್ನು ಬಿಡು, ಎಂದರೂ ಬಿಡುತ್ತಿ ರಲಿಲ್ಲ.

ವಿನೀತೆ—ನನ್ನ ಪತಿ !

ಶೂರಸೇನ—ಹೌದು. ನಿನ್ನ ಪತಿಯೇ ನನಗೆ ಹೇಳಿದನು.—ಅವನು ಬಹಳ ಸತ್ಯವಂತ—ಇಂತಾ ಪಾಪಕೃತ್ಯವನ್ನು ಕಂಡು ಸೈರಿಸುವನಲ್ಲ.

ವಿನೀತೆ—ನನ್ನ ಪತಿ !

ಶೂರಸೇನ—ಪದೇಪದೇ ಯಾತಕ್ಕೆ ಕೇಳುತ್ತೀಯೆ. ನಿನ್ನ ಪತಿಯೇ ಎಂದು ಹೇಳಲಿಲ್ಲವೆ ?

ವಿನೀತೆ—ಅಯ್ಯೋ ಪ್ರಿಯಸಖಿ ? ನಿನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯೆ ದ್ರೋಹವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿತೆ. ನನ್ನ ಪತಿ ಹೇಳಿದನೆ ?

ಶೂರಸೇನ—ಹೌದು. ನಿನ್ನ ಪತಿ—ನನ್ನ ಮಿತ್ರ, ಸತ್ಯವಂತನಾದ ದೇವದತ್ತ. ಈಗಲಾದರೂ ತಿಳಿಯಿತೆ.

ವಿನೀತೆ—ಅವನು ಹೇಳಿದ್ದೆ ಆದರೆ ಅವನ ಬಾಯಿ ಹುಳಿಯಲಿ. ಅಯ್ಯೋ ! ಇಂತಾ ಧೂರ್ತನನ್ನು ನನ್ನೊಡತಿಯು ಪ್ರೀತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ವರಿಸಿದಳಲ್ಲ.

ಶೂರಸೇನ—ಆಹಾ ! (ಎಂದು ಕೈಯೆತ್ತುವನು)

ವಿನೀತೆ—ನೀನು ಕೈಲಾದಷ್ಟು ಮಾಡು. ನಾನೇನು ಹೆದರುವಳಲ್ಲ. ಛೇ ! ನನ್ನ ಬಡತಿಗೆ ತಕ್ಕವನಲ್ಲ.

ಶೂರಸೇನ—ಸುಮ್ಮನಿರು. ನಿನಗೆ ಬಳ್ಳೇದಾಗಬೇಕಾಗಿದ್ದರೆ ಸುಮ್ಮತೆ ನಿರು. (ಎಂದು ಕಠಾರಿಯನ್ನೆತ್ತುವನು.)

ವಿನೀತೆ—ಛೇ ನೀನು ಶುದ್ಧ ಅಜ್ಞಾನಿ, ನಿನ್ನ ಕಠಾರಿಗೆ ನಾನು ಹೆದರುವಳಲ್ಲ. ನನ್ನ ಪ್ರಾಣವೆ ಹೋಗಲಿ. ನಿನ್ನ ಅಕೃತ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸುವೆನು.—ಯಾರು ಹೊರಗೆ ? ಏದೇಶಿಯು ನನ್ನ ಬಡತಿಯನ್ನು ಕೊಂದುಹಾಕಿದನು,—ಬನ್ನಿ ಬನ್ನಿ.

(ಮಹಾಮತಿ, ವೀರವರ್ಮ, ದೇವದತ್ತ ಇನ್ನೂ ಇತರರ ಪ್ರವೇಶ)

ಮಹಾಮತಿ—ಏನಾಯಿತು ! ದಳಪತಿಯೆ ಏನು ?

ವಿನೀತೆ—ಪತಿಯೆ ಬಂದೆಯಾ, ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ತಪ್ಪನ್ನು ನಿನ್ನ ತಲೆಯಮೇಲೆ ಹೊರಿಸುವರು.

ವೀರವರ್ಮ—ಏನಾಯಿತು ?

ವಿನೀತೆ—ನೀನು ಧೀರನಾಗಿದ್ದರೆ ಈ ದ್ರೋಹಿಯನ್ನು ಮಿಥ್ಯಾವಾದಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡು.—ಈತನ ಪತ್ನಿಯನ್ನು ನೀನು ಜಾರೆಯೆಂದು ಹೇಳಿದೆ ಯಂತೆ. ನೀನು ಅಂತಾ ದ್ರೋಹಿಯಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನು ನಾನು ಬಲ್ಲೆ,—ಹೇಳು ನಾನು ಮಾತನಾಡಲಾರೆ.

ದೇವದತ್ತ—ನನಗೆ ತೋರಿದ್ದನ್ನು ನಾನು ಹೇಳಿದೆ; ಅವನೇ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿರುವನು; ಅವನು ಕಾಣದಿದ್ದದ್ದನ್ನು ನಾನೇನು ಹೇಳಿದವನಲ್ಲ.

ವಿನೀತೆ—ಅವಳು ಜಾರೆಯೆಂದು ನೀನು ಹೇಳಿದೆಯಾ ?

ದೇವದತ್ತ—ಹೇಳಿದೆನು.

ವಿನೀತೆ—ಹಾಗಾದರೆ ನೀನು ಪರಮ ಚಂಡಾಲನು;—ವಿಜಯಧ್ವಜನೇ ಎಂದು ಹೇಳಿದೆಯಾ ?

ದೇವದತ್ತ—ವಿಜಯಧ್ವಜನೊಡನೆ—ಬಾಯಿಮುಚ್ಚು.

ವಿನೀತೆ—ನಾನು ಬಾಯಿಮುಚ್ಚುವದಿಲ್ಲ; ನನ್ನ ಬಡತಿಯು ಸತ್ತು ಬಿದ್ದಿರುವಳು.

ಎಲ್ಲರೂ—ಅಯ್ಯೋ ! ಹಾಗೆಂದಿಗೂ ಆಗದೆ ಇರಲಿ.

ವಿನೀತೆ—ನೀನೇ ಇದನ್ನು ಪ್ರೇರಿಸಿದವನು.

ಶೂರಸೇನ—ಸ್ವಾಮಿ ಗಾಬರಿಯಾಗಬೇಡಿ—ಅವಳು ಹೇಳಿದ್ದು ನಿಜ.

ವೀರವರ್ಮ—ಆಹ ಪರಮಾಶ್ಚರ್ಯ !

ಮಹಾಮತಿ—ಇದೇನೋ ನುಬತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲವಾಗಿದೆ.

ವಿನೀತೆ—ಅನ್ಯಾಯ, ಅನ್ಯಾಯ—ನನಗಾಗಲೇ ಗೊತ್ತಾಗಿತ್ತು; ಈ ವ್ಯಸನಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಪ್ರಾಣವನ್ನು ಬಿಡುವೆನು. ಅಯ್ಯೋ ಅನ್ಯಾಯವೆ !

ದೇವದತ್ತ—ನಿನಗೇನು ಹುಚ್ಚೋ ? ಮನೆಗೆ ಹೋಗು.

ವಿನೀತೆ—ಮಹಾಜನರೆ ! ನನ್ನ ವಿಜ್ಞಾಪನೆಗೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಅವಕಾಶ ಕೊಡಬೇಕು; ನಾನು ಪತಿಯ ಆಜ್ಞೆಗೆ ವಿಧೇಯಳಾಗಿಯೇ ಇರಬೇಕು; ಆದರೆ ಇದು ಹೊತ್ತಲ್ಲ; ಇನ್ನು ನನಗೆ ಮನೆ ಆಸೆ ಯಾತಕ್ಕ !

ಶೂರಸೇನ—ಹೊ, ಹೊ, ಹೊ ! (ಎಂದು ಹಾಸಿಗೆಯಮೇಲೆ ಬೀಳುವನು.)

ವಿನೀತೆ—ಬಿದ್ದು ಇನ್ನೂ ಆರ್ಭಟಿಸು, ಆರ್ಭಟಿಸು, ನಿಷ್ಕಳಂಕಳಾಗಿ ಲೋಕಕ್ಕೆಲ್ಲಾ ಮಾನ್ಯಳಾಗಿದ್ದವಳನ್ನು ಕೊಂದಿರುವೆ.

ಶೂರಸೇನ—(ಎದ್ದು) ಅವಳು ದುಷ್ಪಳು ;—ಪೂಜ್ಯರೆ ! ತಮ್ಮನ್ನು ಕಾಣಲೆ ಇಲ್ಲ ;—ನನ್ನ ದಸೆಯಿಂದ ಮೃತಪಟ್ಟ ನಿಮ್ಮ ಮಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಮಲಗಿರುವಳು, ನೋಡಿ.

ವೀರವರ್ಮ—ಅಯ್ಯೋ ವತ್ಸೆ ! ನಿನ್ನತಂದೆ ಸತ್ತದ್ದು ಬಳ್ಳೇದೆ ಆಯಿತು ; ನಿನ್ನ ವ್ಯಸನದಿಂದಲೆ ಆ ವೃದ್ಧರು ಪ್ರಾಣಬಿಟ್ಟರು, ಅವರು ಬದುಕಿದ್ದರೆ ಏನು ಅನಾಹತಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗುತ್ತಿದ್ದರೋ.

ಶೂರಸೇನ—ಇದು ವ್ಯಸನಕರವಾದದ್ದೆ ಸರಿ, ಈ ಲಜ್ಜಾಸ್ವದವಾದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ವಿಜಯಧ್ವಜನೊಡನೆ ನಡಿಸಿದ್ದನ್ನು ದೇವದತ್ತ ಬಲ್ಲನು ; ವಿಜಯಧ್ವಜನೂ ಬಪ್ಪಿದನು ; ನಾನು ಸ್ವಯಂವರದಲ್ಲಿ ಇವಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಚಿತ್ರವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಳು ; ಅವನ ಕೈಯಲ್ಲಿದ್ದದ್ದನ್ನು ನಾನೇ ಕಂಡೆ.

ವಿನೀತೆ—ಹಾ ದೇವರೆ, ದೇವರೆ !

ದೇವದತ್ತ—ಬಾಯಿಮುಚ್ಚು ಮಾತಾಡಬೇಡ.

ವಿನೀತೆ—ನಾನು ಸುಮ್ಮನಿರಬೇಕೋ ? ಹ್ಯಾಗಾದರೂ ಹೊರಗೆ ಬರುವದು ; ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳು ನನ್ನ ಬಾಯಿ ಮುಚ್ಚಿ ಲಾರರು.

ದೇವದತ್ತ—ಬುದ್ಧಿವಂತಳಾದರೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಮನೆಗೆ ಹೋಗು.

ವಿನೀತೆ—ನಾನು ಹೋಗುವದಿಲ್ಲ. (ದೇವದತ್ತ ವಿನೀತೆಯನ್ನು ಕಠಾರಿಯಿಂದ ಹೊಡೆಯಲು ಯತ್ನಿಸುವನು.)

ವೀರವರ್ಮ—ಛೇ ! ಹೆಂಗಸಿನಮೇಲೆ ಕತ್ತಿಯೆತ್ತುವರುಂಟೆ !

ವಿನೀತೆ—ಅಯ್ಯೋ ಮೂಢನಾದ ವಿವೇಶಿಯೆ ! ನೀನು ಹೇಳಿದ ವಸ್ತ್ರ ನನಗೆ ಸಿಕ್ಕಿತು. ಅದನ್ನು ಕದ್ದುಕೊಂಡುಬಾ ಯೆಂದು ನನ್ನ ಪತಿ ಪೀಡಿಸಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ತಂದುಕೊಟ್ಟೆನು.

ದೇವದತ್ತ—ಛೇ ! ನೀಚಳೆ.

ವಿನೀತೆ—ಅಯ್ಯೋ ! ಅವಳು ವಿಜಯಧ್ವಜನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಳೆ ?

ದೇವದತ್ತ—ಛೇ ! ಸುಳ್ಳುಡುತ್ತಿ.

ವಿನೀತೆ—ಮಹಾಜನಗಳೆ, ನಾನು ನಿಜವಾಗಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ; ಸುಳ್ಳುಡು ವದಿಲ್ಲ. ಈ ಮೂಢನಿಗೆ ಅಂಥಾ ಸ್ತ್ರೀಯು ಸಿಕ್ಕಬಹುದೆ.

ಶೂರಸೇನ—ಅಯ್ಯೋ! ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಬೆಟ್ಟಗುಟ್ಟಗಳಮೇಲೆ ಬಿಡುವ ಸಿಡಲನ್ನು ದೇವರು ಇವನಮೇಲೆ ಬಿಡಬಾರದೆ.—ಪರಮಚಂಡಾಲನೆ !

(ಎಂದು ದೇವದತ್ತನಮೇಲೆ ಬೀಳುವನು.)

(ದೇವದತ್ತನು ಹಿಂದಿನಿಂದ ವಿನೀತೆಯನ್ನು ಕಠಾರಿಯಿಂದ ಹೊಡೆದು ಓಡಿಹೋಗುವನು.)

ವೀರವರ್ಮ—ಇವಳು ಬೀಳುತ್ತಾಳೆ. ಇವಳನ್ನು ಹೊಡೆದಿರಬಹುದು.

ವಿನೀತೆ—ಹೌದು, ಹೌದು. ನನ್ನ ಬಡತಿಯಬಳಿ ನನ್ನನ್ನು ಮಲಗಿಸಿ.

ವೀರವರ್ಮ—ಅವನು ಓಡಿಹೋದನು.—ಈಕೆ ಬಿದ್ದುಹೋದಳು.

ಮಹಾಮತಿ—ಅವನು ಬಹಳ ದ್ರೋಹಿ.—ಶೂರಸೇನನ ಕೈಯಿಂದ ಕಿತ್ತುಕೊಂಡ ಆಯುಧವನ್ನು ನೀವು ಸ್ವಲ್ಪ ಹಿಡಿಯಿರಿ.—ಶೂರಸೇನನನ್ನು ಹೊರಗೆ ಬಿಡದೆ ಕಾದುಕೊಂಡಿರಿ.—ನಾನು ಆ ನೀಚನನ್ನು ಹಿಡಿದುತರುವೆನು.

(ಮಹಾಮತಿ ವೀರವರ್ಮ ಹೋಗುವರು.)

ಶೂರಸೇನ—ನನ್ನ ವೀರತೆಯು ಹೋಯಿತು. ಅಶಕ್ತರೆಲ್ಲ ನನ್ನ ಕೈಯಾಯುಧವನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಳ್ಳುವ ಹಾಗಾಯಿತು. ಸತ್ಯ ಹೋದ ಮೇಲೆ ಗೌರವದಿಂದೇನು ! ಇನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ಹೋಗಲಿ.

ವಿನೀತೆ—ಬಡತಿಯೇ ! ನೀನು ಹೇಳಿದ ಪದಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾದ ಫಲವಾಯಿ ತಲ್ಲಾ. ನಾನು ಆ ಪದವನ್ನೇ ಹಾಡುತ್ತಾ ಸಾಯುವೆನು.

(“ ಅಕೆ ಚಿತ್ತದಿ ಬಹಳ ” ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಅರ್ಥ ಹೇಳಿ)

ಅಯ್ಯೋ ವಿದೇಶಿಯೆ ! ಆಕೆ ಮಹಾ ಪತಿವ್ರತೆ. ಕ್ರೂರನಾದ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಪ್ರೀತಿಯಿಟ್ಟಿದ್ದಳು. ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದೆಲ್ಲಾ ನಿಜವಾದರೆ ನನಗೆ ಸ್ವರ್ಗವಾಗಲಿ.

(ಎಂದು ಪ್ರಾಣಬಿಡುವಳು.)

ಶೂರಸೇನ—ನನ್ನದು ಇನ್ನೊಂದು ಕಠಾರಿ ಇರಬೇಕು. ಇದೊ ಇಲ್ಲೇಇದೆ.—ಪೂಜ್ಯರೆ ! ನಾನು ಹೊರಕ್ಕೆ ಬರಲೇಬೇಕು.

ವೀರವರ್ಮ—ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಮೀರಿ ನೀನು ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಂದರೆ ತಕ್ಕ ಫಲವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವೆ ; ನೀನು ನಿರಾಯುಧನಾದ್ದರಿಂದ ಸುಮ್ಮನಿರು.

ಶೂರಸೇನ—ಹಾಗಾದರೆ ನನ್ನೆದುರಿಗೆ ಬಂದು ಮಾತಾಡಿ. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಮೇಲೆ ಬೀಳುವೆನು.

ವೀರವರ್ಮ—ಏನಾಗಬೇಕು ?

ಶೂರಸೇನ—ಇದೋ ನೋಡಿ ನನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಮಹಾಯುದ್ಧವಿರುವದು. ಈ ಮಹಾ ಶಸ್ತ್ರವುಳ್ಳ ನನ್ನ ಭುಜಸಹಾಯದಿಂದ ನಿಮ್ಮಂಥಾ ಬಹು ಮಂದಿ ವೀರರನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋದದ್ದು ನನಗೆ ಇನ್ನೂ ಜ್ಞಾಪಕವಿರುವದು. ಅಯ್ಯೋ ! ಇನ್ನು ವೃಥಾವಾದ ಆ ಸ್ತುತಿಯಿಂದೇನು ; ಅಂಥಾ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ ಈಗ ಬಯಲಾಯಿತು. ಅದೃಷ್ಟವನ್ನು ಯಾರುತಾನೆ ವಿಾರಿ ನಡೆಯಬಲ್ಲರು : ನನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಆಯುಧವಿದೆಯೆಂದು ಭಯಪಡಬೇಡಿ.—ನನ್ನ ಪ್ರಯಾಣಕ್ಕೆ ಇದೇ ಎಲ್ಲೆ ; ನನ್ನ ಹಡಗಿಗೆ ಇದೇ ದಡ —ಯಾತಕ್ಕೆ ವೃಥಾ ಭಯಪಡುತ್ತೀರಿ. ಬಂದು ಕೋಲು ಹಿಡಿದ ಮನುಷ್ಯನು ಮೇಲು ಬಿದ್ದರೂ ಶೂರಸೇನನು ಹಿಂಜರಿಯುವನು.—ಇನ್ನು ಶೂರಸೇನನು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಬೇಕಾಗಿದೆ. (ಮೋಹನೆಯನ್ನು ನೋಡಿ) ಅಯ್ಯೋ ದುರದೃಷ್ಟವುಳ್ಳ ಸ್ತ್ರೀಯೆ ! *

ಕಂದ || ವಿಪರೀತ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದಂ |

ಕಪಿ ಮುಕ್ತಮಣಿಯ ಕಡಿದು ಚೂರ್ಣವಾಗೈವೊಲ' ||

ಸುಪತಿವ್ರತೆಯನಕಟಕಟ |

ಕೃಪಾಣದಿಂ ಕಡಿದೆ ನಾಂ ಮನುಷ್ಯನೆ ಹಾ ಹಾ ||

ಅಯ್ಯೋ ಪ್ರಿಯೆ ! ನಿನ್ನ ದೇಹವು ನಿನ್ನ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯದೋಪಾದಿಯಲ್ಲಿ ತೀತಳವಾಯಿತಲ್ಲಾ.—ಅಯ್ಯೋ ಪರಮಚಂಡಾಲನೆ !—ಎಲೈ ಯಮದೂತರೇ ! ಈ ದೇವತಾ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡುವದಕ್ಕೆ ಅರ್ಹನಲ್ಲ ಈ ಪಾಪಿಯನ್ನು ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ ರೌರವ ನರಕದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಉರಿಯಿಸಿ.

* || ರಾಗ—ತೋಡಿ ||

|| ರೂಪಕತಾಳ ||

ಕುರಂಗನೇತ್ರ ಚಾರುಗಾತ್ರ ಮೋಹನೆ ಹಾ ಹಾ|| ಸರೋಜಗಂಧಿ ಚಂದ್ರಕಾಂತದಂತೆ ಶೋಭಿಸು | ಶರೀರಮಿಂತು ಕಾಂತಿಗುಂದಿ ಫೋದುದೆ ಹಾ ಹಾ ||೧||

ಅಯ್ಯೋ ವೋಹನೆ, ವೋಹನೆ, ವೋಹನೆ! * (ಎಂಬ ಅರ್ಭಟನಿ
ಬೀಳುವಮು.)

ಮರಾಳಮಂದಯಾನೆ ಮುಗ್ಧಿವೋಹನೆ ಹಾಹಾ || ಕಿರಾತನನ್ನು ಸೇರ್ದಹೆಣ್ಣು
ಹುಲ್ಲಿಯಂದದಿ | ಕರಾಳನನ್ನು ಸೇರಿ ವೋಸಹೋದೆಯಾ ಹಾಹಾ || ೨ || ಕರೀಂದ್ರ
ಯಾನೆ ಮಾತನಾಡು ವೋಹನೆ ಹಾಹಾ | ದುರಾತ್ಮನಾದೊಡೇನು ನಿನ್ನ ಕಾಂತನ
ಲೈನಾಂ | ನಿರಾಶಳಾಗಿಹೋದೆಯೇನೆ ಎನ್ನೊಳು ಹಾಹಾ || ೩ ||

(“ವಿಪರೀತಿ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದಂ” ಎಂಬ ಕಂದವನ್ನು ಹೇಳಿ) ಅಯ್ಯೋ! ಪ್ರಿಯೆ!

• || ರಾಗ ನೀಲಾಂಬರಿ ||

|| ತ್ರಿಪುಡತಾಳ ||

ವೋಹನೆ ಮೃಗಶಾಬನಯನೆ ವೋಹನಿದಾನೆ || ಪ || ಆತ ನೀನೀತೆರದ ದ್ರೋ
ಹಿಯ ಕೈಹಿಡಿಯಲೇಂ ನೋಂಪಿಯು ನೋಂತೆ | ಮತ್ಪ್ರಾಣಕಾಂತೆ || ಅ || ತಂದೆ
ಯಾಣತಿಯನ್ನು ವಿಾರಿ | ಯೆನ್ನನೆ ಕೋರಿ | ಬಂದುಸೇರಿದ ಸುಚರಿತೆಯು ಹಾ
ಕೊಂದೆ ನೆನಗಿನ್ನಾವಧೋಗತಿಯೊ | ನಾನೇಂದುಮೃತಿಯೊ || ೧ || ಎಣಿಸಿನ್ನು
ಫಲವೇನು ನಿನ್ನಸದ್ಗುಣವನ್ನ | ರಣಕೆ ಹೆದರದೆ ಎನ್ನೊಡನೆ ನೀಂ ಪ್ರಣಯದಿಂ
ಬಂದುದನು ಸ್ಮರಿಸಿದರೆ | ಬಗೆಬೇವುದರರೇ || ೨ || ಅವನೀಹತಿಗೈದನೆಂದು | ಸಖಿ
ಕೇಳಲಂದು | ದೈವಕೃತ್ಯವಿಡಲ್ಲದೆನ್ನಯ ಜೀವಿತೇತನ ಮೇಲೆತಪ್ಪಿಲ್ಲಾ | ಎನುತು
ಸುರ್ದೆಯಲ್ಲಾ || ೩ ||

ಅಯ್ಯೋ! ಗುಣವತಿಯಾದ ವೋಹನೆ! ನಿನ್ನ ಸದ್ಗುಣವನ್ನು
ಹ್ಯಾಗೆ ಮರೆಯಲಿ. (ವೋಹನೆಯು ಗಲ್ಲವನ್ನು ಹಿಡಿದು) ಹಾ! ಪ್ರಾಣ
ಪ್ರಿಯೆ! ನನ್ನ ಭಾಗ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡದ್ದರಿಂದ
ಎಲ್ಲರೂ ಅನ್ನುವಂತೆ

|| ರಾಗ ಪೀಲು ||

ಈಗ ಪರದೇಶೀ | ನಿಜ ನಾಂ | ನಾಗವೇಣಿಪ್ರಿಯೆ || ಪ || ಅಕ್ಕಟಾಸುಗುಣಾ
ಕರೆ ಈ ನಿರ್ಭಾಗ್ಯಗೆ ದಕ್ಕುವಳೇನೆ | ನೀನು || ೧ ||

(ವೋಹನೆಯನ್ನು ಮುತ್ತಿಟ್ಟು) “ ಅಯ್ಯೋ ! ಪ್ರಿಯೆ ! ನಿನ್ನ
ದೇಹವು—ವೋಹನೆ ” (ಎಂಬ ಮಾತನ್ನು ಅಡಿ)

ನಾರೀಮಣೀ ರಾಣಿ! ಸುವೇಣೀ ಸುವಾಣೀ ರಾಣೀ || ಪ || ವೋಹನೆ ತ್ರಿಜ
ಗನೋಹನೆಯನ್ನಹಾ | ಕೈಹಿಡಿಯಲಾಹ ನೀನೆಂತೇನೋಂತೆ ಕಾಂತೆ || ೨ || ಸನ್ನತಗು
ಣೆಹಾ | ನಿನ್ನನುಕಳಕೊಂಡುನಾ || ನಿನ್ನಿರುವೆನೆಂತು ಈದುಃಖದಿ ಜಗದಿ ಮಡದಿ || ೩ ||

(ಜಯಸೇನ, ಮಹಾಮತಿ, ಕುರ್ಚಿಯಮೇಲೆ ವಿಜಯಧ್ವಜ,
ರಾಜದೂತರಿಂದ ಅಪರಾಧಿಯಾಗಿ ಬಂಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ದೇವ
ದತ್ತ—ಇತರ ದೂತರೂ ಪ್ರವೇಶಿಸುವರು.)

ಜಯಸೇನ—ಆ ದುರದೃಷ್ಟನಾದ ಶೂರಸೇನ ಎಲ್ಲಿ ?

ಶೂರಸೇನ—ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಶೂರಸೇನನಾಗಿದ್ದವನು ಇದೋ ಇಲ್ಲಿ.

ಜಯಸೇನ — ಆ ಸರ್ಪವೆಲ್ಲಿ ? ಆ ದ್ರೋಹಿಯನ್ನು ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿ.

ಶೂರಸೇನ—ಇವನು ಪಿಶಾಚಿಯೋ, ಮನುಷ್ಯನೋ ! ಇವನ ಕಾಲನ್ನು
ನೋಡುವೆನು.—ಅದೆಲ್ಲ ಕಥೆ.—ಇವನು ಪಿಶಾಚಿಯಾದರೆ ಸಾಯುವದಿಲ್ಲ.

(ಎಂದು ಕಠಾರಿಯಿಂದ ದೇವದತ್ತವನ್ನು ತಿವಿಯುವನು.)

ಜಯಸೇನ—ಹೊ ! ಹೊ ! ಈತನ ಕಠಾರಿಯನ್ನು ಕಿತ್ತುಕೊಳ್ಳು.

ದೇವದತ್ತ—ಸ್ವಾಮಿ ನನಗೆ ಗಾಯವಾದರೂ ಅಪಾಯವಾಗಲಿಲ್ಲ.

ಶೂರಸೇನ—ಎಲಾ ಪಾಪಿ ! ನೀನು ಸಾಯದೇ ಇದ್ದದ್ದೇ ನನಗೆ
ಸಂತೋಷ; ಬದುಕು, ಬದುಕು. ಸಾಯುವದು ಪರಮ ಸುಖವೆಂದು ಭಾವಿ
ಸುವೆನು. ಅಂಥಾ ಸುಖ ನಿನಗೆಂದಿಗೂ ಸಂಭವಿಸಬೇಡ.

ಜಯಸೇನ—ಅಯ್ಯೋ ಗುಣಾಢ್ಯನಾದ ಶೂರಸೇನನೆ ! ನೀನು ಈ
ಚಂಡಾಲನ ಬಲೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದಿ ಯಲ್ಲಾ. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇನ್ನು ನಿನ್ನನ್ನು
ಏನೆಂದು ಕರೆಯುವರು.

ಶೂರಸೇನ—ಏನೆಂತಲಾದರೂ ಕರೆಯಲಿ. ನಾನಂತೂ ಗೌರವವನ್ನು
ಕಾಪಾಡುವದಕ್ಕಲ್ಲದೆ ದ್ವೇಷದಿಂದೇನೂ ಮಾಡಿದವನಲ್ಲ.

ಜಯಸೇನ—ಈ ನೀಚನು ದಾರಿಯಲ್ಲೆ ತನ್ನ ತಪ್ಪನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ಹೇಳಿ
ರುವನು. ವಿಜಯಧ್ವಜನ ಕೊಲೆಯಲ್ಲಿ ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಅನುಮತಿಸಿದರೋ ?

ಶೂರಸೇನ—ಹೌದು.

ವಿಜಯಧ್ವಜ—ಪ್ರಿಯನಾದ ದಳಪತಿಯೆ ! ನನ್ನನ್ನು ಕೊಲಿಸುವದಕ್ಕೆ
ಏನೂ ಕಾರಣವಿಲ್ಲವಲ್ಲ.

ಶೂರಸೇನ—ನಿಜ. ನನ್ನ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕೆಂದು ನಿನ್ನನ್ನು
ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವೆನು. (ಜಯಸೇನನಕಡೆ ನೋಡಿ) ಸ್ವಾಮಿ ! ನನ್ನ ಜೀವಾತ್ಮ

ನನ್ನು ಏತಕೆ ಇಂಥಾ ಬಲೆಗೆ ಹಾಕಿ ಹಾಳುಮಾಡಿದೆಯೆಂದು ಆ ಪಿತಾಜೆ ಯನ್ನು ಕೇಳಿ.

ದೇವದತ್ತ—ನನ್ನನ್ನು ಏನೂ ಕೇಳಬೇಡ. ನೀನು ಏನುಬಲ್ಲೆಯೋ ನಾನೂ ಅವ್ಯೇಬಲ್ಲೆ. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನಾನು ಬಾಯಿ ತೆಗೆಯುವದಿಲ್ಲ.

ವೀರವರ್ಮ—ಕಾಸಿದ ಕಬ್ಬಿಣದ ಯಂತ್ರಗಳು ನಿನ್ನ ಬಾಯಿ ಬಿಡಿಸುವವು.

ಶೂರಸೇನ—ನೀನು ಬಾಯಿ ತೆಗೆಯದಿರುವದೆ ಒಳ್ಳೆದು.

ಜಯಸೇನ—ಸ್ವಾಮಿ ! ಇನ್ನೊಂದು ಸಮಾಚಾರವಿದೆ ಕೇಳಿ. ಸತ್ತು ಹೋದ ರಾಷ್ಟ್ರಿಯನ ಜೋಬಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಾಗದ ಸಿಕ್ಕಿತ್ತು. ಅದರಂತೆ ಇನ್ನೊಂದು ಕಾಗದ ಸಿಕ್ಕಿತ್ತು. ಒಂದರಲ್ಲಿ ರಾಷ್ಟ್ರಿಯನು ವಿಜಯಧ್ವಜ ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುತ್ತೇನೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡಿದಾನೆ.

ಶೂರಸೇನ—(ದೇವದತ್ತನನ್ನು ನೋಡಿ) ಅಯ್ಯೋ ಚಂಡಾಲನೆ ! ಇದೇನು ಅನ್ಯಾಯ.

ಜಯಸೇನ—ಇನ್ನೊಂದು ಕಾಗದ ರಾಷ್ಟ್ರಿಯನು ಈ ದ್ರೋಹಿಗೆ ಬರದಹಾಗೆ ಇದೆ. ಅದು ತಲಪುವದರೊಳಗಾಗಿ ಈ ದ್ರೋಹಿಯು ಅವನಿಗೆನೋ ಸಮಾಧಾನ ಮಾಡಿದಾನೆ.

ಶೂರಸೇನ—(ದೇವದತ್ತನನ್ನು ಕುರಿತು) ಎಲ ಮನೆಹಾಳ !—ವಿಜಯಧ್ವಜನೆ ! ನನ್ನ ಪತ್ನಿಯ ವಸ್ತ್ರವನ್ನು ನಿನಗೆ ಹ್ಯಾಗೆ ಬಂತು?

ವಿಜಯಧ್ವಜ—ಸ್ವಾಮಿ ನನ್ನ ಮಲಗುವ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿತ್ತು. ಈ ಚಂಡಾಲ ದೇವದತ್ತನೇ ಏನೋ ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕಾಗಿ ತಾನೆ ಹಾಕಿದನೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಂಡನು.

ಶೂರಸೇನ—ಅಯ್ಯೋ ! ಮೂಢ, ಮೂಢ. (ತನ್ನ ತಾನೆ ನಿಂದಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಮು.)

ವಿಜಯಧ್ವಜ—ಇದಲ್ಲದೆ ಈ ದೇವದತ್ತನು ನಾನು ಪಹರೆಯೇಲೆ ಇರುವಾಗ ನನ್ನನ್ನು ರೇಗಿಸು ಎಂದೂ ಹೇಳದನಂತೆ. ಇದು ರಾಷ್ಟ್ರಿಯನ ಕಾಗದದಿಂದ ತಿಳಿಯಬರುವದು.

ಜಯಸೇನ—ನೀನು ಇಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ನನ್ನೊಡನೆ ಬರಬೇಕು. ನಿನ್ನ ಪದವಿಯನ್ನು ವಿಜಯಧ್ವಜನು ಆಳುವನು.—ಈ ನೀಚನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ಜೀವಹೋಗದಂತೆ ಶ್ರಮಪಡಿಸುವ ಶಿಕ್ಷಾಯಂತ್ರಗಳೆಲ್ಲಾ ಇವನಿಗಾಗೆ ಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ. ನಿನ್ನ ಅಪರಾಧವು ರಾಜಧಾನಿಗೆ ತಿಳಿಯುವ ತನಕ ನೀನು ಸೆರೆಮನೆಯಲ್ಲಿ ಇರಬೇಕು.—ಕರಕೊಂಡು ಬನ್ನಿ.

ಶೂರಸೇನ—ಸ್ವಲ್ಪ ನಿಲ್ಲಿ. ನನ್ನದು ಒಂದು ಮಾತಿದೆ. ನಾನು ಈ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಉಪಕಾರಿಯೆಂಬುದನ್ನು ರಾಜಧಾನಿಯವರು ಬಲ್ಲರು. ಅದು ಹಾಗಿರಲಿ.—ಈ ದುಃಖಕರವಾದ ಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ರಾಜಕೀಯ ಪತ್ರಿಕೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಯಥಾಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕು. ಶೂರಸೇನನು ಅತಿ ಪ್ರೀತಿಪರಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವನು. ಅವರೆ ಆಲೋಚಿಸಿ ಪ್ರೀತಿಸಿದವನಲ್ಲ. ಸುಲಭವಾಗಿ ಅನುಮಾನಪಡುವನಲ್ಲ. ಅನುಮಾನ ಹುಟ್ಟಿದರೆ ಸೈರಿಸುವನಲ್ಲ. ಮೃದುಹೃದಯನಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಧಾರಾಳವಾಗಿ ಕಣ್ಣೀರ ಸುರಿಸಿದನು. ಅಲ್ಲದೆ :—

ಕಂದ || ಪರಿಮಿತಿ ಯಿಲ್ಲದ ವುಣ್ಣಿದಿ |

ಕರಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿದ ಜೀವರತ್ನವನಕಟಾ ||

ಕುರುಬನ ತೆರದೊಳು ಗಾಜೆಂ |

ದಿರದೆ ಬಿಸಾಡಿದವನೆಂದು ಬರೆವುದು ವನ್ದಂ ||

ಇದಲ್ಲದೆ ಅನುರ್ವಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಬಬ್ಬ ನೀಚನಾದ ತುರುಕನು ನಮ್ಮ ರಾಜಧಾನಿಯ ಜನರಲ್ಲಿ ಬಬ್ಬ ನನ್ನು ಹೊಡೆದು ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಅವನಾನ ಉಂಟುವಾಡಿದಾಗ ಆ ನಾಯಿಯ ಗಂಟಲನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಾನು ಹೀಗೆ ಹೊಡೆದೆನು.

ಕಂದ || ಯವನಾಧಮನೋರ್ದಂವ |

ಮೃವನಿಪನಾ ಪ್ರಜೆಗಳೊಳಗದೋರ್ದವನಸಿಯಿಂ ||

ತಿವಿದಮೃರಾಜಧಾನಿಗೆ |

ಯವಮಾನವ ಮಾಡಲವನ ನೀಪರಿ ಪೊಡದೆಂ ||

(ಎಂದು ಹೊಡಕೊಳ್ಳುವನು.)

ಜಯಸೇನ—ಅಯ್ಯೋ ಪ್ರಳಯಕಾಲವೆ !

ವೀರವರ್ಮ—ಆಡಿದೆಲ್ಲಾ ವೈರ್ಥವಾಯಿತಲ್ಲಾ !

ಶೂರಸೇನ—ಮೋಹನೆ! ನಿನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಮುತ್ತಿ
ಟ್ಟೆನು. ನಾನು ಈಗ ಮುತ್ತಿಟ್ಟು ಸಾಯುವೆನು. (ಮೋಹನೆಮೇಲೆ ಬೀಳು
ವನು.)

ವಿಜಯಧ್ವಜ—ಅಯ್ಯೋ! ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ನಾನು ಅಲೋಚಿಸಿ ಹೆದರುತ್ತಿ
ದ್ದೆನು. ಆದರೆ ನಾನು ಇವನ ಕೈಲಿ ಆಯುಧವಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದೆನು.
ಇವನ ಹೃದಯ ಬಹು ದೊಡ್ಡದು.

ಜಯಸೇನ—(ದೇವದತ್ತನನ್ನು ಕುರಿತು) ವೃತ್ಯವಿಗಿಂತಲೂ ಕ್ರೂರ
ನಾದ ದ್ರೋಹಿಯೆ! ದುಃಖಭಾರವನ್ನು ಹೊತ್ತಿರುವ ಈ ಹಾಸಿಗೆಯನ್ನು
ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೋಡು. ಈ ಪ್ರಳಯವೆಲ್ಲಾ ನಿನ್ನ ದಸೆಯಿಂದ ಆಯಿತು.
ನೋಡುವದಕ್ಕೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿರುವದು.—ಅದನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ;—ಎಲೈ ವೀರ
ವರ್ಮರೆ! ಶೂರಸೇನನ ಆಸ್ತಿ ಸಮೇತವಾಗಿ ಈ ಮನೆವಾರ್ತೆಯು ತಮ್ಮ
ಧೀನವಾದ್ದರಿಂದ ನೀವು ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. (ವಿಜಯಧ್ವಜನನ್ನು ನೋಡಿ)
ದಳಪತಿಯೆ! ಈ ನರಕಗಾಮಿಗೆ ದಂಡನೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸುವ ಕಾಲದೇಶ
ಯಂತ್ರಗಳೆಲ್ಲ ನಿಮಗೆ ಸೇರಿರುವದು.—ಅಯ್ಯೋ! ಈ ಪಾಪಿಯನ್ನು
ಚೆನ್ನಾಗಿ ಶಿಕ್ಷಿಸುವರಾಗಿ.—ನಾನು ಈಗಲೆ ಹೊರಟುಹೋಗಿ ಈ ದುಃಖಕರ
ವಾದ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ರಾಜಧಾನಿಗೆ ತಿಳಿಸುವೆನು. (ಎಲ್ಲರೂ ಹೋಗುವರು.)

ಪಂಚಮಾಂಕಂ ಸಂಪೂರ್ಣಂ.

ಕುದ್ಧಾ ಕುದ್ಧ ಪತ್ರಿಕೆ.

ಪುಟ.	ಪದ್ಧ.	ಅಶುದ್ಧ.	ಶುದ್ಧ.
22	5	ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವೆನಲ್ಲ	ವನಲ್ಲ
„	12	ನಿಳಯೋದಶ	ದಕ
34	19	ಕಡುಚೆಲುದರ್ಢ	ಕಡುಚೆಲುವಿದರ್ಢ
61	8	ನನ್ನ ಆಲೋಚನೆಯನ್ನು	ನನ್ನ ಆಲೋಚನೆಯನ್ನು
78	19	ನೀನು ಕೇಳೆಯಾ	ನರಿಯಾ

